

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Proiectul „Rețeaua de cooperare inteligentă a localităților de pe litoralul Mării Negre din regiunea transfrontalieră” este cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională în cadrul Programului Interreg V-A România-Bulgaria

**Bugetul proiectul: 427 222,06 euro
Contributie UE: 363 138,74 euro ERDF**

STRATEGIA COMUNĂ PENTRU COOPERARE ȘI DEZVOLTAREA TERITORIALĂ COORDONATĂ A ZONEI TRANSFRONTALIERE A MĂRII NEGRE

Marea este totul și este peste tot.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

STRATEGIA COMUNĂ PENTRU COOPERARE ȘI DEZVOLTAREA TERITORIALĂ COORDONATĂ A ZONEI TRANSFRONTALIERE A MĂRII NEGRE

Marea este totul și este peste tot.

CUPRINS

1. BULGARIA.....	6
1.1. Introducere.....	6
1.1.1. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național	6
1.1.2. Baza legislativă și documentele strategice la nivel local.....	8
1.2. Analiza dezvoltării teritoriului	10
1.2.1. Profilul general al teritoriului	10
1.2.1.1. Așezare și granițe	10
1.2.1.2. Potențialul resurselor naturale	11
1.2.1.3. Patrimoniul cultural și istoric	20
1.2.2. Situația economică a teritoriului	23
1.2.3. Resursele umane și sfera socială	32
1.2.3.1. Caracteristici demografice	32
1.2.3.2. Învățământul	33
1.2.3.3. Piața muncii	34
1.2.3.4. Activități sportive și de tineret.....	35
1.2.3.5. Asistența medicală și socială	35
1.2.3.6. Cultura	37
1.2.4. Situația ecologică	38
1.2.4.1. Situația ecologică.....	38
1.2.4.2. Surse regenerabile de energie.....	40
1.2.4.3. Condiții geologice și evoluția liniei de coastă	40
1.2.4.4. Situația radiațiilor și gestionarea accidentelor.....	41
1.2.5. Infrastructura	42
1.2.6. Capacitatea administrativă și participarea civică	45
2. ROMANIA.....	48
2.1. Introducere.....	48
2.1.1. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național	49
2.1.2. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național local.....	52
2.2. Analiza dezvoltării teritoriului	53
2.2.1. Profilul general al teritoriului.....	53
2.2.1.1. Așezare și granițe	53
2.2.1.2. Potențialul resurselor naturale.....	57

2.2.1.3. Patrimoniul cultural și istoric	61
2.2.2. Situația economică a teritoriului	62
2.2.3. Resursele umane și sfera sociala	67
2.2.3.1. Caracteristici demografici	67
2.2.3.2. Învățământul	69
2.2.3.3. Piața muncii	72
2.2.3.4. Activități sportive și de tineret.....	73
2.2.3.5. Asistența medicală și socială	75
2.2.3.6. Cultura	78
2.2.4. Situația ecologică	81
2.2.4.1. Situația ecologică.....	82
2.2.4.2. Mediul marin și costier	83
2.2.4.3. Protecția mediului și biodiversitate	87
2.2.4.4. Radioactivitate.....	88
2.2.5. Infrastructura	89
2.2.2. Capacitate administrativă și participarea civică	93
3. REGIUNEA TRANSFRONTALIERĂ A MĂRII NEGRE.....	103
3.1. Analiza teritoriului total	103
3.1.1. Introducere	103
3.1.2. Principalele caracteristici ale teritoriului	104
3.1.3. Analiza SWOT	108
3.1.4. Părțile interesate	112
3.2. Strategia pentru cooperare și dezvoltare teritorială coordonată a regiunii transfrontaliere a Mării Negre	115
3.2.1. Domeniul de aplicare al Strategiei	115
3.2.2. De ce este necesară Strategia?.....	115
3.2.3. Restricții	117
3.2.4. Viziune, scop comun și priorități ale Strategiei.....	118
3.2.5. Măsurile pentru îndeplinirea obiectivelor strategice	122
3.2.6. Perioada de implementare a Strategiei	140
3.2.7. Monitorizare și supraveghere.....	144
3.2.8. Aplicarea principiului parteneriatului și furnizarea de informații și publicitate și participarea cetățenilor în acest proces	145

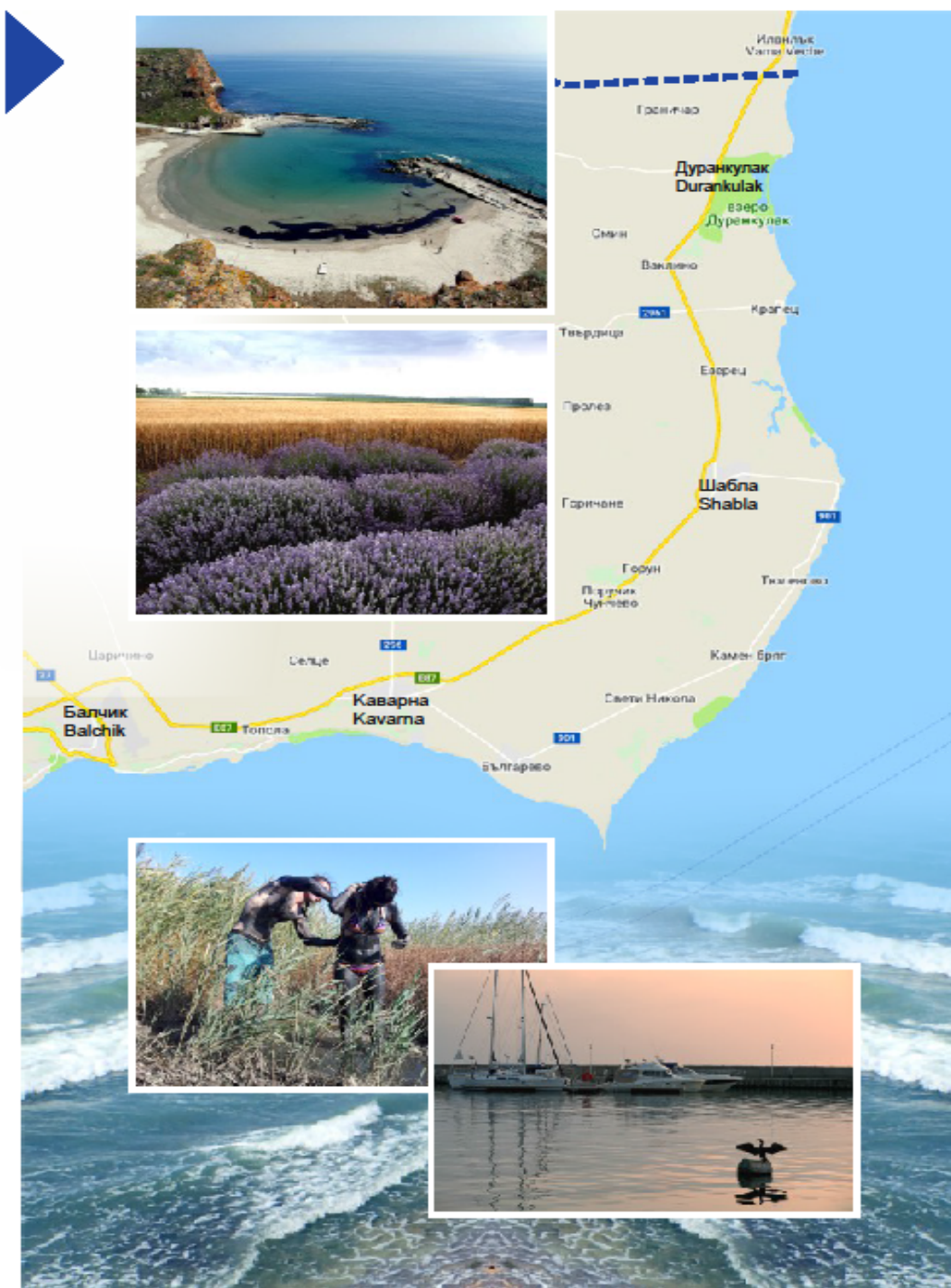
UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

1. BULGARIA

1.1. Introducere

Bulgaria implementează o politică socio-economică care, pe de o parte, vizează dezvoltarea unei economii eficiente și competitive și, pe de altă parte, o integrare activă în structurile europene. Politica de dezvoltare regională a Bulgariei este strâns legată de obiectivele strategiei de dezvoltare socio-economică a țării. Strategic, dezvoltarea regională încearcă să realizeze o dezvoltare echilibrată și durabilă a regiunilor din Bulgaria și să creeze condiții pentru creșterea economică și un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă pe baza potențialului lor de dezvoltare, precum și să consolideze coeziunea economică și socială a regiunilor.

1.1.1. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național

Actualul cadru legislativ corespunde statutului unui stat membru al Uniunii Europene, precum și al unei țări care este implicată în semnarea numeroaselor documente internaționale, acorduri și protocoale. Fiecare aspect legat de dezvoltarea teritorială, socială, culturală și economică a țării este reglementat de o serie de acte normative care stabilesc cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice pentru definirea sa, fie la nivel local, regional sau național. Zonele legislative care influențează abordarea autorităților locale includ dezvoltarea regională și lucrările publice, protecția mediului, construcția infrastructurii de transport, susținerea învățământului, sistemului de sănătate, patrimoniul cultural și natural, politica socială etc. Aceste zone contribuie la bunăstarea și calitatea vieții populației, garantând în același timp integritatea, calitatea și autenticitatea patrimoniului natural și cultural- istoric ca o sursă inepuizabilă de dezvoltare și identitate culturală.

Dezvoltarea municipiilor Balchik, Kavarna și Shabla urmează politicile la nivel național. Principalul pachet de documente normative și strategice la nivel național, care reglementează dezvoltarea țării și, respectiv, influențează planificarea potențialului de cooperare pentru partea bulgară a teritoriului țintă include Constituția Republicii Bulgaria; Legea privind dezvoltarea regională; Legea cu privire la structura administrativă și teritorială a Republicii Bulgaria; Legea privind autonomia locală și administrația locală; Legea structurii teritoriale; Legea privind protecția mediului; Legea privind litoralul Mării Negre; Legea zonelor protejate; Legea turismului; Legea privind eficiența energetică; Legea patrimoniului cultural, etc.

Strategiile de dezvoltare, politicile, planurile și programele, la nivel local sau regional trebuie să respecte legislația aplicabilă, contribuind în același timp la implementarea acesteia. Cadrul de dezvoltare regională și spațială a Bulgariei este reglementat atât în legislația generală, cât și în Programul Național de Dezvoltare 2014-2020, Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Bulgaria pentru perioada 2012-2022 și Conceptul național de dezvoltare teritorială, planurile regionale de dezvoltare teritorială

ale zonelor - nivel 2 și planurile de dezvoltare teritorială regională ale zonelor - nivel 3 (regiuni), adoptate de Decretul Consiliului de Miniștri Nr. 278 din 2016 (MO, nr 88 din 2016), care susțin dezvoltarea durabilă.

Pe lângă cadrul legal, există un cadru strategic comun și specializat la nivel național, iar majoritatea strategiilor sectoriale urmează programe UE pentru o perioadă de timp de până în anul 2020. Cele care au un potențial impact asupra Strategiei comune de cooperare și dezvoltare teritorială coordonată sunt:

În domeniul ecologiei și protecția mediului înconjurător:

- ✓ Strategia națională pentru conservarea biodiversității;
- ✓ Planul strategic de acțiune pentru protecția mediului înconjurător și reabilitarea Mării Negre;
- ✓ Al treilea plan național de acțiune privind schimbările climatice pentru perioada 2013-2020;
- ✓ Strategia națională de gospodărie și dezvoltare a sectorului apelor;
- ✓ Planul național de gospodărie a deșeurilor pentru perioada 2014-2020;
- ✓ Programul național de acțiune pentru gestionarea durabilă a terenurilor și combaterea deșertificării în Republica Bulgaria (actualizația perioadei de programare 2014-2020);
- ✓ Strategia maritimă a Republicii Bulgaria și programul de măsuri.

În sfera afacerilor:

- ✓ Strategia națională de promovare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru perioada 2014-2020;
- ✓ Strategia națională de dezvoltare a sectorului achizițiilor publice din Bulgaria pentru perioada 2014-2020;
- ✓ Planul de acțiune „Antreprenoriat 2020 - Bulgaria” ;
- ✓ Strategia inovatoare pentru specializarea inteligentă a Republicii Bulgaria pentru perioada 2014-2020.

În sistemul de sănătate și sfera socială:

- ✓ Strategia națională pentru sănătate 2020;
- ✓ Strategia națională pentru tineret 2010-2020 și Programul național pentru tineret 2016-2020;
- ✓ Strategia de reducere a cotei abandonului școlar timpuriu (2013-2020);
- ✓ Strategia națională pentru învățare pe tot parcursul vieții 2014-2020;
- ✓ Conceptul național de promovare a îmbătrânirii active (2012-2030);
- ✓ Strategia națională de reducere a sărăciei și promovarea incluziunii sociale 2020;
- ✓ Strategia actualizată de cupare a forței de muncă a Republicii Bulgaria 2013-2020;

În domeniul turismului:

- ✓ Planul strategic pentru dezvoltarea turismului cultural;
- ✓ Strategia pentru dezvoltarea durabilă a turismului în Bulgaria 2014-2030.

În domeniul administrației:

- ✓ Strategia de dezvoltare a administrației de stat 2014-2020;
- ✓ Strategia de dezvoltare a guvernare electronice în Republica Bulgaria 2014-2020;
- ✓ Foaia de parcurs pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a guvernării electronice în Republica Bulgaria pentru perioada 2016-2020.

În alte sfere asociate:

- ✓ Strategia națională de dezvoltare a viticulturii și vinificației în Republica Bulgaria 2005-2025;
- ✓ Strategia integrată de transport pentru perioada până în anul 2030.

1.1.2. Baza legislativă și documentele strategice la nivel local

Legea dezvoltării regionale definește un sistem de documente pentru planificarea strategică și programarea dezvoltării regionale, care reglementează relațiile și asociațiile din politica regională la diferite niveluri. Planurile municipale de dezvoltare sunt documentul prin care autoritățile locale definesc dezvoltarea teritoriilor lor și permit integrarea politicilor de dezvoltare regională și de structurare a teritoriului. Fiecare municipalitate din partea bulgară a teritoriului țintă are Planul său municipal de dezvoltare durabilă 2014-2020 ca document pentru planificarea strategică a dezvoltării integrate durabile la nivel local. Planurile de dezvoltare municipală din Balchik, Kavarna și Shabla stabilesc obiectivele și prioritățile de dezvoltare pe termen mediu, ținând seama de particularitățile fiecărei municipalități, dar și de orientările strategice pentru dezvoltarea regională și locală stabilite în documentele de planificare și documente strategice de nivel superior.

Planurile de dezvoltare municipală din Balchik, Kavarna și Shabla 2014-2020 au fost elaborate în conformitate cu Strategia națională de dezvoltare regională 2012-2022 și cu Programul național de dezvoltare "Bulgaria 2020", precum și cu Planul de dezvoltare regională al regiunii Nord-Est pentru perioada 2014-2020. Într-un context mai larg, planurile municipale iau în considerare prioritățile și obiectivele Strategiei "Europa 2020", urmărind contribuția lor la o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Orizontul planurilor municipale de dezvoltare este de 7 ani. Utilizarea abordării integrate de planificare impune obiectivele și prioritățile planurilor de dezvoltare municipală ca documente strategice să fie coordonate și să asigure interacțiunea cu factorii, condițiile și potențialul dezvoltării teritoriale specifice a fiecărei municipalități, a rețelei de localități și a diferitelor sectoare (industrie, transport, infrastructura ecologică, turism, activități agrare etc.), care sunt stabilite în planurile de structură și în planurile de dezvoltare ale teritoriului.

Municipalitățile sunt factorii principali în elaborarea politicilor care sprijină și stimulează dezvoltarea socio-economică locală cu participarea unei game largi de părți interesate. În același timp, municipalitățile sunt responsabile pentru asigurarea faptului că măsurile și proiecțiile stabilite în documentele strategice și de planificare sunt reflectate spațial și integrate într-un instrument comun de planificare și dezvoltare teritorială a municipalității.

- Planul structural general. În constituirea sa trebuie să atingă un echilibru între interesele private și cele comune, să păstreze patrimoniul natural și cultural al fiecărui teritoriu, să socializeze valorile sale. În prezent, cele trei municipalități se află într-o etapă diferită de adoptare a Planului structural general. Primăria din Balchik are un proiect preliminar al Planului structural general (PSG) Balchik, revizuit și completat conform deciziei Consiliul Național de Experți privind Planificarea Spațială și Politica Regională și a unui aviz Evaluarea mediului înconjurător al Ministerului Mediului și al Apelor 2014¹. Proiectul nu a fost aprobat când a fost prezentat în cadrul sesiunii Consiliului municipal pentru revizuire în luna decembrie 2017. Pentru municipalitatea Shabla și municipiul Kavarna a început, de asemenea, elaborarea Planului structural general, astfel că procedura de deschidere pentru desfășurarea discuțiilor și consultărilor publice cu privire la Proiectul preliminar pregătit pentru Planul structural general al municipiului Shabla, inclusiv și pentru Raportul de evaluare al mediului înconjurător, a fost finalizată la 19 martie 2018. Proiectul preliminar al planului structural general al municipiului Kavarna se află într-o etapă mai preliminară - discuții între diferite instituții din cauza disputelor asupra procentului de construcție pe teritoriul municipiului. La nivel local, primarul municipalității și consiliul municipal au autoritatea de a elabora, discuta, adopta, implementa și raporta planurile de dezvoltare municipală și programele de realizare a acestora. Primarului i-a fost încredințată sarcina de a asigura publicitatea și transparența planului de dezvoltare municipală, precum și acțiunile de realizare a acestuia.

Pentru a reglementa gama largă de probleme cu care se confruntă o municipalitate și pentru a se îndeplini obligațiile în ceea ce privește cerințele de reglementare, autoritățile locale își dezvoltă documente strategice sectoriale și direcționate în diferite domenii:

- ✓ în sfera socială - dezvoltarea serviciilor sociale; pentru copii, pentru tineri; incluziunea socială; pentru persoanele în vârstă; integrarea cetățenilor romi și a altor cetățeni aflați într-o situație socială vulnerabilă etc.;
- ✓ în domeniul ecologiei - promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și a biocombustibililor, eficiența energetică, protecția rezervațiilor naturale, gestionarea deșeurilor, managementul poluării sonore etc.;
- ✓ în sfera învățământului - susținerea dezvoltării personale ale copiilor și elevilor, împotriva abandonului școlar timpuriu;
- ✓ în sfera culturii - pentru dezvoltarea culturii, pentru conservarea patrimoniului cultural și istoric, pentru dezvoltarea caselor de cultură etc.;
- ✓ în domeniile de interes comun din teritoriu - dezvoltarea turismului, dezvoltarea forței de muncă în sectorul privat, dezvoltarea sportului, creșterea participării civice și altele.

Documentele strategice sectoriale și specifice la nivel local reglementează obiectivele și prioritățile autorităților publice într-un anumit domeniu prin unirea diverselor părți interesate de pe teritoriu pentru a atinge obiective comune în beneficiul locuitorilor municipiului.

¹ <http://www.balchik.bg/bg/infopage;>

1.2. Analiza dezvoltării teritoriului

1.2.1. Profilul general al teritoriului

1.2.1.1. Așezare și granițe

Partea bulgară a teritoriului țintă include municipalitățile Balchik, Kavarna și Shabla, cu un teritoriu total de aproximativ 1 335 km². Municipalitățile sunt situate în vecinătate și sunt pe teritoriul Regiunii de planificare Nord-Est cu centrul în orașul Varna² și în regiunea cu centrul administrativ Dobrich. Balchik, kavarna și Shabla sunt printre cele 14 municipalități din țară cu ieșire la Marea Neagră. Conform clasificării Eurostat, cele trei municipalități sunt unități teritoriale de tip LAU 1.

Conform Strategiei naționale de dezvoltare teritorială a municipiilor³ Balchik și Kavarna sunt orașe mici de nivel patru, cu o importanță microregională, și Shabla - un oraș foarte mic de nivel cinci.

Municipiul **Balchik** este situat în partea cea mai estică marină a Câmpiei Dunării și a Podișului Dobrogei, ocupând partea Sud-Estică a regiunii Dobrich. La Nord se învecinează cu municipiul General Toshevo, la Est cu municipiul Kavarna, la Sud-Vest cu Aksakovo, la Vest cu municipiul Dobrichka. Suprafața totală a municipiului este de 523.58 km², ceea ce reprezintă 11,1% din teritoriul regiunii Dobrich. În afară de centrul municipal - orașul Balchik, teritoriul municipal include încă 19 sate (8 primării și 11 reprezentanțe teritoriale), precum și două stațiuni - Albena și Tuzlata. Linia de coastă a municipiului are o lungime totală de aproximativ 18,5 km.

Municipiul **Kavarna** se află, de asemenea, în partea estică a Câmpiei Dunării. La Nord se învecinează cu municipiul General Toshevo, la Est - cu municipiul Shabla, la Vest - cu municipiul Balchik, la Sud - cu Marea Neagră. Suprafața totală a municipiului este de 481,40

² La data prelucrării prezentului document.

³ <http://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=598>

km², ceea ce reprezintă 10,22% din suprafața totală a regiunii Dobrich. În municipiul Kavarna sunt 21 de localități, inclusiv orașul Kavarna și 20 de sate - Belgun, Bilo, Bozhurets, Bulgarevo, Chelopechene, Hadji Dimitar, Irechek, Kamen Bryag, Krupen, Mogilishte, Neikovo, Poruchik Chunchevo, Rakovski, Selce, Septemvriyski, Sf. Nicolae, Topoli, Travnik, Vidno, Vranino, Kavarna fiind centrul administrativ. Linia de coastă a municipiului are o lungime totală de aproximativ 42 km.

Municipiul **Shabla** este situat în cea mai estică zonă de graniță a Bulgariei cu România. La Est se învecinează cu Marea Neagră, la Nord - cu România, la Sud-Vest și Vest - cu municipiile Kavarna și General Toshevo. Suprafața municipiului Shabla este 329.60 km², ceea ce reprezintă 7% din suprafața totală a regiunii Dobrich. Municipiul Shabla are 16 localități - orașul Shabla și 15 sate, Shabla fiind centrul administrativ al municipiului. Lungimea liniei de coastă pe teritoriul municipiului este de aproximativ 40 km.

1.2.1.2. Potențialul resurselor naturale

Relieful teritoriului este de câmpie și câmpie-deluros. Teritoriul este clar împărțit în două părți din punct de vedere geografic: platoul dobrogean și partea de coastă. Liniei de coastă dobrogene i se cuvin 32.24% din lungimea tuturor plajelor și 31.52% din suprafața acestora.

Municipiul **Balchik** face parte din regiunea marină a Câmpiei Dunării și teritoriul acestuia este, de asemenea, separat în două părți: regiunea de coastă și platoul Dobrogei. Zona de coastă acoperă linia de coastă și valea râului Batova, cu lungime totală de 18,5 km. Linia de coastă este ușor sinuoasă, ajungând la altitudinea de până la 150 m. Malul mării de la gura râului Batova este o plaja joasă cu o lungime de aproximativ 5 km între Kranevo și Albena, cu o suprafață de 296 502 m², fiind una dintre cele mai mari plaje de pe litoralul Marii Negre. Între stațiunea "Albena" și satul Kranevo este valea vastă împădurită "Baltata". În partea estică, linia de coastă este mai înaltă, dar accesibilă, în unele locuri este terasată de alunecări de teren. Întreaga linie de coastă are un caracter scalist evidențiat. În această zonă plajele sunt limitate ca suprafață. Teritoriul municipiului Balchik este bogat în forme diverse și specifice de relief - orașul vechi este situat pe o alunecare de teren antică cu o formă de amfiteatru și o mare parte a teritoriului este străbătută de văi profunde pe direcția Nord-Sud. **Regiunea platoului acoperă o parte din câmpia Dobrogea**, cu altitudinea de 150 - 200 m. Are un relief plat, ușor deluros. Panta podișului dobrogean se retrage treptat de la țărm, pe lângă Tuzla Balchiku-ului este la aproximativ un kilometru distanță de aceasta, iar în valea râului Batova - mult mai spre interior.

Zona de coastă a teritoriului municipiului Balchik se caracterizează printr-o tendință de a se deplasa față de litoral datorită dezvoltării proceselor de **alunecare** a terenurilor, eroziunii inegale severe de-a lungul țărmului, vizibilă prin văi adânci și vâlcuri, cele mai pronunțate în zonele de alunecare din Balchik, Batovsky și Kranevo. Rețeaua hidrologică este reprezentată de mai multe doline de importanță locală și de lacul Tuzlensko.

Relieful municipiului **Kavarna** este de câmpie și câmpie-deluros. În granițele municipiului intră cele mai estice zone ale Câmpiei Dunării - părțile de sud ale Podișului Dobrogea, precum și părți ale coastei Mării Negre - litoralul și raftul. Pe litoralul pitoresc Kavarna cu

o lungime de 42 km, sunt dezvoltate plaje mici. O plajă artificială spațioasă a fost creată pe coasta orașului Kavarna. Pe malul mării, se ridică capul Chirakman, greu de atins, cu pante aproape verticale, care s-a întins kilometri în mare, dar la un cutremur puternic s-a distrus și încet încet datorită eroziunii apelor a căpătat forma de azi. Pe platoul său neted se păstrează ruinele zidurilor cetății, șanțuri, biserici, necropole, unde se desfășoară astăzi săpături și cercetări arheologice. Pe litoral sunt formate plaje lungi nisipoase cu o suprafață totală de 74 000 m².

Relieful municipiului **Shabla** este plat, uniform, cu pantă ușoară spre Nord-Est și Est și o altitudine de până la 100 m. Țărmul Shablei este înalt, în majoritatea cazurilor stâncos, fără golfuri mari și plaje extinse. Litoralul de la Shabla până la Durankulak este expus vânturilor puternice din Nord-Est, precum și un curentului de coastă format din râurile Dunărea, Nistru și Nipru. Țărmul de la sud de Shabla este stâncos. Activitatea abrazivă a stimulat formarea formațiunilor de rocă subacvatice și de suprafață. La Nord, țărmul este jos și mlăștinos, cu multe plaje. Linia de coastă cu plaje cu nisip este zona cea mai mobilă și cu cea mai rapidă schimbare. Coasta se caracterizează prin procese de alunecare negative. Pe țărmul satului Tylenovo sunt formațiuni stâncoase unice tipice doar acestei zone, care atrag mulți turiști și iubitori de alpinism. În municipiul Shabla sunt situate fâșii late de nisip pe mai multe plaje, alternând de la Nord la Sud, respectiv cu suprafața: Durankulak / 65 000 mp /; Krapetski - nord / 91 000 mp/; Krapetski - Sud (Ezeretzky) / 50 000 mp /; Shabla / 112 000 mp /. Primele trei sunt plaje mari cu dune. Ingredientul predominant de pe plajă sunt cochiliile de scoici zdrobite. Se observă tendința de a se micșora suprafața și volumul de metru liniar al aluviunilor de la Krapets, Krapets-Sud și Shabla.

Clima celor trei municipii este marcată de Marea Neagră, de asemenea, este influențată de trăsăturile caracteristice ale terenului de câmpie și fiecare municipiu are propriile sale specificități. Comun pentru toate trei: seceta în timpul sezonului cald, vânturi predominante din Nord-Vest, vânturile nordice puternice pe timp de iarnă, care pe alocuri spulberă zăpadă și astfel produc înghețurile culturilor de toamnă, iar căderile de zăpadă/troiane de pe drumuri îngreunează transportul. Tipic pentru lunile de iarnă este formarea chiciurii și înghețarea. Teritoriul este una din regiunile cu cele mai scăzute precipitații din Bulgaria, ceea ce reprezintă o condiție prealabilă pentru o vulnerabilitate semnificativă la seceta atmosferică. Vecinătatea bazinului de apă este cauza umidității ridicate pe tot parcursul anului.

Teritoriul municipiului Balchik se împarte în două subdiviziuni climatice, care diferă prin specificul lor. Partea de coastă a teritoriului municipiului se află în regiunea climatică a coastei de nord a Mării Negre, caracterizată de temperaturi medii și sezoniere relativ mai ridicate, perioade de zăpadă mai scurte, rate anuale de precipitații mai mici. Temperatura medie anuală este de 12 °C. Iarna în regiunea orașului Balchik este rece, vara este însorită, uscată și fierbinte. În timpul jumătății calde a anului, predomină briza marină și continentală. Zona climatică estică a Câmpiei Dunării acoperă restul teritoriului municipiului. Caracterul continental al climei este influențat de apropierea mării și este asemănător climei de pe coasta de Nord a Mării Negre, cu temperaturi medii mai scăzute -

anuale și sezoniere, perioade lungi de zăpadă, ploi abundente, dar insuficiente (500-550 mm mediu /an) cu temperaturi maxime toamna și minime iarna și primăvara. Municipiul Balchik este inclus în regiunile cu cel mai mare risc de secetă în jumătatea caldă a anului. Vulnerabilitatea la secetă este mare în toate anotimpurile.

Impactul Mării Negre asupra climei pe teritoriul municipiului **Kavarna** se extinde la circa 60 km în interiorul țării. O caracteristică deosebită a municipiului o reprezintă precipitațiile mici (media anuală de 465 mm) și regimul eolian - masele de aer continentale reci nordice în timpul iernii. Regiunea este una dintre cele mai uscate regiuni ale Bulgariei.

Municipiul **Shabla** face parte din zona climatului moderat-continental, care este reglementată de influența bazinului Mării Negre. Zona este de câmpie și deschisă la nord, ceea ce contribuie la temperaturile sale relativ scăzute de iarnă în subregiunea Mării Negre, vânturi puternice (mai ales la Nord și Nord-Est), frecvente mase de aer rece, secetă, precipitații scăzute.

Solurile din cele trei municipii nu dispun de o mare varietate - în general, sunt cernoziomuri, care asigură o bună fertilitate naturală. Acestea se combină favorabil cu caracteristicile climatice ale zonei. În ciuda precipitațiilor scăzute, culturile sunt aprovizionate cu umezeală bună datorită umidității atmosferice ridicate și zonei de evaporare scăzută a coastei Marii Negre, ceea ce face solului și condițiile climatice și de relief favorabile pentru dezvoltarea și capacitatea productivă a principalelor culturi agricole ale zonei.

Pe teritoriul municipiului **Balchik** sunt reprezentate cel mai bine solurile cernoziomuri (tipice, calcaric, aluvic). Există, de asemenea, o slabă apariție a rendzinei (soluri humuso-carbonatice). Principalul tip de sol al teritoriului - cernoziomul, permite cultivarea multor culturi agricole cu recolte ridicate și stabile. Solurile carbonatice, puternic dezcalizate și grelele cernoziomuri, respectiv argiloase nisipoase medii și ușor argiloase, ocupă suprafețe relativ mici, în principal în partea de nord-est a municipiului. În valea râului Batovo sunt distribuite solurile fertile aluvial și aluvial de livadă, potrivite pentru culturi de legume și culturi furajere în creștere. Solurile humuso-carbonatice (rendzine) sunt situate în principal de-a lungul coastei și pe alocuri în interiorul teritoriului, acestea sunt cele mai potrivite pentru pășunat și pentru viticultură.

Teritoriul municipiului **Kavarna** se caracterizează cu soluri cernoziomuri cu soiurile lor - calcaric, aluvic și tipic. Solurile cernoziom au un orizont de humus puternic, fertile, cu o reacție de sol slabă alcalină până la neutră. În partea nordică a municipiului, cel mai răspândit tip de sol sunt cernoziomurile slab-aluviale și argilo-aluviale, potrivite pentru dezvoltarea aproape a tuturor culturilor agricole. Cernoziomurile carbonatice tipice și puternic aluviale ocupă în general suprafețe mici, împrăștiate. Sunt potrivite pentru cultivarea tuturor culturilor. Rendzinele (solurile humuso-calcaroase intra-zonale) sunt tipuri de sol adecvate pentru cultivarea viței de vie. Cernoziomurile sunt situate la Nord față de rendzinele care ocupă o fâșie de-a lungul mării și sunt potrivite pentru culturi tehnice și cereale-furajere. Cernoziomurile grele și cernoziomurile carbonatice se întâlnesc

la Nord-Vest de satul Vranino. Sunt potrivite pentru cultivarea porumbului, floarea-soarelui, grâului.

Municipiul **Shabla** este caracterizat, în principal, de soluri cernoziomuri, cu un orizont puternic de humus, fertile, cu reacție de sol ușor alcalină până la neutră. Solurile caracteristice părții nordice și centrale a municipiului sunt predominant carbonatice și cernoziomuri tipice, în timp ce partea sudică este ocupată de cernoziomuri aluviale, care au calități bune de producție agricolă. Solurile erozionate sunt un fenomen rar și sunt întâlnite într-un număr limitat de zone.

Bogățiile subterane

Partea bulgară a teritoriului țintă are depozite de minerale, dar rezervele mici și dificultățile în exploatarea acestora împiedică absorbția economică efectivă a majorității acestora. Zona de depozitare a cărbunelui dobrogean acoperă o suprafață de 49 km² și este situată la Nord de Marea Neagră între Balchik și Kavarna. Depozitele sale se ridică până la 1,2 miliarde de tone de cărbune de înaltă calitate. Datorită adâncimii mari a depozitelor și a condițiilor miniere și tehnologice specifice, acestea nu sunt exploatate.

Pe teritoriul municipiului **Balchik** se află un depozit de mangan lângă Obrochishte - Tsarkva, care face parte din depozitul de cărbune dobrogean, considerat cel mai mare din Europa. Rezervele sunt la o adâncime de la 280 până la 440 m, conținutul de mangan este ridicat, iar depozitele de bilanț se ridică la 111 milioane de tone. O parte din bogăția subterană a municipiului Balchik sunt calcarele cu calități decorative bune.

Pe teritoriul municipiului **Kavarna** se află o parte din depozitul dobrogean de cărbune cu rezerve confirmate de cărbune negru de piatră. Din rezervele minerale se extrage numai calcar în carierele existente "Bulgarevo" și "Krupen". În satul Bulgarevo a fost descoperit un depozit de gaze naturale de importanță locală.

Municipalitatea din **Shabla** este săracă în resurse minerale, sunt confirmate rezerve de cărbune și de mangan, se extrage țiței din depozite cu rezerve limitate și funcții atenuante. Rezervele de gaze naturale din apropierea orașului Tyulenovo, situat în partea de Nord-Est a Bulgariei, au început să fie exploatate cu aproape 70 de ani în urmă și în prezent sunt într-un stadiu de exploatare istovitor.

Apa și resursele de apă

Zona vizată - litoralul Dobrogei - este foarte plată, cu un relief ușor sinuos cauzat de o rețea asimetrică de văi. Teritoriul face parte din "Râurile dobrogene de la Marea Neagră", cu râurile principale - Batova, Shablenska, Izvorska, Chelikdere. Întreaga zonă este săracă în suprafețe de ape curențe.

Municipiul **Balchik** este sărac în ape curgătoare de suprafață. Rețeaua hidrografică este formată din curenții inferiori ai râurilor Batova și Kranevska. Teritoriul municipiului este format din multe văi uscate, care se umple cu apă numai când cad ploi torențiale și ninsori abundente. Maximul râurilor este primăvară, iar minimul este mijlocul verii și al toamnei. Principala arteră de colectare și de scurgere din regiune este râul Batova, care izvorăște

din municipiu și are o lungime de 39 km. Este singurul râu neîntrerupt din râurile dobrogene. Apele râul Batova sunt utilizate pentru irigarea zonelor de pe terasele riverane din satele Obrochishte, Rogachevo și Kranevo (sistemul de irigare „Kavarna“).

Un element de hidrografie și o resursă foarte specifică a municipiului este lacul noroios cu nămol curativ de mare - Balchishka Tuzla. Rezervele sale de nămol curativ sunt de 38.000 tone și se estimează că sunt suficiente pentru dezvoltarea în viitor a unei stațiuni balneare cu nămol cu același nume. În ciuda prezenței calcarului, menținerea unui regim optim de apă-sare împiedică deteriorarea nămolului curativ. Nămolul este de culoare maro închis până la negru, are miros de hidrogen sulfurat și o compoziție chimică cu un schelet cristalin mixt de silicat de carbon. Balchishkata Tuzla este printre cele mai rare tipuri de ecosisteme din lume. Lacuri naturale sărate; deoarece acestea nu sunt adânci, sunt și foarte vulnerabile, mai ales datorită existenței lor într-o zonă în care sunt alunecări de teren. Zona este sub o influență mare turistică din cauza sezonului estival intens. Apele subterane sunt o sursă importantă de alimentare cu apă potabilă pentru municipiul Balchik. În funcție de mineralizarea lor, ele sunt cel mai adesea proaspete și slab mineralizate. Sursele de apă minerală sunt concentrate în zona de coastă. În Balchishka Tuzla izvoarele au un debit de 13,5 l / s și o temperatură de 32 °C, în Balchik - 6,0 l / s și 22 °C, în Kranevo - 5,4 l / sec și 23 °C. Cu cel mai mare debit este izvorul din stațiunea Albena - 103,0 l / sec și temperatura de 30 °C. Cele două rezerve de apă minerală din Balchik - în orașul însuși și în localitatea "Tuzlata", au caracteristici diferite ale apei și tratează diferite boli.

Municipiul **Kavarna** este sărac în resursele de apă de suprafață pe uscat - nu sunt râuri și lacuri. Apele de suprafață nu sunt, în general, contaminate de activitățile de producție. Rețeaua hidrografică din teritoriul municipiului Kavarna este reprezentată de văi și ravene cu regim de apă instabil. Rocile formate din soluri de calcar contribuie la modulul scăzut al fluxului și la formarea apelor subterane carstice, care sunt o sursă importantă de alimentare cu apă potabilă a localităților. Apa minerală a fost descoperită la o adâncime de 1100 m, iar o parte din rezervă a fost concesionată pentru îmbuteliere până în anul 2021. Apa este ușor mineralizată, din punctul de vedere al calității face parte din „apa plată de masă” și este potrivită pentru utilizarea zilnică, deoarece are o compoziția chimică echilibrată. Nu conține nici un fel de calorii este un supliment util pentru orice program de fitness. Gustul și caracteristicile sale sunt similare cu cele ale brandurilor de apă minerală renumite din lumea întreagă.

În municipiul **Shabla** nu există o rețea hidrografică dezvoltată. Debitul apei de suprafață este aproape lipsește. Hidrografic, regiunea Shabla este situată în zona de Nord-Est a bazinului endoreic din regiunea dobrogiană - zona râurilor de la malul mării care curg direct în bazinul Mării Negre. Către Marea Neagră se îndreaptă și se scurg pe cale naturală apele de suprafață și apele subterane ale unui bazin hidrografic destul de semnificativ. În partea de Sud-Est a satului Durankulak se află Lacul Durankulak, care inițial a fost o vale inundată, separată de mare de către o fâșie de nisip. Este alimentat de ape carstice conectate cu acviferul Sarmatian. La Sud sunt lacurile Shabla și Ezeretsko cu origini și caracteristici similare. Lacurile Shabla și Durankulak sunt limanuri închise care ocupă părțile de coastă, părțile joase ale unor văi uscate adânci. Pe teritoriul municipiului Shabla sunt trei surse de

apă minerală prin foraj și un lac cu nămol curativ cu mineralizare totală de 3-5 g. / a, și cu un debit total de aproximativ 200 l/s., și rezervă de nămol de circa 230 de mii de tone. Apa din izvoarele minerale este potrivită pentru tratarea bolilor sistemului locomotor, sistemului nervos periferic și altele. De asemenea, este recomandată pentru inhalații pentru tractului respirator în cazul bolilor nespecifice. Lângă depozitele de nămol de lângă satul Tyulenovo, prin sondaj la adâncime s-a descoperit apă minerală cu temperatură de 41 °C și debit de 6000 l / min., care se caracterizează ca hipertermală, cu clorură de sodiu, cu un conținut de hidrogen sulfurat liber și acid metaboric. „Shablenskata Tuzla“ are suprafața lacului de aproximativ 240 de acri și deține stocuri de nămol de înaltă calitate, aproximativ 230 de mii. tone. Nămolul este caracterizat ca nămol calcaros sedimentar, cu un schelet cristalin silicat-carbonat și un conținut scăzut de gips. Este dens, negru, plastic și uleios la atingere, cu miros puternic de hidrogen sulfurat. În prezent, nu există o infrastructură pentru folosirea nămolului curativ unic în conținut, deși o extracție rezonabilă din rezervă ar fi benefică pentru lacul însuși, deoarece neexploatarea nămolului duce la o reducere drastică a oglinzii de apă și amenință cu uscarea lacul.

Apele marine

Marea este o resursă importantă pentru dezvoltarea teritoriului - pentru economia municipiilor și, în special, pentru turism. Calitatea **apelor Mării Negre** este determinată de regimul valurilor, de regimul curenților, regimul temperaturilor și salinitate dar și de alți indicatori hidrofizici. Capul Kaliakra are o influență puternică asupra caracterului **valurilor mării** - la Sud de Cap marea este mai domoală. În abordarea țărmului, valurile trec prin transfigurare și refracție, iar în zona capului Kaliakra și vadului Kaliakrepeski - și difracția. Digurile construite și balizele intersectează curenții de undă de la țărm și modifică substanțial circulația litoralului. În zona colțurilor de intrare ale balizelor, se creează zone moarte în care algele se pot depune și intra în putrefacție. Balizele afectează, de asemenea, schimbul de apă în mediul acvatic. Regimul nivelului apelor marine este format din interacțiunea fluctuațiilor de maree, drifturi și oscilațiile meteorologice. Fluctuațiile sale totale sunt de 3 - 50 cm pentru perioadă cuprinsă între câteva ore și două zile. Temperatura medie a stratului superior cvasi-omogen de apă de mare este de aproximativ 13,30 °C, iar intervalul său mediu de variație este de 18,80 °C. Cea mai scăzută temperatură medie în februarie - 4.10 °C, iar cea mai ridicată în august - 22.90 °C. Înghețarea mării s-a observat numai în apropierea coastei în anii 1924, 1942 și 1954. Salinitatea medie a stratului de suprafață al apei mării este de 17 ‰, iar fluctuațiile sale sezoniere nu depășesc 2-2,5 ‰ cu un maxim în toamna și minim în primăvară. Cu aceste caracteristici, apele Mării Negre fac parte din apele slab sărate, comparativ cu apele oceanelor lumii. Apă mării se caracterizează printr-o serie de avantaje în ceea ce privește compoziția, salinitatea și temperatura. Aceste beneficii o fac potrivită pentru nevoile de prevenire, tratament și recreere. În zonele de coastă cerințele față de apă îndeplinesc parametrii turistici și cerințele Directivei UE 76/160.

Obiective turistice naturale, biodiversitate și ariile protejate

Partea bulgară a teritoriului țintă are flora și fauna diversificată, precum și arii protejate⁴. Într-o mare măsură, diversitatea este dictată de mulți ani de interacțiune a diverși factori, cum ar fi marea, soarele, eroziunea etc.

Lumea vegetală și animală de pe teritoriul municipiului **Balchik**, deși nu foarte bogată, este interesantă și variată. În valea râului Batovska se află pădurea Batovska, care este densă. Lângă satele Bezvoditsa, Senokos și Kranevo sunt parcuri forestiere. Pe teritoriul municipiului Balchik sunt grupate o serie de site-uri și zone protejate în temeiul Legii ariilor protejate: Rezervația întreținută „Baltata“, ca și o parte a parcului natural „Nisipurile de Aur“. Până în 2009, statutul de zonă protejată a avut și „Valea Dropliilor (din teritoriile satelor Dropla, Zmeevo și Kremena), zona protejată „Blatno kokice“ (Ghiocel de mlaștină), zonă protejată „Aromatna matiola“ (Matiola parfumată). Zona protejată „Nahodishte na obiknoven bojur“ (Habitatul bujorului obișnuit) (pe teritoriul satului Tsarkva) a primit titlul în 1984, dar în 2005 i-a fost luat. „Baltata“ este situată în vecinătatea stațiunii „Albena“ și are o suprafață de 204,7 ha și o zonă tampon de 163,4 ha. Rezervația întreținută în ziua de azi a fost declarată arie protejată la începutul anului 1961, în scopul de a proteja pădurea naturală densă cu flora și fauna afiliate. Locul este unic datorită caracteristicilor sale și au fost stabilite peste 260 de specii de plante superioare, de 184 genuri și 62 de familii. 16 specii de plante au valoare de conservare, 7 sunt listate în Cartea Roșie - trei dintre ele sunt protejate, în timp ce celelalte sunt specii rare. Altele sunt protejate în conformitate cu convențiile și directivele internaționale. Se găsesc și 116 plante medicinale. Lumea păsărilor din „Baltata“ include reprezentanții a 183 specii, dintre care 95 de specii își fac cuib în zonă. Interesul specialiștilor dar și al amatorilor îl reprezintă egreta albă și ruginie, barza albă și neagră, cocorul gri, rața Mallard, acvila țipătoare, ciocănitorele, pițigoii, privighetorile, silvia cu capul negru. În rezervat se observă aproximativ 35 de specii de animale - insectivore, lilieci, rozătoare, prădătoare și animale biongulate, ca și aricii, cârțițe, lilieci, veverițe, iepuri, șobolani de apă, nutrii, șacali, vulpi, vidre. Pe teritoriul municipiului Balchik se află Aria protejată „Grădina botanică universitară - Balchik“, care este obiectiv național cu popularitate internațională datorită fondului săi genetic de plante și, mai ales, cu colecția sa de cactuși de dimensiuni mari, care este a doua de acest gen din Europa, după cea din Monaco, precum și o mică parte din parcul natural „Nisipurile de aur“ - aproximativ 233,3 ha, situate pe teritoriul satului Kranevo. Parcul a fost declarat arie protejată în 1943 pentru a se conserva grupurile de plante și animale și formațiunile de teren caracteristice și peisajele care au valoare mare științifică și culturală. O parte semnificativă a teritoriului municipiului, în principal în zona de coastă, este acoperită, de asemenea, de arii protejate din rețeaua ecologică europeană Natura 2000. Ariile protejate din municipiul Balchik includ: Așezarea protejată „Grădina botanică - Balchik“; - zona protejată „Balchik“ (BG 0002061); - o parte din Parcul Natural „Nisipurile de aur“ (BG 0000118); - o parte din zona protejată „Stâncile albe“ (BG 0002097); - o parte din zona protejată „Valea râului Batova“ (BG 0000102); - o parte din zona protejată „Complexul Kaliakra“ (BG 0000573); - o parte din zona protejată „Coasta Dobrogei“ (BG 0000130); - o

⁴ <http://www.riosv-varna.org/?p=612>

parte din zona protejată „Batova” (BG 0002082); - parte din „Rezervația Kaliakra” (BG 0000573).

Municipiul **Kavarna** este bogat în specii de plante și animale. Predomină pădurile de foioase, iar 40% din fondul forestier sunt centuri forestiere protejate create artificial. Lumea animală este reprezentată de specii tipice pentru zona de stepă. Unele dintre ele sunt înregistrate ca fiind pe cale de dispariție pe continentul european, iar în Cartea Roșie a Bulgariei sunt listate bufnița, șorecarul mare și un număr de reptile pe cale de dispariție care populează stâncile de la Capul Kaliakra. Printre obișnuții regiunii sunt: cerbi carpatini, cerbi lopătari, căprioare, mufloni, mistreți, vulpi, etc, potârnichea, fazanul mongol, potârnichea de stâncă, prepelița, porumbelul gulerat și altele. La Nord de capul Kaliakra sunt două zone umede mici separate - Bolata și Taukliman („Golful păsării”), unde își fac păsările cuiburi. Numărul și diversitatea speciilor cresc în timpul migrării, atunci când mai mult de 150 de specii de păsări se opresc pentru odihnă și hrană. O parte din teritoriul municipiului Kavarna intră, de asemenea, în ariile protejate ale rețelei ecologice NATURA 2000, conform cerințelor directivelor aplicabile (Directiva 79/409/CEE pentru protecția păsărilor sălbatice și Directiva 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică):

- ✓ Aria protejată „Kaliakra” (BG0002051);
- ✓ Aria protejată „Stâncile albe” (BG0002097) cu multe specii de plante rare, precum și cu 91 de specii de păsări, dintre care 27 sunt incluse în Cartea roșie a Bulgariei. Dintre speciile întâlnite, 48 sunt de importanță europeană pentru conservare. Stâncile albe sunt un loc tipic de migrație pentru păsările călătoare - berze, pelicani și păsări răpitoare. Zona este de asemenea de importanță europeană pentru conservarea speciilor rare. În 2005, aria a fost declarată de către BirdLife International ca Zonă ornitologică importantă;
- ✓ Aria protejată „Bilo” (BG0002115) - se folosește pentru hrană de mai multe specii de gâște și lebede care iernează. Aici iernează speciile pe cale de dispariție: gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*); gărlita mică (*Anser erythropus*), lebăda de iarnă (*Cygnus cygnus*) și alte păsări de apă. Aria se află, de asemenea, pe cel de-al doilea cel mai mare traseu de migrație din Europa Via Pontica.
- ✓ Aria protejată „Coasta Dobrogei” (BG0000130) - vale seacă cu vegetație de stepă;
- ✓ Aria protejată „Complexul Kaliakra” (BG0000573) este locul cu ultimele și cele mai bine conservate habitate de stepă din Bulgaria, Kaliakra este singurul loc important din punct de vedere ornitologic din Bulgaria, unde sunt păstrate rămășițele stepei dobrogene și cele mai mari masive de stâncă de pe coasta bulgară a Mării Negre. În zonă au fost identificate 237 de specii de păsări, dintre care 96 necesită măsuri speciale de conservare a habitatelor lor în conformitate cu Legea privind diversitatea biologică;
- ✓ Aria protejată „Yalata”;
- ✓ Aria protejată „Stepite”.

Raionul municipiului **Shabla** se caracterizează în general prin vegetația de stepă, însoțită de împădurire slabă, majoritatea artificială, preventivă împotriva vânturilor nordice și vânturilor puternice reci din Nord-est. Municipiul Shabla este bogat în arii protejate, repere

naturale și găzduiește o biodiversitate importantă de valoare mondială. Există 274 de specii de păsări pe teritoriul municipiului Shabla, care reprezintă aproximativ 68% din toate speciile înregistrate până în prezent în Bulgaria. În municipiul Shabla sunt patru arii protejate care au intrat în cadrul rețelei ecologice europene NATURA 2000. Acestea sunt: Lacul Durankulak, Lacul Shabla, Tuzla Shablei și Kaliakra:

- ✓ Aria protejată „Lacul Durankulak” (BG0002050) - de mică adâncime, liman închis. Lacul este inclus în Convenția Ramsar ca habitat pentru păsările de apă de importanță internațională, iar întregul teritoriu se numără printre cele mai importante zone ornitologice din Europa, conform listei BirdLife International. Lacul Durankulak este printre cele mai importante și mai bine conservate zone umede de coastă din Bulgaria, cu o importanță internațională pentru conservarea a peste 260 de specii de plante și animale endemice, rare și pe cale de dispariție. În aria protejată au fost identificate 244 specii de păsări, dintre care 67 au fost incluse în Cartea roșie a Bulgariei /1985/. Dintre păsările întâlnite, 123 specii sunt de importanță europeană pentru conservare. Deoarece lacul se află pe traseul de migrație Via Pontica și în apropierea Deltei Dunării, acesta este unul dintre cele mai importante stații de migrație a păsărilor pe coasta bulgară a Mării Negre. Lacul este unul dintre cele mai importante cinci locuri din țară pentru cuibăritul speciilor de păsări pe cale de dispariție. Împreună cu gârlița mare, aici ierneză în număr mare și gâsca cu gât roșu, aflându-se cu aproape întreaga sa populație mondială în lacurile Durankulak și Shabla în lunile ianuarie și februarie. Lacul este populat de 17 specii de pești, dintre care 4 sunt specii amenințate global și sunt incluse în Cartea Roșie a Bulgariei împreună cu alte specii de animale protejate.
- ✓ Aria protejată „Complexul lacului Shabla” (BG0000156) - o zonă cu plan de management dezvoltat (aprobat de Ministerul Mediului în 2004). O parte a teritoriului este listată în Convenția de la Ramsar ca habitat al păsărilor de apă de importanță internațională, în timp ce întreaga zonă se numără printre cele mai importante zone de păsări din Europa (BirdLife International). Deoarece coincide cu ruta Via Pontica de migrație și sunt aproape de Delta Dunării, „Lacul Durankulak” și „Lacul Shabla” sunt una dintre cele mai importante stații în migrația păsărilor pe coasta bulgară a Mării Negre. O parte din complex este Tuzla Shablei (BG 0000573) - o lagună naturală, cu o suprafață de apă de 24,4 ha, separată de mare de o fâșie de nisip lată de 80 m. Aici sunt cele mai înalte dune de pe coasta nordică bulgară a Mării Negre. Originea și caracteristicile ecologice ale tuzlei arată că acest lac mic este un ecosistem unic de coastă cu o floră și faună extrem de bogată. Tuzla și teritoriile adiacente adăpostesc 198 de specii de păsări (aproximativ 50% din ornitofauna Bulgariei). 16 specii de pescăruși și rândunici de mare migrează pe teritoriul Tuzlei, uneori atingând câteva mii de exemplare. 7 specii de egrete utilizează bazinul de apă pentru odihnă, și canalele de migrație a 27 de specii de păsări de cântătoare trec anual prin acest teritoriu. În lunile de iarnă, lebada de vară formează cânduri, ceea ce face ca Tuzla să fie una dintre cele mai importante locuri de iernat pentru această specie din Bulgaria.

De mii de ani, flora și fauna acvatică ale lacului Shabla au contribuit la formarea nămolului curativ cu calități unice, rezerva acestuia ajungând la aproximativ 230.000 de tone.

Țărml stâncos la Nord și la Sud de satul Tyulenovo fac parte din aria protejată "Kaliakra" și "Complexul Kaliakra" (BG 0000573). Litoralul este caracterizat de masive verticale stâncoase cu înălțime de la 5-6 m până la 40-50 m, cu peșteri și nișe stâncoase. Este stâncos pe direcția Nord-Sud / Sud-Vest. Vegetația stâncilor de pe malul mării, stropită cu apa sărată a valurilor, este bogată în specii specifice, inclusiv endemice, și are o valoare de conservare ridicată. Caracteristic pentru regiune sunt coloniile de peșteri săpate în stânci, cele mai multe fiind deasupra mării, accesibile prin intermediul cărărilor șerpuitoare sau pe calea apei.

Cele trei municipii Balchik, Kavarna și Shabla au la dispoziție o varietate de resurse naturale care conferă regiunii un caracter unic - acces la mare, lacuri, zone de deal, câmpii, stânci și platouri.

Situate într-un teritoriu mic ca suprafață, aceste resurse naturale creează un potențial de cooperare în diferite domenii cum ar fi economia, inclusiv de circulare, turism, energie regenerabilă, ecologie și protecția mediului, asociate cu marea, ariile protejate, activități de cercetare, adaptarea și schimbările climatice pentru prevenirea secetei și alte impacte negative asupra teritoriului care ar putea afecta activele sale naturale.

Regiunea vizată face parte din zona cu cel mai mare grad de vulnerabilitate, având în vedere cota relativ mare a teritoriilor predispuse la eroziune (aproximativ 6%), inclusiv în Balchik - terenuri amenințate de eroziunea apei și a vântului; iar în Kavarna și Shabla - terenuri amenințat de eroziunea vântului. Biodiversitatea este, de asemenea, influențată de schimbările climatice și de riscurile de deșertificare. Speciile naturale și importate de arbori forestieri și de arbuști de pe litoralul Mării Negre au un mare potențial pentru o bună adaptare la eventualele schimbări climatice. Conservarea biodiversității și a resurselor asociate este legată de adaptarea la seceta climatică și îmbunătățirea rezistenței ecosistemelor forestiere.

1.2.1.3. Patrimoniul cultural și istoric

Ipoteza originii biblice a Mării Negre, în ultimii ani a devenit o teorie. În susținerea acestei afirmații, există mai multe fapte și argumente, cum ar fi:

- ✓ Prezența unei linii de coastă antice pe fundul Mării Negre la o adâncime de 90-120 m.;
- ✓ Formarea sedimentelor organogene-minerale de adâncime și schimbarea rapidă a comunităților de moluște cu cele de apă sărată (mediteraneane) ca urmare a unui eveniment geo-catastrofal;
- ✓ Apariția contaminării cu hidrogen sulfurat a bazinului;
- ✓ Existența unor artefacte foarte controversate;
- ✓ În spectrul polinic al numeroaselor foraje pe raft, a fost găsit polenul conservat de tip Cerealia, Centaurea cianus, Plantago lanceolata, Polygonum ariculare etc., indicând începutul agriculturii la vremea respectivă.

Conform multor studii de pe litoralul Mării Negre, *"Marea Neagră este cel mai timpuriu centru al civilizației din istoria omenirii"*. Împreună cu prelucrarea aurului și cuprului, un rol semnificativ în dezvoltarea societății locale au avut și relațiile comerciale permanente în regiunea Mării Negre și cu Marea Mediterană. Țărmurile vechi scufundate astăzi, și malurile lacurilor au fost probabil centru de fabricație pentru instrumente de cupru și piatră, ornamente de aur și altele. Pe aici treceau principalele drumuri pentru comerțul cu coasta de nord a Mării Negre și celelalte porturi de la Marea Neagră. Multe alte fapte și descoperiri fac posibilă afirmația că o parte semnificativă a Peninsulei Balcanice și a regiunii Mării Negre au fost ocupate de o cultură materială și spirituală unificată.

Pe teritoriul municipiului Balchik se află mai mult de 300 de monumente culturale importante, acesta ocupă unul dintre primele locuri din țară în acest sens. Principalul grup de monumente imobile de cultură în limitele așezărilor, cu statut determinat după prevederile Legii pentru monumentele culturii și muzeelor, este concentrat în centrul municipiului - orașul Balchik. În funcție de structura lor spațială și de domeniul teritorial, acestea sunt:

- monumente culturale de grup - două complexe: complexul - parc arhitectural "Dvoretsa" (care include 15 monumente de cultură unice) și un complex pe teritoriul fostei reședințe;
- monumente de cultură unice - 109 la număr, alte 16 la număr - în limitele complexelor și 3 la număr suprafețe - situri arheologice.

În Balchik există un bogat și variat patrimoniu imobil cultural și istoric, grupat în mai multe categorii:

- ✓ Complexul - parc arhitectural "Dvoretsa" - un monument cu calități culturale și istorice remarcabile, atractivitate ridicată și tradiții stabilite în termeni de socializare. Atractivitatea este sporită de grădina botanică inclusă, cea mai mare și mai bogată din Balcani, cu peste 3000 de specii rare și exotice;
- ✓ Patrimoniul arhitectural urban care cuprinde monumente unice ca obiecte de cultură, temple, fântâni publice și altele;
- ✓ Patrimoniu arheologic - împreună cu alte monumente din Antichitate și Evul mediu, în municipiu formează un important patrimoniu arheologic de valoare științifică și culturală, care caracterizează întreaga zonă de pe coasta de nord a Mării Negre. În anul 2007, în oraș sunt descoperite rămășițele templului Cybele - templul elenistic cel mai bine conservat din Bulgaria și singurul templu al Zeiței Mame, cunoscut până în prezent în partea de Est a peninsulei Balcanice. La acesta mai poate fi adăugată și așezarea medievală romană târzie din Djini Bair (36 ha) și movilata Mal Tepe (sat antic) - ambele în apropiere de Balchik, monumente de „Semnificație locală” și necropolele cercetate din perioada VIII la XI.; Cetatea medievală în cartierul „Orizont” - cetate antică târzie și medievală în orașul Balchik - valori culturale imobile din categoria „Semnificație națională”. Alte monumente ale culturii sunt declarate în satele municipiului. Lista poate fi completată cu o așezare antică de la marginea satului Dropla, biserica "Sf. Dimitar" din satul Gurkovo, biserica "Sf. Maria" din satul Obrochiste, rămășițele mănăstirii musulmane "Teke Akayazal" de la marginea satului Obrochishte. Pe teritoriul din afara localităților sunt păstrate și plasate sub protecție legală situri arheologice, cum ar fi în primul rând cetatea antică târzie de pe malul râului Kranevska; cetatea antică la 1,5 km Nord de

Obrochishte, o așezare antică - la Sud de satul Hrabrovo, necropolă antică - la Nord de Rogachevo - necropolă medievală aproape de satul Bezvodița; movile mortuare - în regiunile satelor Smeevo și Sokolovo.

Municipiul Kavarna are descoperiri din toate straturile istorice ale neoliticului și până în prezent - tracice, romane, bizantine și medievale, Renașterii bulgare. Monumentele culturii sunt situate în 14 așezări din municipiul Kavarna. Numărul total de site-uri protejate de Legea monumentelor culturale și muzee este de 118, dintre care 67 au fost declarate și 51 au fost anunțate. Patrimoniul cultural al municipiului este format în principal din monumente arheologice culturale - 68 de obiective, așezări antice, fortificații, movile mortuare și alte 40 de situri au categoria "Semnificație națională", pe când altele au o semnificație locală. Concentrație mare de monumente arheologice se află în: satul Balgarevo, satul Kamen Bryag, satul Topola și orașul Kavarna. Acestea sunt:

- ✓ "Bizone" - așezare din sec V în. Hr. din loc. "Chirakman";
- ✓ Cetatea antică și medievală „Kaliakra” pe lângă satul Balgarevo și pe teritoriul adiacent și marin - un sit natural remarcabil și ansamblu fortificat. Kaliakra este singura rezervație din Bulgaria, care include și o zonă marină protejată. Aceasta este una dintre primele arii protejate din Bulgaria, declarată rezervație naturală în 1941. Astăzi, zona protejată acoperă un teritoriu uscat și o zonă de apă cu suprafață totală de 687,5 hectare. Datorită locației sale Capul Kaliakra este deosebit de important pentru navigația pe Marea Neagră. Navigația luminoasă a capului a fost menționată în izvoare turcești încă din secolul al XIII-lea, Kaliakra nu a dezvăluit încă secretele sale și continuă să surprindă oamenii de știință.
- ✓ Rezervația arheologică din localitatea Yaylata - un ansamblu de fortărețe din secolele I -VI, construit pe o terasă pe malul mării apărată natural;
- ✓ așezarea "Kobanlaka" - sat prabulgăresc din sec. VIII-XI - centru de olărit și meșteșugărit;
- ✓ așezări și movile funerare, și metereze medievale;
- ✓ așezarea "Tauk liman" - fenomen natural remarcabil și rămășițe ale zidurilor cetății;
- ✓ Hamam - baie cu cupolă masivă din piatră;
- ✓ depozite portuare vechi - depozite pentru stocarea cerealelor în timpul Renașterii;
- ✓ pod de piatră - construit de maeștrii locali în timpul Renașterii, singurul din întreaga regiune.

Aici, în necropola preistorică din apropierea localității Durankulak a fost descoperit cel mai vechi aur prelucrat din lume datat aproximativ din mileniul al VI-lea î.Hr. Populația antică care locuia pe aceste locuri sunt reprezentanți culturii Hamandjia, cea mai veche populație agricolă stabilită în granițele Dobrogei și Dunării de Jos.

Teritoriul municipiului **Shabla** este bogat în patrimoniul cultural imobil - pe suprafața totală de 329 km² sunt împrăștiate aproape în mod egal 105 active culturale imobile și alte 189 de obiective (187 de movile, morminte, cel mai vechi far), fără statut cultural, dar cu potențial pentru astfel de statut. O trăsătură comună a patrimoniului cultural construit pe teritoriu este gradul insuficient de explorare. În municipiul Shabla a fost găsit un patrimoniu cultural construit din diferite perioade:

- ✓ Din sec. VI și V î.Hr., - Necropola preistorică de lângă Durankulak, cea mai mare necropolă preistorică cercetată din lume;

- ✓ Din epoca de bronz: numeroase movile mortuare, grupate în complexe de movile - necropole;
- ✓ Epoca elenistică: Cetatea antică de lângă Shabla, sanctuarul zeiței Cybele de pe insula mare a Lacului Durankulak, așezările tracice în apropierea satului Vaklino;
- ✓ Antichitatea și Evul Mediu: lângă Durankulak, Shabla, satele Vaklino, Gorichane, Ezerets, cu semnificație deosebită pentru cele două cetăți în contextul provinciei romane Scythia: Cetatea portului vechi și antic Karon Limen lângă Shabla și cetatea "Kaleto" antică-târzie bizantină-timpurie, din apropierea satului Tvarditsa.

Lista este îmbogățită de biserici, clădiri publice și rezidențiale, valori artistice și valori istorice din istoria recentă, dintre care cu semnificația națională este locul istoric legat de revolta rurală împotriva zeciuiei naturale din 1900 lângă Durankulak. Cu această caracteristică, teritoriul oferă o remarcabilă manifestare a rădăcinilor cele mai vechi din cultura europeană.

În funcție de numărul, structura spațială și acoperirea teritorială, patrimoniul cultural construit cuprinde 104 valori culturale unice și un grup de valori culturale - *așezarea preistorică, antică și medievală și necropolele adiacente de pe insula mare a lacului Durankulak și de pe terenurilor agricole ale Țărmlui de Vest*. Conform valorii lor culturale și științifice și semnificației lor sociale, patrimoniul cultural din municipiu include următoarele categorii:

- ✓ Categoria "Semnificație națională" - 2 situri (*așezarea preistorică, antică și medievală și necropolele adiacente de pe insula mare a lacului Durankulak și terenurile agricole de pe Țărmlul de Vest și așezarea istorică asociată cu răscoala țărănească din anul 1900 - de lângă Durankulak*). Pe lângă aceste situri, se pot lua în considerare și 80 de valori culturale declarate cu categoria preliminară "Semnificație națională" (conform notei 545 / 27.02.2001 a INP pentru atribuirea în prealabil a categoriei "Semnificație națională" valorilor arheologice culturale declarate);
- ✓ Categoria "Semnificație locală": 8 la număr.

Teritoriul municipiilor din Balchik, Kavarna și Shabla este bogat în istorie și artefacte, nu doar de importanță locală și regională, ci de importanță mondială. Marea, de asemenea, ascunde multe secrete despre navele scufundate și întâmplări marine. Resursele comune din sfera patrimoniului cultural și istoric oferă o bază largă de cooperare în domeniul arheologiei, protejării, conservării și valorificării patrimoniului cultural și istoric, economiei, turismului, industriilor creative și altele.

1.2.2. Situația economică a teritoriului

Teritoriul celor trei municipii bulgare se află în Dobrogea, unde locația și condițiile naturale fac din agricultură cel mai puternic sector. Clima și solurile adecvate sunt condiții prealabile pentru cultivarea câtorva culturi. În toate cele trei municipii, terenurile agricole ocupă cea mai mare parte a teritoriului - Balchik - peste 73%, Kavarna - 87,2% și Shabla - 87%. Acest lucru, în esență, este o condiție cheie pentru dezvoltarea sectorului agricol în

cele trei municipalități. Pentru toate cele trei municipii, sectorul primar (agricultura, silvicultura și pescuitul) este cel mai pronunțat, urmat de sectorul serviciilor publice. Sectorul secundar, care include industria și construcțiile, este cel mai puțin reprezentat.

În anul 2016 în municipiul **Balchik** funcționau un total de 1377 întreprinderi din sectorul nefinanciar. Pe sectoare numărul agenților economici activi este după cum urmează:

- ✓ Sectorul primar (agricultură, silvicultură și pescuit) - 110 întreprinderi, sau 8,3% din numărul total;
- ✓ Sectorul secundar (industrie și construcții) - 118 întreprinderi, sau 8,8% din totalul întreprinderilor active din municipiu;
- ✓ Sectorul terțiar (sectorul serviciilor) - 1142 întreprinderi, sau 82,9% din numărul lor total.

Repartizarea acestora pe sectoare arată că majoritatea dintre ele sunt ramuri ale sectorului terțiar (sectorul serviciilor), care determină profilul complexului municipal socio-economic, și anume puternic pronunțate funcțiile de servicii publice. Spre sfârșitul anului 2016, în structurile socio-economice ale municipiului au fost angajați un număr de 5770 de persoane. În comparație - în anul 2011 r. au fost la număr 6029 de persoane, iar în 2007 s-au numărat 7160 de persoane, adică timp de 10 ani, numărul persoanelor angajate în municipalitate a scăzut cu 1390 de persoane, sau cu aproape o cincime (19,4 %). Structura sectorială și industrială a angajaților arată că cel de-al treilea sector (servicii), ceea ce reiese din datele despre numărul total al persoanelor angajate⁵ (5770 de persoane), și anume

- ✓ Sectorul primar - 478, la 485 de persoane, sau 8,04 % din toți angajații;
- ✓ Sectorul secundar - 984 de persoane, sau 16,32 % din angajați;
- ✓ Sectorul terțiar - 4560 de persoane, sau 75,64 %.

În ultimul deceniu s-au înregistrat unele modificări atât în ceea ce privește numărul, cât și structura sectorială și pe branșe a angajaților. Din structura entităților economice active (întreprinderi) pe număr de angajați, se poate observa că predomină microîntreprinderile (cu cel mult 9 angajați). Acestea reprezintă aproximativ 93,9% din totalul firmelor care operează pe teritoriul municipiului. Întreprinderile mici - cu un personal de la 10 la 49 de lucrători - sunt 74, iar restul sunt medii și mari.

Condițiile naturale din municipiu sunt extrem de favorabile dezvoltării agriculturii și cultivării diferitelor culturi. Recoltele principale sunt grâul, floarea soarelui, porumbul, urmate de legume. Combinația cu marea și activitățile conexe se află în centrul dezvoltării rurale, forestiere și piscicole din municipiu, iar datele arată că sunt în zonă 110 de întreprinderi cu mai mult de 550 de angajați în acestea, ceea ce le plasează pe locul doi ca importanță ca activitate economică.

Municipiul Balchik este singurul dintre cele trei municipii vizate, care are propriile sale întreprinderi mari, în principal angajate în sectorul de producție. Sectorul secundar include

⁵ După datele INS la data de 31.12.2016

întreprinderile industriale de pe teritoriul municipiului Balchik: „Papas - Ulei“ SA - Producerea de uleiuri rafinate și grăsimi „Balkonf“ SRL - confecții de haine, „ZIV“ SRL - produse de patiserie și cofetărie, „Preslava și Madlen“ SRL - produse de panificație și patiserie, „Shokolino“ SA - producția de panificație și de patiserie, „Bal-class“ SA - producția de panificație și de patiserie.

Sectorul serviciilor și, în principal, sectorul turismului ("Hoteluri și restaurante") are funcții de conducere în complexul socio-economic al municipiului Balchik, atât în ceea ce privește numărul de salariați (cu excepția angajatorilor și a proprietarilor unici), cât și la veniturile din activitate. Principalul produs este turismul de vacanță maritim, suplimentat cu balneoterapie și animat cu programe culturale și de cunoaștere. Datele pentru anul 2016 arată că 2492 de persoane au fost angajate în turism sau un total de 45,89% din numărul total al angajaților din toate sectoarele municipiului. Față de anul 2010, numărul acestora a crescut cu 474 de persoane, la fel și în procente - aproape jumătate dintre angajați se află în acest sector. O creștere s-a văzut și în numărul de unități economice în turism, în 2016 au fost 219 sau 43.19% din total și au oferit un loc de muncă la aproape 50% dintre angajații din municipiu. Nu există altă branșă în municipiu cu o proporție similară de angajați. Dacă la acest număr se adăugă cel al angajatorilor și proprietarilor unici de localuri mici, restaurante mici, etc., sectorul turismului se formează ca fiind locul principal de muncă pentru populație. Analiza unităților de cazare și a veniturilor din turism pentru 2017 permite următoarele concluzii: la sfârșitul anului 2017 locurile de cazare din municipiul Balchik sunt 125, iar paturile din acestea sunt 29065 de bucați, persoanele cazate au fost 388125, iar veniturile din cazări se ridică la 108,6 milioane leva, având în vedere că baza de cazare a municipiului Balchik este concentrată în principal în stațiunile Albena, Kranevo, oraș Balchik și în sate, precum și pe proprietățile satelor Obrochishte, Rogachevo și Gurkovo.

Dezvoltarea sectorului se bazează pe diversitatea resurselor care stimulează dezvoltarea activităților turistice, printre care:

Resurse recreative: Coasta Balchik are atât condițiile și resursele comune pentru întreaga Marea Neagră, cât și specificul care îi conferă exotism și atractivitate suplimentară. Principala resursă a turismului de vacanță la mare este plaja de coastă cu acvariul marin adiacent. Suprafața totală a plajei de coastă de-a lungul hărții cadastrale este de 45,3 hectare. Nu toate secțiunile sunt potrivite sau adaptate pentru "plajă". Unele secțiuni (cum ar fi plajele Tuzla și Robinson 2) au fost nesupravegheate în ultimii ani.

Apele minerale sunt o altă atracție turistică naturală - în Albena (103 l/s, 300°C), Kranevo (5,4 l/s, 230°C), Balchik (6,0 l/s, 220°C), Tuzla (13,5 l/s, 320°C, dar și depozite de 38 mii tone de nămol curativ). Posibilitatea de îmbogățire a principalelor produse turistice cu balneoterapie și profilaxie este bine fructificată doar în stațiunea Albena.

Arii protejate - Rezervația întreținută "Baltata", parte din Parcului Natural "Nisipurile de Aur", etc; pădurile de agrement și zonele cu relief variat din interiorul teritoriului sunt locuri pentru practicarea eco- și foto-turismului. Astfel, în afară de obiectele de valoare cognitivă, ele sunt, de asemenea, o resursă a recreerii active. Caracteristicile descrise fac ca teritoriul să fie și atractiv pentru dezvoltarea ecvestră (facilități ecvestre - în satul Strajitsa, stațiunea Albena), ciclism și altele.

Vânătoare, care acoperă o suprafață de 132 mii hectare de fond forestier și de teren în cadrul a șase municipii (inclusiv Balchik), constituie baza dezvoltării turismului de vânătoare.

Dezvoltarea turismului în municipiu este stimulată și de infrastructura turistică disponibilă. Aceasta include:

- ✓ baza sportivă din stațiunea “Албена”, dispune de 8 terenuri de fotbal, 17 terenuri de tenis (4 acoperite), 25 bazine cu apă minerală (4 acoperite), 9 terenuri de volei pe plajă, centru de echitație modern, sală de sport multifuncțională modernă, în care pot desfășura simultan 11 sporturi, sală de bowling, etc;
- ✓ o nouă bază sportivă în satul Kranevo cu o sală de sport multifuncțională, două piscine încălzite cu dimensiuni olimpice și un patinoar unic (acoperit cu gheață naturală de 60 × 30 m), proiectat pentru patinajul profesional, hochei, curling, precum și pentru activități amatoare. Este cel de-al treilea complex sportiv și de antrenamente din lume, construit la mare, asemănător celor din Sochi și Dubai, și este deschis pe tot parcursul anului.
- ✓ baze de golf - aici (Balchik și Kavarna) sunt disponibile trei dintre cele mai frumoase și renumite terenuri de golf Black Sea Rama, Thracian Cliffs și Light House, unite în golf - destinația „Capul Kaliakra”: sunt construite două terenuri de golf ”tip campionat,, (cu 18 găuri) pe platoul de Nord-Est al orașului, în așezarea “Tabiata” și o treime la granița cu municipiul Kavarna. Echipat cu facilități pentru cazare și alte facilități pentru sport și recreere - terenuri de tenis, terenuri de fotbal, piscine, spa-uri, săli de fitness și altele. Prognozele privind dezvoltarea teritorială a acestei infrastructuri includ o parte de coastă în zona Tuzlei, legătura rutieră către platou este deja construită. Se planuiește construirea unor terenuri de golf și alte infrastructuri asociate acestora în zona satului Momchil, precum și între Kranevo și Rogachevo.
- ✓ o bază bine dezvoltată a unui centru ecvestru din satul Strazhitsa;
- ✓ portul de iahturi din Balchik cu o capacitate de 70 de iahturi - o bază pentru sporturile de apă și atracții;
- ✓ stație maritimă - Balchik este, de asemenea, o parte din infrastructura de servicii turistice, întrucât se conectează cu stațiunile ”Nisipurile de Aur” și ”Sf. Sf. Constantin” de lângă Varna prin intermediul hidro-autobuzelor, fluxul principal de pasageri fiind turistic.

La infrastructura de transport, care asigură un plus de atractivitate pentru dezvoltarea turismului, se poate adăuga și fostul aeroport militar, care are deja statutul de aeroport civil: poate asigura zboruri de agrement, baza sanatoriului și stației de tratament cu nămol din Tuzla Balchik-ului care se află în curs de renovare.

Resursele disponibile ale municipiului determină dezvoltarea *turismului*, cu ajutorul acestora pot fi stimulate diverse tipuri de turism: turismul de recreere sezonier va fi completat și extins prin balneologie, afaceri, congres, festival, turism sportiv, inclusiv golf; turism culinar și vinicol; turismul de vânătoare (stația de vânătoare de la Balchik, cabana de vânătoare din pădurea Batovska) și turismul curativ.

Profilul economic al municipiului **Kavarna** este similar celui din Balchik. Nu există o întreprindere mare în municipiu care să creeze locuri de muncă și să formeze producția de cluster și / sau lanțuri de furnizori. Sectoarele principale sunt agricultura (în interiorul teritoriului) și turismul și serviciile conexe acestuia în zonele de coastă. Municipiul este atractiv pentru investitorii străini pe scară largă, dar în sectoarele care nu contribuie în mod semnificativ la PIB-ul local și nu creează condiții pentru angajarea ridicată a localnicilor - ferme eoliene, terenuri de golf cu circuit închis - personal extern, inclusiv străin, cerințele speciale de aprovizionare, cu cazarea turiștilor numai pe teritoriul complexelor.

Începând cu anul 2016, conform datelor INS pe teritoriul municipiului sunt 796 de întreprinderi în care sunt angajate 2 517 de persoane. Structura agenților economici (întreprinderi) activi pe număr de angajați arată că predomină microîntreprinderile (numărul mediu de angajați - 3).

În structura operatorilor economici pe sectoare, cu cea mai mare pondere este branșa „Comerț și servicii de reparare” (aproximativ 31,03% din firmele active), urmat de „Agricultură, silvicultură și piscicultură” (17,33%) și “Cazare și masă” (9,04%). Există o pondere relativ mare a companiilor implicate în producția și distribuția de energie electrică și termică și combustibili gazoși, precum și în industria prelucrătoare, cu aproximativ 7%. Cota transporturilor este minimă (3,03%). În funcție de numărul de angajați, 91.96% dintre companiile din teritoriu sunt micro-întreprinderi (până la 9 angajați, 54 de firme (6,78%) sunt mici, iar cele 10 firme rămase au personal între 50 și 249 de angajați.

Agricultura reprezintă cea mai importantă parte din economia municipiului, teritoriile agricole ocupând mai mult de 87% din suprafața totală a municipiului. Terenurile arabile reprezintă aproape 90% din suprafața agricolă. Condițiile de sol și climatice sunt favorabile pentru dezvoltarea cerealelor, furajelor cereale și oleaginoase: grâu, orz, porumb și floarea-soarelui; cultivarea viței de vie (pe soluri adecvate); cultivarea fructelor și producția de legume. Principalele structuri agricole sunt cooperativele private, arendatori, ferme familiale particulare și ferme private. Regiunea este unul dintre cei mai mari producători de produse agricole din țară. Se remarcă ambele subsectoare ale agriculturii - culturile și animalele (într-o măsură mai mică). În ultimii ani se observă o tendință către viticultură, în principal soiurile albe. Încercările de a se diversifica culturile, precum și existența subvențiilor externe pentru culturile de uleiuri esențiale se reflectă și în Kavarna. Peste 3000 de decare sunt plantații de lavandă și există, de asemenea, o distilerie deținută de un fermier local. Interesul pentru această cultură profitabilă este în creștere și, prin urmare, cresc și decarii plantați. În ultimii doi ani, consumul de ulei de lavandă a continuat să crească. Frumusețea și aroma plantațiilor stau la baza așa-numitului turism de lavandă, dezvoltat recent și aici. Aceasta necesită bune practici în acest domeniu, cum ar fi o combinație de resurse turistice disponibile, servicii de spa etc.

Sectorul pisciculturii face parte din economia municipalității și acoperă activitățile legate de producția, prelucrarea și comercializarea produselor piscicole și de acvacultură. În zonele de coastă, pescuitul este, în mod tradițional, un trai pentru o anumită parte a populației.

Principalele structuri care definesc producția pe teritoriul municipiului Kavarna sunt: producția de textile și produse textile; producția de îmbrăcăminte; fabricarea de mașini și echipamente; producția de produse alimentare, băuturi; metalurgie, material lemnos și articole din lemn.

Deși bine stabilit, turismul în municipiul Kavarna este sezonier, tradițional și încă foarte limitat bazat pe bogățiile naturii - arii protejate și așezări, ape minerale, litoral unic, protejat de intervențiile de suprastructură, climat favorabil. Pe teritoriul municipiului sunt organizate trei zine de staționare - Kavarna, Ikantalaka și Rusalka. Resursele disponibile nu sunt exploatate în întregime, turismul tradițional și serviciile și produsele conexe nu reușesc să răspundă nevoilor oaspeților. Municipiul are oportunități de dezvoltare a diferitelor forme de turism: maritim, cultural, curativ, wellness și spa, rural, ecologic, de congrese, pentru copii și tineret, de aventura, sport, vânătoare, golf și alt turism, există pentru fiecare dintre ele condiții, dar nu există personal și infrastructuri conexe.

Comparativ cu datele pentru perioada 2007-2012, prezentate în Planul municipal de dezvoltare al municipiului Kavarna 2014-2020, la sfârșitul anului 2017, s-a observat o creștere foarte ușoară a unităților de cazare în municipiu, dar reducerea numărului de paturi (16%). În ciuda reducerii, tendința este mai mare pentru ocuparea forței de muncă, numărul de cazări a crescut de trei ori pe parcursul perioadei 2012-2017. Cu o creștere similară au fost înregistrate venituri din cazările de pe teritoriul municipiului. Veniturile provenite din cazări în anul 2017 sunt de 7855,343 mii leva, sunt realizate 129262 de cazări, de la 24155 persoane, în 13 unități de cazare cu 2190 de paturi.

Structurile care definesc sectoarele pentru economia municipiului **Shabla** sunt agricultura, turismul și comerțul, locul principal continuă să fie ocupat de agricultură. Structura sa de producție și de specializare determină caracterul întregului teritoriu și aspectul așezărilor. La sfârșitul anului 2016⁶, 324 companii operau pe teritoriul municipiului, dintre care 303 (93,52%) erau microîntreprinderi și 21 mici, cu personal de până la 49 de muncitori. Firme mijlocii și mari pe teritoriu nu sunt înregistrate.

20% din întreprinderile din municipiu sunt active în agricultură, silvicultură și pescuit. Agricultura s-a impus în toate localitățile municipiului și are un rol important în întreaga sa dezvoltare. În ciuda reducerii semnificative a producției în ultimii ani, sectorul rămâne o sursă majoră de venit în municipiu și pentru ocuparea forței de muncă a populației și va continua să joace un rol important în dezvoltarea regiunii în viitor. Sectorul agricol este favorizat de o serie de factori, cum ar fi prezența reliefului de câmpie, care facilitează prelucrarea unor suprafețe mari de teren de-o dată, condițiile climatice și de sol adecvate, clasa de mare productivitate a terenurilor agricole, tradiții și experiența de producție a populației în creșterea culturilor și animalelor. În municipiul Shabla există opt cooperative agricole. Terenurile sunt prelucrate în principal de către acestea și de numeroși arendatori. Numărul de întreprinderi mici și mijlocii înregistrate în sectorul "Agricultură" este de 63. Fermierii privați înregistrați ca producători agricoli procesează, de asemenea, suprafețe de mari dimensiuni (150-300 decari). Creșterea plantelor, ca sub-sector major al agriculturii, s-a dezvoltat foarte bine în ultimii ani. S-a specializat în principal în cultivarea cerealelor și a culturilor tehnice /oleaginoase/ - grâu, porumb, floarea-soarelui, coriandru etc. Al

⁶ După datele INS la data de 31.12.2016

doilea sub-sector al agriculturii - creșterea animalelor, câștigă lent pozițiile din trecut. Ramură principală a creșterii animalelor sunt ovinele. În creșterea bovinelor și în creșterea porcinelor există un declin, iar apicultura are un număr relativ constant de colonii de albine. Aproape întreaga producție de animale din municipiu este asigurată de sectorul privat și păsările și animale sunt cultivate în principal în fermele familiale și mai ales pentru uz personal. Piscicultura este un subsector specific a cărui dezvoltare este legată de proximitatea Mării Negre. În așezările de coastă ale municipiului - Tyulenovo, Krapec și așezarea „Shabla-sud” sunt create cooperative piscicole cu activitate principală pescuitul și comerțul cu pește. Sub 10% sunt firmele care se află în sectorul secundar al activităților economice. Zona Shabla s-a dovedit favorabilă pentru producerea de energie electrică din surse regenerabile, în special eoliană, iar acesta este motivul ocupării mai multor acri de teren agricol cu parcuri eoliene și generatoare în ultimii ani. În perioada 2008 - 2011 numărul firmelor din sectorul producției și distribuției de energie electrică în Shabla a crescut de la 4 la 25, dar apoi s-a schimbat și la sfârșitul anului 2016 număra 14. Numărul total de întreprinderi în sectorul secundar la sfârșitul anului 2016 a fost 31, cu 97 angajați în acestea. Poziția geografică favorabilă a orașului Shabla și apropierea Mării Negre fac proprietățile și terenurile din zonă, atractive și căutate. Acesta este motivul pentru boom-ul mare de firme implicate în activități imobiliare - 66 la număr sau 20.37% din totalul întreprinderilor din municipiu pentru 2016, dar cu doar cinci angajați. În ciuda schimbărilor din sfera economică și a scăderii din activitate a unora dintre aceste firme, proprietățile imobiliare și terenurile din zonă sunt încă atractive și căutate. Cea mai mare pondere în economia locală la sfârșitul anului 2016 au avut-o firmele care lucrează în domeniul comerțului și serviciilor - 225 sau aproape 70% din totalul firmelor din teritoriu, dintre care cu „Hoteluri și restaurante” se ocupă 49 de firme (15%). Turismul este al doilea ca importanță sector în structura economiei locale după agricultură. Municipiul Shabla dispune de resurse turistice considerabile și potențialul, nu a fost încă pe deplin utilizat pentru generarea de venituri și dezvoltarea locală durabilă. Municipiul Shabla este probabil singura neafectată de boom-ul de construcții de pe coasta bulgară a Mării Negre. Țărmlul este unic în felul său - nu are hoteluri și restaurante, marea este curată și frumoasă, fundul mării este moale și nisipos. capacitatea de cazare din Shabla a atins pragul de saturație și în perioada 2010-2017 a fost redusă de la 528 la 340 de paturi, după care a revenit la nivelul din 2008. Veniturile din cazări au crescut de 3 ori față de anul 2010, ceea ce este o dovadă a interesul constant pe teritoriu și asigurarea mai multor angajări. În 2017, veniturile din unitățile de cazare s-au ridicat la 497670 leva, sunt realizate 14006 de cazări pentru 3808 de persoane, cazate în 9 unități de cazare (340 paturi). Un factor descurajator pentru dezvoltarea turismului în teritoriu este sezonul scurt - iulie și august, ceea ce necesită diversificarea produsului turistic, în scopul de a se utiliza deplin resursele locale. Bogățiile naturale unice, flora și fauna bogată, natura frumoasă și curată, izvoare minerale și nămol terapeutic din „Tuzla Shablei”, în combinație cu patrimoniu cultural și istoric semnificativ și ospitalitatea localnicilor presupun dezvoltarea activă a turismului în toate formele sale - estival, ecoturism, curativ (spa, nămol, turism balnear și wellness), cultural - istoric, rural, de vânătoare și pescuit, sportiv, turism de aventură și hobby (sporturi de apă și subacvatice, sărituri, alpinism, surfing, yachting turism, etc). Deoarece multor vase scufundate în timpul al doilea război mondial, zona de apă a Shablei este o destinație preferată pentru scufundări și Farul din Shabla este cel mai vechi echipament de navigație de pe coasta

bulgară a Mării Negre. În Shabla concursurile și turneele în petanque și „Sărituri mărețe” aproape de Tyulenovo au crescut treptat într-un eveniment anual.

Profilul economic al zonei țintă (**Balchik, Kavarna, Shabla**) este similar, agricultura este esențială pentru toate cele trei municipii. Domeniul agriculturii continuă să fie caracterizat în principal de creșterea plantelor de monocultură. Creșterea animalelor în teritoriu nu are o importanță anume. O problemă majoră în dezvoltarea industriei este lipsa de circuitului închis „pământ - produs final”, care este definit ca unul din motivele numărului limitat de capacității de producție agricolă prelucrată pentru o valoare adăugată mai ridicată. Tendința de a se diversifica culturile ca și disponibilitatea subvențiilor externe esențiale pentru - culturile oleaginoase eterice din ultimii ani, au crescut interesul în principal pentru lavanda. În toate cele trei municipii, plantațiile de lavandă și alte culturi de uleiuri esențiale sunt în creștere. În Balchik lavanda este plantată pe o suprafață de 4200 acri, în Kavarna - de 2993 de acri, și în Shabla - 620 de acri, ceea ce se influențează de tendința de creștere a consumului de ulei de lavandă. Acest lucru creează nevoia de bune practici în acest domeniu, cum ar fi combinarea cu resursele naturale disponibile, serviciile spa etc. Podgoriile și producția vitivinicolă înrudită, în special de vinuri de tip boutique, cresc și ele. Biocertificarea și biodinamica sunt încă relativ slabe, ca alte metode în afara celor de cultivare convențională.

Sectorul „Piscicultura și acvacultură”, deși cu o pondere mică în economia locală, creează condiții pentru diversificarea structurii economice și a valorii adăugate a resurselor locale. Sectorul acoperă activități legate de producția, prelucrarea și comercializarea produselor piscicole și de acvacultură. Piscicultura este un sub-sector specific al economiei locale din cele trei municipii a căror dezvoltare este legată de apropierea de Marea Neagră. În teritoriul funcționează o așezare de pescari, iar cele două cooperativelor piscicole cu activitatea principală pescuit și comerțul de pește nu funcționează. Potrivit Agenției Executive pentru pescuit și acvacultură la 01.09.2017, aproximativ 1,75% din populația activă a teritoriului a fost implicată în activități de pescuit și piscicultură, 287 nave de pescuit au înregistrare portuară în Shabla, Balchik, Durankulak și Shabla, dintre care 252 sunt active. Numărul de ferme piscicole înregistrate este de zece și ocupă o suprafață totală de 2996,19 decare. Dintre aceste șapte ferme sunt ferme de midii, iar restul de trei sunt pentru alte tipuri de acvacultură: cinci - în municipiul Kavarna; trei - în municipiul Shabla și două în municipiul Balchik. În anul 2016 numărul de angajați ai navelor este în total de 281 de persoane și 42 de angajați în fermele piscicole și acvacultura din cele trei municipii. Tendințele observate ale acvaculturii - una dintre cele mai rapide în curs de dezvoltare sectoare ale agriculturii, nu numai în Bulgaria, ci și din lume. Orientarea se datorează tendinței de scădere bruscă a stocurilor de pește și non-pește (moluște, crustacee, etc.), care necesită măsuri adecvate pentru a preveni dispariția lor, ceea ce se poate face prin dezvoltarea prioritară a acvaculturii.

Documentele strategice ale celor trei municipii indică necesitatea dezvoltării prioritare a industriei prelucrătoare - bazată pe realizarea producției agricole, creșterii animalelor și pisciculturii și acvacultură, prin îmbunătățirea legăturilor de integrare între producători, dar care nu au fost încă realizate în mod suficient.

Serviciile din teritoriu poate fi extrem de diversificate, căutându-se gruparea orizontală și verticală pe baza resurselor disponibile, închiderea ciclului. Nu se exploatează în totalitate resursele disponibile ale teritoriului, ca de exemplu locurile de cazare, locuri de luat masa. resursele umane disponibile pentru deservirea activităților turistice. Scurtul sezon turistic condamnă a bună parte din forța de muncă angajată în turism, să caute alte mijloace de existență pentru partea mai lungă a anului, inclusiv migrarea către alte zone. Turismul este în curs de dezvoltare, în principal de-a lungul coastei și teritoriul din interior rămâne în urmă în ciuda resurselor naturale interesante și resurselor antropice pentru dezvoltarea turismului alternativ - de cunoaștere, ecologic, rural, pelerinaj și altele.

Resursele nu sunt exploatate pe deplin și industria turistică actuală suferă de sezonabilitate pronunțată, ofertă unilaterală, servicii de informare necoordonate, volumul de lucru redus al capacității de cazare și eficiență scăzută. Infrastructura disponibilă pentru stimularea dezvoltării formelor pe tot timpul anului nu este suficientă pentru a depăși acest neajuns. Resursele private din domeniul turismului, cum ar fi vile, case de oaspeți etc., care pot oferi oportunități suplimentare de cazare pe teritoriu, nu sunt pe deplin utilizate. Punctul de cotitură al industriei turismului în segmentele de elită ale piețelor turistice a fost stabilit prin crearea infrastructurii pentru golf, yachting etc. Sunt prezente intenții private de a se investi într-o nouă infrastructură pentru a se dezvolta astfel de activități pentru a se construi plaje artificiale, etc., ceea ce este baza pentru viitorul parteneriat public-privat, cu un impact pozitiv așteptat asupra economiei locale. Se observă o regresie în unele dintre tipurile de turism cu poziții stabilite precum turismul de vânătoare și balnear. Potențialul substanțial de îmbogățire a pachetului turistic și al serviciilor pe tot parcursul anului nu se fructifică. Este semnificativă necesitatea de a stimula inițiativele din această sferă, de a se studia bunelor practici, dar și de personal pentru acest sector.

Problemele cu care se confruntă dezvoltarea economică a celor trei municipii sunt, de asemenea, similare - lipsa accesului la finanțare, imposibilitatea și lipsa motivației de a se aplica inovații, pariarea pe afacerile tradiționale, inclusiv turismul tradițional, cu câteva excepții. Economia teritoriului nu este puternică în atragerea investițiilor străine directe ⁷ în întreprinderile din sectorul nefinanciar. Datele arată că până la 31.12.2016 preferințele au fost pentru Kavarna (161282,9 mii EUR), urmate de Balchik (28027,5 mii EUR) și Shabla (7058,7 mii EUR). Ponderea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare (INS) în% din PIB este neglijabilă (sub 0,20%).

Într-o mare măsură, rezervele teritoriului nu sunt utilizate și acest lucru necesită o abordare specifică pentru a se conserva potențialul acestora și pentru a se promova politicile demografice pentru depășirea tendințele negative legate de declinul populației și deteriorarea caracteristicilor sale.

Strategia de inovare pentru specializarea inteligentă din Bulgaria 2014-2020, definește pentru regiunea Dobrich, din care fac parte cele trei municipii, dezvoltarea pe domenii tematice „Stil de viață sănătos și biotehnologii” și „Noile tehnologii în industriile creative și recreative.” Aceasta se bazează pe capacitatea disponibilă pentru specializarea inteligentă la nivel regional - Institutul Dobrogean Agricol, care produce semințe

⁷ După datele INS la data 31.12.2016

convenționale de cereale, prețuite în multe țări, produse biologice (lavanda pentru scopuri farmaceutice și cosmetice), instituțiile de învățământ pentru formarea de înaltă calificare materiale pentru turism și altele.

1.2.3. Resursele umane și sfera socială

1.2.3.1. Caracteristici demografice

În funcție de indicatorul "populație", cele trei municipii se încadrează în categoria municipiilor mici (populație de până la 30.000 de locuitori).

Conform datelor de la recensământul din 2011 populația municipiului Balchik s-a ridicat la 20,317 de locuitori. În ultimii 10 ani (între ultimele două recensăminte din 2001 și 2011), există o tendință de scădere a populației municipiului - de la 22191 locuitori la 20317 locuitori, sau 8,4% scădere a numărului. Conform datelor INS la data de 31.12.2017 Balchik are o populație de 19647 locuitori, nu există nici o schimbare în tendința de scădere a populației municipiului. Populația municipiului Balchik este apropiată în mare măsură în ceea ce privește numărul de bărbați și femei. Orașul Balchik are o structură de vârstă favorabilă - are o proporție mare de contingente 15-64, care sunt principala sursă pentru formarea resurselor de muncă. Ponderea tinerilor este de asemenea mare, iar cea a adulților - relativ scăzută. Populația rurală are o tendință constantă de îmbătrânire, ceea ce este mai pronunțat în satele mici și foarte mici.

În anul recensământului (2011), în municipiul Kavarna locuiau 15358 de persoane, ceea ce înseamnă că din anul 2001 (recensământul oficial anterior) numărul populației municipiului a scăzut de la 16688 la 15358, sau cu 1330 de locuitori (8,0%), aproape de media națională (7,9%). Potrivit datelor INS la data de 31.12.2017, municipiul Kavarna avea o populație de 14 208 persoane.

Potrivit datelor recensământului din februarie 2011, populația municipiului Shabla era de 5069 de locuitori, iar la sfârșitul anului 2011 a scăzut la 4995. Conform prognozelor INS, dacă tendințele defalcării demografice persistă până în 2020 , populația din Shabla va fi de 4409 de persoane, iar în 2060 - 3152 de persoane. Potrivit datelor INS la data de 31.12.2017 populația era de 4474 de locuitori.

Tendențele din sfera demografică sunt similare pentru cele trei municipii. Cea mai mare pondere relativă în structura de vârstă a populației este ocupată de persoanele cu vârstă activă de lucru între 30 și 59 de ani - 59,25%. Adulții în vârstă de 60 de ani și peste reprezintă 26,22% din populație, iar populația sub vârsta de muncă este de 14,53%. Scăderea relativă și absolută a populației aflate în afara vârstei de muncă sugerează că tendința de agravare a imaginii demografice în termeni de procese naturale va continua. Apare riscul de depopulare a unora dintre așezările din teritoriu, ceea ce duce în mod inevitabil la o îngustare a potențialului de dezvoltare. Este necesar să se ia măsuri adecvate pentru crearea de noi locuri de muncă în zonele rurale, stimulente pentru mobilitatea forței de muncă, în scopul de a facilita accesul la locuri de muncă în alte localități păstrând în același timp locul de naștere ca loc de trai. Noi locuri de muncă pot fi adaptate turismului și

caracteristicilor acestuia și resurselor deja create, cum ar fi cazare, catering, servicii turistice concesionale etc. Disponibilitatea materialelor naturale, a mânei de lucru necalificate, a ocupării sezoniere pot fi combinate cu caracteristicile industriilor creative pentru a da un impuls resurselor umane disponibile.

1.2.3.2. Învățământul

Cele trei municipii au caracteristici similare în sfera educației și sunt, de asemenea, legate și de tendința de reducere a populației în termeni absoluți și relativi.

Sistemul preșcolar și școlar în municipiul **Balchik** în 2017 cuprinde patru școli gimnaziale și două licee. Ambele licee, împreună cu câteva dintre școlile gimnaziale, au statut de centre, adică în acestea învață elevi din satele fără școli funcționale. Școala profesională pentru profesioniști în sectorul de servicii, care a existat în Balchik, în 2014 a fost unită cu Liceul „Hristo Botev”, menținându-se două clase pentru învățământul profesional. Pe teritoriul municipiului Balchik funcționează o școală specială pentru copii cu diferite grade de retard mintal. Aceasta este Centrul pentru Sprijin Educațional Special cu Internat CSEI „Academia T. Samodumov”, Kranevo. În cadrul centrului se realizează cursurile primare și gimnaziale de învățământ general (I - VIII clasă). Municipiul Balchik are 13 grădinițe. Trei dintre grădinițe sunt în orașul Balchik, iar restul sunt în sate. În Albena se găsește Programul Albena al Noii Universități din Bulgaria, care pregătește studenții în două programe: „Managementul hotelurilor și restaurantelor” și programul de master „Managementul hotelurilor de lux”.

Infrastructura educațională în așezările municipiului **Kavarna** funcționează, de asemenea, în funcție de numărul disponibil de elevi și include o școală secundară (liceu) - în orașul Kavarna, 2 gimnaziale (clasele I-VIII) - una în orașul Kavarna și una în satul Belgun, 2 primare (clasele I-IV) - una în orașul Kavarna și una în satul Septemvriitsi. Una din problemele grave pentru o bună funcționare a sistemului de învățământ este numărul scăzut de elevi. Învățământul profesional din municipiu este reprezentat de Liceul Profesional de Agricultură (LPA) „Kl. Ark. Timiryazev” din orașul Kavarna. Pe teritoriul municipiului operează o școală specială - Școala Ajutătoare - internatul „Lyuben Karavelov” pentru copiii cu nevoi speciale.

Pentru anul școlar 2017-2018 în municipiul Șabla sunt doar două școli active - Liceul „Asen Zlatarov” - din orașul Shabla și Școala generală „Sf. Kliment Ohridski” - din satul Durankulak. Datorită scăderii numărului de elevi și a imposibilității de formare a claselor, școlile au fost închise, și în anul școlar 2017-2018 numărul total al elevilor din municipiul Șabla era de 298, dintre care de la clasa I la clasa a IV-a - 130, de la a V-a la a VII-a - 92 și de la clasa a IX-a la clasa a XII-a - 76 de elevi în patru clase. Numărul total al profesorilor din municipiu este de 29.

Pentru toate cele trei municipii problema abandonului școlar timpuriu există, cel mai mare număr de elevi a părăsit școala în municipiul Balchik. Pentru anul școlar 2017 - 2018 pentru Balchik asta înseamnă 101 de elevi din clasa I -VIII, au părăsit școlile generale și școlile

speciale, respectiv, în Kavarna - 16 și în Shabla - 8. Tendința descendentă a elevilor, școlilor și, în consecință, a profesorilor, continuă. Pentru anul școlar 2017 - 2018, în municipiul Balchik sunt doar 13 copii în creșe (31.12.2017), dintre care șapte băieți și șase fete. Pentru Municipiul Kavarna - asta înseamnă 61 de copii (27 băieți și 34 fete) și pentru Municipiul Shabla - 10 copii (7 băieți și 3 fete).⁸ Una din caracteristicile negative care se evidențiază este nivelul scăzut de educație (în special printre romi) și lipsa de calificare a unei părți a lucrătorilor și șomerilor, precum și procesele legate de creșterea ponderii locuitorilor din regiune, care sunt pe punctul de excludere socială sau dincolo de acesta (ca rezultat al veniturilor mici sau din multe alte motive). Aceasta este o condiție prealabilă pentru accelerarea dispariției forței de muncă și în special a tinerilor care vor căuta locuri de muncă și oportunități de trai în alte regiuni ale țării sau în străinătate. În acest context, este deosebit de important să se concentreze pe stimularea dezvoltării infrastructurii educaționale și sociale a teritoriului, sprijinirea procesului de integrare a forței de muncă și îmbunătățirea capacităților disponibile.

Pentru a se depăși tendințele negative din învățământ, ar trebui utilizată rețeaua eficientă de instituțiile de învățământ din municipiile și raioanele învecinate, deși sistemul educațional nu este suficient de flexibil pentru a răspunde mai bine nevoii de profesioniști și personal pentru diferite domenii ale economiei.

1.2.3.3. Piața muncii

Municipiile Balchik, Kavarna și Shabla se caracterizează cu o piață a muncii foarte dezechilibrată - niveluri ridicate ale șomajului, combinate cu insuficiența forței de muncă calificate. Municipiile sunt printre cele care raportează niveluri relativ ridicate ale șomajului⁹. La sfârșitul anului 2017¹⁰. Municipiul Balchik are o rată a șomajului de 5.5 %, Municipiul Kavarna - 7.3 % și Municipiul Shabla - 11.4 %. În structura șomajului, cea mai mare pondere o au persoanele cu un nivel scăzut de calificare și educație. Cadrele calificate au tendința de a scăde în permanență. În anul 2017 în Municipiul Balchik absolvenții învățământului gimnazial au fost 231, iar absolvenții învățământului liceal 39. Pentru Municipiul Kavarna - absolvenții învățământului gimnazial sunt 113m iar cei ai celui liceal 61, în timp ce în Shabla doar 61 de elevi au absolvit învățământul gimnazial.

Pentru teritoriu este caracteristică rata scăzută a ocupării forței de muncă a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani - aproximativ 50,0%. Aceasta are legătură cu lipsa de progres în abordarea disparităților și inegalităților la nivel municipiu.

Inovațiile în utilizarea resurselor disponibile ar trebui să contribuie la reducerea ratei șomajului în rândul tinerilor (15-29 ani) până 7% în 2020 și să atingă ocuparea locuri de muncă de 53% în 2020 în rândul persoanelor în vârstă (55-64 ani), indiferent cum sunt obiectivele naționale. Inegalități în ocuparea locurilor de muncă, sezonabilitate, șomaj ridicat, în special în rândul femeilor și persoanelor în vârstă, calificări scăzute etc. - deficiențele în calitatea forței de muncă ar putea găsi aplicațiile lor inovatoare în dezvoltarea industriilor creative și a celor legate de competențe și creativitate.

⁸ După datele INS;

⁹ Șomajul pe municipii - <http://www.regionalprofiles.bg/bg/news/unemployment-map/>

¹⁰ După datele „Agenției ocupării forței de muncă”, <https://www.az.government.bg/bg/stats/view/4/244/>

1.2.3.4. Activități sportive și de tineret

Infrastructura sportivă a municipiului Balchik are un grad scăzut de dezvoltare și un nivel tehnic relativ scăzut. Excepție fac facilitățile sportive ale stațiunii Albena, precum și portul de iahturi din Balchik. Pe teritoriul municipiului se află două complexe de golf, care includ facilități pentru practicarea altor sporturi. În Balchik sunt două stadioane cu piste de atletism deschise în orașul vechi și în cartierul "Levski". Există, de asemenea, un teren de tenis în oraș, nu este finalizată construcția a două piscine în aer liber. Stadioane de fotbal cu gazon în stare mediocră au mai multe sate, terenuri de sport în aer liber au toate școlile din oraș și sate. La centru ecvestru din Strazhitsa este și un hipodrom. În total, municipiul are 10 săli de sport. Sălile de sport acoperite din municipiu sunt în principal saloane de sport pentru școli. Se va construi o sală de sport în cartierul "Levski". Complexul sportiv reprezentativ din stațiunea "Albena" are tot ce este necesar pentru profesioniști și amatori pentru a practica o gamă largă de sporturi de vară. Acesta include 8 terenuri de fotbal, 17 terenuri de tenis (4 acoperite), 25 bazine cu apă minerală (4 acoperite), 9 terenuri de volei pe plajă, centru de echitație modern, sala de sport multifuncțională, teren de bowling etc.. Majoritatea instalațiilor sportive moderne servesc unui contingent relativ limitat, în special turisti (estivali), și nu asigură condiții pentru sportul de masă pentru populația locală.

Pe teritoriul municipiului Kavarna sunt 18 cluburi sportive de fotbal, volei, arte marțiale, handbal, dansuri sportive, kickboxing, tenis, tenis de masă, modelism naval, un centru ecvestru, badminton, culturism, șah, atletism, tir. Este format și operează un sistem de facilități sportive: stadioane, terenuri de joacă, terenuri de sport, saloane de sport și altele. Stadionul "Kaliakra" din Kavarna este unul dintre cele mai moderne din țară are la dispoziție 5.000 de locuri. Sala de sport "Olimpiada" este o facilitate cu 500 de locuri. Sunt, de asemenea, un complex de tenis cu patru terenuri, terenuri de joacă multifuncționale și ajutoare cu gazon artificial, o sală de fitness, teren de joacă cu echipamente sportive în aer liber, perete de alpinism și altele. În afară de asta, în Kavarna și în sate municipiului sunt construite terenuri de joacă. Starea bazei sportive municipale este bună, dar resursele financiare nu ajung pentru întreținerea sistemului și modernizarea acestuia.

Pe teritoriul municipiului Shabla funcționează patru cluburi sportive și școli în care se practică baschet și badminton, șah; fotbal și pescuit subacvatic. Activitățile cluburilor sunt susținute financiar de către Primărie. Facilități sportive în municipiul Shabla cuprind Sala de sport cu sală de tenis și șah, teren de joacă universal cu gazon artificial, stadion (teren de fotbal, vestiare, birouri) saloane de sport în orașul Shabla, satul Durankulak și satul Vaklino. Toate facilitățile sportive sunt în stare bună. Municipiul găzduiește diverse competiții - turnee internaționale de șah, badminton și petanque, competiții locale de tenis de masă, volei pe plajă, cluburi de sporturi de mare, academia de golf pentru copii, academie de baschet, competiții de volei și pescuit subacvatic.

1.2.3.5. Asistența medicală și socială

Asistența medicală din municipiul Balchik este reprezentată de infrastructura asistenței medicale ambulatorii și spitalicești. Îngrijirea medicală ambulatorie include Centrul

Medical Balchik SRL, în care profesează 13 medici, Centrul Medical de Urgență (5 medici), laboratorul medical-diagnostic și medico-tehnic independent. În municipiul Balchik funcționează 13 practici individuale și 2 grupate care oferă îngrijirea medicală primară; 9 practici individuale și 2 grupate de îngrijirea medicală primară dentară; 14 practici individuale pentru îngrijirea medicală specializată și 4 centre medicale. Îngrijirea medicală spitalicească include o policlinică și trei spitale specializate (Spitalul de stat de psihiatrie - sat Karvuna - singura instituție medicală din țară pentru bolnavii cu afecțiuni mentale cu tuberculoză, SPBAL "Medika" SRL - stațiunea Albena (sat Obrochishte) și SGD "Tuzlata"). Dintre instituțiile de servicii sociale de pe teritoriul municipiului Balchik (ca centre pentru servicii sociale) au deschise: Serviciul de Asistență socială la domiciliu cu o capacitate de 109 de persoane, Cluburile pensionarilor - un total de 29 de cluburi, de care beneficiază peste 1400 de persoane și Clubul Invalidului - folosit de 242 de persoane.

Infrastructura de asistență medicală a municipiului Kavarna include un spital cu 54 de paturi - Spitalul "Kavarna" SRL, Kavarna, care deservește și municipiul Shabla, precum și asistență medicală ambulatorie (centre medicale și laboratoare medicale-diagnostice și medico-tehnice independente ("Centru medical I - Kavarna" SRL oraș Kavarna, Centrul medical "Evromedika" SRL). Instituțiile primare de asistență medicală ambulatorie sunt situate în 4 localități (oraș Kavarna, s. Bulgarevo, s. Vranino și s. Belgun).

Următoarele tipuri de servicii sociale funcționează pe teritoriul municipiului Kavarna: Azil pentru persoanele în vârstă cu retard mintal - Bulgarevo, capacitate 120 de locuri; Serviciul de Asistență socială la domiciliu, care oferă servicii sociale complexe în casele din Kavarna și satele Bulgarevo, Vranino, Mogilishte, Chelopechene; Centrul de servicii acasă de la Serviciul de Asistență Socială la Domiciliu și serviciile Asistentului Personal, Asistentul Social și Asistentul domestic; cluburile pensionarului din orașul Kavarna și în cinci sate de pe teritoriul municipiului.

Serviciile sanitare și medicale ale populației din municipiul **Shabla** sunt furnizate la Spitalul - Kavarna și la Unitatea de Asistență Medicală de Urgență (UAMU) - Shabla, dar și la Centrul de Asistență Medicală de Urgență. Pe teritoriul municipiului sunt înregistrate 4 practici individuale de asistență medicală primară, dintre care unul în satul Durankulak și trei în orașul Shabla, și mai este o practică neocupată și o practică de asistență medicală primară stomatologică.

Municipiul Shabla are relativ o rețea socială bine dezvoltată, în care funcționează: - **Centrul de reabilitare și integrare socială**, care oferă un complex de servicii sociale, legate de efectuarea reabilitării, consiliere socială și juridică, formarea și orientarea școlară și profesională, pregătirea și punerea în aplicare a programe individuale de incluziune socială. Centrul de Reabilitare și Integrare Socială oferă servicii sociale copiilor și adulților; - **Serviciul de asistență socială la domiciliu** - complex de servicii sociale furnizate la casele persoanelor în vârstă și persoanelor cu handicap, cu o capacitate de 50 de locuri, care deservește persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități din Shabla și din mai multe sate din municipiu.

1.2.3.6. Cultura

Pe teritoriul municipiului **Balchik** sunt prezente activitățile culturale complexe: muzee și galerii. Muzeul de Istorie din Balchik este succesorul primului muzeu din Dobrogea de Sud și păstrează descoperirile care ilustrează cultura materială a populației din Balchik și împrejurimile sale de la apariția orașului în secolul al VI-lea î.Hr. până în 1940 și cu Muzeul Etnografic. Galeria de Artă din oraș funcționează din 1938, cu o colecție de peste 1500 de lucrări. În sălile galeriei se organizează și evenimente culturale - muzică de cameră, recitaluri și altele. Evenimentele din calendarul cultural bogat al municipiului se desfășoară în complexul arhitectural și parc "Dvoretsa". Pe teritoriul municipiului Balchik funcționează două case de cultură și câte un centru comunitar în satele Strazhitsa, Gurkovo, Dropla, Zmeevo, Senokos, Sokolovo, două în Obrochishte și o casă culturală neterminată din Kranevo fără sala de spectacole. Centrele comunitare din la sate sunt rar vizitate, bibliotecile acestora având un fond de carte învechit. Unele case de cultură din sate au și grupuri pentru folclor autentic. Cea mai mare parte a vieții culturale a municipiului este concentrată în oraș. Ambele centre comunitare au grupe corale, teatrale și de dans, școli pentru copii, ansambluri vocale folclorice și instrumentale. Stațiunea Albena și-a dezvoltat propria infrastructură în sfera culturală. În ultimii ani, calendarul cultural al municipiului Balchik este deosebit de bogat și cuprinde evenimente de caracter diferit și forme variate, unele dintre ele constituind evenimente tradiționale cu recunoaștere internațională. Balchik este onorat de Alianța Balcanică a Asociațiilor de Hotel cu premiul "iraș festivalul balcanic" pentru anul 2012.

Pe teritoriul municipiului **Kavarna** sunt prezente activități complexe muzeale, de galerie și comunitare culturale. Numărul caselor de cultură din municipiu este de 13, dintre care una se află în centrul municipal, iar celelalte 12 - în sate. Casele de cultură funcționează în peste 60% din localitățile din municipiu. Principalele activități ale acestor obiecte culturale sunt biblioteca, cercurile pentru copii și activități independente. În majoritatea caselor de cultură sunt formate grupe vocale de folclor autentic, ansambluri de dans și altele. Bibliotecile din unele dintre casele de cultură au un fond semnificativ de cărți (aproximativ 10 000 de volume - Kavarna / 68 000 / Belgun, Vranino și altele). Municipiul Kavarna este unul dintre municipiile cu trecut bogat cultural și istoric și monumente de cultură semnificative. Obiectivele de bază din infrastructura culturală a municipiului Kavarna sunt: muzeul, care se află în baia medievală restaurată din orașul Kavarna, , transformată într-un muzeu maritim; Galeria de artă "Hristo Gradechliev"; expoziția "Dobrogea și marea"; complexul etnografic. Pe teritoriul municipiului se desfășoară săpături arheologice masive - săpături la Capul Kaliakra, brigățile arheologice studențești de la Capul Chirakman, săpăturile arheologice și forarea așezării romane Timou din așezarea "Dalboka", precum și săpăturile necropolei vechi din apropierea satului Bozhurets. Rezervația arheologică Kaliakra utilizează un ghid mobil "Bulgaria în palmă".

Kavarna s-a renumit ca centru cultural în care se dezvoltă o activitate bogată. Tradiționale, festivalurile din oraș atrag artiști și o gamă largă de auditori bulgari și internaționali. Într-o scurtă perioadă de timp, Kavarna a devenit "Capitală Rock" în Balcani. Calendarul cultural anual al municipiului Kavarna include o serie de festivaluri de importanță locală și

națională, cum ar fi: "Serbările de Ziua Kavarnei - 6 mai", Festivalul Internațional de Folclor bulgar de tineret "Cu Bulgaria în inimă", Festivalul Național al Teatrelor de Amatori cu Participare Internațională, "Sărbători la mare", "Festivalul peștelui și scoicilor".

În municipiul **Shabla** principalele activități culturale sunt: centrul comunității, biblioteca și activități religioase. Pentru implementarea acestora este construită infrastructura respectivă. În municipiu sunt 8 centre comunitare, unul în Shabla, iar celelalte în localitățile din municipiu. Casele de cultură au un fond bogat de carte și cercuri de activități de diverse forme. Shabla găzduiește o serie de evenimente culturale, cum ar fi: Concursul național de literatură "Georgi Davidov", Expoziție de pictură "Cărările artei Krapets/Shabla" și altele. Un nou eveniment din calendarul cultural al municipiului, care a devenit anual, este "Festivalul de zmeie", lansat în 2011.

1.2.4. Situația ecologică

1.2.4.1. Situația ecologică

Cele mai importante elemente ale resurselor naturale ale teritoriului analizat sunt marea, coasta și terenul arabil de înaltă productivitate.

Situația ecologică a municipiului **Balchik** se estimează ca fiind una bună. Aceasta este monitorizată și controlată după componente și factori de mediu în conformitate cu cerințele de reglementare. Situația bună ecologică este condiționată, pe de o parte, de lipsa surselor mari de emisii poluante și, pe de altă parte, de regimul eolian favorabil și de împădurirea unei părți semnificative a teritoriului de coastă. În același timp, cele mai atractive zone de coastă sunt supuse unui proces activ de alunecări de teren. Municipiul are un potențial scăzut de poluare atmosferică a aerului. Teritoriul său nu are surse și condiții pentru crearea unei zone permanente de aer atmosferic poluat. Gestionarea eficientă a deșeurilor este una dintre problemele de mediu identificate în municipiul Balchik.

Toate localitățile din municipiul Balchik sunt alimentate cu apă potabilă, în același timp există și capacități de rezervă neutilizate în prezent. Alimentarea cu apă în municipiu se realizează din apele subterane cu pompe, motiv pentru care prețul apei este unul dintre cele mai scumpe din țară. Starea unora dintre instalațiile de alimentare cu apă nu este bună. Rețeaua de alimentare cu apă și instalațiile sunt vechi și puternic depreciate, astfel că pierderile de apă sunt semnificative. Pierderile sunt cauzate și de mișcările lente de alunecare de teren din orașul Balchik. Calitatea apei potabile nu este deosebit de bună (este poluată cu nitrați, și are deviații episodice în indicatorii microbiologici). S-a construit o rețea de canalizare doar pentru satele-stațiuni de-a lungul coastei - orașului Balchik, s. Kranevo, stațiunea Albena și s. Obrochishte. Rețeaua de canalizare din Balchik este de două tipuri - mixă și separată (numai în partea inferioară a orașului), cu aproximativ jumătate din populația Balchik-ului este acoperită de rețeaua de canalizare. Pe teritoriul municipiului sunt două stații de epurare a apelor reziduale - Balchik și Albena. Pe teritoriul municipiului se generează în principal deșeuri solide, în satul Momchil este o stație de

reîncărcare care deservește municipiile din Balchik, Kavarna și Shabla. Municipiul Balchik folosește Depozitul Regional - Stojer, împreună cu celelalte municipii din regiune.

Municipiul **Kavarna** se află într-o zonă curată ecologică cu o bună calitate a mediului, datorită atât condițiilor climatice favorabile, cât și faptului că fabricile de producție au încetat activitatea sau au o capacitate redusă. Pe teritoriul municipiului nu sunt fluxuri de apă de suprafață, principala problemă provine din poluarea apelor subterane, în principal din cauza lipsei de facilități și a activității umane. Cu excepția orașului Kavarna și stațiunii "Rusalka", unde există un sistem de canalizare parțial construit pentru apele uzate care sunt evacuate în stația de epurare a apelor reziduale, restul așezărilor din municipiu folosesc rezervoare septice și puțuri de colectare pentru apele fecale domestice. Municipiul Kavarna generează, în principal, deșeuri menajere rezultate din activitatea zilnică a locuitorilor acasă, în clădirile administrative, sociale și publice. În mod semnificativ, într-o măsură mult mai mică, se generează deșeuri de construcție și de producție. Colectarea și eliminarea deșeurilor municipale de pe teritoriul municipiului Kavarna este organizată conform unui program aprobat, care acoperă toate cele 21 de așezări de pe teritoriul municipiului.

Zona municipiului **Shabla** este curată ecologică datorită faptului că întreprinderile mici de producție din ultimii ani și-au încetat activitatea sau lucrează cu capacitate redusă. Acest lucru conduce la îmbunătățirea performanțelor de mediu prin reducerea emisiilor poluante de aer, apă și sol. Nu există mari întreprinderi industriale în municipiu care să polueze grav aerul atmosferic. Principala sursă de poluare a aerului este sectorul rezidențial de așezări, care, în timpul perioadei reci se încălzește cu combustibili tari și eliberează în atmosferă praf, dioxid de sulf și funingine. În municipiul Shabla 100% din populație folosește apă potabilă din sistemul "Aprovizionare cu apă și canalizare" SRL - oraș Dobrich, satisfacerea nevoilor sale în întregime este în detrimentul apei subterane. Alimentarea cu apă este asigurată de 34 de puțuri și 25 de stații de pompare. Alimentarea cu apă a așezărilor se realizează prin surse de apă subterane, construite în regiunea satului Durankulak, satului Vaklino, s. Krapets și orașul Shabla. Toate sursele de apă au zone de protecție sanitară încorporate și funcționează normal. Nu există stații de epurare a apelor reziduale pe teritoriul municipiului Shabla, există doar o stație de epurare a apelor uzate. Există un sistem de canalizare numai în orașul Shabla, cu un nivel insuficient de construcție. Sistemul actual de colectare și eliminare a deșeurilor acoperă 100% din populația municipiului Shabla.

Anchetele privind poluarea de pe țărmul Dobrogei se fac periodic. Datele de sondaj arată că de la stațiunea Albena până la Capul Shabla există o tendință constantă de a se depăși concentrația nitratului de azot, în unele cazuri azotul de amoniu, oxidarea permanganatului și consumului biochimic de oxigen-5. Indicatorii cresc de la Sud la Nord - din orașul Kavarna către stațiunea "Rusalka", ceea ce arată influența poluării din sursele din afara municipiilor. Acest lucru poate fi explicat prin direcția curenților de mare care provin de la Nord-Est din bazinul de apă, situat în apropierea Deltei Dunării. Evacuările locale de ape reziduale netratate sau parțial purificate se adaugă la poluarea globală de fond a mării, care are un impact neglijabil asupra deteriorării calității apei de mare.

1.2.4.2. Surse regenerabile de energie

Utilizarea energiilor regenerabile, împreună cu utilizarea rațională a energiei, reprezintă un factor important al dezvoltării durabile, asigurând, în același timp, realizarea obiectivelor de securitate a aprovizionării cu energie, reducând dependența de schimbările puternice ale prețurilor petrolului, contribuind la reducerea dezechilibrelor comerciale și stimularea creării noi locuri de muncă.

Municipiul **Balchik** se află într-o zonă cu "potențial eolian mare", cu calități tehnice ridicate ale energiei eoliene. Teritoriul Municipiului Balchik este potrivit pentru construcția turbinelor eoliene, dar în prezent nu sunt investitori noi, cu excepția parcurilor eoliene deja construite pe teritoriile satelor Hrabovo și Dropla.

Municipiul **Kavarna** se încadrează în așa-numită zonă a "energiei eoliene mari" cu cel mai potrivit potențial natural (Kaliakra). În municipiul Kavarna cea mai intensă construcție a centralelor eoliene este înregistrată în perioada 2008-2010. Capacitățile construite în municipiul Kavarna depășesc deja 370 MW din 67 de centrale eoliene. Aici este cel mai mare parc din Bulgaria cu turbine eoliene - "Sfântul Nikola", care se întinde pe un teritoriu de 60 km². Încă din 2012, capacitatea totală Energiei regenerabilă în regiunea Dobrich atingea 500 MW, ceea ce contribuie semnificativ la realizarea obiectivelor naționale din pachetul "Energie / Climă" al Strategiei "Europa 2020", cu mai mult de jumătate din energia regenerabilă care se află pe teritoriul din municipiul Kavarna.

Municipiul **Shabla** se încadrează în zona "energiei eoliene la scară medie" și are posibilitatea de a construi centrale eoliene în conformitate cu cerințele pentru conservarea biodiversității /păsărilor migratoare/. Pe teritoriul municipiului Shabla, condițiile meteorologice sunt potrivite pentru producerea de energie ecologică cu ajutorul energiei eoliene, și în municipiul Shabla turbinele eoliene se întâlnesc cel mai des.

Cele trei municipii au caracteristici similare în ceea ce privește sursele regenerabile de energie. Cu excepția turbinelor eoliene deja construite pe teren, există un interes limitat al investitorilor în alte sectoare de energie regenerabilă. În prezent, nici una din cele trei municipii nu are în vedere utilizarea potențialului energetic al resurselor de apă pentru producerea de energie din centralele termice. Nu există izvoare termale, roci încălzite cu o adâncime mai mare și alte surse alternative de energie geotermală. Caracteristicile și resursele teritoriului încurajează utilizarea energiei regenerabile și a biocombustibililor, dar în ciuda potențialului de utilizare a biomasei în scopuri energetice, care poate conduce la importuri energetice și economii de costuri și la reducerea dependenței energetice în toate cele trei municipii există un interes limitat în această direcție.

1.2.4.3. Condiții geologice și evoluția liniei de coastă

Condițiile geologice reprezintă o condiție prealabilă pentru formarea alunecărilor de teren în părțile de coastă ale celor trei municipii.

Alunecările de teren din zona de coastă a Municipiului Balchik au o lățime medie de 400-600 m, terminându-se cu o pantă verticală abruptă de 40-50 m înălțime în zona platoului. De la Tuzla până la "Zapadno dere", valul unei alunecări de teren antice este de 8-10 până la 20-30 m sub nivelul mării, iar de la "Zapadno dere" până la stațiunea Albena este peste nivelul mării. Capacitatea corpului de alunecare pe alocuri atinge 90-95 metri, adică vechea suprafață de alunecare este la o adâncime de 90-95 m de teren. O serie de zone cu alunecări de teren, alunecări de teren locale și alunecări de clădiri se află pe teritoriul municipiului. Alunecările de teren din valea râului Batova au manifestări diferite în partea sa principală și în partea cursului mijlociu. În câmpie, acestea sunt slab distribuite. Cele mai tipice sunt alunecările de teren dintre satele Obrochishte și Tsarkva..

Pe teritoriul municipiului Kavarna sunt înregistrate 11 alunecări de teren. Pentru a se proteja alunecările de teren de activitățile de abraziune, sunt construite instalații, baraje, plajă artificială pe lângă orașul Kavarna. În fiecare an, se fac observații în funcție de un program pregătit în prealabil în legătură cu activitatea alunecărilor de teren.

Pe teritoriul Municipiului **Shabla** este doar o alunecare de teren. Lipsa sistemelor de canalizare în cea mai mare parte a municipiului și practica corespunzătoare de descărcare a apelor uzate în puțuri de colectare, creează condiții prealabile semnificative de poluare a apelor subterane și, prin urmare, a celor de suprafață și ajută la crearea și activarea alunecărilor de teren, în special în zonele stațiunilor și de coastă.

Caracteristicile alunecărilor de teren locale și zonale arată că, în ciuda limitărilor de deformare ale zonelor nevralgice individuale și a stabilizării relative a alunecărilor de teren locale, procesele de alunecare nu sunt întrerupte. Tendința descendentă observată de câțiva ani a proceselor de alunecare locale și zonale se datorează, în principal, perioadei de secetă prelungită. Tendința de stabilizare a alunecărilor de teren locale este determinată în principal de măsuri de întărire realizate și sisteme de foraje pentru drenaj. Tendința de atenuare a alunecărilor nu este legată în mod necesar de stabilizarea finală a alunecărilor de teren, existând posibilitatea unui proces invers de acumulare de energie care la un moment dat poate provoca alunecări serioase.

Linia de coastă a teritoriului evoluează, având tendința de a se îndepărta datorită dezvoltării proceselor de alunecare de teren.

1.2.4.4. Situația radiațiilor și gestionarea accidentelor

Activitatea de control a întreprinderilor cu risc ridicat și/sau a instalațiilor și/sau a instalațiilor cu potențial de risc scăzut efectuată de Inspectoratul Regional de Mediu și Apă al Republicii Bulgaria a stabilit că operatorii întreprinderilor/instalațiilor de pe teritoriul municipiilor au luat măsurile necesare pentru prevenirea accidentelor majore.

Starea ecologică a teritoriului este considerată a fi bună, inclusiv și datorită absenței poluanților. În comparație cu celelalte regiuni de la Marea Neagră - în special cele din jurul marilor orașe și stațiuni - mediul înconjurător de pe teritoriul municipiilor Balchik, Kavarna, Shabla este într-o stare foarte bună: nu există poluanți industriali, aici este cea mai lungă

și mai bine păstrată plaja naturală în Bulgaria și pe teritoriu, nu există urbanizare și suprastructuri.

Cele trei municipii se află pe teritoriul regiunii de Nord-Est, care este cel mai vulnerabil față de schimbările climatice și are cel mai înalt index dintre toate zonele țării - 72¹¹. Schimbările climatice reprezintă o provocare semnificativă pentru agricultură, silvicultură, pescuit, producția de energie și industria turismului, prevenirea secetei, incendiilor, eroziunea costieră și inundațiile. Adaptarea la schimbările climatice este esențială, ceea ce implică eforturi deliberate și cooperarea în căutarea de soluții.

1.2.5. Infrastructura

Drumul principal I-9 (cu categoria europeană E87) este drumul principal care deservește cele trei municipii de la Marea Neagră pe teritoriul regiunii Dobrich. Acesta urmează linia de coastă: România / Durankulak / - Balchik - Varna - Burgas - Malko Tarnovo - Turcia. Drumul servește în principal fluxurile turistice de-a lungul coastei și legăturile directe cu Varna. Din totalul de 30 km de pe teritoriul municipiului **Balchik**, jumătate este în stare bună, iar restul este mediocru. Celelalte drumuri rutiere sunt orientate spre centrul raionului Dobrich și servesc teritoriul "în profunzime". Acestea sunt drumurile secundare II-27 și II-71. În caz de nevoie, drumul II-27 ar putea fi cea mai scurtă arteră rutieră pentru transferul de mărfuri terestre din portul Silistra în portul Balchik și viceversa. Drumul III-902 (Obrochishte - Kichevo - Stațiunea "Sf. Konstantin" - Varna) doar începe pe teritoriul municipiului, dar trece paralel pe întreaga sa lungime cu drumul principal I-9 și este utilizat cu succes pentru preluarea mărfurilor și tranzit, în special în lunile de vară. Lungimea totală a rețelei rutiere republicane în municipiul Balchik este de 91,4 km, cea mai mare parte este în stare bună, dar 17,8% (în principal fostul drumur de clasa a patra) sunt în stare proastă. Împreună cu buna organizare și densitate spațială, se poate susține că construcția rețelei rutiere republicane în municipiu este bună. Rețeaua rutieră municipală cuprinde 108 km de drumuri de clasa a IV-a și 28 km de rețea rutieră locală care deservește în special zonele de vile. Dintr-un total de 22 de așezări, 15 sunt deservite de drumuri municipale, construite în principal cu pavaje asfaltice. Rețeaua rutieră municipală este relativ bine evaluată, doar 20% din aceasta este într-o stare de funcționare precară. În general, rețeaua rutieră din municipiu este bine dezvoltată și într-o stare relativ bună. Accesul la centrul regional, precum și la centrul regional din Varna nu este o problemă, mai ales din partea de coastă a municipiului, care este deservită de drum de primă clasă.

Portul Balchik face parte din complexul portuar Varna și este destinat pentru mărfuri în vrac în general. A fost construită și funcționează din 1969. Se situează pe locul trei printre porturile de pe coasta Mării Negre bulgărești. Are la dispoziție 165 m de cheiuri, echipate cu două macarale portale de 10 tone, 1 mașină de încărcat cereale pe navă cu o capacitate de 300 de tone / oră. Portul poate găzdui până la 2 nave mici (5000-6000 de tone). Pentru manipularea mărfurilor se folosesc 1932 m², zone de depozitare deschise, un punct vamal și un drum interior de 250 de metri. Mărfurile de la și pentru port sunt transportate pe cale rutieră. Cu profil doar de marfă, prin port se efectuează doar export.

¹¹ https://www.iris-bg.org/fls/Severoiztochen_Region.pdf

Din 1983, în orașul Balchik a fost construit un port de pescuit și de iahturi cu o capacitate de 70 de iahturi. Infrastructura de transport a municipiului este o condiție foarte bună pentru dezvoltarea sa viitoare. Portul de marfă are posibilitatea de a deservi creșterea mărfurilor pentru export, iar portul de pescuit și de iahturi se potrivește bine cu perspectiva dezvoltării turismului. În vecinătatea orașului se află un aeroport cu o locație excelentă și de o importanță strategică. Există planuri de transformare a acestuia într-un aeroport local pentru turiști, având în vedere terenurile de golf și stațiunile din jur. Alimentarea cu energie a Municipiului este asigurată de sistemul energetic total al țării prin intermediul a două stații electrice 110 / 20kv - în Balchik și Albena. În general, rețeaua electrică este dimensionată pentru sarcini mai mari decât cele actuale și există spațiu pentru încărcare suplimentară, cel puțin până la "capul" municipiului, dar pe coastă construcțiile noi intensive necesită extinderea acesteia. Este necesară construirea unor noi posturi de transformare (tip catarg) pentru zonele de vile și satele Kranevo și Rogachevo. Municipiul Balchik este deservit de o stație telefonică automată digitală Siemens ATC, instalată în stațiunea "Albena", cu puncte de lucru cu abonați externe (RSU) în satul Kranevo și orașul Balchik și cinci terminale ATC analogice în sate cu o capacitate totală de 10.000 de numere. Atât rețeaua de cabluri construită în municipiu, cât și capacitatea instalată în centrale sunt combinate cu anumite disproporții teritoriale. Modernizarea infrastructurii de comunicații în municipiu se desfășoară rapid, toate satele din municipiul Balchik sunt acoperite de rețeaua operatorilor de telefonie mobilă.

Legăturile de transport ale municipiului Kavarna sunt asigurate, de asemenea, de drumul principal I-9 de-a lungul liniei de coastă: România / Durankulak - Shabla - Kavarna - Balchik - Varna - Burgas - Malko Tarnovo / Turcia. Lungimea totală a rețelei rutiere naționale din municipiu este de 95 km, dintre care doar 22 km (23%) este o rețea rutieră de primă clasă. Celelalte drumuri sunt clasa a treia și a patra. Datorită specificității locației teritoriale a municipiului, drumul servește în principal fluxurile de tranzit de-a lungul coastei și legăturile directe cu Varna. Întregul drum de 22 km este în stare bună de funcționare, ceea ce facilitează comunicările de transport ale municipiului cu interiorul țării și municipiile vecine. Accesul la centrul raional Dobrich este mai dificil, realizându-se prin Balchik, pe drumul II-27 de clasa a doua. Autostrăzile nu sunt construite, iar ponderea relativă a rețelei de drumuri de primă clasă este de numai 10%, în timp ce drumul servește doar zona de coastă a regiunii, inclusiv Municipiul Kavarna, al cărui teritoriu acoperă peste un sfert din drumurile de primă clasă din zonă (26,5%). Pentru zonă, acest lucru este parțial compensat de rețeaua rutieră de clasa a doua bine dezvoltată, care atinge aproape o treime din rețeaua rutieră stabilită în zonă, dar drumuri de clasa a doua nu sunt construite în municipiul Kavarna. Municipiul este deservit în general de drumuri de clasa a treia (77%), aproximativ un sfert din aceste drumuri este în stare proastă. Evaluarea finală este de o rețea rutieră bine construită în municipiu, într-o stare de funcționare relativ bună, deoarece mai mult de jumătate din drumuri se află în stare medie și un sfert este în stare bună. Rețeaua rutieră municipală este mai puțin dezvoltată. **Portul Kavarna** este utilizat de navele mici de pasageri și de petrolierele mici.

Alimentarea cu energie electrică a municipiului Kavarna este asigurată de sistemul energetic național prin substația regională "Kavarna", unde conexiunea bidirecțională a stației furnizează siguranța și calitatea necesare alimentării cu energie electrică. În

municipiul Kavarna funcționează două stații de 110/20 kV, construite ca atare pentru respectivele ferme eoliene mari, care alimentează cu energia generată de 110 kV (sub-stația "Sfântul Nicolae", conectată la 110 kV la sub-stația Kavarna și sub-stația Shabla, și sub-stația Balgarevo, conectate la sub-stația Kavarna).

Pe teritoriul municipiului Kavarna există aprovizionare cu gaz, care este asigurat de "Kavarna Gas" SA, oraș Kavarna, licențiată pentru distribuția și furnizarea publică de gaze naturale pe teritoriul municipiilor Kavarna și Shabla. În acest scop, gazele naturale, extrase din depozitul de gaze, situat în localitatea "Zelenka" de pe lângă satul Bulgarevo, gestionată de "Explorare și producție de petrol și gaze" SA - Pleven. Este construită o rețea de distribuție a gazelor în orașul Kavarna cu o lungime totală de 38,6 km, iar rețeaua construită în satul Balgarevo are o lungime totală de 4,1 km, furnizând consumatorilor casnici, consumatorilor industriali și consumatorilor publici și administrativi. Municipiul Kavarna are o infrastructură de telecomunicații bine dezvoltată și fiecare sat are o rețea telefonică automată. Pe lângă telefonie tradițională, toate localitățile din municipiul Kavarna au acces la internet, însă calitatea și viteza nu sunt optime. Accesul prin rețeaua mobilă are aproape 100% din populație în localitățile municipiului.

Pe teritoriul municipiului **Shabla** drumul principal I-9 are o lungimea de 30.8 km, și deservește fluxul turistic internațional de la punctul de trecere a frontierei Durankulak spre interiorul teritoriului, trecând prin așezările Durankulak, Vaklino, Shabla și Gorun. Cea mai mare aglomerare este în secțiunea Shabla - răscrucea Krapets, în principal din fluxurile turistice. Drumul de clasă a treia III-901 **Farul din Shabla „Shabla“ - Tyulenovo - Kamen Bryag -Balgarevo - Kavarna** deservește coasta într-adevăr, la capătul sudic al municipiului, având o lungime de 12,5 km. Localitățile rămase sunt deservite de o rețea de drumuri municipale de 71,9 km. Cota relativă ridicată a rețelei rutiere de primă clasă (26,74%) reprezintă un avantaj pentru municipiu. Cu toate acestea, având în vedere lungimea mică a singurului drum de clasa a treia din municipiu, cota relativă a rețelei rutiere republicane este doar o treime. Problema constă în cota dominantă și starea precară a unei părți a rețelei rutiere republicane și municipale și dificultățile de menținere a acesteia, în special în timpul iernii, când există condiții de îngheț. În municipiul Shabla s-a dezvoltat doar transportul rutier. Transportul între sate este foarte dificil și nu există nici-un interes pentru transportatori de a menține linii de transport public datorită lipsei de pasageri regulați și a stării precare a rețelei rutiere. Nu există porturi în municipiul Shabla. Principala sursă de energie pentru municipiu este sistemul electric general al țării printr-o stație electrică Shabla. Municipiul nu dispune de o rețea de distribuție a gazelor pentru furnizarea gazelor naturale la nivel național, însă rețeaua de distribuție a gazului care a fost construită de municipiul Kavarna reprezintă, de asemenea, o bună oportunitate pentru municipiul Shabla de a introduce gaze naturale ca transportator energetic alternativ în regiune. Toate localitățile din municipiu sunt acoperite de rețelele operatorilor de telefonie mobilă, însă în unele sate acoperirea este slabă. În aproape toate așezările există deja Internet.

Infrastructura pe teritoriul celor trei municipii este în stare relativ bună, în ciuda existenței unor anumite probleme. Teritoriul are potențialul de a se dezvolta și, prin cooperarea transfrontalieră, să creeze condiții mai bune pentru comunicare. Planul regional al regiunii

de planificare nord-estică pentru perioada 2014-2020 prevede dezvoltarea intermodală și îmbunătățirea legăturilor de transport intraregionale și interregionale din regiune. Practic, teritoriul are o locație geografică bună, o infrastructură comună, energetică, de transport și de comunicații relativ bine construită, inclusiv coridoare de transport europene, infrastructură rutieră, port comercial, utilizare aeroportuară și atribute regionale atractive pentru anumite categorii de afaceri. Condițiile corespunzătoare pentru realizarea transportului combinat maritim-fluvial (legătura Dunăre - Marea Neagră) și "pe mare" sunt insuficient utilizate.

1.2.6. Capacitatea administrativă și participarea civică

Capacitatea administrativă a municipiilor este un factor esențial pentru gestionarea eficientă a activităților și cheltuielilor publice. Administrațiile creează capacitatea de planificare, programare, gestionare, control, monitorizare și evaluare eficientă și pregătire pentru absorbția fondurilor structurale și de coeziune ale UE, precum și a surselor naționale și locale. Toate cele trei municipii se caracterizează printr-un nivel relativ ridicat de activitate din partea administrației municipale în căutarea oportunităților de atragere a fondurilor prin proiecte de realizare a unor activități care nu pot fi finanțate de bugetele municipale prin implementarea de proiecte în diferite direcții ce acoperă diferite sfere a responsabilităților ce revin autorităților locale - educație, cultură, activități sociale, infrastructură rutieră municipală, urbanism, curățenie. Din iunie 2018, mijloacele plătite din fonduri europene pentru municipiul Balchik se ridică la 846 leva/de persoană, pentru municipiul Kavarna - 732 leva/ de persoană, iar pentru municipiul Shabla - 337 leva / de persoană. La nivel național, în funcție de populație, municipiile au primit în medie 1513 leva de persoană, adică, în conformitate cu acest criteriu, municipiile în cauză sunt moderate sau insuficient eficiente.

Între cele trei municipii au fost create și funcționează și legături orizontale. În perioada de planificare anterioară 2007 - 2013, pe teritoriul comun a funcționat Grupul de pescari Local de Acțiune "Shabla - Kavarna - Balchik" din cadrul Programului Operațional "Dezvoltarea sectorului pescuitului - 2007-2013" și activitatea acestuia continuă și în perioada curentă.

Sectorul non-guvernamental este prezent pe teritoriul celor trei municipii, cu relații de parteneriat și colaborări de succes stabilite pentru atingerea obiectivelor comune. Municipalitățile colaborează cu ONG-uri, în principal în sferele culturale și sociale, de ex. Municipalitatea din Balchik marchează o creștere semnificativă a proiectelor creative susținute de ONG-uri, iar Kavarna și Shabla au stabilit de asemenea cooperarea cu organizațiile din teritoriile lor. Sectorul non-guvernamental, la rândul său, acumulează experiență din proiecte și activități comune cu diverși parteneri și părți interesate.

Sunt deja parteneriate existente și proiecte implementate în comun pentru cooperarea transfrontalieră și transnațională. Asociația EUREKA și Primăria Navodari (România) au implementat un proiect de parteneriat pentru Balchik și primăria românească Năvodari pentru a se construi o infrastructură de afaceri pentru comunitatea de pescuit din regiunea

transfrontalieră. În 2014, în Năvodari a fost creat un centru de afaceri transfrontalier, care vizează antreprenori din ambele orașe cu expoziții, festivaluri și alte evenimente. Într-o clădire cu patru etaje de forma unui pește-piatră au fost amenajată o piață pentru fructe de mare, facilități de depozitare, restaurante și săli tematice. Proiectul a fost finanțat cu 1.121.647.1 EUR în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013. În cadrul aceluiași program, municipalitatea Balchik și municipalitatea Constanța au implementat un proiect "Diversificarea serviciilor turistice prin crearea unei rețele de stații de biciclete în orașele Constanța și Balchik BSB", cu o finanțare de 1.051.265.48 EUR. În cadrul aceluiași program municipiul Balchik, în parteneriat cu municipalitatea Techirghiol, a implementat proiectul "Arta grădinăritului la Marea Neagră" destinat dezvoltării durabile a regiunii transfrontaliere Techirghiol - Balchik prin dezvoltarea și diversificarea turismului. Activitățile proiectului se axează pe dezvoltarea și expunerea reperelor naturale și culturale din Techirghiol, România și Grădina Botanică și Institutul Cultural de Stat "Dvoretsa" - Balchik. Există multe alte proiecte care au fost implementate sau sunt puse în aplicare într-un parteneriat mai larg - municipalități și sectorul non-guvernamental.

Analiza proiectelor implementate și în curs de desfășurare în cadrul cooperării transfrontaliere a condus la următoarele concluzii: parteneriatele implementate sunt mai degrabă ad-hoc din cauza potențialului de a rezolva probleme similare și de a oferi oportunități de finanțare; multe dintre ele nu reușesc să realizeze o durabilitate suficientă a parteneriatelor stabilite și a contactelor. Interviuurile cu reprezentanții părților interesate adaugă și alte aspecte în implementarea cooperării transfrontaliere între municipalitățile românești și bulgare, cum ar fi prezența unei bariere lingvistice (în special în municipalitățile mai mici), dependența de factorii subiectivi (consultanți) care, în funcție de contactele lor, parteneriate de proiect; implementarea dificilă a proiectelor transfrontaliere; dificultățile legate de munca în echipă și dependența de închiderea definitivă a activităților proiectului și de verificarea costurilor deja suportate de o serie de factori, să atingă indicatori stabiliți.

În ciuda contactelor stabilite și a conexiunilor dintre diferitele niveluri de administrație, instituții și cetățeni, nu există încă mecanisme de implementare a obiectivelor strategice transfrontaliere. Eforturile depuse ar trebui să vizeze crearea unui cadru pentru planificarea, implementarea și coordonarea cu sectorul civil pe termen lung.

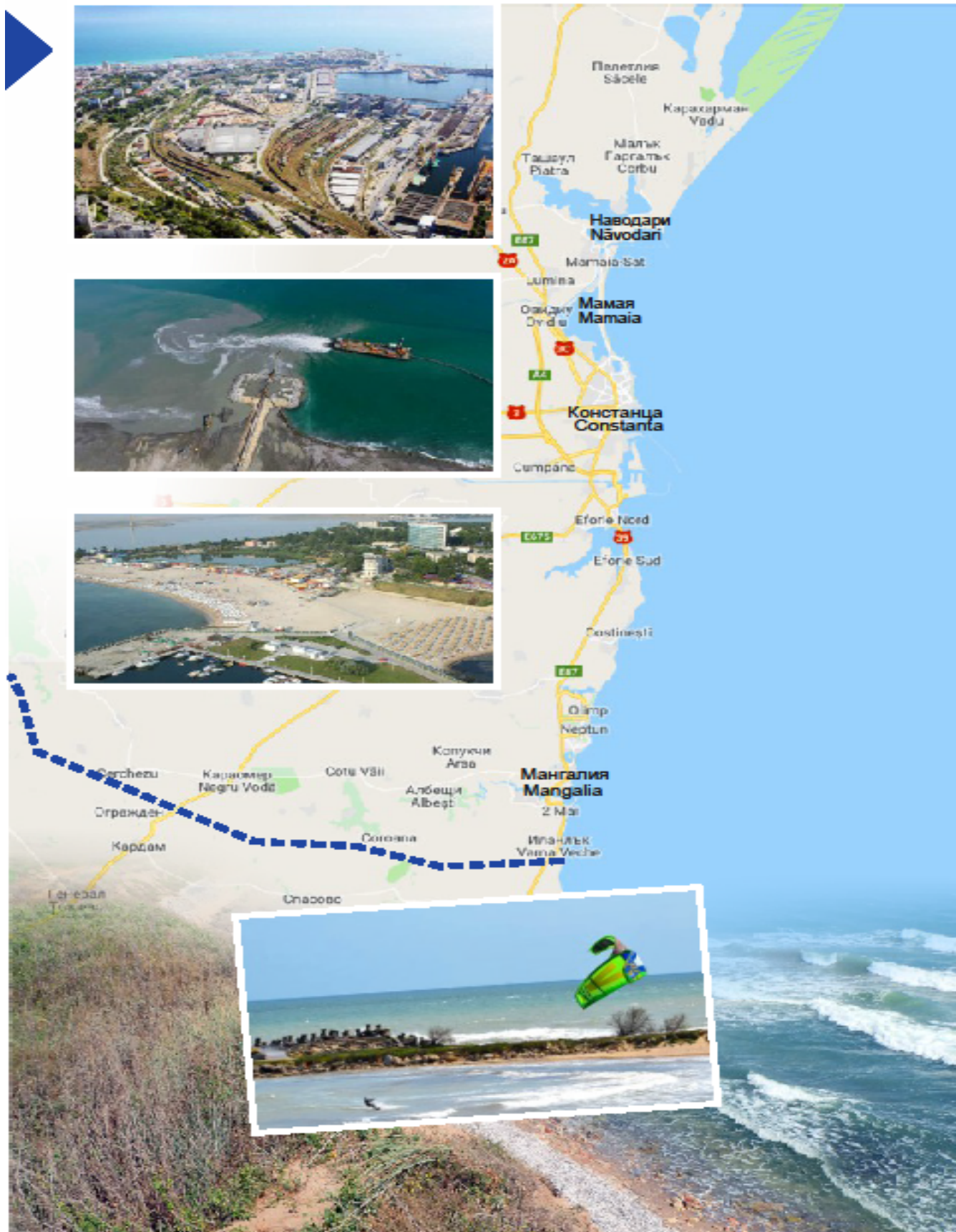
UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

ROMÂNIA - BULGARIA

Interreg

www.interregrobg.eu

Continutul acestei material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

2. ROMANIA

2.1. Introducere

Orașele din Județul Constanța amplasate pe coasta Mării Negre, precum și întreaga regiune a Dobrogei, sunt un exemplu de cooperare și interrelaționare istorică între naționalitățile care locuiesc aici. Fie că este vorba despre Constanța și Mangalia, ale căror prime atestări ca cetăți grecești au fost înregistrate cu 2700 de ani în urmă, fie despre Eforie sau Năvodari, cu un trecut mai recent, se poate vorbi despre un mozaic cultural și o formă avansată de multiculturalism, în care civilizația orientală s-a întretesut cu cea occidentală. Astăzi, pe teritoriul orașelor de la malul Mării Negre, români, turci, tătari, greci, bulgari, și alte etnii conviețuiesc și lucrează împreună pentru a susține dezvoltarea orașelor.

De asemenea, în contextul internațional actual, orașele nu mai pot fi privite ca entități individuale, fără a fi luată în considerare zona lor de influență și interacțiune, ce conferă atât potențial de dezvoltare teritorială, cât și socio-economică. Dezvoltarea economică a orașelor se extinde și în exteriorul acestora, antrenând în procesele de creștere, din ce în ce mai mult, zonele adiacente, și alcătuind entități socio-spatiale denumite zone sau regiuni metropolitane. În cazul României, municipiul Constanța este cel care generează un astfel de proces de interdependență, integrând și orașele Năvodari și Eforie. Acest nou concept al politicilor de dezvoltare urbană durabilă vizează atât centrul urban aflat într-un proces accelerat de dezvoltare, cât și întreaga zonă de influență a acestuia. Având în vedere utilizarea și evidențierea avantajelor economice ale dezvoltărilor de zone metropolitane, municipiul Mangalia va putea constitui o nouă astfel de zonă, în sudul coastei marine, în funcție de evoluțiile legislației din domeniul administrativ¹².

Orașele de la malul Mării Negre se află în proces constant de dezvoltare, scopul lor constând în a fi recunoscute ca spații strategice pentru derularea activităților economice de vârf din domeniile reprezentative pentru zona geografică din care fac parte, ca noduri logistice pentru rețele internaționale de transport, în special municipiile Constanța și Mangalia, și, de asemenea, de a fi atractive ca reședință pentru localnici și ca destinații turistice pentru vizitatori. Apropierea lor de granița cu Bulgaria le conferă oportunitatea de a se constitui în vectori ai cooperării transfrontaliere, ca arii urbane de graniță. Deschiderea granițelor la nivelul Uniunii Europene reprezintă un factor esențial în dezvoltarea oportunităților de colaborare instituțională și administrativă între regiunile periferice de graniță. Aceste evoluții acompaniază dezvoltarea întregilor regiuni, contribuind la crearea de legături transfrontaliere și planuri de management și dezvoltare unitare, ceea ce le acordă un dinamism aparte prin aceea că granița nu mai este percepută ca un obstacol, ci ca o oportunitate ce poate fi valorificată de ambele părți.

Regiunile de graniță reprezintă arii de contact între sisteme politice, culturale, economice și chiar de patrimoniu diferite. Teritoriul, însă, este în cazul orașelor românești și bulgărești de la Marea Neagră, unul similar, cu un trecut recent apropiat, cu probleme și posibile soluții asemănătoare. Așadar, în contextul politicilor Uniunii Europene cu o influență tot mai puternică asupra politicilor teritoriale și a finanțărilor acordate dezvoltării acestor

¹² <https://tomisnews.ro/dezbatare-publica-mangalia-si-medgidia-ar-putea-constitui-zone-metropolitane-se-propune-modificarea-planului-de-amenajare-a-teritoriului-national/>

zone, cooperarea transfrontalieră a devenit un obiectiv european recurent. Îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor acestor zone constituie o atribuție esențială a administrațiilor locale, care beneficiază de fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană. În acest context, o planificare și administrare sustenabilă a teritoriilor, proiectelor și strategiilor locale sunt critice în procesul de creare a unor orașe durabile din punct de vedere economic, social, de mediu și cultural.

Orașele devin, astfel, mai inteligente și mai eficiente, ridicând nivelul întregii regiuni în aspecte ce privesc administrarea transporturilor, a managementului energetic, a protecției mediului, a calității serviciilor și a dezvoltării sociale. Creșterea economică durabilă a orașelor de la malul Mării Negre va beneficia de pe urma unei administrări inteligente, atât prin intermediul cooperării cu toate entitățile administrative și nonadministrative (grupuri locale de acțiune, ONG-uri, etc.), cât și prin integrarea tehnologiilor inteligente, ce reduc costurile cu energia și oferă o siguranță operațională crescută, sporind securitatea și siguranța persoanelor care locuiesc și muncesc în orașe.

În acest context, cooperarea datorată poziției strategice apropiate de granița României cu Bulgaria, precum și a contactelor din ce în ce mai susținute atât culturale, cât și economice, între cele două țări, determină necesitatea creării și implementării unor strategii coerente de dezvoltare inteligentă a administrațiilor orașelor de pe ambele părți ale graniței. Acestea le vor permite orașelor de la graniță, prin măsuri și resurse comune, să constituie o masă critică ce susține competiția cu orașe mai mari și mai importante de pe teritoriul fiecărei țări, cu scopul de a deveni mai competitive și mai atractive.

2.1.1. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național

Dezvoltarea zonei costiere a Mării Negre în România, în particular a celor patru orașe Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, este reglementată de un cadru amplu legislativ, constituit din două fonduri: fondul vechi, din 1864 până la 22 decembrie 1989, aflat în continuu regres, și fondul legislativ creat după această dată până în prezent, care se află în continuă expansiune. Fondul legislativ actual corespunde statutului de Stat Membru al Uniunii Europene, precum și calității de membru semnatar a numeroase documente, acorduri și protocoale internaționale¹³. Fiecare aspect legat de dezvoltarea spațială, social-culturală, economică sau de protecția mediului înconjurător este reglementat printr-o suită de acte normative care stabilesc cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice care definesc respectivul aspect, fie el de nivel local, regional sau național. Domeniile legislative care influențează abordările autorităților publice cuprind amenajarea teritoriului și urbanismul, protecția mediului înconjurător, echiparea teritoriului cu infrastructură tehnico-edilă și de transport, învățământul, sănătatea, patrimoniul cultural și natural, politicile sociale, etc. Aceste domenii concură la asigurarea bunăstării și calității vieții populației, în același timp protejând integritatea, calitatea și autenticitatea patrimoniului natural și cultural, ca resurse inepuizabile pentru dezvoltare și identitate comunitară. Ca regulă generală, autoritățile centrale responsabile de aceste activități sunt și depozitarele bazei legislative de profil.

¹³ http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.frame

Spre exemplificare unora din cele mai cuprinzătoare baze legislative de profil:

- ✓ Strategiile de dezvoltare, politicile, planurile și programele locale sau regionale trebuie să respecte cadrul legislativ care li se aplică, să sprijine și stimuleze aplicarea lui. În ce privește amenajarea teritoriului și urbanismul, acestea sunt reglementate atât de o legislație generală, cât și de Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)¹⁴ care este suportul dezvoltării complexe și durabile inclusiv al dezvoltării regionale a teritoriului și reprezintă contribuția României la dezvoltarea spațiului european. PATN este structurat pe șase secțiuni - rețeaua de localități, rețele de transport, apă, zone protejate, zone cu risc natural și zone turistice. Pentru zona costieră, ținând cont de mai largul cadru european și de specificul acesteia, inclusiv cel transfrontalier, există un cadru special pentru amenajarea spațiului maritim, Legea 88/2017¹⁵, iar o metodologie comună pentru analiza și amenajarea spațiului pentru zona transfrontalieră maritimă¹⁶ este disponibilă pentru ambele țări.
- ✓ Cadrul legislativ pentru mediul înconjurător este structurat pe domenii¹⁷ - managementul apelor, protecția naturii (biodiversitate, arii protejate), gestionarea deșeurilor, atmosferă/poluare, sol și subsol, păduri, schimbări climatice, substanțe periculoase. Volumul de acte normative este considerabil, iar pentru asigurarea conformității, planurile, programele și strategiile locale sau regionale trebuie evaluate de autoritățile competente. Pentru zona costieră, legislația specifică este reprezentată și decurge din cadrul de gospodărire integrată a zonei costiere¹⁸.
- ✓ În ceea ce privește asigurarea populației cu serviciile comunitare ale utilităților publice¹⁹ (apă - canalizare, salubritate, energie termică, iluminat public, transport public), legislația care guvernează dezvoltarea și desfășurarea acestora este particularizată pentru fiecare serviciu în parte.
- ✓ Protejarea și valorificarea patrimoniului cultural, inclusiv a celui construit²⁰, sunt reglementate la nivel național de legislația inițiată și implementată de Ministerul Culturii care gestionează lista monumentelor istorice protejate prin lege care cuprinde monumentele arheologice, monumentele de arhitectură, monumentele de for public și pe cele memoriale. Regulile stricte de protejare, administrare și valorificare sunt înscrise în acte legislative care reglementează patrimoniul imobil, mobil și imaterial.
- ✓ În sfera economică, sectoarele comune și reprezentative care influențează dezvoltarea locală a celor patru orașe sunt cele de turism, transporturi maritime și fluviale, construcții navale și pescuit, toate aceste domenii fiind riguros reglementate astfel încât să se asigure protejarea sănătății și securității omului, a consumatorilor de servicii turistice, siguranța în transporturi, protejarea mediului înconjurător și a biodiversității, etc.

Complementar cadrului legal, la nivel național există un cadru strategic general sau specializat la nivel sectorial, cele mai multe strategii sectoriale urmărind cadrul programatic al Uniunii Europene, respectiv având un orizont de timp până în anul 2020.

¹⁴ <http://mdrap.ro/dezvoltare-teritoriala/amenajarea-teritoriului/amenajarea-teritoriului-in-context-national/-4697>

¹⁵ <https://portal.rna.ro/SiteAssets/Pagini/Legislatie-siguranta-maritima-2017/mai%202017/Lege%2088%202017.pdf>

¹⁶ <http://www.marsplan.ro/ro/rezultate/dezvoltarea-metodologiei-comune-pentru-msp.html>

¹⁷ <http://www.mmediu.ro/categorie/domenii/8>

¹⁸ <http://apepaduri.gov.ro/marea-neagra/>

¹⁹ <http://www.anrsc.ro/legislatie-primara-si-secundara/>

²⁰ <http://www.cultura.ro/resurse-legislative>

Dezvoltarea teritoriului este prevăzută pentru orizontul de timp 2035, iar *Strategia de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035*, stă la baza întregului sistem de planificare spațială - amenajare a teritoriului și urbanism, la nivel național, fundamentând inițiativele și documentele strategice sau operaționale locale și regionale. Strategia stabilește viziunea și obiectivele care să asigure teritoriului național capacitatea de a determina și susține creșterea economică bazată pe menținerea și atragerea unei forțe de muncă inovative, valorificarea și protecția resurselor naturale și antropice, în același timp cu conservarea și promovarea identității teritoriale naționale. Sinergic cu strategia destinată dezvoltării teritoriului, Strategia Națională de Dezvoltare a României în următorii 20 de ani (2016-2035), elaborată de Academia Română, vizează trei orizonturi de timp care se finalizează cu situarea României pe o poziție medie a țărilor dezvoltate din UE, corespunzătoare din punct de vedere al resurselor de care dispune pe plan uman, al resurselor naturale, economic, geo-politic în cadrul UE. În stadiu de proiect se găsește o strategie complementară la nivel național, și anume Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2014-2020.

În ce privește zona costieră a Mării Negre, *Strategia de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035* dedică o secțiune specială și prevede măsuri de dezvoltare pe baza unui plan de amenajare integrat al teritoriului zonal, a intervențiilor pentru conservarea și valorificarea subsistemului natural costier, pentru asigurarea conectivității zonei de coastă, pentru dezvoltarea potențialului turistic al zonei costiere românești, precum și pentru inițierea și promovarea politicii maritime integrate la Marea Neagră și susținerea inițiativelor de „creștere albastră”.

La nivelul graniței comune România-Bulgaria, proiectul strategic SPATIAL, finanțat de Comisia Europeană prin Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013, a definit și construit ***Strategia comună pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului în zona transfrontalieră România-Bulgaria***, un cadru de cooperare în vederea valorificării capitalului teritorial pentru a facilita competitivitatea și inovare pentru întreaga zonă transfrontalieră.

Un alt proiect strategic, MARSPLAN - BS, finanțat de Comisia Europeană prin intermediul Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime 2012-2020, a demarat crearea unui cadru instituțional pentru amenajarea spațiului maritim în zona transfrontalieră România și Bulgaria, incluzând elaborarea Planului-pilot de amenajare a spațiului maritim pentru zona transfrontalieră Mangalia, România - Șabla, Bulgaria, care testează capacitatea celor două țări de a dezvolta și adopta instrumente concrete pentru managementul zonei maritime.

La nivel sectorial, politicile naționale sunt în acord cu strategiile naționale generaliste și sunt structurate pe tematici, din care cele mai relevante pentru stabilirea direcțiilor de dezvoltare la nivel local sunt:

- ✓ Master Planul General de Transport al României, cu orizontul de timp 2030
- ✓ Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020
- ✓ Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020

- ✓ Strategia Guvernamentală pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii și Îmbunătățirea Mediului de Afaceri din România - Orizont 2020
- ✓ Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2015-2020
- ✓ Strategia Națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2018-2021
- ✓ Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2013-2020
- ✓ Strategia Națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020
- ✓ Strategia națională "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități" 2015 - 2020
- ✓ Strategia națională pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice 2015-2020
- ✓ Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030
- ✓ Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020
- ✓ Planul Național de Gestionare a Deșeurilor
- ✓ Strategia Națională pentru conservarea biodiversității 2014 - 2020
- ✓ Strategia Națională a Domeniului Pescăresc 2014 - 2020
- ✓ Strategia Energetică a României 2016-2030
- ✓ Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020
- ✓ Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România
- ✓ Strategia educației și formării profesionale din România
- ✓ Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții
- ✓ Strategia națională pentru învățământ terțiar
- ✓ Strategia pentru Cultură și Patrimoniu Național 2016-2020
- ✓ Master Planul pentru turismul național al României 2007 - 2026.

2.1.2. Baza legislativă și documentele strategice la nivel național local

Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie sunt unități administrativ-teritoriale cu personalitate juridică, iar structurile care asigură administrarea lor sunt autoritățile deliberative - consiliile locale, și autoritățile executive - primarii. Aceste două autorități, generic denumite autorități ale administrației publice locale, au obligația de a elabora și aproba strategiile privind starea economică, socială și de mediu a localității. În ce privește cadrul legislativ la nivel local, conform legii, consiliile locale au inițiativă și hotărăsc în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități ale administrației publice locale sau centrale. Astfel, baza legislativă locală este formată din corpul hotărârilor consiliilor locale.

Toate cele patru orașe au strategii de dezvoltare durabilă și diverse planuri sectoriale pe termen mediu-lung care ghidează evoluția lor cel puțin până în anul 2020. În ce privește amenajarea teritoriului și urbanismul, toate orașele operează într-un cadru riguros stabilit prin planurile urbanistice generale (PUG) și care stabilește în detaliu programul de amenajare a teritoriului, corelat cu dezvoltarea localităților. PUG cuprind analize, reglementări și regulamentele locale de urbanism pentru întreg teritoriul orașelor. În

același timp, PUG stabilesc norme generale, pe baza cărora se elaborează ulterior, la scară mai mică, planuri zonale sau de detaliu.

Municipiul Constanța este reședința județului Constanța și punctul nodal pentru Zona Metropolitană Constanța (ZMC)²¹, un pol de creștere națională format din 16 unități teritorial-administrative care beneficiază de o strategie comună de dezvoltare integrată, investiții și colaborare. Suplimentar față de **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) a Polului Național de Creștere - Zona Metropolitană Constanța pentru perioada 2017-2023**, municipiul Constanța beneficiază de un Plan de Mobilitate Urbană Durabilă, în cadrul Polului. În mod distinct de Zona Metropolitană Constanța, orașul beneficiază de strategii de profil cum ar fi:

- **Planul de acțiune privind energia durabilă a municipiului Constanța 2015-2020**
- **Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale la nivelul municipiului Constanța pentru perioada 2018-2023;**
- **Strategia de dezvoltare și promovare a turismului, aprobat la începutul anului 2018, etc.**

Municipiul Mangalia, aflat la extremitatea sudică a litoralului românesc al Mării Negre, se ghidează în dezvoltarea pe termen mediu după obiectivele și direcțiile stabilite de Strategia de Dezvoltare Locală 2016-2020 și de Planul de Mobilitate Urbană Durabilă.

În orașul Năvodari se implementează Strategia de Dezvoltare Durabilă a orașului Năvodari pentru perioada 2015-2020 și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă a Orașului Năvodari 2018-2030.

Similar, în orașul Eforie format din cele două stațiuni turistice Eforie Nord și Eforie Sud, se implementează Strategia privind Dezvoltarea Durabilă a Orașului Eforie 2014-2020 și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă a Orașului Eforie.

Complementar, orașele și-au propus și au în implementare și alte planuri sectoriale inițiate local sau impuse de contextul legislativ, cum ar fi cele privitoare la managementul deșeurilor sau eficiența energetică urbană.

2.2. Analiza dezvoltării teritoriului

2.2.1. Profilul general al teritoriului

2.2.1.1. Așezare și granițe

²¹ www.zmc.ro

Cele pe coasta românească a Mării Negre, sunt orașe costiere la malul Mării Negre, cu deschidere directă către ape. Întreaga lor istorie și cultură, țesutul urban și viața socio-economică, dezvoltarea și perspectivele, toate sunt formate și definite de vecinătatea *mării*, de resursele și inspirația pe care o oferă Marea Neagră comunităților locale. Localitățile sunt situate în regiunea istorică Dobrogea și aparțin de județul Constanța care se găsește în extremitatea sud-estică a României, la granița cu Bulgaria. Județul Constanța este unul din cele opt județe care formează Regiunea de Dezvoltare Sud-Est.

Conform politicii naționale de organizare administrativ-teritorială, orașele sunt formate din mai multe localități componente - de la două localități Eforie, la șapte localități Mangalia, cu o reședință administrativă într-una din localități. Conform clasificării Eurostat prin Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică, cele patru orașe sunt unități teritoriale de tip LAU²² 2, din care fac parte comunele, orașele și municipiile.

Clima este comună tuturor orașelor, temperat-continental cu influențe marine, puternic dependentă de poziția geografică. Verile se caracterizează prin caldura atenuată de briza mării, iar iernile sunt blânde, marcate de vânturi puternice și umede ce bat dinspre mare, toamnele sunt lungi și călduroase, iar primăverile târzii și răcoroase. Mai ales în timpul verii, se înregistrează evenimente meteorologice extreme, alternând valuri de caldură toridă, secetoase, și furtuni cu ploi abundente. Valorile temperaturilor medii anuale variază în jurul a 11,5-11,7°C, în zona litorală. Variațiile multianuale nu depășesc 4°C. Precipitațiile anuale se situează între 300 și 500 mm, în zona litorală mai scăzute. Circulația maselor de aer este influențată iarna de anticiclonele siberiene care determină reducerea cantităților de precipitații, iar vara anticiclonele Azorelor provoacă temperaturi ridicate și secetă. Vântul predominant este cel care bate în direcția N-NE, caracterizându-se printr-o umiditate redusă vara, în timp ce iarna aduce viscole și geruri.

Municipiul **Constanța**, reședința județului omonim, este un municipiu de rang I, de importanță națională, cu influență potențială la nivel european, cel mai important oraș din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est. Datorită impactului și schimburilor socio-economice pe care orașul le determină în întreaga zonă de proximitate, Constanța are rol de pol de creștere națională și, în anul 2007 a inițiat și fondat aglomerarea urbană „Zona Metropolitană Constanța” care reunește 16 unități administrativ-teritoriale aflate la cel mult 35 km, într-o entitate administrativă voluntară, constituită pentru dezvoltarea uniformă socio-economică a localităților componente. Municipiul este așezat aproximativ la mijlocul țărmului românesc al Mării Negre, având coordonatele 44°11'- latitudine nordică, 28°39'- longitudine estică. Se găsește la circa 225 km de București, capitala României, și 55 km de cel mai direct punct de trecere a frontierei către Bulgaria, Vama Veche - distanțe rutiere. Aeroportul internațional cel mai apropiat se găsește la circa 27 km nord-est, în comuna Mihail Kogălniceanu, județul Constanța. Orașul cuprinde trei localități componente - Constanța, Mamaia și Palazu Mare. Constanța și Mamaia sunt dispuse la malul mării, iar satul Palazu Mare, aflat în nord-est, a fost integrat recent în oraș, ca zonă rezidențială. Suprafața totală a teritoriului administrativ este de 124,89 km².

²² Local Administrative Units, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Territorial_typologies/de

Mamaia este construită pe fâșia de pământ dintre mare și Lacul Siutghiol. Municipiul se învecinează cu orașele Năvodari și Ovidiu și comuna Corbu la nord, cu comuna Agigea la sud, comuna Valu lui Traian la vest, comuna Cumpăna la sud-vest și Marea Neagră la est. Altitudinea la care este situat orașul Constanța este cuprinsă între 15 și 35 m. Din punct de vedere al reliefului, orașul Constanța se găsește în zona de litoral care este caracterizată de două trepte: o treaptă de 5-15 m altitudine în lungul țărmului, și o treaptă de 20-30 m, cu o mare continuitate, pătrunzând mult în interiorul uscatului, și formând o treaptă distinctă în jurul limanelor și lagunelor maritime. La estul orașului se găsește o zonă lagunară, la nord și spre centrul județului deluroasă, iar în sud și vest, o zonă de câmpie. Geologia zonei litorale este de depozite sarmațiene acoperite cu loess. Falezele naturale sunt formate dintr-o succesiune de niveluri de loess, separate prin paleosoluri, având în bază un orizont de argile roșii de vârstă villafranchian, care stau pe calcarele organogene sarmațiene, iar plaja este din nisip. Plaja aferentă localităților Constanța și Mamaia diferă major, plaja Mamaia este o plajă joasă, cu o lungime de 7 km, iar cea a Constanței, o plajă înaltă, cu o lungime de 6 km. Lățimile plajelor variază, iar după o perioadă îndelungată de peste 30 de ani de eroziune accentuată a plajelor și falezelor, zone ample din plajele Mamaia și Constanța au fost consolidate și plajele extinse cu lățimi medii de 100 m, printr-un amplu proiect de infrastructură finanțat prin fonduri europene. În ce privește unitățile hidrografice prezente în municipiul Constanța, Marea Neagră este cea mai importantă, orașul având o deschidere de aproximativ 25 km la mare. Caracteristic pentru geografia Constanței este prezența lacurilor naturale marine Siutghiol, arie protejată, cu o suprafață de 1900 ha, și Lacul Tăbăcărie, cu o suprafață de 94 ha.

Municipiul **Mangalia** este al treilea oraș ca mărime în județul Constanța și cel mai sudic oraș pe litoralul Mării Negre, aflat la o distanță de 45 km de Constanța, 11 km de punctul de trecere a frontierei către Bulgaria (Vama Veche). Coordonatele sale sunt 43° 48' - latitudine nordică, 28° 35' - longitudine estică. Orașul cuprinde șapte localități componente - Mangalia (reședință), Cap Aurora, Jupiter, Neptun, Olimp, Saturn și Venus. Toate localitățile sunt dispuse la malul mării, iar cu excepția orașului Mangalia, celelalte localități sunt dedicate exclusiv activităților turistice. Suprafața totală a teritoriului administrativ este de 62,26 km². Municipiul se învecinează cu comunele 23 August la nord, Pecineaga la nord-vest, Albești la vest, Limanu la sud, iar la est cu Marea Neagră. Altitudinea medie la care este situat orașul Mangalia este de 6 m, iar faleza poate atinge altitudini și de 20 m. Din punct de vedere al reliefului, se găsește în zona de litoral, înconjurat fiind de o zonă de câmpie. Geologia zonei litorale este de depozite sarmațiene acoperite cu loess. Falezele naturale sunt formate dintr-o succesiune de niveluri de loess, separate prin paleosoluri, având în bază un orizont de argile roșii de vârstă villafranchian, care stau pe calcarele organogene sarmațiene. Plaja celor șapte localități care compun municipiul Mangalia este o combinație de plajă joasă și plajă înaltă, fără însă a fi amenajată întregul mal al Mării pentru activități turistice. Lățimile plajelor variază între 50 și 150 m. Pe zonele de plajă înaltă, se manifestă fenomenul de eroziune. În ce privește unitățile hidrografice prezente în municipiul Mangalia, Marea Neagră rămâne cea mai importantă, la fel ca în celelalte orașe, orașul având o deschidere de aproximativ 13 km la mare. De asemenea, importante ape tranzitorii lacustre creează o serie de lacuri cu potențial turistic: Lacul și Balta Mangalia, în suprafață

de 199 ha, Mlaștina Hergheliei 98 ha, lacurile Neptun I 15,6 ha și Neptun II 14,3 ha, Lacul Tismana 15,82 ha și Lacul Venus.

Orașul **Năvodari** este al patrulea oraș ca mărime în județul Constanța și cel mai nordic oraș pe litoralul Mării Negre, aflat la o distanță de 15 km de Constanța și 75 km de punctul de trecere a frontierei către Bulgaria (Vama Veche). Coordonatele sale sunt 44° 19' - latitudine nordică, 28° 36' - longitudine estică. Orașul cuprinde două localități componente - Năvodari (reședința) și Mamaia-Sat. Doar Mamaia-Sat este dispusă pe malului mării, iar cele două localități sunt despartite, în lung, de Canalul Poarta Albă - Midia care unește Portul Midia-Năvodari de Canalul Dunăre-Marea Neagră. Suprafața totală a teritoriului administrativ este de 70,31 km². Năvodari se învecinează cu comuna Corbu la nord, cu municipiul Constanța la sud, la vest cu comuna Lumina, iar la est cu Marea Neagră. Altitudinea medie la care este situat orașul Năvodari este de 6 - 8 m, iar plaja localității Mamaia-Sat este una joasă. Din punct de vedere al reliefului, se găsește în zona de litoral, înconjurat fiind de o zonă de lacuri și câmpie. Geologia zonei litorale și a orașului Năvodari este caracterizată de depozite sarmațiene acoperite cu o cuvertură groasă de loess. Ocazional, în nordul și centru-vest al orașului, precum și la sud-est de Lacul Tașaul, cuvertura de loess lipsește, iar în est sunt prezente nisipuri. Plaja orașului Năvodari are o lungime de circa de 6 km, cu lățimi între 50 și 150 m. Orașul Năvodari are deschidere la Marea Neagră și la lacurile Siutghiol, în suprafață de 1900 ha, și Tașaul-Corbu, în suprafață de 2335 ha. De asemenea, orașul este străbătut de Canalul Poarta Albă-Midia, care are o lungime totală de 27,5 km și leagă Portul Midia, aflat pe teritoriul orașului Năvodari, de Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Orașul **Eforie** este al noulea oraș ca mărime din județul Constanța, fiind amplasat la o distanță de circa 18 km de municipiul Constanța și 40 km de punctul de trecere a frontierei către Bulgaria (Vama Veche). Coordonatele sale sunt 44° 04' - latitudine nordică, 28° 38' - longitudine estică. Orașul cuprinde două localități componente - Eforie Sud (reședința) și Eforie Nord. Ambele localități sunt cu deschidere amplă către mare, ambele fiind dedicate exclusiv activităților turistice. Suprafața totală a teritoriului administrativ este de 9,22 km². Eforie se învecinează cu orașul Techirghiol la vest, comuna Agigea la nord, la sud cu comuna Tuzla, iar la est cu Marea Neagră. Altitudinea la care este situat orașul Eforie variază între 6 m și 20 m, iar faleza celor două localități este una înaltă, cu altitudini medii de 20 m, cu excepția fâșiei înguste de nisip care leagă Eforie Nord de Eforie Sud și care se găsește la nivelul apelor, între mare și Lacul Techirghiol. Din punct de vedere al reliefului, se găsește în zona de litoral, înconjurat fiind de o zonă de lac și câmpie. Ca și celelalte trei orașe românești, geologia orașului Eforie este caracterizată de depozite sarmațiene acoperite cu o cuvertură groasă de loess, iar zonele de plajă sunt din nisipuri. Plaja localității Eforie Nord are o lungime de circa 3 km, cu lățimi care ajung și la 100 m, iar cea a localității Eforie Sud 2 km. Similar cu situația din municipiul Constanța, faleza și plajele erodate ale orașului Eforie au fost consolidate și, respectiv, lărgite, în cadrul unui proiect european de anvergură. În ce privește unitățile hidrografice prezente în orașul Eforie, cele mai importante sunt Marea Neagră și Lacul Techirghiol, arie protejată, cu o suprafață de 1068 ha. În plus, în Eforie Nord se găsește și Lacul Belona.

2.2.1.2. Potențialul resurselor naturale

Natura și resursele naturale ale celor patru orașe - Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, sunt analizate în ce privește infrastructura verde și ariile protejate din mediul urban, flora și fauna, precum și resursele naturale strategice (regenerabile și neregenerabile) care reprezintă un potențial pentru cooperare și dezvoltare. Calitatea mediului natural din spațiile urbane depinde de modificările antropice în acoperirea terenurilor și schimbarea utilizării terenurilor. Acestor două elemente li se adaugă, pentru orașele Năvodari și Eforie, creșterea populației locale²³. În general, fiecare persoană necesită energie, spațiu și resurse pentru a supraviețui, ceea ce duce la pierderi de mediu. Pe de altă parte, îmbunătățirea condițiilor de trai, progresul științific și al tehnicii condice la dezvoltarea societății, ceea ce alimentează aceste cerințe care au devenit din ce în ce mai sofisticate. Rezultă o limitare a resurselor și o supra-generarea de deșeuri care creează obiective noi legate de comutarea de la orientarea spre producție, la orientarea spre conservare și folosirea rațională a resurselor, chiar păstrarea unor rezerve, în paralel cu noi abordări ale materiilor prime și reciclarea deșeurilor. În acest context, activitățile antropice necontrolate și iresponsabile au pus o mare parte din ecosistemele naturale în pericol. Din aceste activități, cele mai ample și specifice zonei litorale românești sunt cele determinate de presiunea turistică supra mediului și cele de transport multimodal, ambele afectând habitatele naturale sau seminaturale cu repercusiuni directe asupra florei și faunei asociate.

Infrastructura verde constituie mai mult decât suma spațiilor verzi și implică o viziune spațială asupra rețelei ce leagă spațiile deschise, grădinile publice și private, parcurile publice, terenurile de sport, loturile de grădini, terenurile de recreere din interiorul orașelor, inclusiv terenurile umede din imediata apropiere a orașelor. „Infrastructura urbană verde/albastră constă din toate suprafețele verzi din oraș, private și publice, grădini, precum și suprafețe de pajiște, terenuri de pădure, parcuri sau cimitire și râuri, terenuri umede și heleșteie. Aceasta include și vegetația spontană de pe depozite, de pe marginea drumurilor, din lungul căilor ferate, gardurilor/zidurilor și acoperișurile clădirilor”²⁴. Pentru atenuarea insuficienței suprafețelor de spații verzi în cele mai multe medii urbane și recuperarea deficitului față de media europeană impusă de 26 m²/locuitor, atât la nivel județean, cât și local, există regulamente specializate privind stabilirea ariilor minime verzi și a numărului minim de arbuști, arbori, etc. pentru construcțiile noi.

Spectaculoase însă sunt întinderile de ape de care beneficiază Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, în primul rând prin deschiderea largă către Marea Neagră, prin țărmul cu golfuri largi și puține peninsule, care a permis dezvoltarea a două activități majore pentru zona de litoral românesc - transporturi și turism, activități care polarizează resurse importante și poziționează orașul Constanța ca pol economic în zona Mării Negre. În interiorul orașelor, numeroasele lacuri și limanurile fluvio-marine constituie o resursă importantă atât pentru dezvoltare, cât și pentru activitățile educaționale și de cercetare, marea majoritate a acestora fiind arii protejate.

²³ Institutului Național de Statistică

²⁴ Proiectul COST C8 - Best Practice in Sustainable Urban Infrastructure

Suprafața spațiilor verzi din **Constanța**, incluzând toate tipurile reglementate prin Legea 24/2007 privind spațiile verzi, este de 420 ha²⁵, care, raportată la populația stabilă din anul 2016, indică o suprafață pe cap de locuitor de 13,20 m², o suprafață insuficientă față de media impusă de Uniunea Europeană, de 26 m²/locuitor. Alături de infrastructura verde, apele de pe teritoriul orașului constituie o importantă resursă naturală, inclusiv prin instituirea de arii protejate²⁶ care imprimă o politică de valorificare durabilă a respectivelor arii, prin cadrul legislativ specific și proiectele dedicate. Astfel, Constanța este tributară amplasării ei la Marea Neagră care, pe lungimea aferentă orașului este arie naturală protejată de importanță comunitară, respectiv arie de protecție specială avifaunistică ROSPA0076, integrată în Rețeaua NATURA 2000 - custode Euro Level SRL. Lacurile la care orașul are deschidere sunt Lacul Siutghiol, arie de protecție specială avifaunistică ROSPA0057, integrată în rețeaua NATURA 2000, și Lacul Tăbăcărie. În ce privește biodiversitatea, aceasta se caracterizează printr-o puternică antropizare. Vegetația specifică orașului Constanța este intens influențată de marea aglomerare urbană, speciile din flora spontană care se mențin în compoziția floristică fiind mai ales arbori și arbuști. Vegetația din parcuri și spații verzi se caracterizează prin uniformitate, speciile fiind cultivate. În marea lor majoritate sunt specii exotice și ornamentale. Vegetația specifică supralitoralului din dreptul orașului Constanța este intens influențată de marea aglomerare urbană, în Constanța nu se mai păstrează în compoziția floristică decât puține specii arenicole și halofile caracteristice fitocenozelor inițiale, cum ar fi: *Elymus giganteus*, *Salsola kali* ssp. *Ruthenica*, *Argusia sibirica*, *Crambe maritima*, *Glaucium flavum*, *Ecballium elaterium*, *Cakile maritima*, *Salicornia europaea*, *Sueda maritima*. Vegetația din parcuri și spații verzi se caracterizează prin uniformitate, speciile fiind cultivate. În marea lor majoritate sunt specii exotice și ornamentale. Speciile arboricole și arbustive mai reprezentative sunt: castan sălbatic, plop, mestecăn, arțar, frasin, ulm, sâmbovina, tei, platan, salcâm alb, salcâm galben, glădiță, salcie, sălcioară, oțetar, pin negru, molid, dud, cătina roșie, merișor, iedera, vâsc etc. Arborele *Corylus colurna* (alunul turcesc) este protejat prin lege, fiind *monument al naturii* botanic, în custodia Primăriei Municipiului Constanța (adresa: Strada Ion Lahovary, Constanța). Observațiile și studiile privind calitatea vieții sălbatice din municipiul Constanța sunt puține și se concentrează în special asupra speciilor de păsări care pot fi studiate în zona lacurilor Tăbăcărie și Siutghiol, precum și pe fâșia litorală limitrofă Constanței. Cele mai frecvente specii sunt păsări comune, întâlnite în toate zonele urbane, iar în ecosistemele acvatice de pe teritoriul municipiului Constanța pot fi văzute varii specii de corcodel, stârc, cormoran, egretă, precum și lebăda de vară, rața cu cap alb, etc. În Marea Neagră, flora și fauna se dezvoltă numai în stratul superior (până la 180 m adâncime). Cele mai frecvente specii de pești includ forme specifice Mării Negre din familia sturionilor, scrumbia albastră, calul de mare, pisica de mare, delfini, câinele de mare, etc. Flora este alcătuită preponderent din alge verzi, roșii și brune care se dezvoltă până la adâncimi de 75-80 de metri, până unde pătrunde lumina.

Suprafața spațiilor verzi din municipiul **Mangalia** este de 304 ha²⁷, care, raportat la populația stabilă din anul 2016 indică o suprafață pe cap de locuitor de 71,97 m², o

²⁵ Institutul National de Statistica, seria de date TEMPO-Online

²⁶ <http://anap.gov.ro/anap/arii-naturale-protejate/sud-est/>

²⁷ Statistici disponibile pentru anul 2016, Institutul National de Statistica, seria de date TEMPO-Online

suprafață mult peste media impusă de Uniunea Europeană, de 26 m²/locuitor. Această situație ideală se datorează, în primul rând, suprafeței orașului care înglobează cele șase stațiuni turistice din nordul orașului, stațiuni care dispun de foarte multă vegetație pentru asigurarea unui climat agreabil și sănătos pentru desfășurarea activităților de turism. În completarea acestei suprafețe considerabile, Pădurea Comorova, localizată în stațiunile Neptun și Olimp, are o suprafață de circa 520 ha și este formată din mesteceni, plop, stejari, brazi și tei. Alături de infrastructura verde substanțială, apele de pe teritoriul orașului sunt dispuse strategic, în toate stațiunile cu excepția zonei Olimp. Marea Neagră este și în Mangalia, pe întreaga sa lungime, arie naturală protejată de importanță comunitară, respectiv arie de protecție specială avifaunistică ROSPA0076. Lacurile sunt dispuse în Mangalia - Lacul și Balta Mangalia, între stațiunile Saturn și Venus - Mlaștina Hergheliei, în Venus - Lacul Venus, în stațiunea Jupiter - Tismana, și în stațiunea Neptun, lacurile Neptun I și Neptun II.

Natura și biodiversitatea este protejată în municipiul **Mangalia** în cadrul a patru arii protejate²⁸ integrate în rețeaua NATURA 2000, și anume siturile de importanță comunitară ROSCI0114 Mlaștina Hergheliei (rezervație naturală mixtă) - custode Grupul de Explorări Subacvatice și Speologice București, Obanul Mare și Peștera Movilei (rezervație naturală mixtă speologică și geomorfologică) - custode Grupul de Explorări Subacvatice și Speologice București (G.E.S.S.), ROSCI0281 Cap Aurora, ROSCI0094 Izvoarele sulfuroase submarine de la Mangalia (habitat marin pe o suprafață de 362 ha, situat la țărmul orașului Mangalia și al stațiunii Saturn) - custode INCD GeoEcoMar. De asemenea, în stațiunea Neptun, pe o suprafață protejată de 1,2 ha, se găsește o zonă izolată din pădurea de odinioară Comorova, în care preponderentul stejar brumăriu a fost declarat monument al naturii botanic - custode Primăria Municipiului Mangalia. Apele de adâncime alimentează mai multe izvoare cu apă termală (26-27 grade Celsius) și apă sulfuroasă (cu valoare terapeutică) de pe teritoriul orașului Mangalia. Din punct de vedere hidrografic, în zona Mangalia există 2 tipuri de orizonturi acvifere:

- Cel freatic, cantonat la baza depozitului loessoid cuaternar, cu o capacitate redusă de depozitare;
- Cel de adâncime, cantonat în depozitele permeabile ale sarmațianului, eocenului, cretacului, jurasicului și paleozoicului care, datorită fisurilor, înregistrează o comunicare permanentă pe verticală. Toate apele de adâncime prezintă aceleași caracteristici fizico-chimice, fiind sulfuroase și având temperatura între 24-26 grade Celsius. Acestea vin cu presiune de peste 1 atm în lungul faliei Kara-Oban și conțin până la 32 mg/l H₂S.

Accesul la stratul de apă mezotermală se face prin foraje - la sanatoriul balnear Mangalia, pe plaja Saturn și în zona Neptun, iar această resursă valoroasă se preconizează să fie mai intens valorificată.

Suprafața spațiilor verzi din orașul **Năvodari** este de 40 ha²⁹, care, raportată la populația stabilă din anul 2016, indică o suprafață pe cap de locuitor de 9,59 m², o suprafață mult sub media impusă de Uniunea Europeană, de 26 m²/locuitor. În ce privește hidrografia locală, și în dreptul orașului Năvodari Marea Neagră este protejată în cadrul ariei naturale

²⁸ <http://ananp.gov.ro/ananp/arii-naturale-protejate/sud-est/>

²⁹ Statistici disponibile pentru anul 2016, Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

protejate de importanță comunitară, respectiv aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0076. Și ambele lacuri la care are acces orașul sunt arii protejate în rețeaua NATURA 2000, respectiv arii de protecție specială avifaunistică: ROSPA0057 Lacul Siutghiol și ROSPA0060 Lacurile Tașaul - Corbu - custode Asociația "Black Sea SPA". De asemenea, orașul este tributar Canalului Poarta Albă-Midia. Vegetația specifică orașului Năvodari este cea de stepă, cu plante mărunte și rezistente, la care se adaugă plantele specifice zonelor umede - lacuri și canal - papura, trestia, pipirigul de mare, rogozul. Fauna este reprezentată de numeroase specii de rozătoare - șoarecele de stepă, popândăul, păsări - potârnichea, graurul, coțofana, uliul porumbar, uliul șerpar, prepelița, ciocârlia, pescarusi, cormorani, stârci, cufundaci, gâște, etc. Reptilele sunt reprezentate prin specii comune printre care se numără, șerpi și șopârle. Insectele specifice acestei zone de câmpie sunt lăcustele, coșarii, greierii și calugărițele, furnicile, etc. Datorită protecției importante asupra celor două lacuri Tașaul și Siutghiol, și speciile de pești sunt numeroase și diverse, de la biban, caras, crap, până la somn, roșioară și platică. Flora și fauna Mării Negre rămân constante în lungul țărmului.

Suprafața spațiilor verzi din orașul Eforie este de 15 ha³⁰, care, raportată la populația stabilă din anul 2016, indică o suprafață pe cap de locuitor de 13,65 m², o suprafață sub media impusă de Uniunea Europeană, de 26 m²/locuitor. Ca și în cazul celorlalte orașe, și în dreptul orașului Eforie, Marea Neagră este protejată în cadrul ariei naturale protejate de importanță comunitară³¹, respectiv aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0076. Mai mult, între cele două localități componente, Eforie Nord și Eforie Sud, este instituit situl de importanță comunitară ROSCI0197 Plaja submersă Eforie Nord - Eforie Sud - custode Euro Level SRL. Ambele arii fac parte din rețeaua NATURA 2000. Orașul Eforie, prin ambele localități, are deschidere și la Lacul Techirghiol ROSPA0061 - custode Societatea Ornitologică Română și Primăria Orașului Techirghiol, arie de protecție specială avifaunistică, rezervație de tip zoologic. Resursele naturale pe care le prezintă Lacul Techirghiol - nămol sapropelic și apă mineralizată și salină, sunt utilizate de multe decenii pentru tratament balnear în sanatorii și baze medicale. În plus, în Eforie Nord se găsește Lacul Belona. Vegetația și fauna sunt variate, specifice zonei și similare pentru întreaga coastă românească a Mării Negre.

Sol și subsol

În ultimii cinci ani, modul de folosință pentru suprafața agricolă³² nu a suferit nicio modificare la nivelul niciunuia dintre orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie. Aceste folosințe sunt: agricolă, arabilă, livezi și pepiniere, terenuri neagricole - din care ocupate cu ape, cu construcții și cu căi de comunicații. Solurile din județul Constanța prezintă o mare diversitate de condiții genetice și de mediu. În general, în condiții naturale, fertilitatea și potențialul de producție al acestor soluri permit diversificarea structurii culturilor. În ultima perioadă, datorită atât modificărilor climatice, cât și factorului uman, starea fertilității solurilor a scăzut, crescând suprafețele cu terenuri degradate. Din punct

³⁰ Statistici disponibile pentru anul 2016, Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

³¹ <http://ananp.gov.ro/ananp/arii-naturale-protejate/sud-est/>

³² Statistici disponibile pentru intervalul 2010-2014, Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

de vedere al alcătuirii, majoritatea solurilor au ca material parental loessul care contribuie la degradarea mai rapidă a solurilor.

La nivelul județului se înregistrează două mari cauze ale deteriorării solului, ale căror efecte sunt: suprafața afectată de alunecări de teren este de 2391,71 ha, iar suprafața afectată de salinizare este de 19690 ha. Presiuni asupra stării de calitate a solurilor:

- ✓ Utilizare și consumul de îngrășăminte: în perioada 2012-2016 au scăzut cantitățile tuturor tipurilor de îngrășăminte chimice utilizate în județul Constanța, deci și în cele patru orașe județe studiate;
- ✓ Consumul de produse de protecția plantelor: în perioada 2012-2016 a scăzut cantitatea de fungicide și insecticide utilizate, în schimb a crescut cantitatea de erbicide utilizate;
- ✓ Evoluția suprafețelor de îmbunătățiri funciare: suprafețele amenajate pe categorii de lucrări de îmbunătățiri funciare (irigații, lucrări de descărcare-drenaj, lucrări de combatere a eroziunii solului) au rămas neschimbate în perioada 2012-2016.

2.2.1.3. Patrimoniul cultural și istoric

Întreaga zonă litorală românească parcurge, prin vestigiile bogate descoperite și documentate, etapele evoluției istorice din neolitic, trecând prin epocile Bronz și Fier (Halstatt, La Tène), prin civilizațiile greacă, getică apoi romană, începuturile feudalismului, până în prezent. Marea Neagră și, pe de altă parte, Dunărea, au stimulat dezvoltarea economică și schimburile culturale pe întreaga suprafață a bazinelor lor, au favorizat apariția, continuitatea și reziliența comunităților tracice, apoi geto-dace, iar în același timp, au facilitat sosirea, așezarea și investițiile civilizațiilor mediteraneene, greacă și romană. În ce privește zona litorală și țărmul propriu-zis, care este puțin crestat în zona litorală iar golfurile deschise spre nord-est, acestea nu au favorizat dezvoltarea porturilor, ca motoare ale dezvoltării locale. Astfel, în afară de Tomis (actuala Constanța), cantonat la adăpostul unei mici peninsule, s-au dezvoltat aici doar două alte orașe-porturi antice: Histria (în proximitatea comunei Istria) și Callatis (actuala Mangalia). Urme de așezări străvechi eneolitice (circa 5.000 ani î. Hr.) au fost descoperite pe teritoriul orașelor Constanța, Mangalia și Năvodari, prin vestigii ale culturilor Hamangia și Gumelnița. Epocile Bronzului și Fierului sunt bine reprezentate în zona litorală, fiind sinonime cu înflorirea civilizației tracice și ulterior geto-dace, cea din urmă fiind populația indigenă din spațiul actualului județ Constanța, inclusiv a țărmului Mării Negre, pentru o perioadă lungă de timp. Începând cu sec.VII î.Hr., pe zona de coastă se stabilesc primele colonii grecești, integrând și dezvoltând așezările getice existente în zona litorală, pe actualele vetre ale orașelor Constanța și Mangalia (ambele sec. al VI-lea î.Hr.), alături de viitoarea cetate Histria (657 a.Chr). Conviețuirea cu civilizația greacă se desfășoară până la sfârșitul sec. I î.Hr. când expansiunea romană spre nord este oprită la Dunăre, dar în Dobrogea romanii pătrund în anii 29-28 î.Hr. Influența directă a Romei antice asupra Dobrogei și țărmului pontic durează până în sec.III d.Hr., când începe pătrunderea popoarelor migratoare. Acestea întâlnesc o puternică comunitate daco-romană, prima creștinată de pe teritoriul României, care păstra legături strânse cu spațiul est-mediteranean de tradiție greacă. În perioadă bizantină, Dobrogea continuă să prospere, după sec. al X-lea apar formațiuni politice locale, iar secolul XIV găsește zona cu o viață economică înfloritoare, în care

jumătate din populație era de origine daco-romană, iar restul greci, turci, bulgari, sârbi, armeni, evrei, negustori venețieni, genovezi, germani. Statul la acea vreme este condus de despotul de origine controversată (bulgar, vlah, cuman sau turc încreștinat) Dobrotici care obține autonomia Dobrogei față de Bizanț. Spre sfârșitul sec. al XIV-lea, teritoriul Dobrogei de Sud intră sub controlul domnitorului Țării Românești - Mircea cel Bătrân, după a cărui moarte se instalează dominația otomană în 1417, când începe declinul economic rapid și depopularea regiunii. În ciuda stăpânirii otomane (1417 - 1829) care a urmat, legăturile dintre ținuturile dobrogene și Muntenia s-au menținut neîntrerupte, atestate fiind de documentele otomane. În timp, alături de românii dobrogeni rămași în regiune s-au stabilit turci, tătari din Crimeea, ulterior și bulgari, lipoveni, etc. În contextul începerii ostilităților dintre România și Imperiul Otoman, în anul 1878, armata română trece Dunărea și eliberează Dobrogea. Secolul XIX a fost marcat de o dezvoltare constantă a ținutului dintre Dunăre și Marea Neagră, inclusiv a așezărilor de la țărmul Mării, cu precădere a Constanței. Ca investiții de reper se evidențiază construirea căii ferate până la Constanța și joncțiunea acesteia cu rețeaua feroviară din România, construirea podurilor dunărene care au asigurat conexiunea directă către mare și au facilitat, astfel, dezvoltarea Dobrogei, modernizarea și extinderea Portului Constanța, înființarea de școli în toate localitățile dobrogene, etc. În aceeași perioadă a apărut viitoarea stațiune Eforie. Odată cu instalarea regimului comunist, transformări profunde au marcat întreaga Dobroge. Astfel, după anii 1950, Năvodari s-a transformat în actualul oraș industrial, iar Mangalia s-a extins cu seria de stațiuni turistice care acum sunt localitățile sale aparținătoare. Constanța a devenit cel mai dezvoltat oraș la Marea Neagră, pol de iradiere pentru întreaga regiune, iar Eforie a reunit cele două stațiuni - de nord și de sud, într-un singur oraș dedicat turismului de odihnă și sănătate.

2.2.2. Situația economică a teritoriului

Economia județului Constanța are un caracter complex, principalele ramuri cu ponderi semnificative fiind activitatea portuară și transportul maritim, turismul, industria alimentară, comerțul, industria construcțiilor de mașini, industria chimică și petrochimică, industria energiei electrice și termice, inclusiv din surse regenerabile, cu precădere eoliană, industria de prelucrare a lemnului și a producerii hârtiei, industria confecțiilor³³. Mai mult, economia județului Constanța asigură o contribuție semnificativă la valoarea adăugată brută regională și națională, în ramurile de activitate industrie, construcții, servicii, îndeosebi comerț, hoteluri și restaurante și transport, depozitare și comunicații.

În ceea ce privește mixul activităților economice la nivel de județ³⁴, în anul 2016 erau înregistrate și active 20.236 firme, din care marea majoritate și-au desfășurat activitatea în comerț (32,29%), la mare distanță aflându-se transporturile și depozitarea (11,69%) și activitățile profesionale, științifice și tehnice (10,20%). Activitățile desfășurate de hoteluri

³³ Consiliul Județean Constanța, *Agenda Locală* 21

³⁴ Anuarul Statistic al Județului Constanța, 2017, disponibil la <http://www.constanta.insse.ro/category/anuarul-statistic-al-judetului/>

și restaurante au reprezentat 9,05%, iar construcțiile și industria prelucrătoare puțin peste 8%.

Municipiul **Constanța**, reședința de județ, este cel mai dezvoltat oraș românesc la Marea Neagră, cu o economie diversă și dinamică, generator și integrator al activităților economice din Zona Metropolitană Constanța. Activitățile economice desfășurate de cele 12.729 de firme active înregistrate în anul 2016, determină o specializare a orașului se referă la următoarele sectoare³⁵:

- ✓ Comerțul reprezintă sectorul care numără cele mai multe firme active, 3594 firme, reprezentând 28,23% din total. Cifra de afaceri obtinuta de aceste firme reprezinta 47% din totalul cifrei municipiului.
- ✓ Activitățile de transporturi și depozitare, determinate de transferul semnificativ de bunuri pe care îl cunoaște județul Constanța mai ales prin activitatea portuară care este conectată la rețelele naționale rutiere, feroviare și de conducte, și cea de aprovizionare cu bunuri, mărfuri, forță de muncă și turiști. Aceste activități concentrează 1543 de firme (12,12% din total), din care 1161 firme de transporturi terestre. Portul Constanța este de referință pentru acest sector, fiind portul cu cea mai mare capacitate de operare din bazinul Mării Negre. Cifra de afaceri a firmelor active în domeniul transporturilor și depozitării reprezintă 13,98% din totalul la nivelul municipiului.
- ✓ Activitățile industriale de prelucrare cu 742 firme, reprezentând 5,82% din total, acoperă o gama largă de specializări între care se remarcă industria alimentară - 206 firme, industria construcțiilor metalice și a produselor din metal - 107 firme, urmate la mai mare distanță de fabricarea confecțiilor - 67 firme și mobilei - 47 firme. Industria navală numără 32 de firme. Contribuția acestui larg sector la cifra de afaceri municipală este de 7,19%.
- ✓ Turismul, prin activitățile hotelurilor și restaurantelor, numără 896 de firme în Constanța, incluzând stațiunea Mamaia (7,03% din total). Contribuția acestui sector cu care este identificat orașul Constanța la cifra de afaceri municipală este una modestă, de 3,79%.
- ✓ În domeniul construcțiilor - de clădiri, lucrări de geniu și lucrări speciale, sunt active 946 de firme, reprezentând 7,43 % din total. 4,92% este contribuția sectorului de construcții la cifra de afaceri a Constanței.
- ✓ Numeroase alte firme sunt active în restul domeniilor economice, numărul lor și cifra de afaceri indicând o activitate susținută în arhitectura și inginerie, tranzacții imobiliare, sănătate umană, tehnologia informațiilor.

Analiza datelor statistice ale anului 2016, referitoare la **Mangalia**, indică un număr redus de activități economice care dețin ponderea în totalul de 1217 întreprinderi active și cifra de afaceri obținută de acestea:

- ✓ Cele mai multe firme sunt active în sectorul comerțului, 375, realizând 11,29% din cifra de afaceri aferentă anului de referință 2016;
- ✓ Turismul deține următoarea pondere ca număr, 219 firme, și realizează 6,31% din totalul cifrei de afaceri;

³⁵ Date statistice 2016 prin Direcția Județeană de Statistică Constanța

- ✓ Industria prelucrătoare, cu 95 firme active, creează 67,66% din cifra de afaceri a orașului. Fabricarea altor mijloace de transport, incluzând navele și ambarcațiunile, este industria cea mai importantă din Mangalia, cu 56 de firme active și cu o cifră de afaceri apropiată de cea a întregii industrii, reprezentând 66,70% din total. Se poate, astfel, concluziona că orașul Mangalia deține o industrie puternică a construcțiilor navale.
- ✓ Conexate industriei prelucrătoare și a celor de turism și comerț, și activitățile de transport și depozitare sunt bine reprezentate, prin 65 de firme.

Orașul **Eforie** este tributar activităților de turism și comerț, astfel încât din totalul de 481 firme active în anul 2016, 173 de firme sunt în domeniul turismului și tratamentelor balneare, și 119 în comerț. Aceste două activități corespund unei ponderi de 61,32% din cifra de afaceri totală.

Năvodari este un oraș care, din exclusiv industrial, cu o importantă activitate petrochimică în România, deținând în prezent unica rafinărie funcțională la nivel național, a facilitat și sprijinit cu investiții publice dezvoltarea turismului în localitatea aparținătoare Mamaia-Sat, în ultimii 10 ani. Analiza datelor statistice aferente anului 2016 indică ponderea covârșitoare a industriei petrochimice în cifra de afaceri de la nivelul întregului oraș, respectiv 89,41% din total, de către o singură firmă activă. Ca număr de firme active, o proporție mare o dețin firmele din domeniul comerțului, respectiv din totalul de 824 firme, 257 firme sunt de comerț și reprezintă 31,19%, urmate de firmele din domeniul construcțiilor - 101 firme (12,25%) și din turism - 96 firme (11,65%).

Interesul întreprinderilor pentru cercetare și inovare este relativ ridicat în Regiunea de Sud-Est din care fac parte orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, respectiv 18,48% din totalul întreprinderilor sunt inovatoare, față de indicele național de 12,87%³⁶. Aceasta activitate este concentrată în orașele Constanța, Năvodari și Mangalia datorită contextului industrial care, fie prin industrii care înregistrează concentrări mari la nivel local, fie prin prezența unor mari companii, stimulează, în plan local, cercetarea aplicată, inovarea, colaborarea între firme și mediul academic, precum și dezvoltarea serviciilor suport pentru inovare. Analiza concentrărilor economice și a clusterelor poate indica sectoarele și sub-sectoarele cu cel mai mare potențial pentru inovare și internaționalizare, iar Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est³⁷ asigură instrumentul european inovativ dedicat dezvoltării economice regionale. În acest context, în Constanța sunt active Clusterul Maritim Românesc³⁸ RONOMAR care reunește firme din sectorul maritim, instituții de învățământ și cercetare de profil, precum și autorități din domeniu, Clusterul INOMAR³⁹, specializat în turism, precum și clusterul transfrontalier, Green Energy Cluster Constanta-Dobrich, specializat în energii regenerabile. Pentru sprijinirea firmelor inovative, inclusiv a celor membre în clusterelor menționate, servicii specializate oferă cele trei universități de stat din Constanța și Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța prin centrul ERBSN aparținând Europe Enterprise Network.

³⁶ Institutul Național de Statistică, Seria de date TEMPO-Online, Întreprinderi inovatoare și non-inovatoare, pe activități, clase de mărime, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare, 2014

³⁷ <http://www.adrse.ro/Planificare/RIS3.aspx>

³⁸ <https://sites.google.com/a/cluster-maritim.org/www/home>

³⁹ <http://www.inomar.ro/>

Turism

Litoralul românesc dispune de resurse naturale și antropice prețioase, a căror calitate intrinsecă, autenticitate și dispersare teritorială sugerează un produs turistic „de bază” important - „litoralul românesc”. Spațiul reunește vestigii și valori culturale și religioase multietnice importante, o biodiversitate care include situri de importanță comunitară sau internațională, căi de comunicații și un capital turistic construit care, valorificate durabil și eficient, modernizând serviciile turistice și relațiile între industria turismului și autoritățile publice, ar permite zonei să își atingă potențialul de destinație turistică⁴⁰.

Condițiile naturale favorabile, moștenirea culturală și tradiția în activitatea de turism au consolidat forme de turism complexe și diversificate, care se desfășoară în cele patru orașe Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie. Fiecare oraș-destinație are un specific propriu care mizează pe particularitățile și elementele de diferențiere față de alte destinații, deși, fondul de dezvoltare a turismului este același produs cu tradiție: „litoralul românesc”.

În **Constanța**, inclusiv stațiunea Mamaia, se practică, în proporție de 85%, un turism estival de relaxare, bazat pe prezența factorilor naturali, respectiv apa mării, bioclimatul marin, nisipul plajei, aerosolii salini, etc. Mai ales în Mamaia, se practică și promovează turismul de distracție, datorită poziționării stațiunii ca „hotspot de rivieră cu viață de noapte activă”⁴¹. Suplimentar, pentru un număr de turiști aflat în creștere, Constanța este o destinație pentru turismul cultural și chiar ecumenic, datorită bogatului patrimoniu istoric, arheologic și confesional, precum și a unei agende de evenimente orientate spre turiști, agendă care s-a diversificat și consolidat în ultimii ani. De asemenea, turismul de afaceri este foarte dinamic și constant, determinat de calitatea Constanței de puternic centru economic și centru universitar la Marea Neagră.

Mangalia deține o infrastructură turistică uriașă, insuficient exploatată și, într-o măsură, învechită, resurse naturale care includ, pe lângă plajă și mare, lacuri, păduri și resurse balneare, precum și un patrimoniu istoric interesant. Două forme de turism se practică în Mangalia, cu tradiție: turismul estival de relaxare, bazat pe cura de soare și mare, și turismul de wellness și balnear, în zona Mangalia, prin Sanatoriul Balnear Mangalia, și în Neptun-Olimp, bazat pe ofertele de profil, dezvoltat ca urmare nu atât a dorinței de a preveni anumite îmbolnăviri, cât, mai ales, pentru contracararea efectelor creșterii surmenajului și bolilor profesionale provocate de ritmul vieții moderne.

Turismul în **Năvodari** este o activitate care a început să se contureze recent, prin dezvoltări imobiliare de proporții în localitatea Mamaia-Sat dispusă în lungul plajei Mării Negre. Este un spațiu în care alternează zonele construite cu zone care își păstrează aspectul sălbatic. Forma de turism care se practică este turismul estival de relaxare. Suplimentar, dispusa între mare și Canalul Poarta Albă - Midia, o importantă bază turistică pentru organizarea de tabere de copii ar putea fi refuncționalizată la capacitatea originală de 2500 locuri, prin modernizare.

⁴⁰ Strategia de Dezvoltare și Promovare a Turismului în Orașul Constanța

⁴¹ Idem 54

Eforie este o stațiune identificată în primul rând cu turismul balnear, de sănătate și de wellness. Ambele stațiuni - Eforie Nord și Eforie Sud - au un istoric de destinație balneară, datorită elementului natural determinant Marea Neagră (aerosoli), cât și prin proximitatea Lacului Techirghiol (nămol sapropelic, apa mineralizată și salină).

Pe lângă formele de bază de turism cu care se promovează cele patru orașe de pe litoralul românesc, Constanța, Eforie și Mangalia au infrastructura necesară și pentru practicarea turismului nautic și sportiv, a turismului de croazieră și itinerar.

Atât la nivelul județului Constanța, cât și la nivelul fiecărei municipalități Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie sectorul turismului⁴² a crescut în ultimii ani, trendul fiind unul consistent. Așadar, în ciuda faptului că numărul unităților de cazare nu a avut o creștere consistentă, atât sosirile, cât și numărul de înnoptări ale turiștilor în orașele de la malul Mării Negre au crescut considerabil, detașându-se vizibil anumite tipuri de unități de cazare preferate de turiști. Acestea sunt hosteluri, campinguri, vile și pensiuni turistice, caracterizate prin prețuri reduse, servicii minimale și mai multă libertate de acțiune pentru turiști.

Urmărind tendințele la nivelul județean, la nivelul municipiului **Constanța** asistăm la o dezvoltare constantă a sectorului turismului în ultimii cinci ani, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică. Astfel, numărul unităților de primire turistică a crescut de la 745 în 2013, la 838 în 2017 per total județ, cu 12,48%, iar în municipiu, acesta a crescut de la 126 în 2013, la 144 în 2017, cu 14,28%. În anul 2017, unitățile de primire turistică din municipiu reprezentau doar 17,18% din totalul per județ. La nivelul municipiului Constanța, capacitatea de cazare a crescut doar cu 4%, însă numărul persoanelor sosite (sosiri în unitățile de primire turistică) a crescut cu 26,61%, iar numărul înnoptărilor a crescut, și el, cu 18,45%, ceea ce relevă un indice mai mare de utilizare a capacității de cazare. Dintre acestea, cele mai mari creșteri le-au avut sosirile și înnopțările turiștilor în hosteluri: sosirile au crescut cu 450%, iar înnopțările cu 191%, sosirile și înnopțările în vile turistice: sosirile au crescut cu 144,36%, iar înnopțările cu 140,95% și sosirile și înnopțările în campinguri: sosirile au crescut cu peste 100%, iar înnopțările cu 80%.

Numărul unităților de primire turistică din municipiul **Mangalia** a crescut de la 160 în 2013, la 247 în 2017, cu 54,37%. În anul 2017, unitățile de primire turistică din municipiu reprezentau 29,47% din totalul per județ. La nivelul municipiului Mangalia, capacitatea de cazare a scăzut cu circa 10%, însă numărul persoanelor sosite (sosiri în unitățile de primire turistică) a crescut cu 58,43%, iar numărul înnopțărilor a crescut, și el, cu 37,68%, ceea ce relevă un indice mai mare de utilizare a capacității de cazare. Dintre acestea, cele mai mari creșteri le-au avut sosirile și înnopțările turiștilor în bungalouri: sosirile au crescut cu 296%, iar înnopțările cu 276%, sosirile și înnopțările în pensiuni turistice: sosirile au crescut cu 138%, iar înnopțările cu 511% și sosirile și înnopțările în căsuțe turistice: sosirile au crescut cu 692%, iar înnopțările cu 575%.

Numărul unităților de primire turistică din orașul **Năvodari** a scăzut de la 63 în 2013, la 48 în 2017, cu 23,81%. La nivelul orașului, capacitatea de cazare a scăzut cu circa 11%, însă numărul persoanelor sosite (sosiri în unitățile de primire turistică) a crescut cu 117%, iar numărul înnopțărilor a crescut, și el, cu 152%, ceea ce relevă un indice mai mare de utilizare

⁴² Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

a capacității de cazare. O creștere consistentă se poate observa în categoria unităților de tip hotel, unde atât numărul acestora a crescut, triplându-se, de la 3 hoteluri în 2013, la 9 hoteluri deschise în 2017, astfel capacitatea de cazare a crescut cu 372%, sosirile au crescut cu 166%, iar înnoptările cu 270%. Pe lângă hoteluri, cele mai mari creșteri le-au avut sosirile și înnoptările turiștilor în hosteluri: sosirile au crescut cu 616%, iar înnoptările cu 900% și sosirile și înnoptările în campinguri: sosirile au crescut cu 424%, iar înnoptările cu 451%. Numărul unităților de primire turistică din orașul Eforie a crescut ușor, de la 195 în 2013, la 203 în 2017. În anul 2017, unitățile de primire turistică din oraș reprezentau 24,22% din totalul per județ. La nivelul Orașului Eforie, capacitatea de cazare a crescut cu circa 7%, însă numărul persoanelor sosite (sosiri în unitățile de primire turistică) a crescut cu 53,88%, iar numărul înnoptărilor a crescut, și el, cu 77%, ceea ce relevă un indice mai mare de utilizare a capacității de cazare. Dintre acestea, cele mai mari creșteri le-au avut sosirile și înnoptările turiștilor în hosteluri: sosirile au crescut cu 232%, iar înnoptările cu 264% și sosirile și înnoptările în campinguri: sosirile au crescut cu 309%, iar înnoptările cu 296%.

2.2.3. Resursele umane și sfera socială

2.2.3.1. Caracteristici demografice

La nivelul orașelor de pe litoralul românesc⁴³ se poate discuta despre o rată generală de depopulare, mai puțin în cazul orașului Năvodari, cu o scădere a populației din grupa de vârstă 15-60 de ani, însă creșteri masive în grupele de vârstă de peste 60 de ani și creștere sau descreștere ușoară în cadrul grupei 0-14 ani. Mișcările migratorii se înregistrează în special între municipiul Constanța și orașul Năvodari, precum și în sensul emigrației, în mod special în cazul municipiului Constanța. La nivelul Județului Constanța, în ultimii 5 ani, s-a observat o ușoară scădere, de sub 1%, a numărului total de persoane înregistrate, atât în privința bărbaților, cât și a femeilor, de la 771.785 de persoane în anul 2013, la 769.379 de persoane în anul 2017. Aceeași tendință se poate identifica și în cazul municipiului Constanța, populația scăzând cu 1,5 %, de la 321.077 în 2013, la 316.303 în 2017, respectiv în cazul municipiului Mangalia, cu o scădere mai accentuată, de 2,6%, de la 43.001 în 2013, la 41.888 în 2017. În privința orașului Eforie asistăm la o fluctuație ușoară și valori comparative între cei doi ani de referință, pe când, în cazul orașului Năvodari, se observă o creștere constantă a populației totale, cu 2,4%, de la 40.883 în 2013, la 41.882 în 2017. De asemenea, municipiul Constanța înregistrează creștere în cazul stabilirilor cu domiciliul (inclusiv migrația externă), de aproximativ 1,2 %, prin contrast cu celelalte trei orașe, care înregistrează scăderi ale acestui indicator.

Structura pe etnii a locuitorilor municipiului Constanța, conform Recensământului populației din anul 2011, este următoarea: români - 83,1%, turci - 2,3%, romi - 0,8%, ruși lipoveni - 0,2%, alte etnii - 3,6% și informație nedisponibilă 10,4%⁴⁴. În ultimii 5 ani populația a scăzut cu 1,5 %, de la 321.077 de persoane în 2013, la 316.303 de persoane în 2017. În ceea ce privește grupa de vârstă 0 - 14 ani, ea reprezenta, în anul 2017, 13,23% din totalul

⁴³ Sursa statisticilor: Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

⁴⁴ http://www.adrse.ro/Documente/Planificare/PDR/2014/Studiu_Urban_ADR_Raport_final.pdf

populației din municipiul Constanța, față de 15,26% la nivel județean. Ca fluctuație a ultimilor 5 ani, se poate observa o creștere constantă a numărului copiilor în municipiul Constanța, cu 2,24% de la 40.925 de copii în 2013, la 41.860 de copii în 2017. Analiza populației pe grupe de vârstă scoate în evidență grupa de vârstă asimilabilă cu cea în vârstă de muncă, respectiv 15-59 ani, care reprezenta, în anul 2017, 60,98% din total, respectiv 192.901 de persoane din totalul de 316.303, în municipiul Constanța. Ca evoluție, se poate vorbi despre o scădere de 7,45%, de la 208.421 de persoane în anul 2012, la 192.901 de persoane în anul 2017. Pe de altă parte, tendința de îmbătrânire este mult mai vizibilă, rata de creștere a numărului persoanelor de peste 60 de ani fiind una considerabilă, de 13,67% în municipiul Constanța, de la 71.731 în 2013, la 81.542 în 2017.

Structură etnică a locuitorilor municipiului **Mangalia**, conform datelor Institutului Național de Statistică publicate în Strategia Locală de Dezvoltare 2016-2023, este următoarea: români - 82,4%, turci - 4,1%, tătari - 3,3%, romi - 0,5%, ruși lipoveni - 0,3%, maghiari - 0,2%, informație nedisponibilă 9,2%⁴⁵. În cazul Municipiului Mangalia, se înregistrează o scădere de 2,6% în rândul populației totale, de la 43.001 de persoane în 2013, la 41.888 în 2017. În ceea ce privește grupa de vârstă 0 - 14 ani, ea reprezintă, în anul 2017, 13,98% din totalul populației din municipiul Mangalia, față de 15,26% la nivel județean. Ca fluctuație a ultimilor 5 ani, se poate observa o scădere, în municipiul Mangalia, cu 6,34% de la 6.254 de copii în 2013, la 5.858 de copii în 2017.

În municipiul Mangalia, grupul persoanelor de vârstă activă, respectiv 15-59 ani, reprezintă 27.618 persoane din totalul de 41.888, 65,93% din total. Ca evoluție, se observă o scădere de 8,28 %, de la 30.110 de persoane în 2013, la 27.618 de persoane în anul 2017. Pe de altă parte, tendința de îmbătrânire este vizibilă, rata de creștere a numărului persoanelor de peste 60 de ani fiind cu mult peste media Județului Constanța, și anume 26,74% în municipiul Mangalia, față de 11,47% la nivel de județ.

Din punct de vedere al etniei, locuitorii orașului **Năvodari** sunt în proporție de peste 89,5% români, 1,7% reprezintă ruși lipoveni, 0,9% populație de etnie romă, 0,9% turci, 0,6% alte etnii și 6,5% informație nedisponibilă, conform recensământului din anul 2011⁴⁶. Numărul locuitorilor orașului înregistrează o creștere constantă în ultimii 5 ani, și anume cu 2,4%, de la 40.883 de persoane în 2013, la 41.882 de persoane în 2017. În ceea ce privește grupa de vârstă 0 - 14 ani, ea reprezenta în anul 2017, 15,15% din totalul populației din orașul Năvodari, față de 15,26% la nivel județean. Ca fluctuație a ultimilor 5 ani, se poate observa o creștere constantă a numărului copiilor în orașul Năvodari, cu 3,48% de la 6.134 de copii în 2013, la 6.348 de copii în 2017.

Privitor la analiza populației din grupa de vârstă asimilabilă cu cea în vârstă de muncă, respectiv 15-59 ani, cel mai bine clasat este indicele orașului Năvodari, acesta aflându-se peste nivelul județului Constanța, respectiv 63,17%, indicând un disponibil important al forței de muncă, și anume 69,76% din total, respectiv 29.220 de persoane din totalul de 41.882. Pe perioada ultimilor 5 ani, se observă o ușoară scădere, de sub 3 %, de la 30.116 în 2013, la 29.220 în 2017.

Pe de altă parte, tendința de îmbătrânire este vizibilă, rata de creștere a numărului persoanelor de peste 60 de ani fiind una considerabilă, mai ales în orașul Năvodari, de

⁴⁵ <http://www.mangalianews.ro/wp-content/uploads/2016/11/SDL-Mangalia-Strategia-Locala-Dezvoltare-2016-2023.pdf>

⁴⁶ http://www.adrse.ro/Documente/Planificare/PDR/2014/Studiu_Urban_ADR_Raport_final.pdf

36,28%, de la 4.633 de persoane în 2013, la 6.314 de persoane în 2017, față de 11,47% la nivelul Județului Constanța.

Cele trei rate de creștere înregistrate în cazul orașului Năvodari, atât la nivelul populației totale, a tinerilor, cât și la cel al populației vârstnice, se poate explica prin tendința ultimilor ani, de migrație a populației municipiului Constanța, către orașul Năvodari, în căutare de locuințe mai liniștite și mai spațioase, distanțe mai mici de parcurs între obiectivele de interes, precum și legăturile rutiere foarte bune cu municipiul reședință de județ. Astfel, orașul Năvodari este singurul care înregistrează o rată de creștere a stabilirilor de reședință, de 26,38%, de la 163 de persoane în 2013, la 206 persoane în 2017, toate celelalte orașe având scăderi ale acestui indicator, similar cu indicele la nivel de județ.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația orașului Eforie se ridică la 9.473 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români (80,62%). Principalele minorități sunt cele de tătari - 3,56%, romi - 3,25% și turci - 2,21%. Pentru 9,61% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută⁴⁷. În privința orașului Eforie asistăm la o fluctuație ușoară și valori comparative între cei doi ani de referință ai actualului studiu: 11.052 de locuitori în 2013 versus 11.040 de locuitori în 2017. În ceea ce privește grupa de vârstă 0 - 14 ani, ea reprezintă, în anul 2017, 13,51% din totalul populației din orașul Eforie, față de 15,26% la nivel județean. Ca fluctuație a ultimilor 5 ani, se poate observa o scădere în orașul Eforie, cu 1,9% de la 1.520 de persoane în 2013, la 1.492 de persoane în 2017. În orașul Eforie, 62,15% din total, respectiv 6.862 de persoane din totalul de 11.040, reprezintă grupul persoanelor de vârstă activă, respectiv 15-59 ani. Tendința este de scădere în ultimii 5 ani, de la 7.181 de persoane în 2013, la 6.862 de persoane în 2017, și anume cu 4,45%. Pe de altă parte, tendința de îmbătrânire este vizibilă în toate cele 4 orașe, rata de creștere a numărului persoanelor de peste 60 de ani fiind una considerabilă, și anume 14,24% în orașul Eforie.

2.2.3.2. Învățământul

Creșterea economică durabilă și coeziunea socială depind, într-o măsură importantă, de creșterea nivelului general de educație a populației. Capitalul uman cu o pregătire adecvată condiționează stabilitatea pieței muncii, crearea de produse și servicii inovative și competitive, și conduce la creșterea bunăstării comunității. Toate cele patru orașe din România au un capital uman pregătit, datorită diversității și calității rețelei de învățământ care acoperă întregul ansamblu de trepte de școlarizare pre-universitară - grădinițe, școli gimnaziale și licee teoretice și profesionalizante, iar Constanța este un important centru universitar zonal. Astfel, în Constanța învățământul superior este asigurat de trei universități de stat și două universități private. Universitate „Ovidius”⁴⁸, care atrage anual circa 15.000 de studenți, a fost înființată în anul 1961 și s-a dezvoltat treptat, încât astăzi este formată din 16 facultăți și un Centru pentru învățământ la distanță. Universitatea desfășoară programe de licență, masterat, doctorat și rezidențiat, precum și activități de cercetare științifică. Datorită tradiției și specializării legate de navigație, în Constanța

⁴⁷ <http://www.recensamantromania.ro/>

⁴⁸ <http://www.univ-ovidius.ro/educatie/facultati>

există două institute de învățământ superior dedicate, Universitatea Maritimă⁴⁹ care pregătește specialiști în domeniul de marină și navigație, precum și în domenii conexe cum ar fi inginerie economică, ingineria mediului și ingineria electronică, și Academia Navală „Mircea cel Bătrân”, instituție militară de învățământ superior. Universitățile private - Andrei Șaguna, Spiru Haret și Tomis oferă o programă specializată în sfera științelor economice, juridice, administrației și psihosociologiei.

La nivelul celor patru orașe de pe litoralul românesc⁵⁰, municipiul Constanța este singurul unde se înregistrează o creștere a numărului persoanelor înscrise în unități de învățământ, precum și a numărului unităților de învățământ înființate în perioada 2012-2016. Pe de altă parte, efectivul personalului didactic din toate cele patru orașe a înregistrat scăderi. În municipiul Constanța și orașul Eforie a crescut numărul sălilor de clasă, iar la nivelul a trei orașe din patru, respectiv Constanța, Mangalia și Năvodari a crescut numărul PC-urilor din unitățile de învățământ.

Municipiul **Constanța** dispune de toate nivelurile de învățământ existente la nivel național. Așadar, dacă la nivelul Județului Constanța, existau, în anul 2016, la fel de multe unități de învățământ ca și în 2012, respectiv 234, în municipiul Constanța s-a înregistrat o creștere a acestui număr, de la 109 în 2012, la 112, în 2016, reprezentând 52,14% din total. Nivelurile pe care s-au înregistrat modificări sunt cel preșcolar, unde numărul a crescut cu o unitate, de la 35 în 2012, la 36 în 2016, la nivelul de instruire primar și gimnazial, care a înregistrat o creștere similară, de la 32 de unități în 2012, la 33 în 2016, postliceal, de la 4 unități în 2012, la 5 în 2016. Față de anul 2012, în municipiul Constanța s-a înființat o unitate de învățământ tehnic de maiștri, în anul 2015, însă municipiul a pierdut un liceu, numărul acestora scăzând de la 33 în 2012, la 32 în 2016. Numărul unităților de învățământ universitar de licență a rămas constant, și anume 5 unități, dintre care 3 de stat și 2 private, acestea fiind singurele înregistrate și la nivel de județ.

Populația școlară, așa cum a fost raportată de Institutul Național de Statistică, reprezintă, în municipiul Constanța, în anul 2016, 54,38% din populația școlară din Județul Constanța, și anume 73.224 de persoane, valoare apropiată de cea din 2012, respectiv 73.510 de persoane. Ca niveluri de învățământ, numărul copiilor înscriși în creșe a scăzut în intervalul analizat, de la 403 în 2014, la 371 în 2016, cu 7,95%, similar cu numărul copiilor înscriși în grădinițe, care a scăzut de la 7.903 în 2012, la 7.606 în 2016, cu 5,76%. Numărul copiilor înscriși în învățământul primar a crescut de la 11.569 în 2012, la 13.297 în 2016, cu circa 15%, iar cel al copiilor din învățământul gimnazial a crescut de la 9.607 de copii în 2012, la 9.803 de copii în 2016, cu circa 2%. Pe de altă parte, numărul elevilor înscriși în învățământul liceal a scăzut, de la 17.313 în 2012, la 14.075 în 2016, cu 18,71%. Numărul elevilor înscriși în învățământul postliceal a crescut în 2016, la 3.522 de elevi, față de 2.735 de elevi, în 2016, cu 28,77%. Numărul elevilor înscriși în învățământul de maiștri a crescut cu 105%, de la 251 în 2012, la 515 în 2016. În învățământul superior a avut loc o scădere a numărul de studenți înscriși în 2016, față de 2012, și anume 19.195 în 2016, față de 23.871 în 2012, cu 19,59%. Ca rată de promovabilitate, la nivelul municipiului Constanța, în perioada analizată, 2012-2015 (conform ultimelor date furnizate de Institutul Național de Statistică), 23,25% dintre elevii înscriși în învățământul gimnazial au absolvit acest nivel de instruire. În ceea ce privește rata de promovabilitate a elevilor de liceu din județul

⁴⁹ <https://cmu-edu.eu/>

⁵⁰ Sursa statisticilor: Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

Constanța, în același interval, aceasta este, în medie, de 22,86%. Absolvenții de studii superioare cu diplomă de licență sunt, în medie, în perioada 2013-2014, circa 18% dintre cei înscriși.

În privința personalului didactic din unitățile de învățământ, în municipiul Constanța, în anul 2016, exista un număr de 4.034 de persoane angajate în sistemul de educație, din 7.758 la nivel județean, ceea ce înseamnă 52% din totalul pe județ. În același timp, numărul personalului didactic din municipiul Constanța a scăzut față de anul de referință, 2012, cu 4,28%, la 4214 de persoane.

Referitor la condițiile și dotările unităților de învățământ din Județul Constanța, se poate observa ca acestea s-au îmbunătățit un intervalul analizat, după cum urmează: numărul sălilor de clasă (cabinete, amfiteatre), laboratoare și facilități sportive, precum și dotările cu PC-uri au fost suplimentate. Numărul sălilor de clasă din județul Constanța a crescut de la 3.314 în 2012, la 4.210 în 2016, cu 27%. Dintre acestea, 47% se află în municipiul Constanța, unde numărul lor a crescut de la 1.686 în 2012, la 1.979 în 2016, cu 17,37%, cel mai mare avans înregistrându-se în cadrul învățământului primar și gimnazial, unde numărul sălilor a crescut cu 4,36% și cea mai mare scădere a avut loc în cadrul învățământului universitar, cu 13,61%. Numărul de PC-uri din unitățile de învățământ a crescut de la 5.932 în 2012, la 6.619 în 2016, cu 11,58%. Facilitățile sportive au beneficiat de creșterea numărului de săli de gimnastică, de la 81 în 2.012, la 89 în 2.016, precum și de construirea unui bazin de înot în municipiul Constanța.

În municipiul **Mangalia** se înregistrează o creștere a numărului de unități școlare, de la 9 în 2012, la 11 în 2016. Nivelurile care au înregistrat modificări sunt cel preșcolar, unde există o unitate în plus, de la 2 în 2012, la 3 în 2016 și cel postliceal, unde s-a înființat prima unitate de învățământ de acest tip, în Mangalia, în anul 2015. În ceea ce privește numărul copiilor și tinerilor înscriși în unitățile de învățământ din municipiul Mangalia, acesta a înregistrat o scădere, de la 7.064 în 2012, la 6.521 în 2016, și anume cu 7,69%. Numărul copiilor înscriși în creșe a crescut ușor, de la 51 în 2012, la 59 în 2016, iar cel al copiilor înscriși în grădinițe a scăzut de la 1.008 în 2012, la 943 în 2016, cu 6,45%. Numărul copiilor înscriși în învățământul primar a scăzut de la 1.810 în 2012, la 1.754 în 2016, cu 3,1%, la fel cu cel al copiilor înscriși în învățământul gimnazial, de la 1.579 de copii în 2012, la 1.451 de copii în 2016, cu 8,11%. Numărul elevilor înscriși în învățământul liceal a scăzut considerabil în anul 2016, față de 2012, și anume 1.731 de elevi în 2016, față de 2.240 în 2012, cu 22,73%, crescând consistent cel mai elevilor din învățământul profesional, 303 de elevi în 2016, față de 100 elevi în 2012, și anume cu 203%. Și în învățământul de maiștri au fost scăderi, de la 119 în 2012, la 48 în 2016, respectiv cu 59,27%. Personalul didactic angajat în unitățile de învățământ din municipiul Mangalia a înregistrat o ușoară scădere, per total, de la 401 în 2012, la 378 în 2016, cu 5,74%, cel mai afectat fiind nivelul primar și gimnazial, unde scăderea a fost de 15,11%, de la 139 în 2012, la 118 persoane în 2016. Dotările din unitățile de învățământ, în municipiul Mangalia, s-au îmbunătățit, atât prin creșterea numărului de săli de clasă, de la 164 în 2012, la 214 în 2016, cu 30,48%, cât și cu creșterea numărului de PC-uri în școli și licee, de la 468 în 2012, la 543 în 2016, cu 16%.

În orașul **Năvodari** numărul unităților de învățământ a rămas constant în perioada 2012-2016, și anume 9 unități, dintre care 5 la nivel preșcolar, 3 la nivel primar și gimnazial și 1 liceu. În ceea ce privește numărul copiilor și tinerilor înscriși în unitățile de învățământ din orașul Năvodari, acesta a înregistrat o scădere, de la 5.208 în 2012, la 4.858 în 2016, și

anume cu 6,13%. Numărul copiilor înscriși în creșe s-a menținut constant, în jurul valorii de 69 de copii, iar cel al copiilor înscriși în grădinițe a scăzut de la 985 în 2012, la 881 în 2016, cu 10,56%. Numărul copiilor înscriși în învățământul primar a crescu de la 1.593 în 2012, la 1.681 în 2016, cu 5,52%, iar cel al copiilor înscriși în învățământul gimnazial s-a menținut, cu ușoare fluctuații, la valoarea de 1.332 de copii. Numărul elevilor înscriși în învățământul liceal a scăzut considerabil în anul 2016, față de 2012, și anume 841 de elevi în 2016, față de 1.249 în 2012, cu 32,67%, crescând ușor cel al elevilor din învățământul profesional, 28 de elevi în 2016, față de 19 elevi în 2012. Și în învățământul de maiștri au fost ușoare scăderi, de la 30 în 2012, la 26 în 2016. Personalul didactic angajat în unitățile de învățământ din orașul Năvodari a înregistrat o ușoară scădere, per total, de la 294 în 2012, la 263 în 2016, de 10,55%, cel mai afectat fiind nivelul liceal, unde scăderea a fost de 32%, de la 78 în 2012, la 53 persoane în 2016. Dotările din unitățile de învățământ, în orașul Năvodari, s-au îmbunătățit, atât prin creșterea numărului de săli de clasă, de la 106 în 2012, la 152 în 2016, cu 43,39%, cât și cu creșterea numărului de PC-uri în școli și licee, de la 197 în 2012, la 231 în 2016, cu 17%.

În orașul Eforie există două unități de învățământ, la nivel primar și gimnazial, o școală și, pentru nivel liceal, un liceu. Pe de altă parte, Institutul Național de Statistică menționează în ultimii trei ani, 2014-2016, un număr în creștere de copii înscriși în creșe, de la 11 la 21 de copii, respectiv de la 166, la 124 de copii înscriși în grădinițe în perioada 2012-2016 în Eforie, în scădere cu circa 24%. La nivelul învățământului primar, în Eforie se înregistrează o creștere a numărului de copii înscriși, de la 407 în 2012, la 434 în 2016, și anume cu 6,63%. Pe de altă parte, în ceea ce privește învățământul gimnazial și cel liceal înregistrează scăderi: la nivel gimnazial s-au înscris 304 de copii în 2016, față de 342 de copii în 2012, cu o scădere constantă, de 11,12%, iar la nivel liceal au fost înscriși 316 copii, în 2016, față de 431 de copii în 2012, o scădere de 26,69%. Numărul sălilor de clasă a crescut, la nivelul orașului, de la 29 în 2012, la 36 în 2016, cu 24,13%. Personalul didactic angajat în unitățile de învățământ din orașul Eforie a înregistrat o ușoară scădere, per total, de la 80 în 2012, la 71 în 2016, de 11,25%, cel mai afectat fiind nivelul primar și gimnazial, unde scăderea a fost de 20%, de la 29 în 2012, la 23 persoane în 2016.

2.2.3.3. Piața muncii

Disponibilitatea resurselor umane calificate sau care pot fi atrase și reținute este esențială pentru dezvoltarea socio-economică a oricărui oraș. Existența, atragerea sau reținerea resurselor umane sunt condiționate însă și de cererea de pe piața locală a forței de muncă, contextul educațional local, oferta de servicii de formare a adulților, etc.

Statisticile locale privind forța de muncă angajată⁵¹ în **Constanța** - respectiv numărul mediu de angajați declarați de firmele active în fiecare an, prin situațiile financiare, indică în ultimii ani, 2012-2016, o fluctuație a acesteia, cu o ușoară tendință de creștere. Astfel, de la 106.726 angajați, număr mediu, în 2012, în 2016 orașul Constanța funcționa prin efortul a 108.565 angajați, număr mediu. Este o creștere cu 1,72%, nesemnificativă și care poate să indice, pe de o parte, lipsa de cerere și menținerea numărului de angajați în contextul

⁵¹ Sursa statisticilor pentru Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie: Direcția Județeană de Statistică Constanța, fișa localității

fragil al economiei, iar pe de altă parte, lipsa ofertei adecvate de pe piața muncii. Situația are șanse să se fi redresat în perioada 2017-2018 când, la nivel național unde sunt disponibile statistici, a crescut simțitor numărul de angajați pe fondul creșterii economice⁵². Chiardacă numărul mediu de angajați a crescut în foarte mică măsură, numărul șomerilor înregistrați nu numai că nu a crescut, ci s-a micșorat an după an, în aceeași perioadă, 2012-2016, astfel încât în 2012 erau înregistrați 3480 șomeri, din care 2280 femei (65,51%), iar în 2016, din cei 1701 șomeri, 1049 erau femei (61,66%). Astfel, ponderea șomerilor în totalul de resurse de muncă în municipiul Constanța, a scăzut de la 1,60% în 2012, la 0,80% în 2016.

Analiza situației privind ocuparea forței de muncă în **Mangalia** indică o scădere foarte ușoară a numărului mediu de angajați în perioada 2012 - 2016, de la 12380 angajați la 12286 angajați, cu 0,75%, deși în perioada analizată acest număr a fluctuat fără să înregistreze o tendință stabilă și clară. În ceea ce privește șomajul, și acesta a fost fluctuant, după o scădere constantă între anii 2012-2015, urmând o creștere în 2016. Numărul șomerilor în 2016 a fost de 886 persoane, din care 584 femei (65,91%), reprezentând 3,10% din totalul resurselor de muncă din municipiul Mangalia.

Statisticile locale privind forța de muncă angajată în **Năvodari** - respectiv numărul mediu de angajați prezintă o creștere promițătoare în perioada 2012-2014, urmată de o scădere a numărului mediu de angajați în 2015 și 2016. Astfel, în anul 2016, numărul mediu de angajați a fost de 6788, cu 10,40% mai mare decât în anul 2012. Șomajul însă a scăzut progresiv, în fiecare an, de la 648 șomeri înregistrați în anul 2012, din care 455 femei (29,78%), la 442 șomeri în anul 2016, din care 335 femei (24,20%). În anul 2016, șomerii au avut o pondere de 1,50% în totalul resurselor locale de muncă.

Orașul **Eforie** are o situație a ocupării forței de muncă similară cu cea a orașului Năvodari: după o creștere a numărului mediu de angajați în perioadă 2012-2014, a urmat o scădere în anii 2015 și 2016. Astfel, în anul 2016, numărul mediu de angajați a fost de 2835, cu 3,11% mai mic decât în anul 2012 și în oricare an dinainte. Șomajul, după o perioadă de scădere constantă, între anii 2012 și 2015, a înregistrat o creștere ușoară în 2016. Numărul șomerilor în 2016 a fost de 159 persoane, din care 80 femei (50,31%), reprezentând 2,20% din totalul resurselor de muncă din orașul Eforie.

2.2.3.4. Activități sportive și de tineret

Sportul este un fenomen social și economic remarcabil, cu o contribuție importantă la calitatea vieții, sănătatea și dezvoltarea armonioasă a oamenilor. La nivel de societate, sportul conectează prin valorile promovate - spirit de echipă, competiție fair-play și toleranță, stimulând coeziunea, diversitatea și spiritul civic. Fără să fie apanajul tinerilor, sportul este conexat cu vârstele tinere în dezvoltare, proces de învățare și capabile de efortul susținut și extrem de care este nevoie pentru practicarea sportului de performanță. Amatorii, însă, nu au vârstă, iar beneficiile activității fizice regulate sunt studiate, popularizate, transformate în strategii, proiecte și stiluri de viață care fac din sport o cale spre fericire și tinerețe fără bătrânețe.

⁵² <https://www.digi24.ro/stiri/economie/numarul-angajatilor-a-crescut-cu-pest-120-000-in-2017-871939>

Județul Constanța și, mai ales, orașele aflate la malul Mării, au un caracter de unicitate față de celelalte zone ale țării prin amplasarea sa geo - strategică care oferă reale posibilități de organizare a unor proiecte sportive și competiționale la nivel național și internațional. Acest context a încurajat dezvoltarea multor discipline sportive, reflectate în activitățile numeroaselor cluburi, asociații sportive pe ramură de sport, private sau publice. Mai mult, în Constanța sportul este stimulat și disciplinat de o facultate de educație fizică și sport în cadrul Universității „Ovidius”, precum și un liceu cu program sportiv, „Nicolae Rotaru”.

În ce privește statisticile la nivel de județ⁵³, acestea indică o medie de 300 de secții sportive pe ramuri de sport afiliate federațiilor naționale sportive în care fac sport peste 9.500 de sportivi antrenați de circa 325 de instructori. Cele mai marcante figuri de sportivi cu rezultate de excepție la nivel național sau internațional au fost, în timp, la discipline cum ar fi fotbalul, gimnastica artistică și aerobică, tenisul de câmp și tenisul de masă, sporturi nautice, etc.

Direcția Județeană de Sport și Tineret Constanța⁵⁴ este instituția care coordonează atât activitățile sportive în județ, cât și pe cele specifice de tineret. Programe anuale de acțiuni implică tinerii în proiecte civice, culturale și artistice, cu conotații profesionale sau sociale. Aceste activități integrează o serie de organizații non-guvernamentale de tineret active în toate cele patru orașe Constanța, Năvodari, Mangalia sau Eforie.

În ce privește municipiul Constanța, aici se regăsesc cele mai multe baze sportive: baza Liceului cu program sportiv „Nicolae Rotaru”, un stadion de rugby, patru stadioane de fotbal (Gheorghe Hagi, Santierul Naval Constanța, Portul și Stadionul CFR), pista de atletism aferentă Stadionului „Gheorghe Hagi”, o sală polivalentă, cluburi și complexuri sportive (Triunghi, Tomis, Farul, Laguna, Hidrotehnica etc.) - cu spații și funcțiuni specifice multor sporturi individuale și de echipă. De asemenea, în municipiul Constanța se găsesc săli de sport atât în cadrul bazelor sportive, cât și a instituțiilor de învățământ, unde elevii sunt antrenați de profesori de educație fizică și sport. Tot în Constanța funcționează unicul hotel și restaurant dedicat sportivilor - Hotel „Sport”.

Tinerilor le sunt dedicate numeroase organizații, cele mai multe având și membrii reprezentați tot de tineri, cu activități în cele mai variate domenii - protecția drepturilor omului și educație în spirit civic, sprijinirea persoanelor cu handicap, protecție socială, sănătate fizică și mentală, educație și cercetare, viață studentescă, cultură, artă, recreere, protecția mediului, sport.

Baza pentru desfășurarea activităților sportive în municipiul Mangalia este reprezentată de două stadioane - Callatis și Neptun, de bazele sportive „Pescăruș”, „Marina” precum și de baza sportivă a Colegiului Economic Mangalia, de sala de box „Oituz”. Tinerii sunt organizați în asociații dedicate protecției sociale, activităților religioase, activităților specifice pentru tineri.

În orașul Eforie se găsește o bază sportivă de exterior, cu teren de fotbal mare, teren de fotbal mic (balon) și teren de tenis, precum și o sală de sport unde au loc evenimente sportive județene și naționale. Pentru copii și tineri, două tabere - Luminița din Eforie Nord și Centru de agrement pentru tineret New Paradise din Eforie Sud - asigură infrastructura pentru vacanțe la mare.

⁵³ Institutului Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

⁵⁴ <http://www.dsconstanta.ro/>

ONG-urile de tineri sunt active în domenii precum: sănătate fizică și mentală, activități pentru tineri.

Stadionul „Flacăra” și Centrul Olimpic Năvodari, localizat în Tabăra de Tineret Năvodari, dedicat sporturilor nautice, sunt cele mai importante infrastructuri pentru sport din orașul Năvodari. Acestea li se adaugă un club sportiv și o sală de box privată. Tabăra de Tineret Năvodari funcționează pe parcursul sezonului estival și organizează activități pentru elevi și tineri. ONG-uri dedicate tinerilor asigură servicii sociale pentru copii sau alte categorii defavorizate, activități pentru tineri.

În general, toate orașele de la malul Mării Negre suferă din lipsa de investiții în infrastructura sportivă modernă. Atât stadioanele, cât și bazele sportive de exterior au fost construite cu zeci de ani în urmă, multe fiind în stare precară de funcționare. Pe de altă parte, o serie de baze sportive și cluburi de interior au fost renovate recent și permit desfășurarea de antrenamente și competiții. De asemenea, taberele de la malul Mării Negre au fost renovate și oferă condiții onorabile de cazare, masă și organizarea activităților dedicate tinerilor.

2.2.3.5. Asistenta medicala si sociala

Dezvoltarea socială⁵⁵, așa cum apreciază sociologul Cătălin Zamfir⁵⁶, se referă la orientarea unei țări, regiuni, comunități, instituții spre realizarea unei stări dezirabile, stabilită ca obiectiv, printr-un proces planificat în timp, realizat prin-un set de acțiuni conjugate. În România, mai ales după anul 1989, interesul pentru dezvoltarea socială a crescut, în centru nemaifiind doar societatea, ci și individul. Schimbarea care a avut loc la nivelul societății după anul 1989 a determinat mutarea accentului asupra bunăstării individului și nu asupra prosperității societății cum era înainte de 1989, acest lucru datorându-se și ideii că individul este cel care formează societatea; ori dacă individul nu beneficiază de toate mijlocele necesare unei dezvoltări armonioase, societatea ar fi haotică; nimic nu s-ar putea realiza la standardele unei vieți normale. Nivelul de dezvoltare socială la care poate ajunge un oraș într-un anumit moment dat vizează și accesibilitatea serviciilor de sănătate față de comunitățile sale. Pentru a evidenția acest aspect, trebuie analizate numărul și tipurile de servicii de sănătate existente la nivelul unei municipalități. Așadar, în municipiul **Constanța** numărul spitalelor publice a rămas constant în perioada 2013-2017, și anume 5 unități, însă a crescut numărul spitalelor private, de la 7 în 2012, la 14 în 2016, cu 100%. Trei dintre spitalele publice și 1 din cele private au ambulatoriu integrat. Spitalele din municipiul Constanța sunt dotate cu paturi, numărul acestora fiind în creștere, de la 2049 de paturi în 2012, la 2095 în 2016, cu 2,24% în spitale publice și de la 149 de paturi în 2012, la 345 în 2016, cu 131% în spitale private. Serviciile medicale mai sunt asigurate, în municipiul Constanța, de o policlinică și de un dispensar medical public, de 5 centre de diagnostic și tratament private, în 2016, de 10 centre medicale de specialitate private și unul public, precum și 52 de cabinete medicale private de medicină generală, în scădere de la 165 în 2012, și două cabinete publice de medicină generală. În municipiul Constanța existau, în anul 2016, 204 cabinete private de medicină de familie, în

⁵⁵ Sursa statisticilor: Institutul Național de Statistică, seria de date TEMPO-Online

⁵⁶ Cătălin Zamfir, sociolog român, informații suplimentare disponibile la adresa <http://www.catalinzamfir.ro/>

creștere de la 181 în 2012, cu 12,7% și 3 societăți medicale civile. Asistența medicală în cazul copiilor și tinerilor este asigurată în cadrul a 18 cabinete medicale școlare și 1 cabinet medical studentesc.

Alte tipuri de cabinete medicale care asigură servicii specializate sunt cabinetele stomatologice private, al căror număr a suferit fluctuații foarte mari în ultimii cinci ani, dar aflat în creștere cu circa 4% între 2012 și 2016. De asemenea, în municipiul Constanța mai existau, în 2016, 375 de cabinete medicale private de specialitate și 15 societăți civile medicale de specialitate, în creștere puternică față de anul 2012. Numărul farmaciilor private a înregistrat și el o creștere în 2016 față de 2012, cu circa 40%, ajungând la 203. Laboratoarele medicale au avut și ele o evoluție constantă, de la 35 la 62 de laboratoare medicale private, cu 77% și de la 27, la fel și laboratoare medicale proprietate publică.

Serviciul Public de Asistență Socială (SPAS) Constanța este o instituție publică de interes local, cu personalitate juridică, ce funcționează în subordinea Consiliului local al Municipiului Constanța. Obiectul de activitate al SPAS Constanța îl constituie aplicarea legislației ce reglementează materia, precum și realizarea ansamblului de măsuri, programe, activități profesionalizate, servicii specializate, de protejare a persoanelor, grupurilor și comunităților cu probleme speciale, aflate în dificultate, care nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii, un mod normal și decent de viață și, de asemenea, dezvoltarea comunitară prin măsuri de prevenire a marginalizării sociale. Serviciile oferite de SPAS Constanța vizează o gamă largă de beneficiari, de la familii cu copii mici, până la vârstnici, și anume: serviciul de protecția copilului, serviciul de administrare a creșelor, care are în subordine 5 creșe de stat din municipiul Constanța; direcția de sprijin comunitar, care acordă servicii de administrare a cluburilor pentru pensionari, sprijin comunitar și evenimente sociale, precum și servicii de medicină școlară și asistență medicală comunitară; mai sunt oferite servicii de beneficii sociale pentru persoane vulnerabile, asistenți personali și indemnizații pentru persoane cu dizabilități. De asemenea, SPAS Constanța administrează două cantine de ajutor social și un camin pentru persoane vârstnice⁵⁷.

În municipiul **Mangalia** există un spital public cu ambulatoriu integrat și, începând din anul 2014, există și un spital privat. Numărul de paturi în spitalul public a rămas neschimbat, și anume 240 de paturi. Serviciile medicale mai sunt asigurate, în municipiul Mangalia, de un dispensar medical public, precum și de un sanatoriu balnear public, precum și de 3 cabinete medicale private de medicină generală, în scădere de la 20 în 2012 și 3 societăți medicale civile. În municipiul Mangalia existau, în anul 2016, 11 cabinete private de medicină de familie, în scădere de la 17 în 2012. Asistența medicală în cazul copiilor și tinerilor este asigurată în cadrul a 6 cabinete medicale școlare, în creștere de la 4 cabinete în 2012. Alte tipuri de cabinete medicale, care asigură servicii specializate, sunt cabinetele stomatologice private, cu un număr în scădere în perioada 2012-2016, și cabinetele medicale private de specialitate, în stagnare. Numărul farmaciilor private a înregistrat o creștere în 2016, față de 2012, de la 15, la 17, iar numărul laboratoarelor medicale s-a menținut constant.

⁵⁷ <http://www.primaria-constanta.ro>

În Municipiul Mangalia funcționează Serviciul Public de Asistență Socială, care se află în subordinea Consiliului Local al Municipiului Mangalia și a fost înființat în scopul asigurării aplicării politicilor sociale în scopul prevenirii sau limitării unor situații de dificultate sau vulnerabilitate care pot duce la marginalizare sau excluziune socială. Instituția urmărește realizarea acestui scop prin acordarea de prestații și servicii sociale. Acestea se adresează locuitorilor din municipiul Mangalia aflați în situație de risc social: copii și familii aflate în dificultate, persoane vârstnice cu probleme, persoane cu handicap, precum și altele persoane defavorizate - persoane lipsite de libertate, victime ale violenței în familie, victime ale traficului de persoane, persoane de etnie romă⁵⁸.

Orașul **Năvodari** nu dispune de spital, însă serviciile medicale sunt asigurate în cadrul a 4 cabinete medicale private de medicină generală, în scădere de la 5 în 2012. În orașul Năvodari există, în anul 2016, 6 cabinete private de medicină de familie, în scădere de la 21 în 2012 și 2 societăți medicale civile. Asistența medicală în cazul copiilor și tinerilor este asigurată în cadrul a 2 cabinete medicale școlare. Orașul Năvodari dispunea în 2016 de 17 cabinete stomatologice private, în scădere față de 21 din 2012, precum și de 13 cabinete medicale private de specialitate, față de doar 4 în 2012, de 13 farmacii proprietate privată, față de 12 în 2012 și de 2 laboratoare medicale proprietate privată.

La nivelul orașului Năvodari, principalul furnizor de servicii sociale este Direcția de Asistență Socială Năvodari, aflată în subordinea Primăriei Orașului Năvodari. Instituția își desfășoară activitatea, în principal, în baza Legii asistenței sociale nr. 292/2011. **Direcția de Asistență Socială are în subordine următoarele compartimente:** Compartiment Asistență Socială, Creșa de zi, cu servicii prestate de personal specializat pentru copiii cu vârste cuprinse între 0-4 ani; Centru de zi pentru copii și persoane în vârstă, care include servicii pentru petrecerea timpului în intervalul 09.00-17.00, precum și servicii medicale; Cantina de ajutor social; Club pentru pensionari; Asistență medicală școlară și centrul de permanență ce asigură asistența medicală de urgență, pe timpul nopții, pentru populația orașului, prin intermediul gărzilor efectuate de personal medical specializat (medici și asistente medicale)⁵⁹.

În orașul **Eforie** exista un spital public cu ambulatoriu integrat, în anul 2016, față de 2 spitale publice în anul 2012, precum și 2 cabinete medicale private de medicină generală, în scădere de la 4 în 2012. În Eforie exista, în anul 2016, 2 cabinete private de medicină de familie, în scădere de la 6 în 2012 și o societate medicală civilă. Asistența medicală în cazul copiilor și tinerilor este asigurată în cadrul unui cabinet medical școlar. Orașul Eforie dispunea în 2016 de 10 cabinete stomatologice private, în scădere față de cele 12 din 2012, precum și de 7 cabinete medicale private de specialitate, față de doar 2 în 2012, de 5 farmacii proprietate privată, față de 7 în 2012 și de 2 laboratoare medicale proprietate privată și 3 în proprietate publică, față de 7 în 2012.

⁵⁸ <http://mangalia.ro>

⁵⁹ <https://www.primaria-navodari.ro>

Activitatea de asistență socială se gestionează la nivel local și respectă prevederile Legii 47/2006 privind sistemul național de asistență socială și Legii 466/2006 privind statutul asistentului social⁶⁰.

2.2.3.6. Cultura

La nivelul litoralului românesc, municipiul Constanța este cel mai bogat în obiective de patrimoniu cultural, aici existând toate categoriile de obiective ce pot asigura o dezvoltare sustenabilă din punct de vedere social și cultural a locuitorilor săi. Urmează municipiul Mangalia, care dispune de biblioteci și muzee, iar pentru spectacole, casa de cultura oferă un spațiu convențional. La nivelul celor două orașe, Eforie și Năvodari, se observă o încercare de a compensa lipsa unor spații expoziționale, precum și a instituțiilor de artele spectacolului, prin organizarea de evenimente culturale în incinta Casei de Cultură sau a Teatrului de vară, precum și în aer liber. Pe parcursul verii, în toate cele patru orașe se organizează evenimente culturale în spații neconvenționale sau în aer liber, cum ar fi: festivaluri, concerte, vizionări de filme în cinematografe în aer liber, precum și utilizarea spațiilor puse la dispoziție de centre culturale.

Municipiul **Constanța** este clasat ca unitate teritorial-administrativă cu *concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național*, prin Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea III - Zone protejate⁶¹.

Lista monumentelor istorice din municipiul Constanța⁶², anexă la Ordinul Ministrului Culturii nr. 2.361/2010, actualizată în anul 2015, indică prezența a 156 de monumente aparținând a trei categoriile de monumente istorice care se protejează prin lege:

- I. Monumente de arheologie - 27 monumente, din care 3 în Palazu Mic;
- II. Monumente de arhitectură - 95 monumente, din care 5 în Mamaia;
- III. Monumente de for public - 34 monumente, din care 16 în Mamaia;

Din aceste monumente protejate, de interes național⁶³ sunt orașul antic Tomis, Edificiul cu mozaic și Cavoul cu pictură din municipiul Constanța și Hotelul „Rex” în Mamaia. Orașul antic Tomis acoperă peninsula pe care a apărut și s-a dezvoltat orașul din cele mai vechi vremuri și poate fi considerat polul de interes cultural și turistic al orașului. Orașul antic include, pe lângă vestigii lipsite de monumentalitate din diverse epoci, construcții de mari proporții din epoca elenistică târzie (sec. I-II d.Hr); vestigii importante de temple, antrepozite, edificii publice, pavimente cu mozaic, colonade, străzi și apeducte, piețe comerciale, monumente de artă dispărute, ateliere de marmură, sticlărie și ceramică din epoca imperială romană (sec. I-III d.Hr); basilici cu abside și cripte subterane, edificii publice, străzi pavate, etc. din perioada mai dezvoltată a creștinismului (sec. IV-VI d.Hr); zidurile de incintă de circa 3 m grosime cu porți și turnuri de apărare ridicate în sec. III și

⁶⁰ <https://www.primariaeforie.ro>

⁶¹ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a -Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

⁶² <http://www.cultura.ro/page/17>

⁶³ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a -Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

refăcute până în sec. VI d.Hr.; cartierul bazilicilor creștine și al atelierelor ceramice de pe teritoriul gării vechi. O mare parte din aceste monumente arheologice sunt vizitabile. General valabil în România, prin lege, toate monumentele sunt protejate printr-o zonă cu raza de 100 m în localități urbane și 500 m în afara localităților, măsurată de la limita exterioară a monumentului, de jur împrejur⁶⁴.

La nivelul Județului Constanța existau, în anul 2016, 264 de biblioteci, în scădere cu aproximativ 10% față de anul 2012, când erau înregistrate 293 de biblioteci. Dintre acestea, cele mai multe funcționează în Municipiul Constanța, și anume 88 în 2016, în scădere cu 5%, de la 93 de unități deschise în 2012. Dintre acestea, doar o bibliotecă este publică, și anume Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța, celelalte aparținând diferitelor unități de învățământ. Pe de altă parte, ceea ce este îngrijorător, bibliotecile au asistat la reducerea numărului de cititori activi, de la 218.668 pe județ, în 2012, la 96.517 pe județ în 2016, și anume cu 56%. La nivelul Municipiului Constanța, reducerea numărului de cititori este de circa 69%, un procent ce depășește cu mult rata la nivel de județ, de la 167.429 de cititori în 2012, la 52.244 de cititori în 2016. Numărul de volume împrumutate a scăzut și el cu 15,18% în intervalul 2012-2016, mai puțin decât scăderea înregistrată la nivelul Județului Constanța, de 21,73% în același interval analizat.

Municipiul Constanța beneficiază de 3 instituții de artele spectacolului, Teatrul Național de Operă și Balet "Oleg Danovski", Teatrul de Stat Constanța și Teatrul de copii și tineret „Caluțul de Mare”. Numărul spectatorilor, în intervalul 2012-2016, a fost fluctuant și, în general, în scădere. Locuitorii municipiului Constanța beneficiază și de sala de spectacole a Casei Județene de Cultură și de Centrul multifuncțional educativ pentru tineret „Jean Constantin” unde au loc spectacole de teatru, de balet și concerte, precum și alte tipuri de manifestări artistice și culturale.

Evenimentele și festivalurile se organizează pe toată durata anului și acoperă tematici extrem de variate, de la poezie și teatru, la operă și film, teme științifice sau dedicate Mării Negre. De asemenea, multiculturalismul este celebrat anual prin diverse evenimente de promovare a tradițiilor și obiceiurilor comunităților etnice. Unele evenimente se bucură de o tradiție îndelungată: Festivalul Internațional al Muzicii și Dansului, Festivalul Internațional de Teatru „Miturile Cetății”, Festivalul Internațional de Teatru Independent, Festivalul Internațional de Stradă ART DISTRICT, Sesiunea Internațională de Comunicări Științifice „Pontica”, Simpozionul Internațional „Protecția Ecosistemului Mării Negre și gestionarea durabilă a vieții marine”, etc.

Municipiul Constanța dispunea, în anul 2016, de 11 muzee și colecții (ex. : Muzeul de Artă, Muzeul de Artă Populară, Muzeul de Sculptură „Ion Jalea”, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Muzeul Marinei Române, Muzeul de Istorie Militară, Muzeul Portului Constanța) din cele 17 la nivel județean. Ca număr de vizitatori, se observă o creștere consistentă a acestui indicator, și anume cu 73,63%, de la 390.860 de vizitatori în 2012, la 678.618 de

⁶⁴Conform Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice

vizitatori în 2016 la nivel județean, din care 635.694 de vizitatori s-au înregistrat în anul 2016 în municipiul Constanța.

Municipiul **Mangalia** este clasat ca unitate teritorial-administrativă cu *concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național*, prin Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea III - Zone protejate⁶⁵.

Lista monumentelor istorice din municipiul Mangalia⁶⁶, anexă la Ordinul Ministrului Culturii nr. 2.361/2010, actualizată în anul 2015, indică prezența a 26 de monumente aparținând celor patru categoriile de monumente istorice care se protejează prin lege:

- I. Monumente de arheologie - 17 monumente, toate în Mangalia;
- II. Monumente de arhitectură - 7 monumente, toate în Mangalia;
- III. Monumente de for public - 1 monument în stațiunea Neptun;
- IV. Monumente memoriale și funerare: 1 monument în Mangalia, Cimitirul musulman.

Din aceste monumente protejate, de interes național⁶⁷ sunt orașul antic Callatis și Geamia Esmahan Sultan, ambele în Mangalia.

În municipiul Mangalia numărul bibliotecilor a rămas constant în ultimii 5 ani, și anume 13 biblioteci, cu un număr de cititori în continua creștere, cu circa 29% în intervalul 2012-2016. Creșterea numărului de cititori activi este una spectaculoasă, având în vedere tendința generală de scădere, la nivelul județului.

Mangalia nu dispune de instituții de teatru, singurul spațiu unde se susțin spectacole de teatru, concerte și alte evenimente de anvergură, este Casa de Cultură Mangalia. De asemenea, pe parcursul sezonului estival, în cadrul Teatrului de Vară Jupiter, ce aparține de municipiul Mangalia, au loc spectacole de teatru, concerte și alte evenimente pentru public. Dintre cele mai cunoscute și de durată evenimente din Mangalia, se pot enumera Festivalul „Callatis” dedicat muzicii ușoare românești, Festivalul de teatru Mangalia ART, Festivalul Internațional „Zile și nopți de literatură”. De asemenea, pe parcursul sezonului estival, în cele șase stațiuni turistice au loc numeroase evenimente de muzică sau divertisment care animă nu numai masa de turiști, ci atrag și locuitorii municipiului.

Municipiul Mangalia dispune de două muzee: Centrul Cultural „Callatis”, care include activitățile muzeistice din domeniul istoriei și arheologiei, și Muzeul Marinei, numărul vizitatorilor acestor două muzee fiind în creștere constantă în ultimii cinci ani, de la 7.349 de vizitatori în 2012, la 9.319 de vizitatori în 2016, având o rată de creștere de 21,14%.

Orașul **Năvodari** are un număr limitat de monumente a căror valoare să necesite protejarea, respectiv două situri arheologice, din care unul localizat pe Insula „La Ostrov” de pe Lacul Tașaul, un sit eneolitic specific Culturii Gumelnița.

Orașul Năvodari nu dispune de muzee sau colecții.

În orașul Năvodari numărul bibliotecilor a rămas neschimbat în ultimii ani, respectiv 5 biblioteci, cu un număr de cititori în scădere.

⁶⁵ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a - Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

⁶⁶ Disponibilă la <http://www.cultura.ro/page/17>

⁶⁷ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a - Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

Orașul Năvodari dispune de Casa de Cultura „Pontus Euxinus”, inaugurată în 2006, unde localnicii pot urmări spectacole de teatru, concerte și alte activități culturale și artistice. Pentru animarea culturală a orașului evenimente cu amploare locală se organizează anual, Zilele Orașului și Zilele Recoltei.

Orașul Eforie este clasat ca unitate teritorial-administrativă cu *concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național*, prin Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea III - Zone protejate⁶⁸.

Lista monumentelor istorice din orașul Eforie⁶⁹, anexă la Ordinul Ministrului Culturii nr. 2.361/2010, actualizată în anul 2015, indică prezența a 8 de monumente aparținând a trei categorii de monumente istorice care se protejează prin lege:

- I. Monumente de arheologie - 3 monumente;
- II. Monumente de arhitectură - 1 monument, respectiv Hotelul Belona, Eforie Nord;
- III. Monumente de for public - 4 monumente;

Niciunul din aceste momumente nu este de interes național.

Orașul Eforie nu dispune de muzee sau colecții. În orașul Eforie numărul bibliotecilor s-a menținut constant, și anume 4 biblioteci, din care două sunt publice: Biblioteca Orășenească Eforie Nord și Biblioteca Orășenească Eforie Sud. Numărul cititorilor activi din orașul Eforie este în scădere, conform tendințelor la nivel județean. Orașul Eforie dispunde de un Teatru de Vară, în stațiunea Eforie Nord, unde au loc spectacole de teatru, concerte, festivaluri de folclor și alte evenimente artistice și culturale pe perioada sezonului de vară. În timpul sezonului turistic extins se organizează numeroase evenimente destinate turiștilor, cele mai multe de muzică sau stand-up comedy, concursuri și expoziții, Festivalul Pescarilor care se organizează anual în Eforie Sud.

2.2.4. Situația ecologică

Starea elementelor de mediu⁷⁰ care caracterizează orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, este prezentată în conformitate cu ultimele date și concluzii disponibile, cele mai frecvente din anul 2016. Schimbările climatice reprezintă o actualitate: temperaturile cresc, tiparele precipitațiilor se schimbă, ghețarii și zăpada se topesc, iar nivelul mediu global al mărilor crește. Se așteaptă ca aceste schimbări să continue, iar condițiile meteorologice extreme care conduc la riscuri de tipul inundațiilor și secetei să devină mai frecvente și intensitatea lor să sporească.

Tendințe pentru zona Dobrogei:

- ✓ Temperatura medie anuală se ridică la circa 11°C; creșterea frecvenței anuale a zilelor tropicale (maxima zilnică > 30°C) și descreșterea frecvenței anuale a zilelor

⁶⁸ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a -Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

⁶⁹ Planul de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a III-a -Zone protejate, aprobat prin Legea nr.5 din 6 martie 2000

⁷⁰ <http://www.anpm.ro/web/apm-constanta/rapoarte-anuale1>

de iarnă (maxima zilnică < 0°C); creșterea semnificativă a mediei temperaturii minime de vară și a mediei temperaturii maxime de iarnă și vară (pentru zona Dobrogea până la 2°C în vară);

- ✓ Scăderea cantităților anuale de precipitații; scăderea nivelurilor apelor freatice din luncile și terasele râurilor, cu implicații negative asupra alimentării acestora în sezoanele lipsite de precipitații; frecvența și durata mare a fenomenelor de secare a râurilor cu bazine de recepție mai mici de 500 km²; creștere semnificativă a frecvenței anuale a zilelor cu brumă, fenomen cu influență negativă asupra culturilor agricole.

2.2.4.1. Situația ecologică

Sistemele de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate

Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie sunt deservite de operatorul regional de apă-canal, respectiv RAJA (Regia Autonomă Județeană de Apă) SA⁷¹. Sursele de apă pentru sistemele de alimentare cu apă potabilă sunt diferite pentru aceste orașe, astfel o sursă de apă în amestec - de profunzime și de suprafață, alimentează localitățile Constanța, Năvodari și Eforie Nord, iar surse de profunzime - foraje de adâncimi variate, alimentează Eforie Sud și Mangalia. Apa brută este tratată în stația de tratare apă Palas - Constanța și este pompată către localitățile aprovizionate, fiind stocată în rezervoare speciale. RAJA SA este operator regional și gestionează sistemele de apă în județele Constanța, Ialomița, Călărași, Ilfov, Dâmbovița, Brașov, Prahova și Bacău. Pentru modernizarea și extinderea sistemelor de apă, compania este beneficiară a numeroase proiecte cu finanțare europeană.

Calitatea cursurilor de ape

Datele disponibile pentru anul 2016 se referă la calitatea apelor din întregul Bazin Hidrografic Dobrogea Litoral care indică 807.5 km de curs apă cu stare ecologică bună/potențial ecologic bun (81.69%) și 181.0 km cu stare ecologică inferioară stării bune (18.31%). În cele patru orașe din România nu există cursuri de apă notabile.

Calitatea apei lacurilor

La nivelul Bazinului Hidrografic Dobrogea Litoral se monitorizează 22 de corpuri de apă prin intermediul a 14 secțiuni. Din aceste secțiuni, în anul 2016, la 3 s-au înregistrat concentrații mai mari decât standardele de calitate a mediului pentru substanțele prioritare monitorizate în lacuri, adică o pondere de 14,28%.

Calitatea apelor subterane

În spațiul hidrografic Dobrogea-Litoral sunt identificate, delimitate și descrise un număr de 10 corpuri de ape subterane. Pentru aceste ape subterane se monitorizează 17 tipuri de pesticide.

Calitatea apelor de îmbăiere

⁷¹ <http://rajac.ro/>

Sezonul de îmbăiere 2016 a fost cuprins între 01.06-15.09.2016, iar în această perioadă s-a realizat monitorizarea calității apei de îmbăiere în 48 de puncte fixe de monitorizare dispuse între orașul Năvodari și localitatea Vama Veche, la granița cu Bulgaria, din care 42 de puncte se găsesc în Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, datorită intensității activităților turistice. Parametrii monitorizați au fost *Escherichia Coli* și *Enterococul*, iar frecvența de monitorizare a fost bilunară (prelevarea de probe s-a făcut din fiecare punct fix odată la două săptămâni). Suplimentar, pe lângă analiza probelor de apă de mare se face și analizarea nisipului (prelevare de probe de nisip umed și uscat) la următorii parametri: *Shigella*, *Salmonella*, *E. Coli*, levuri de genul *Candida*, stafilococ patogen, vibrion holerice și geohelminți). În sezonul 2016 toate rezultatele analizelor au respectat valorile "obligatorii" (valori mai permissive și mai ușor de îndeplinit) și un număr important au respectat "valorile ghid" sau de referință (valori mai exigente și, evident, mai greu de atins). Astfel, în 2016, din cele 48 de zone de îmbăiere, 21 s-au încadrat în valorile corespunzătoare calității excelente, iar 27 de zone de îmbăiere au fost de calitate bună. Clasificarea apelor de îmbăiere a fost afișată pe site-ul Ministerului Sănătății la rubrica "Informare-zone de îmbăiere".

2.2.4.2. Mediul marin și costier

Starea ariilor marine protejate

Litoralul românesc, situat exclusiv în regiunea biogeografică pontică, are o lungime de 244 km, la care se adaugă partea marină propriu-zisă, cuprinsă în bioregiunea Marea Neagră, alcătuită din asociații de ecosisteme marine, costiere și de dune. Partea marină acoperă o suprafață de aproximativ 5.400 km², dacă se iau în calcul doar apele teritoriale. În prezent 24,5% din această suprafață are statut de arie naturală protejată. În zona costieră, din totalul lungimii de 244 km a litoralului românesc, aproximativ 68% se află în arii protejate. Astfel, ariile speciale de conservare marină care adresează zona dintre Năvodari și Mangalia sunt după cum urmează:

- ✓ ROSCI0094 - Izvoarele sulfuroase submarine de la Mangalia: sit de importanță comunitară, în conformitate cu cerințele Directivei Habitate 92/43/CEE - 362 ha;
- ✓ ROSCI0197 - Plaja submersă Eforie Nord - Eforie Sud: sit de importanță comunitară, în conformitate cu cerințele Directivei Habitate 92/43/CEE - 141 ha ;
- ✓ ROSCI0281 - Cap Aurora: sit de importanță comunitară, în conformitate cu cerințele Directivei Habitate 92/43/CEE - 13.071ha;
- ✓ Aria de Protecție Specială Avifaunistică ROSPA0076 „Marea Neagră”, care se suprapune parțial peste siturile de importanță comunitară și, în același timp, afectează toate cele patru orașe românești.

Starea ecosistemelor și resurselor marine vii

- ✓ Fitoplancton: identificarea structurii calitative și cantitative a fitoplanctonului, ca indicator de stare a eutrofizării, se realizează în urma analizei probelor colectate în Constanța, Eforie Sud și Mangalia. În anul 2016, comunitatea fitoplanctonică s-a caracterizat printr-o dezvoltare mai redusă comparativ cu anii precedenți.
- ✓ Zooplantonul: în vederea identificării stării ecologice a populațiilor zooplanctonice de la litoralul românesc, în decursul anului 2016, au fost analizate trei seturi de

probe, colectate în cadrul programului de monitorizare a stării mediului marin. Compoziția calitativă și cantitativă a zooplanctonului trofic și netrofic din anul 2016 a înregistrat valori medii mai ridicate față de perioadele de primăvară și vară din intervalul de timp 2010-2015.

- ✓ Fitobentos: principalele concluzii pentru 2016 privind componenta fitobentală se referă la statutul celor două specii perene, sensitive, formatoare de habitate marine, respectiv *Cystoseira barbata* și *Zostera noltei*, care își mențin procesul de regenerare la țărmul românesc și de identificarea în sectorul nordic al litoralului, a algei roșii *Coccotylus truncatus*, specie a genului *Phyllophora*, ce a suferit un declin sever la țărmul românesc de-a lungul deceniilor.
- ✓ Zoobentos: în 2016 se apreciază, prin prisma analizei elementului de calitate biologică - macronevertebrate bentale - o stare ecologică bună, pentru cele trei corpuri de apă monitorizate, ținând cont de valorile indicelui biotic AMBI⁷², cuprins între 2,78-2,97.
- ✓ Resurse marine vii: din datele specialiștilor din țările riverane Mării Negre (Bulgaria, Turcia, Ucraina, România, Georgia și Rusia) consemnate de Comisia Mării Negre (Black Sea Commission), lista speciilor de pești de la Marea Neagră cuprinde 189 de specii. Specialiștii români au încadrat și descris, în funcție de criteriile de evaluare IUCN⁷³, 140 de specii de pești pe litoralul românesc, acestea fiind încadrate taxonomic în 49 de familii. Din cele 140 de specii de pești, 88 sunt de origine atlantomediterraneană, 29 sunt specii endemice din Marea Neagră, 13 specii sunt de origine mediteraneană, speciile cosmopolite prezente la litoralul românesc sunt nouă, una singură fiind de origine pontică. Statusul IUCN al speciilor de pești de pe litoralul românesc indică o pondere semnificativă a criteriului de evaluare „date insuficiente”, urmat de speciile „neamenințate cu dispariția”, cel mai mic procent fiind cel al speciilor „amenințate cu dispariția” - 2 specii (viza și șip din familia acipenseride) și a celor „aproape amenințate cu dispariția” - 10 specii (câinele-de-mare, somonul de Marea Neagră, lufarul, cambula, patru specii din familia mugilide din care și chefalul, scrumbia de mare și scrumbia de Dunăre).

Situația privind poluarea mediului marin și de coastă

Nutrienții, principala cauză a eutrofizării, au fost investigați în anul 2016 prin analiza probelor (N=220) prelevate din coloana de apă (0-100 m) în două expediții oceanografice. Formele anorganice ale azotului (azotați, azotiți și amoniu) au înregistrat valori eterogene de-a lungul întregului litoral românesc al Mării Negre însumând ușoare depășiri ale valorii propuse ca țintă pentru evaluarea stării ecologice bune în apele costiere și marine. Concentrațiile medii anuale ale silicaților din apa mării la Constanța s-au încadrat în intervalul 6,7 μM (1993) - 66,3 μM (1972) și au înregistrat în anul 2016 o valoare medie mai scăzută decât a anului 2015. Clorofila *a* este unul dintre parametri biochimici cei mai frecvent determinați, fiind un indicator al biomasei vegetale și al productivității primare. Atât perioada de început de iarnă, cât și cea de sfârșit de primăvară, au fost caracterizate, în general, prin concentrații reduse ale clorofilei *a*, restul perioadei înregistrându-se valori crescute ale clorofilei.

⁷² Indicele Marine Biotic Index (AMBI) stabilește calitatea ecologică a apelor marine costiere;

⁷³ International Union for Conservation of Nature, www.iucn.org;

Impactul schimbărilor climatice asupra mediului marin și de coastă

Indicatori fizici ai apei marine

- ✓ Temperatura: temperatura apei marine, la Constanța, la nivelul anului 2016, a fost cu 1,49°C mai ridicată decât cea de referință (1959 - 2015). Tendința temperaturii apei în stratul de suprafață pentru perioada 1959 - 2016 este de ușoară creștere, cu aproximativ 0,02°C/an. Temperatura maximă zilnică de 25,97°C a fost măsurată pe data de 2 august;
- ✓ Nivelul mării: un maxim de 15,5 cm peste valoarea multilunară a perioadei de referință (1959 - 2015) a fost înregistrat în luna iunie 2016, iar minima de 1,4 cm în luna decembrie 2016.

La fel ca și în anii precedenți, și în anul 2016 activitatea de pescuit industrial din sectorul marin românesc s-a realizat în două moduri:

- ✓ pescuitul cu unelte active, efectuat cu navele trauler costiere, la adâncimi mai mari de 20 m;
- ✓ pescuitul cu unelte fixe practicat de-a lungul litoralului, în 12 puncte pescărești, situate între Sulina și Vama Veche, la mică adâncime, 3 - 11 m / taliene, dar și la adâncimi de 20 - 60 m / setci și paragate.

Analiza activității de pescuit comercial a semnalat următoarele tendințe:

- ✓ Structura populațională indică, la fel ca în anii precedenți, prezența în capturi a unui număr mai mare de specii (peste 20), din care de bază au fost atât speciile de talie mică (șprot, hamsie, bacaliar, stavrid, guvizi), cât și cele de talie mai mare (calcan și scrumbie de Dunăre);
- ✓ Efortul de pescuit: continuă tendința de reducere semnalată încă din anul 2000;
- ✓ În ultimii șase ani, capturile realizate au avut o tendință de creștere care nu s-a datorat ihtiofaunei piscicole, ci apariția interesului agenților economici în recoltarea manuală și cu beam traulul a speciei rapana (*Rapana venosa*), care a crescut de la un an la altul. În continuare, nivelul redus al capturilor realizate s-a datorat în principal atât reducerii efortului de pescuit (scăderii numărului de traulere costiere și, implicit, a personalului angrenat în activitatea de pescuit), cât și a influenței condițiilor hidroclimatice asupra populațiilor de pești, precum și a creșterii costurilor de producție și a lipsei pieții de desfacere;
- ✓ Captura totală admisibilă (TAC): pentru principalele specii pescuibile de pești, în perioada 2012 - 2016, s-a menținut la același nivel.

Tipuri de presiuni antropice care se manifestă în zona românească a coastei marine:

- ✓ Acvacultura marină sau maricultura are o dezvoltare relativ recentă în Marea Neagră. În ciuda tuturor dificultăților, există dorința de dezvoltare regională de perspectivă, atât din punct de vedere tehnologic cât și productiv. Se poate aprecia că impactul mariculturii asupra mediului marin și costier este ca și inexistent.
- ✓ Capacitatea de pescuit, definită din punct de vedere al tonajului și al puterii motorului și uneori a numărului de ambarcațiuni, este unul dintre factorii cheie care determină mortalitatea peștilor cauzată de flotă. Mărimea medie a navelor reprezintă un parametru important pentru evaluarea presiunii exercitate de

activitatea de pescuit. Navele mai mari determină în general o presiune exercitată de pescuit mai mare, decât cele mici dimensiuni, în principal datorită echipamentelor de pescuit utilizate, nivelului de activitate și acoperirii geografice pe care aceste nave o pot atinge.

- ✓ Urbanizarea zonei costiere, în principal ca urmare a concentrării populației, case de vacanță, dezvoltarea turismului necontrolat și creșterea activităților de agrement. Dezvoltarea necontrolată are efecte negative asupra mediului marin și a peisajului și sporește presiunile asupra ecosistemului, care duc în cele din urmă la pierderea habitatelor marine și costiere.
- ✓ Poluarea este una dintre problemele critice, cauzată în principal de dezvoltarea centrelor urbane, activitățile portuare și de transport. Eliminarea necontrolată a deșeurilor solide și evacuarea apelor uzate au un impact negativ asupra calității apei marine, ținând cont de faptul că timpul de recuperare a calității apei marine este lent și consecințele asupra mediului marin sunt evidente.
- ✓ Creșterea impactului asupra habitatelor marine: lucrările de protecție costieră și înnisiparea plajelor, cererea tot mai mare de spațiu pentru activitățile turistice, sporturile nautice, construcțiile noi - în principal, case de vacanță, creșterea traficului în port etc. au influențat negativ funcțiile habitatelor naturale și a speciilor marine.
- ✓ Scăderea resurselor biologice împreună cu alterarea proceselor ecologice cheie: populațiile de pești marini reprezintă resurse naturale partajate pentru țările de la Marea Neagră. Pescuitul marin a fost sectorul cel mai afectat de schimbările dramatice produse în ecosistemul Mării Negre. Pescuitul însuși contribuie la înrăutățirea stării ecologice (poluarea microbiologică a apei, afectarea habitatelor etc.) și la diminuarea stocurilor de pește.

Alte riscuri induse de industrializare și agricultură: eutrofizarea apelor costiere; poluarea apei/aerului (nutrienți, pesticide, s.a.); pierderea habitatelor/vegetația terestră/specii periclitare; sărăturarea terenurilor; poluarea fonică; poluarea apei/aerului (hidrocarburi, gaze cu efect de seră, deșeuri solide din surse difuze, s.a.).

Managementul Integrat al Zonei Costiere (ICZM)

Managementul Integrat al Zonei Costiere (ICZM) este una din componentele de bază ale *Strategiei pentru Mediul Marin*. Necesitatea pentru aplicarea managementului integrat al zonei costiere se datorează presiunilor asupra resurselor naturale marine și costiere, produse de numărul crescut al populației, poluării marine provenite din surse de pe uscat și intervenției omului asupra bazinelor hidrografice, afectând negativ procesele costiere. O serie de proiecte naționale și internaționale tratează această disciplină.

Planificarea Spațială Maritimă (PSM)

Directiva UE 89/2014 privind amenajarea spațiului maritim, elaborată de Parlamentul și Consiliul Europei la 23 iulie 2014, pentru stabilirea unui cadru privind amenajarea teritoriului maritim, a început să fie implementată în România și Bulgaria, singurele state membre ale Uniunii Europene din bazinul Mării Negre. La 29 august 2016, a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 658 Ordonanța de Urgență nr. 18/2016, privind Planificarea Spațială

Maritimă, act normativ ce cuprinde toți termenii de implementare, conform legislației și regulilor UE. Pe parcursul anului 2016, activitatea desfășurată în domeniul amenajării spațiului maritim a fost amplu dezvoltată, în paralel cu implementarea Directivei PSM, prin nominalizarea autorităților naționale pentru PSM de către Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene și prin Proiectul MARSPLAN BS⁷⁴ finalizat în anul 2018.

Aer

În județul Constanța, calitatea aerului este monitorizată prin măsurători continue în 7 stații automate amplasate în zone reprezentative. Poluanții monitorizați sunt cei prevăzuți în legislația română, transpusă din cea europeană, valorile limită impuse prin Legea calitatii aerului, 104/2011 având scopul de a evita, preveni și reduce efectele nocive asupra sănătății umane și a mediului. Stațiile monitorizează calitatea aerului în ce privește poluanții cauzati de trafic, industrie, activități urbane și suburbane. Din cele 7 stații, 3 se găsesc amplasate în municipiul Constanța și monitorizează traficul, fondul urban și activitatea industrială, două se găsesc în Năvodari și monitorizează fondul suburban și activitatea industrială, și una în Mangalia, care monitorizează traficul. În anul 2016, în mediul urban, singurii indicatori la care s-au înregistrat depășiri ale valorilor limită zilnice în locațiile monitorizate au fost pulberile în suspensie cu diametru sub 10 micrometri, în 35 de ocazii, și la ozon, în 25 de ocazii.

Managementul deșeurilor

Cele patru orașe Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie sunt beneficiarele unor sisteme de management integrat al deșeurilor. Polaris M Holding SRL este operatorul de salubritate care asigură colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor în toate aceste patru orașe. În ceea ce privește sistemul de depozitare a deșeurilor municipale, acesta este reprezentat de două depozite ecologice, unul în zona Constanța, în orașul Ovidiu, și cel de al doilea în sudul județului, în comuna Albești, în vecinătatea Mangaliei.

Colectarea separată a deșeurilor reciclabile se realizează în toate localitățile - Năvodari, Constanța, Eforie și Mangalia. Situația colectării selective la nivelul acestor localități fluctuează de la un an la altul, fără să existe o tendință clară, cu excepția faptului că în Constanța și Năvodari cantitatea deșeurilor selectate și colectate separat a crescut semnificativ în perioada 2011-2015. În fiecare oraș există centre de colectare a deșeurilor specializate, cum ar fi cele electrice și electronice, hârtie și carton, sticlă, plastice și PET, metale feroase.

La nivelul anului 2016, 95,8% din cantitatea de deșeuri municipale colectată de operatorii serviciului de salubritate a fost eliminată prin depozitare, iar 4.2% din această cantitatea a fost valorificată prin reciclare materială sau valorificare energetică. Eliminarea deșeurilor municipale colectate în amestec, la nivelul județului Constanța, se realizează exclusiv prin depozitare. Până în prezent, în România nu au fost puse în funcțiune instalații pentru incinerarea deșeurilor municipale.

2.2.4.3. Protecția mediului și biodiversitate

⁷⁴ <http://www.marsplan.ro/ro/>

În zona litoralului românesc, se manifestă următoarele amenințări pentru biodiversitate și presiuni exercitate asupra biodiversității:

- ✓ Pătrunderea de specii alohtone în zone aflate la mari distanțe de locul lor de origine tinde să schimbe structura ecosistemelor marine, iar efectul este de cele mai multe ori nedorit asupra acestora. Acest aspect este cu atât mai important cu cât, în prezent, o mare parte din zonele litorale cu aglomerări umane sunt supuse unor intense presiuni antropice de toate tipurile, iar ecosistemele costiere au devenit extrem de vulnerabile. Grupele de organisme alohtone și invazive identificate în județul Constanța sunt:
 - Specii acvatice marine și dulcicole : alge - 6 specii; nevertebrate - 44 specii; pești - 38 specii; reptile - 2 specii; mamifere - 2 specii;
 - Specii terestre: nevertebrate - 2 specii; plante superioare - 140 specii.
- ✓ Poluarea și încărcarea cu nutrienți - Concentrațiile fosfaților din apele costiere de la litoralul românesc prezintă valori apropiate de cele din perioada de referință a anilor '60, fiind ușor mai ridicate. Concentrațiile formelor anorganice ale azotului (azotați, azotiți, amoniu) în apele costiere se încadrează în domeniile de variabilitate din ultimii ani înregistrând valori reduse față de perioada de intensă eutrofizare. Silicații prezintă în continuare, în apele costiere, concentrații scăzute față de perioada de referință a anilor 1960.

Pe baza evaluării efectuate în luna iunie 2016, se observă riscul neatingerii valorilor țintă pentru starea ecologică bună a apelor de la litoralul românesc al Mării Negre cu privire la „eutrofizarea în apele tranzitorii (fosfați) și apele costiere și marine (azot anorganic)”. Valorile ridicate pot apărea atât ca urmare a influenței fluviale și antropice, cât și apariției unor fenomene extreme de natură climatică (regimul hidrologic al Dunării, regimul temperaturii, regimul vânturilor, valurilor, curenților și precipitațiilor) care pot destabiliza sezonier starea ecologică.

2.2.4.4. Radioactivitate

Programul de supraveghere a radioactivității mediului pe teritoriul județului Constanța se implementează prin intermediul a mai multe componente:

- ✓ supravegherea radioactivității mediului pe teritoriul orașului Constanța;
- ✓ supravegherea și controlul de rutină în zona de influență a CNE Cernavodă;
- ✓ efectuarea de măsurători periodice pe probe colectate din zona de influență a haldelor de fosfogips aflate în Năvodari.

Supravegherea radioactivității mediului în județul Constanța se realizează de către Stațiile de Supraveghere a Radioactivității Mediului (SSRM) Constanța și Cernavodă care sunt componente ale Rețelei Naționale pentru Supravegherea Radioactivității Mediului și se află în subordinea Agenției pentru Protecția Mediului Constanța. În plus, Stația de Supraveghere a Radioactivității Mediului Constanța efectuează un program de monitorizare a zonei Năvodari-Lumina-Mamaia Sat, urmărindu-se o eventuală influență asupra factorilor de mediu pe care ar putea să o aibă activitatea de producție de îngrășăminte chimice. Stația de Supraveghere a Radioactivității Mediului (SSRM) Constanța execută măsurători ale debitului dozei gama în aer, măsurători beta globale pe probe de mediu colectate într-o

zonă reprezentativă pentru orașul Constanța și efectuează în mod constant determinări gama spectrometrice pentru identificarea radioizotopilor gama emițători pe probe colectate din zona orașului Constanța, din zona de influență a CNE Cernavodă, precum și pe probe colectate de SSRM Galați, Buzău, Tulcea, Sfântu Gheorghe situate în Regiunea de dezvoltare de Sud-Est a României. Stația de Supraveghere a Radioactivității Mediului Cernavodă execută măsurători beta globale pe probe de mediu colectate într-o zonă largă din jurul CNE Cernavodă precum și măsurători ale probelor de apă și precipitații în vederea determinării activității volumice a tritiului.

2.2.5. Infrastructura

Infrastructura rutieră în cele patru orașe de la malul Mării Negre românești este bine sistematizată, ele fiind conectate atât unele cu celelalte, cât și cu alte localități din Județul Constanța, precum și cu zone învecinate din România și Bulgaria, prin drumuri europene, autostrăzi, drumuri naționale și județene. Astfel, Autostrada A4 (drumul european E81) se desfășoară, prin bretele rutiere, până la intrarea în municipiul Constanța și foarte aproape de intrările în orașele Năvodari și Eforie. De asemenea, municipiul Constanța, orașul Eforie și municipiul Mangalia sunt conectate prin drumul european E87 (DN 39). Rețeaua de străzi din fiecare oraș este una modernă, municipiul Mangalia fiind cel mai deficitar la capitolul tranzit, în special în perioadele de vârf ale sezonului turistic, din cauza rețelei ineficiente de soșe rapide și a lipsei locurilor de parcare. Toate cele patru orașe dispun de transport în comun, municipiul Constanța fiind cel mai bine echipat și singurul cu un transport public, în celelalte acesta fiind asigurat de operatori privați.

Cele patru orașe se conectează rutier de România și Bulgaria prin două variante:

1. Drumul european E87 care leagă Odessa, Ucraina, de Antalya, Turcia, și trece prin Constanța - Mangalia (sau DN 39), venind dinspre Galați - Brăila, în drumul spre Varna, Bulgaria.
2. Autostrada A2, București - Constanța urmată de același drum european E87 cu care se intersectează și permite accesul rutier facil dinspre regiunile istorice Muntenia și Transilvania.

În ceea ce privește infrastructura feroviară, municipiul Constanța este cel mai bine conectat de restul teritoriului. Trenurile care tranzitează litoralul au o viteză limitată de mers atât din cauza liniilor ferate vechi, cât și a numeroaselor stații, preferința călătorilor fiind pentru transportul rutier.

Facilitățile portuare cele mai dezvoltate se găsesc în Municipiile Constanța și Mangalia, care beneficiază atât de porturi turistice, cât și de porturi comerciale de mare capacitate. Orașul Eforie dispune de un port turistic privat, iar Năvodari de un port comercial.

În ce privește accesul aerian, acesta se desfășoară prin Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu, aflat la 27 km nord-vest de municipiul Constanța, urmat de transferul rutier pe drumul european E87, descris anterior.

Infrastructura rutieră

În municipiul **Constanța** există un total de 377 km de străzi, de diferite categorii, după cum urmează: Categoria I (drumuri strategice) - 39 km, Categoria II (drumuri primare) - 18 km, Categoria III (drumuri secundare)- 285 km și Categoria IV (drumuri locale) - 35 km. Accesul în stațiunea turistică Mamaia este limitat de rețeaua de drumuri primare / secundare din centrul orașului, în special din sud și vest, rute principale pe care se deplasează majoritatea turiștilor, chiar dacă există o rută ocolitoare exterioară, la vest de oraș, asigurată de autostrada A4 și o rută ocolitoare interioară realizată pe E87/ Drumul Național DN3C, spre stațiune.

Transport public local

Municipiul Constanța beneficiază de servicii de transport public local de pasageri. Municipiul Constanța, prin Regia Autonomă de Transport Constanța (RATC), dispune de 19 linii permanente, precum și de două linii estivale cu autobuze supraetajate. Plata biletelor se poate face atât la chioșcurile de bilete, cât și prin sistem de plată prin SMS. În plus, transportul în comun în municipiul Constanța este deservit de operatori privați ce acoperă o serie de trasee suplimentare față de liniile RATC, și anume 9 servicii autorizate de microbuze operate de 3 companii private separate. Aceste servicii sunt considerate necesare pentru a completa rețeaua RATC, deservind străzi care nu pot susține circulația autobuzelor.

Infrastructura feroviară

Unica gară din Constanța asigură un acces facil la centrul orașului și către sudul litoralului și este, de asemenea, un terminal major pentru liniile de transport în comun public care oferă conexiunea către cele mai importante destinații din oraș. Traseul trenurilor pe liniile către Mangalia și dincolo de aceste localități sunt bine deservite de gările locale. Infrastructura feroviară este, în general, neatractivă pentru majoritatea pasagerilor pe tronsonul Constanța-Mangalia, fiind un tronson cu o singură linie și multiple stații, ceea ce generează un timp considerabil de transport - aproape dublu, de aproximativ 90 de minute, comparativ cu aproximativ 50 de minute pe sosea.

Infrastructura maritimă

Portul Constanța⁷⁵ beneficiază de o poziționare geografică avantajoasă, fiind situat pe rutele a 3 coridoare de transport pan-european: Coridorul IV, Coridorul IX și Coridorul VII (Dunărea) - care leagă Marea Nordului de Marea Neagră, prin culoarul Rhin-Main-Dunăre. Portul Constanța are un rol major în cadrul rețelei europene de transport intermodal, fiind favorabil localizat la intersecția rutelor comerciale care leagă piețele țărilor fără ieșire la mare din Europa Centrală și de Est, cu regiunea Transcaucaz, Asia Centrală și Extremul Orient. Este atât port maritim, cât și port fluvial, prin conexiunea pe care o face Canalul Dunăre-Marea Neagră către fluviul Dunărea. Portul Constanța are o suprafață de 4.000 ha și este un model privind intermodalitatea, fiind conectat cu hinterlandul său fluvial, rutier, aerian, prin cale ferată proprie și conducte. Portul Constanța este administrat de Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA Constanța. Portul Constanța are o capacitate de operare anuală de aproximativ 120 milioane tone, fiind deservit de 156 de

⁷⁵ www.portofconstantza.com

dane, din care 140 sunt operaționale. Serviciile desfășurate în porturile maritime sunt asigurate de aproape 900 agenți economici și sunt de pilotaj, remorcaj, legare-dezlegare nave, agenturare nave, aprovizionare cu combustibil, materiale, alimentare a navelor, operare nave, comerț, transporturi, etc., 55 de tipuri de servicii. Municipiul Constanța beneficiază, de asemenea, de un port turistic - Portul Tomis. Recent reabilitat și modernizat, Portul Tomis se integrează armonios în arhitectura urbanistică a orașului Constanța, reprezentând o prelungire a falezei Cazinoului și o trecere echilibrată către plaja orașului.

Infrastructura de transport rutieră reprezintă un sector modest dezvoltat în municipiul **Mangalia**. Deși asigură accesul din toate punctele cardinale și vecinătățile municipiului, această infrastructură este depășită din punct de vedere tehnologic, transporturile la nivelul zonei Mangalia nefiind integrate și neasigurând necesarul fluxului de mărfuri și persoane din teritoriu. Una din problemele de infrastructură rutieră din Mangalia este cea de fluidizare a traficului: în sezonul estival drumurile nu fac față afluxului de turiști în interiorul Mangaliei, cu atât mai puțin ca număr de locuri de parcare a mașinilor. Starea generală a traficului rutier din Mangalia este una optimă, starea arterelor fiind în general bună, rezultat al preluării traficului de călători de către CFR Călători, iar a traficului spre locurile de muncă de către autobuzele puse la dispoziție de angajatori. Serviciul de transport public local de călători din municipiul Mangalia este prestat prin delegare de gestiune de către 2 operatori de transport cu capital privat. Există două trasee de transport public local, astfel: traseul Mangalia - Olimp, prin stațiuni, cu o lungime totală de 25 km, și traseul Mangalia - Local, prin municipiul Mangalia și cartierul Coloniști, cu o lungime totală de 14 km⁷⁶.

Infrastructura feroviară

Căile Ferate sunt un mijloc de transport de bază în Dobrogea, mai cu seama către și dinspre Mangalia, datorită lipsei unui sistem public de transport călători în afara localităților. În perioada estivală, CFR Călători suplimentează numărul de trenuri care asigură transportul călătorilor pe ruta București - Mangalia și retur.

Infrastructura maritimă

În municipiul Mangalia, activitățile comerciale și turistice portuare sunt printre cele mai importante surse de venit ale populației. Portul comercial Mangalia este situat la 45 km sud de Constanța și dispune de utilaje și ateliere pentru reparațiile utilajelor portuare. Accesul mărfurilor către port este posibil atât pe cale rutieră, șoseaua Constanța - Mangalia - Vama Veche - Bulgaria- Turcia, cât și pe linia ferată. Portul comercial este administrat de Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA Constanța.

Portul turistic Mangalia, Mangalia Marina⁷⁷, este amplasat în partea de sud a municipiului Mangalia, la nord de portul comercial, în imediata apropiere a plajei orașului. Portul turistic este situat într-o zonă de trafic maritim comercial și turistic constant. Are o lungime de cheu de 3,5 km, compartimentat în 4 secțiuni, astfel încât să poată găzdui atât ambarcațiuni medii, cu lungimi între 8 și 18 m, cât și nave de croazieră de mari dimensiuni.

⁷⁶ <http://mangalia.ro/>

⁷⁷ <http://mangalia.ro>

Infrastructura rutieră

Principalele căi de acces la **Năvodari** sunt reprezentate de Autostrada A2 (București-Constanța), continuată cu A4 (centura ocolitoare a municipiului Constanța) și DN 21 (E60), care realizează legătura orașului Năvodari cu municipiul București, DJ 226 Ovidiu-Năvodari, sau DN 22 Tulcea-Năvodari. Legătura directă a municipiului Constanța cu orașul Năvodari se realizează printr-un drum de 4 benzi, extins și modernizat recent. Rețeaua de străzi, parcuri și trotuare administrată de Consiliul Local Năvodari este, în prezent, în lungime de aproximativ 261 de km, asfaltate, pietruite sau de pământ⁷⁸. Transportul public intern al orașului Năvodari este asigurat de operatori privați, pe trasee prestabilite împreună cu Primăria Năvodari.

Infrastructura feroviară

În orașul Năvodari există o cale ferată ce traversează orașul și asigură legătura cu municipiul Constanța și orașul Medgidia, precum și transportul de mărfuri de la cariera de piatră Sitorman și platforma industrială Petromidia, limitând, în același timp, capacitatea de dezvoltare a orașului spre nord-vest.

Infrastructura portuară

Portul comercial Midia este situat la aproximativ 13.5 km nord de Constanța. A fost proiectat și construit pentru a pune la dispoziție facilitățile pentru centrul industrial și petrochimic învecinat. Digurile de Nord și de Sud au o lungime totală de 6,97 m. Portul acoperă o suprafață de 834 ha, din care 234 ha reprezintă uscat și 600 ha - apă. Dispune de 14 dane (11 sunt dane operaționale și 3 dane ale Șantierului Naval), iar lungimea totală a cheului este de 2,24 km. Portul este administrat de Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA Constanța.

Infrastructura rutieră

Structura rețelei de transport în **Eforie** este dominată de căile rutiere naționale și județene. Arterele principale de circulație sunt: DN 39 (E87), DJ 383 Eforie Nord - Techirghiol. În orașul Eforie există o rețea stradală extinsă (72 km), cu multe drumuri locale, majoritatea acoperite cu asfalt sau piatră. Orașul Eforie se află pe drumul dintre Constanța și Mangalia, fiind ușor accesibil atât pe cale rutieră, cât și pe cale ferată, ambele localități componente, Eforie Nord și Eforie Sud, având fiecare gară și stații de autobuz. Pentru a utiliza mijloace de transport în comun spre orașul Eforie, călătorul trebuie să ajungă fie în gara/autogara Constanța pentru ruta Constanța-Eforie-Mangalia, fie în gara/autogara Mangalia pentru ruta Mangalia-Eforie-Constanța. Între localitățile Eforie Nord și Eforie Sud, există, de asemenea, posibilitatea de a circula cu autobuzul sau microbuzul și cu trenul pe rutele mai sus menționate. În orașul Eforie există doar servicii de transport în comun private.

Infrastructura feroviară

Pe teritoriul orașului Eforie există instalațiile necesare serviciilor feroviare, linia ferată Constanța-Mangalia fiind extrem de solicitată pentru serviciile turistice. Există 12 km de

⁷⁸ <https://primaria-navodari.ro>

cale ferată și gări atât în Eforie Nord, cât și Eforie Sud. Traficul mediu este de 6 garnituri pe zi în sezonul de vară, din care 5 de călători și unul de marfă.

Infrastructura maritimă

Marina Eforie este un port de agrement privat din România, construit la standarde europene, situat în localitatea Eforie Nord. Portul turistic oferă locuri acostare/depozitare, ridicări/lansări ambarcațiuni, apă caldă, curent electric (sistemele amplasate pe cheul Marinei), wi-fi, dușuri cu apă caldă tot timpul și un spațiu de amplasare rulote - pentru clienții portului. Marina mai oferă și alte tipuri de servicii pentru turiștii care nu utilizează portul, precum locuri de parcare, restaurant, închirieri de ambarcațiuni, școală de navigație și plimbări pe mare⁷⁹.

2.2.2. Capacitatea administrative și participarea civică

În România există numeroase paliere ale vieții administrative, socio-economice și de mediu care sunt reglementate prin pachete de principii, reguli și cadre instituționale, cum ar fi organizarea administrativ-teritorială, procesul de descentralizare administrativă și financiară, crearea și consolidarea regiunilor administrativ-teritoriale, sau implementarea proiectelor finanțate prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții 2014-2020.

Cadrul instituțional pentru organizarea administrativ-teritorială a zonei de coastă poate fi definit de trei niveluri care concură la dezvoltarea și prosperitatea acesteia, trei niveluri sinergice prin care se cumulează și amplifică efectele eforturilor actorilor instituționali.

Nivel regional:

- ✓ Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, din care fac parte județele *Constanța*, Tulcea, Vrancea, Brăila, Galați și Buzău, este una din cele opt regiuni de dezvoltare din România, caracterizată de poziția ei geostrategică - în extremitatea sud-estică a Europei continentale, la granițele cu Moldova și Ucraina și cu deschidere către Marea Neagră. Regiunea s-a format prin asocierea benevolă a celor șase județe, nu este unitate administrativ-teritorială și nici nu are personalitate juridică. Coordonarea activităților de elaborare și monitorizare ce decurg din politicile de dezvoltare regională sunt asigurate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională, un organism regional deliberativ, fără personalitate juridică, iar Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est este instituția care implementează planurile și strategiile regionale, inclusiv prin administrarea de programe europene.
- ✓ Prin procesul de regionalizare-descentralizare, început în anul 2013, o parte din competențele centrale au fost transferate la nivel regional, astfel încât cadrul instituțional specific cuprinde direcții regionale în domeniile finanțelor publice, protecției mediului, statisticii, protecției consumatorilor, calității în construcții, etc.

⁷⁹ <http://marina-eforie.ro>

La nivel județean, Județul **Constanța** este unitatea administrativ-teritorială cu personalitate juridică, în care se organizează și funcționează autoritățile administrației publice locale, respectiv Consiliul Județean Constanța care coordonează activitățile consiliilor comunale și orășenești în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. Consiliul județean este compus din consilieri aleși prin vot. Țesutul instituțional județean, coordonat de consiliul județean, cuprinde regii autonome, instituții și servicii publice de interes județean: regia autonomă județeană pentru drumuri și poduri, spitale, centre culturale și ale spectacolului, muzee, biblioteci, centre școlare, direcția generală pentru asistență socială și protecția copilului, evidența persoanelor, inspectorul pentru situații de urgență, etc.

În paralel, prin procesul de descentralizare administrativă și financiară a ministerelor și a celorlalte instituții centrale, funcționează serviciile publice județene conduse de un prefect care reprezintă Guvernul în plan local. Prefectul este numit de Guvern. Serviciile publice descentralizate din județul Constanța acoperă sectoare cum ar fi finanțele publice, sănătatea publică, educație, protecție socială, agricultură, mediu înconjurător, pescuit, cultura și patrimoniu național, protecția consumatorilor, poliție și jandarmi, situații de urgență, etc.

La nivel local, similar cu nivelul județean, orașul și comuna sunt unitățile administrativ-teritoriale cu personalitate juridică, în care autonomia locală se realizează prin intermediul consiliilor locale comunale și orășenești - foruri de decizie, și a primarilor - forurile executive. Consiliile locale și primarii se aleg în condițiile prevăzute de Legea privind alegerile locale. Consiliile locale au inițiative și hotărâsc în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice, locale sau centrale. Primarii asigură aducerea la îndeplinire a hotărârilor consiliilor locale, iar în acest scop, la nivel local funcționează regii autonome, instituții și servicii publice de interes local, adaptate și dimensionate conform specificului localității: ex. regii autonome pentru transportul în comun, de distribuție a energiei termice, de exploatare a domeniului public și privat al localității, servicii publice de asistență socială, impozite și taxe, gospodărie comună, gestionare a utilităților publice, etc.

Orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie sunt localizate periferic la nivelul țării, la malul Mării Negre și, suplimentar, în regiunea transfrontalieră România-Bulgaria, fiind concentrări geografice de activități și interacțiuni umane pentru întreaga zonă a Dobrogei de sud. Ele sunt cele care asigură locuri de muncă și servicii pentru majoritatea populației județului Constanța - respectiv 53,33% din total, și prezintă interes economic și social pentru partenerii bulgari. Se poate afirma că reprezintă motorul economiei zonei costiere românești. Cu toate acestea, tot aici se manifestă o serie de probleme permanente, cum ar fi șomajul, segregarea și sărăcia, precum și presiuni puternice asupra mediului marin și costier.

În acest context complex și multidisciplinar, abordarea celor patru orașe este de a adresa diversele provocări cu care se confruntă zonele urbane - economice, climatice, sociale,

demografice și de mediu, prin intermediul unei abordări integrate. Astfel, strategiile de dezvoltare integrată sau durabilă pe care le au în implementare cu orizontul de timp cel mai apropiat al anului 2020, sunt cele care definesc dezvoltarea urbană a acestor orașe.

Comisia Europeană recomandă pentru acest model de dezvoltare, asocierea de măsuri privind renovarea fizică a zonelor urbane cu măsuri care promovează educația, dezvoltarea economică, incluziunea socială și protecția mediului. În plus, un aspect indispensabil se referă la dezvoltarea unor parteneriate puternice care să implice cetățeni de la nivel local, societatea civilă, economia locală și diversele niveluri de guvernare. Combinarea capacităților și a cunoștințelor de la nivel local este esențială pentru identificarea unor soluții comune și realizarea unor rezultate larg acceptate și sustenabile. În cazul zonei costiere românești, această viziune trebuie extinsă la nivel transfrontalier, pentru a aborda eficient, inteligent și integrativ principala resursă care generează creșterea și dezvoltarea acestor patru orașe, respectiv Marea Neagră.

Dezvoltarea urbană a municipiului **Constanța** este propusă din perspectiva rolului de nucleu de creștere pe care orașul îl deține pentru Zona Metropolitană Constanța (ZMC)⁸⁰. ZMC a fost prima structură administrativă de tip asociativ înființată în România în anul 2007, în vederea asigurării unei dezvoltări organice și strategice la nivel supralocal, respectiv a zonei de influență pe care orașul Constanța o exercită pe o rază de 25-30 Km. Această zonă este compusă din 16 localități, din care 6 orașe și 10 comune⁸¹, cu o populație totală de circa 500.000 locuitori. În acest context, viziunea de dezvoltare urbană a zonei include, pe lângă municipiul Constanța, și orașele Năvodari și Eforie, iar obiectivul de a deveni o metropolă europeană, un pol de creștere și o zonă turistică în expansiune, cu o economie solidă și competitivă și un standard de viață ridicat pentru toți locuitorii săi, este egal pentru aceste trei orașe. Integrarea măsurilor inovative și utilizarea noilor tehnologii este, de asemenea, o aspirație a strategiei care urmărește implementarea conceptului de *Smart City*.

În acest sens, strategia de dezvoltare a municipiului Constanța identifică trei obiective strategice, centrate pe direcții esențiale pentru asigurarea unei dezvoltări durabile:

- ✓ **Constanța locuitorilor**, care își propune îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor și creșterea atractivității zonei, accesul la o infrastructură de calitate (infrastructura public urbană, infrastructura referitoare la serviciile publice, infrastructura de transport, de comunicații, etc.), accesul la o locuință decentă, la servicii de sănătate, servicii de educație și cultură și servicii sociale de calitate, într-un mediu durabil, accesul egal la servicii publice de calitate;
- ✓ **Constanța turiștilor**, care vizează crearea condițiilor pentru practicarea diferitelor forme de turism specific: litoral, balnear și de agrement, etc., pe întreaga perioadă a anului, exploatarea potențialului natural și cultural, precum și dezvoltarea infrastructurii publice direct sau indirect turistice;
- ✓ **Constanța investitorilor**, având în perspectivă creșterea investițiilor directe, îndeosebi în sectoarele economice cu valoare adăugată mare (din care turismul,

⁸⁰ Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2017-2023, www.zmc.ro/sidu/

⁸¹ Comună - unitate teritorial-administrativă de bază, care cuprinde populație rurală și este formată din unul sau mai multe sate.

industriile creative și procesarea alimentelor sunt identificate⁸² ca sectoare cu potențial de specializare inteligentă la nivel național, la care se adaugă ingineria și transportul naval, la nivel regional⁸³), încurajarea sectorului terțiar și a acelor activități economice care generează creștere economică exponențială și durabilă, dezvoltarea de infrastructuri performante de legătură și conectivitate, dezvoltarea cooperării în cadrul Euroregiunii Mării Negre și în spațiul transfrontalier România-Bulgaria, precum și măsuri de dezvoltare a resurselor umane în contextul creșterii economice.

Atingerea acestor obiective este prevăzută pentru un orizont de timp mediu, până în anul 2023, iar obiectivele specifice și operaționale conduc la un set de 818 proiecte. Proiectele se referă la întreaga aglomerare de 16 localități și o tratează integrat, prin acțiuni locale și complementare, care, sinergic, să permită atingerea viziunii de dezvoltare a ZMC. Proiectele sunt propuse și, parte din ele, deja inițiate, de entități publice și private, individual sau în parteneriat, de la municipalități și consiliul județean, până la instituții de învățământ superior, camera de comerț și industrie, ministere și agenții guvernamentale. Această abordare a dezvoltării pentru municipiul Constanța răspunde priorităților la nivel european pentru perioada de programare 2014-2020 în care dimensiunea urbană a fost plasată în centrul politicii de coeziune, iar importante resurse financiare - cel puțin 50% din resursele Fondului European de Dezvoltare Regională - trebuie să fie investite în zonele urbane, prin intermediul strategiilor de dezvoltare urbană durabilă. Complementar Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană 2017-2023, municipiul Constanța are în elaborare un cadru precis și valoros de dezvoltare și promovare a turismului⁸⁴, cu două orizonturi de timp, 2023 și 2030. Proiectul de strategie stabilește ca viziune pentru orizontul de timp 2023 ca ansamblul Constanța-Mamaia să devină o destinație turistică predilectă a României, cu un profil internațional emergent, atractivă la nivelul a cel puțin 2-3 anotimpuri, astfel încât la orizontul de timp 2030, să fie o destinație turistică de importanță europeană-flagship românesc de turism, un centru urban de importanță regional-europeană - coagulator de resurse, centru de comerț, energie, cu branduri și operatori turistici locali consolidați, cu tradiție în excelență. Obiectivele prin care se va atinge această viziune sunt centrate pe 4 obiective tematice care descriu prioritățile de dezvoltare: dezvoltarea echipamentelor (infrastructura hard), dezvoltarea de experiențe, evenimente și marketing, dezvoltarea educației și dezvoltarea managementului, echipa.

Mangalia se găsește în extremitatea sudică a litoralului românesc, excentric față de aglomerarea urbană a Zonei Metropolitane Constanța, iar dezvoltarea sa urbană este formulată în raport cu marea concentrare de resurse turistice și a celor specifice construcțiilor navale care o susțin în proximitatea graniței cu Bulgaria. Aparenta distanță față de zona metropolitană este redusă de istoria comună și antică, de activitățile specifice zonei de coastă și de dialogul pe care Mangalia îl realizează în permanență cu partenerii bulgari. Strategia locală de dezvoltare a orașului acoperă perioada 2016-2023 și stabilește viziunea de dezvoltare ca Mangalia să devină un centru de importanță majoră din punct de

⁸² Strategia Națională de Competitivitate 2014-2020, www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate - 2014-2020;

⁸³ Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 2014-2020, www.adrse.ro

⁸⁴ Strategia de Dezvoltare și Promovare a Turismului în Municipiul Constanța, draft, <http://www.primaria-constanta.ro>

vedere turistic, economic, social, cultural și sportiv. În configurația județului Constanța, Mangalia are un rol semnificativ în dezvoltarea sudului județului, cu o mare putere de iradiere în zonele rurale învecinate și stimularea cooperării transfrontaliere cu Bulgaria. Investițiile propuse de strategie urmăresc o dezvoltare economică după modelul creșterii sustenabile și dezvoltării competitive și stabilă în timp. În scopul declarat al strategiei, orașul și-a fixat ca obiectiv să devină *Green City* până în anul 2023 - prin adoptarea și extinderea unui mod de viață și activitate economică ecologică în beneficiul comunității locale și împreună cu aceasta. Mangalia - o destinație de vacanță 365 de zile pe an este un alt obiectiv care stabilește jaloane concrete, între care dezvoltarea unui teren de golf cu 18 găuri la standarde internaționale, a unui water park și centru de wellness și spa cu aplicații terapeutice folosind ape termale, sulfuroase, apa de mare. În același registru și cu accent pe tendințele majore de la nivel european și global, Mangalia își propune să devină un centru de servicii pentru vârstnicii care se relochează la nivel național și internațional, și întregul oraș să se transforme într-un veritabil muzeu de istorie și arheologie.

Proximitatea graniței bulgare și tradiția în cooperarea transfrontalieră sunt valorificate prin stabilirea a două obiective specifice, respectiv promovarea permanentă a cooperării transfrontaliere prin implementarea de proiecte în vederea creșterii competitivității și creării de noi locuri de muncă, și îmbunătățirea capacității de cooperare și a eficienței administrațiilor publice în context transfrontalier. Ambele obiective nuanțează cadrul de cooperare prin introducerea dimensiunii sociale a vecinătății - naveta, și a celei de eficiență, economică și administrativă. Mangalia, poate, astfel, să devină un centru de testare a cooperării transfrontaliere, în cele mai variate sectoare.

Identificat exclusiv cu un oraș industrial până acum zece ani, **Năvodari** se găsește într-un proces amplu de re poziționare socio-economică, de trecere către un oraș complex, care combină industria grea - cu precădere petro-chimia și activitatea portuară, cu sectorul de turism. Politica sa de dezvoltare urbană⁸⁵ susține acest proces care polarizează importante resurse, energie și inventivitate pentru valorificarea eficientă a zonei litorale de aproximativ 7 km, localizate între Marea Neagră și Canalul Poarta Albă - Midia Năvodari. În acest sens, strategia identifică trei direcții prioritare pentru dezvoltarea durabilă a orașului: dezvoltarea economică, dezvoltarea infrastructurii și creșterea atractivității localității.

Prin excelență un oraș turistic, dedicat atât turismului de litoral, cât și celui balnear, orașul **Eforie**⁸⁶ și-a propus să devină până în anul 2020 lider zonal al turismului balnear și de familie, model de dezvoltare omogenă și un actor important al Zonei Metropolitane Constanța. Șapte obiective generale concentrează eforturile de dezvoltare pentru ca această viziune să se materializeze:

- Creșterea competitivității și a performanței sectorului serviciilor, mai ales în domeniul turistic, pe fondul unei dezvoltări durabile și echilibrate a economiei locale;

⁸⁵ Strategia de Dezvoltare Durabilă a orașului Năvodari pentru perioada 2015-2020, <http://primaria-navodari.ro>

⁸⁶ Strategia privind dezvoltare durabilă a orașului Eforie, județ Constanța, 2014-2020, <https://consiliullocaleforie.ro>

- Promovarea și aplicarea activă a măsurilor de protecție a mediului;
- Îmbunătățirea nivelului de trai și a stării de sănătate a populației;
- Utilizarea optimă a teritoriului orașului și îmbunătățirea continuă a infrastructurii de transport;
- Creșterea capacității de planificare a administrației publice locale;
- Dezvoltarea și adaptarea resurselor umane la condițiile de piață;
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru cultură, sport și agrement.

Ponderea măsurilor prin care se vor implementa aceste obiective generale este în sfera susținerii activităților de turism și tratament balnear, de asigurare a infrastructurii de bază și a facilităților urbane necesare unei oferte atractive și atragerii de investitori privați. În același timp, strategia caută soluții de ocupare în domenii non-turistice, pentru asigurarea unei diversități ocupaționale care să atragă și să mențină forța de muncă locală.

Implementarea strategiilor de dezvoltare locală a orașelor la Marea Neagră este condiționată de disponibilitatea resurselor financiare, materiale, umane sau parteneriale. Pentru coordonarea și monitorizarea eforturilor de implementare și maximizarea efectelor și impactului acestora, strategiile sunt structurate în obiective, măsuri sau direcții de dezvoltare care, în planul eforturilor și al resurselor, se traduc în prevederi operaționale, respectiv proiecte. Complementar strategiilor locale, strategii județene sau zonale participă cu măsuri concrete la nivel de localități, iar pentru aceasta abordare au fost înființate și operează structuri parteneriale supra-locale. Majoritatea acestor structuri au fost înființate pentru eficientizarea unor servicii publice, cum ar fi regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, sau pentru asigurarea implementării unei viziuni de dezvoltare zonale trecându-se, astfel, la abordarea integrativă la nivel teritorial, prin centre de creștere locală/zonală (ex. poli naționali de creștere) sau printr-o abordare sectorială (ex. dezvoltarea rurală sau în domeniul pescuitului). În numeroase cazuri, montajul instituțional supra-local conditionează accesarea de fonduri europene care vizează sectoare sau zone care se confruntă cu probleme similare (ex. zone rurale, zone de pescuit, poli de creștere, zone montane, zone tranfrontaliere).

În acest context, trei din cele patru orașe din România - Constanța, Năvodari și Eforie, au un dublu cadru de propunere a proiectelor, prin propria strategie de dezvoltare locală, precum și la nivelul Zonei Metropolitane Constanța (ZMC), făcând parte din Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) „Zona Metropolitană Constanța”. Asociația, din care fac parte și orașele Năvodari și Eforie, a fost înființată în anul 2015 pentru a facilita dezvoltarea durabilă a unităților administrativ teritoriale care alcătuiesc asociația și a întregii zone limitrofe, prin realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional și prin furnizarea în comun a unor servicii publice. Cu scopul gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice în acest sector, orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie fac parte din ADI „Apă-Canal Constanța”, iar pentru sectorul gestionării integrate a deșeurilor, orașele Constanța și Eforie fac parte din ADI „Dobrogea”. Niciunul din cele patru orașe nu este membru în grupuri locale de acțiune pentru dezvoltarea rurală, în schimb

orașul Năvodari și partea nordică a municipiului Constanța fac parte din Grupul de Acțiune Locală pentru Pescuit „Dobrogea Nord”, iar Mangalia și Eforie din grupul „Dobrogea Sud”⁸⁷. La nivel transfrontalier, județul Constanța și orașele Constanța și Mangalia fac parte din Euroregiunea Marea Neagră.

Proiectele propuse de municipiul Constanța⁸⁸ în cadrul ZMC sunt în număr de 300, sunt prevăzute a fi inițiate până în anul 2023, iar domeniile vizate răspund priorităților la nivel zonal, regional și european. Astfel, se remarcă numeroasele proiecte de creștere a eficienței energetice a peste 100 de clădiri publice și prin modernizarea iluminatului public din Constanța și Mamaia, creștere a eficienței energetice la clădiri rezidențiale, reabilitări, modernizări și extinderi de instituții educaționale și alte clădiri publice, servicii suport pentru întreprinderile inovative în domeniul IT, optimizarea și eficientizarea energetică a sistemelor de comunicații și a sistemului de transport public de călători, inclusiv prin construirea de hub-uri destinate transportului interurban, sisteme *park and ride* în stațiunea Mamaia, numeroase proiecte de îmbunătățire a mediului urban, inclusiv a spațiilor verzi, promovarea activităților de ciclism, proiecte spectaculoase adresate reabilitării și valorificării importantului patrimoniu cultural și arheologic, investiții în infrastructura turistică, atât în Mamaia, cât și în Constanța (porturi de agrement, Black Sea Esplanade, Riviera Tomis, teleschi, telegondola, agrement), stabilimente sociale, etc. De asemenea, cooperarea transfrontalieră și transnațională este prevăzută prin proiecte concrete. Pentru implementarea Strategiei de Dezvoltare și Promovare a Turismului, proiectele propuse urmăresc sporirea atractivității ambelor localități Constanța și Mamaia - prin reabilitarea, refuncționalizarea și dotarea orientată către turism a numeroaselor spații publice localizate pe traseul fluxurilor de turiști, crearea de noi oportunități de atragere și reținere a turiștilor sau de promovare a orașului turistic. Multe din proiecte sunt cuprinse și în alte strategii locale sau județene, dar prin efectul sinergic, ele sunt relevante și pentru dezvoltarea turismului.

Municipalitatea **Constanța** își asumă marea majoritate a proiectelor în mod individual, în contextul Strategiei de Dezvoltare Urbană a Polului de Creștere Constanța, respectiv ca membru al Asociației de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) „Zona Metropolitană Constanța”. Alte aranjamente partenariale pentru implementarea proiectelor propuse indică asocieri cu autorități centrale, ONG-uri, sau asocieri de tipul ADI, cum ar fi „Dobrogea” sau „Apă-Canal Constanța”. În domeniul turismului sunt prevăzute parteneriate și cu entități private.

Într-un mod similar, municipiul **Mangalia** își propune o serie amplă de proiecte care acoperă tot spectrul de nevoi la nivel orășenesc, incluzând cele șase stațiuni turistice: proiecte dedicate infrastructurii de bază a orașului, reabilitării și eficientizării energetice a clădirilor publice și rezidențiale, iluminatului, serviciilor de sănătate și sociale, transportului, inclusiv a celui ecologic, învățământului. Activitatea turistică este vizată prin proiecte de infrastructură, inclusiv pentru tratament balnear, valorificarea patrimoniului cultural, o grădină zoologică în Pădurea Comorova. Mai mult, Mangalia își propune să investească în producerea de energie din surse eoliene. Proiectele vor fi abordate de către

⁸⁷ <http://www.madr.ro/docs/fep/2015/axa4/FLAG-arie-si-puncte-de-contact-2015.pdf>

⁸⁸ <http://www.zmc.ro/PID/2017/Constanta.pdf>

Mangalia în mod individual sau prin aranjamente parteneriale care includ ADI „Apă-Canal Constanța” sau parteneriate cu autorități centrale sau instituții publice locale.

Diversitatea de proiecte prin care orașul **Năvodari** își propune să implementeze strategia de dezvoltare locală este largă, de la proiecte privind infrastructura rutieră și cea de transport ecologic, cu includerea de poduri pentru asigurarea comunicării între cele două secțiuni ale orașului, modernizarea și extinderea spațiilor publice, inclusiv a celor de petrecere a timpului liber, reabilitări și modernizări a instituțiilor de învățământ, a serviciilor medicale și a celor sociale. Turismul va fi dezvoltat prin proiecte dedicate extinderii infrastructurii necesare zonelor de investiții turistice private, prin realizarea de atracții turistice, cum ar fi acvariu, parc zoologic, port turistic, sanatoriu balnear, spații culturale, etc. Suplimentar, Strategia de Dezvoltare Urbană a Polului de Creștere Constanța cuprinde și alte proiecte care adresează orașul Năvodari⁸⁹ - de eficientizare energetică a clădirilor publice, îmbunătățirea mobilității, spații verzi și parcuri, centre sociale. Aceste proiecte vor fi implementate, preponderent, de Oraș, fără parteneri.

Proiectele propuse de Strategia de Dezvoltare Durabilă a Orașului **Eforie** acoperă o arie amplă de teme, cu abordări investiționale și neinvestiționale care presupun antrenarea tuturor categoriilor de stakeholderi și beneficiari locali, nu doar a autorității publice. Astfel, pentru comunitatea locală se propun proiecte de îmbunătățire și extindere a infrastructurii de bază, a spațiilor verzi, a serviciilor sociale și de sănătate, precum și de reabilitare și eficiență energetică a clădirilor publice și a celor rezidențiale. Proiecte de stimulare a ocupării și mobilitate pe piața muncii adresează grupa de vârstă activă, iar mediului de afaceri i se propune înființarea unui cluster și a unui incubator de afaceri, precum și infrastructura necesară desfășurării activităților de pescuit comercial. Mediul înconjurător este tratat mai ales din perspectiva localizării orașului pe țărm, prin proiecte de reabilitare a falezelor, protecție a plajelor și îmbunătățire a calității mediului marin. În cadrul proiectelor promovate prin Zona Metropolitană Constanța⁹⁰, numeroase sunt de eficientizare energetică a clădirilor publice și rezidențiale, de mobilitate și accesibilizare a zonelor turistice, de îmbunătățire a sistemelor rutiere și crearea rutelor de transport ecologic, a infrastructurii sociale, iar pentru sectorul de turism sunt propuse proiecte de extindere și modernizare a infrastructurii turistice, inclusiv a portului turistic, a facilităților destinate tratamentului balnear, a celor de agrement. Atât parteneriate cu autorități centrale, prin intermediul ADI „Dobrogea” și „Apă-Canal Constanța” cât și cu mediul privat vor asigura implementarea acestor proiecte.

În ceea ce privește resursele financiare necesare implementării strategiilor de dezvoltare locală, acestea sunt reprezentate în mod major de fondurile europene - Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul de Coeziune, Fondul Social European, precum și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime, respectiv de programele operaționale prin care se ating obiectivele acestor fonduri în România⁹¹. Suplimentar, Guvernul României

⁸⁹ <http://www.zmc.ro/PID/2017/Navodari.pdf>

⁹⁰ <http://www.zmc.ro/PID/2017/Eforie.pdf>

⁹¹ <http://www.fonduri-ue.ro/po>

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

finanțează, în special, proiecte de infrastructură destinată dezvoltării locale⁹², precum și obiective culturale, sportive, de învățământ sau sociale⁹³. Cooperarea transfrontalieră România-Bulgaria beneficiază de mai multe surse financiare, cea mai importantă fiind Programul Interreg V-A România-Bulgaria 2014-2020⁹⁴, dar și Programul Black Sea⁹⁵, Programul Interreg Dunărea⁹⁶ sau Fondul de Granturi pentru Cooperare Regională al Spațiului Economic European și Norvegiei⁹⁷.

⁹² Programul Național de Dezvoltare Locală, <http://www.mdrap.ro/lucrari-publice/pndl>

⁹³ Prin Compania Națională de Investiții, <http://www.cni.com.ro>

⁹⁴ <http://www.interregrobg.eu>

⁹⁵ <https://blacksea-cbc.net/>

⁹⁶ <http://www.interreg-danube.eu/>

⁹⁷ <https://eeagrants.org/regionalcooperation>

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

3. REGIUNEA TRANSFRONTALIERA A MĂRII NEGRE

3.1. Analiza teritoriului total

3.1.1. Introducere

Strategia comună pe termen mediu a regiunea transfrontaliera a Mării Negre pune accent pe cooperarea între comunitățile locale și autoritățile publice pentru dezvoltarea regională coordonată în contextul obiectivelor proiectului „Rețeaua de cooperare inteligentă a comunităților de la Marea Neagră din regiunea transfrontalieră” / BS SMART NETWORK. Documentul este un instrument care se va pune în aplicare și va realiza sinergia dintre municipiile de la Marea Neagră din regiunea Dobrich - Balchik, Kavarna, Shabla și municipiile de la Marea Neagră și unitățile teritoriale autonome din județului Constanța - Năvodari, Eforie, Mangalia, Constanța.

Scopul principal al analizei este de a prezenta situația actuală din teritoriul țintă, care include cele șapte municipii de la Marea Neagră, dintre care trei - în partea bulgară a regiunii transfrontaliere - Balchik, Kavarna, Shabla și patru - în partea română - Constanța, Năvodari, Mangalia și Eforie, având în vedere oportunitățile și potențialul de cooperare și dezvoltare teritorială comună.

Analiza situației se bazează pe studii și date statistice curente privind zona țintă și acoperă localizarea geografică, clima și resursele naturale, patromoniul cultural și istoric, infrastructura, dezvoltarea economică, sfera socială și învățământul, capacitatea administrativă, dar doar din punctul de vedere al potențialului de cooperare și dezvoltarea teritorială comună. Punctele forte și slabe ale întregului teritoriu sunt examinate în totalitate, fără a fi împărțite în categorii în ceea ce privește fezabilitatea programării în comun și planificarea dezvoltării. Oportunitățile și amenințările sunt, de asemenea, luate în considerare împreună, deoarece o mare parte din realizarea acestora, respectiv reducerea, depinde în mod direct de capacitatea administrativă a structurilor care realizează planificarea comună și dezvoltarea teritorială coordonată.

Pentru pregătirea părții analitice s-au folosit date de la Institutul Național de Statistică din Bulgaria și din România pentru anii 2016 și 2017. În cadrul întâlnirilor cu reprezentanții părților interesate au fost validate concluziile generale despre teritoriu și au fost discutate viziunea și obiectivele strategice ale viitoarei cooperări și dezvoltări teritoriale coordonate a zonei țintă. Principalele caracteristici ale teritoriului sunt determinate în baza analizelor ambelor părți - în Bulgaria și România și având în vedere potențialul de cooperare și de planificare teritorială comună.

3.1.2. Principalele caracteristici ale teritoriului

Teritoriul țintă al strategiei cuprinde șapte unități administrativ-teritoriale din regiunea transfrontalieră România - Bulgaria - Balchik, Kavarna, Shabla, Constanța, Năvodari, Mangalia și Eforie. Teritoriul are o suprafață totală de 1 601,26 km² și o populație de 449 442 de locuitori.

Municipiu / Unitate administrativ-teritorială	Populație (31.12.2017)	Suprafață (km ²)
Balchik	19 647	523.58
Kavarna	14 208	481.40
Shabla	4 474	329.60
Constanța	316 303	124.89
Mangalia	41 888	62.26
Năvodari	41 882	70.31
Eforie	11 040	9.22
Total:	449 442	1 601.26

Caracteristicile și problemele teritoriului țintă sunt în mare parte determinate de localizarea geografică a municipiilor constitutive și a unităților administrativ-teritoriale, ceea ce determină într-o mare măsură dezvoltarea lor economică și socială.

În ciuda situației geografice favorabile datorită deschiderii la Marea Neagră, teritoriul rămâne în afara coridoarelor principale de transport "Nord-Sud" și "Est-Vest", cu excepția Constanței. Marea Neagră are o importanță comercială majoră pentru dezvoltarea municipiilor românești și, în special, pentru Constanța, având în vedere portul, în timp ce pentru partea bulgară a teritoriului, Marea Neagră are în general o semnificație de agrement. **Relieful** teritoriului este de câmpie și câmpie-deluros. Teritoriul este clar împărțit în două părți din punct de vedere geografic: platoul dobrogean și partea de coastă. Înfluență exercită două zone climatice - climatul moderat - continental și climatul Mării Negre. Întregul teritoriu este foarte vulnerabil la schimbările climatice, încadrându-se în zonele cu cea mai mare vulnerabilitate. Principalul tip de soluri de pe teritoriu sunt cernoziomurile bogate, slab aluviale și aluviale cernoziomuri, permițând cultivarea unei varietăți de culturi agricole cu randamente ridicate și stabile. Trăsăturile caracteristice ale cernoziomilor asigură o bună fertilitate naturală, care se combină favorabil cu specificul climatic al zonei. În ciuda precipitațiilor scăzute, culturile agricole sunt aprovizionate bine cu umezeală din cauza umidității atmosferice ridicate și volatilității scăzute în regiunea de pe coasta Mării Negre. Deși teritoriul este sărac în suprafețe de ape curgătoare, resursele minerale disponibile sunt o resursă exclusivă. Apa mării face parte din categoria cu salinitate mică și sunt o resursă naturală valoroasă. Calitățile de agrement ale apei mării sunt completate

de apele termale și minerale disponibile, ceea ce este esențial pentru prelungirea sezonului turistic și îmbogățirea produsul tradițional. În afară de recreere, apa mării are o semnificație economică pentru teritoriu. Una dintre resursele specifice ale zonei este nămolul terapeutic marin („Tuzla“ Balchik-ului, Baltata și Tuzla Shablei, Mangalia, Eforie, care au potențial pentru dezvoltarea tratamentelor cu nămol. Teritoriul se distinge prin frumusețea naturală și atracțiile sale culturale unice, combinate cu natura conservată și biodiversitatea bogată, care favorizează dezvoltarea serviciilor turistice și celor conexe. Sunt prezente, de asemenea, oportunități bune pentru creșterea valorii adăugate a agriculturii și producției de produse ecologice. Teritoriul țintă este bogată în arii protejate, atracții naturale și are o biodiversitate semnificativă de importanță mondială. Conservarea biodiversității are potențialul de a crea locuri de muncă - legate direct de conservarea și îmbunătățirea habitatelor și speciilor. ***Creșterea capacității teritoriului țintă de valorificare a patrimoniului natural este esențială, și în ceea ce privește oportunitățile de afaceri și crearea de locuri de muncă (eco-turism, turism rural integrat etc.). Sunt necesare acțiuni proactive în domeniul protecției mediului, iar existența unor caracteristici și resurse unice ar trebui privită ca o oportunitate de cooperare și dezvoltare, nu ca o constrângere. Posibile acțiuni de comunicare și diseminare a cunoștințelor pentru utilizarea durabilă a serviciilor ecosistemice pentru beneficii publice optime, precum și de alți factori pentru dezvoltarea socio-economică a teritoriului. Parteneriatele public-privat în domeniu sunt un instrument adecvat pentru atingerea obiectivelor comune ale dezvoltării durabile.***

Regiunea transfrontalieră este printre zonele cele mai amenințate și cele mai afectate de la Mării Negre din cauza contactului cu marea. Cu toate acestea, viitorul său este strâns legat de dezvoltarea rațională a afacerilor maritime, securitatea, conservarea mediului înconjurător, turism maritim și de recreere și conservarea patrimoniului cultural de-a lungul zonei de coastă și acvatoriului. Eroziunea și degradarea solului au urmări importante asupra mediului și sectorului social. Eroziunea țărmului din cauza modificării condițiilor hidraulice este o problemă care are implicații transfrontaliere. Defrișarea este un alt factor major care contribuie la degradarea solului. ***Problemele sunt complexe, interdisciplinare și necesită aplicarea de inovații și soluții inovatoare, de exemplu dezvoltarea de proiecte ecologice și economice interdisciplinare pentru a face față provocărilor.***

Teritoriul transfrontalier are o istorie extrem de bogată, care trece prin diferite epoci istorice, care au lăsat urme, care continuă să stârnească interes și să capteze atenție. O bună parte din patrimoniul cultural și istoric disponibil nu este pe deplin explorat. Acesta este un potențial pentru dezvoltarea cercetării și aplicării inovațiilor în sfera arheologiei, dar și a turismului și a formelor sale alternative bazate pe patrimoniul cultural și istoric. ***Eventualele acțiuni comune și punerea în aplicare a unui parteneriat pentru conservarea și valorificarea patrimoniului cultural și istoric al teritoriului reprezintă baza pentru atragerea unui interes și mai mare, inclusiv investitori.***

Deși cu caracteristici similare ale locației și ale resurselor, economia ambelor părți ale teritoriului are o specificitate și direcție diferite. În timp ce partea românească este puternic industrializată, cu prezența unei rafinării de importanță națională și a unui port mare, în municipiile bulgare sectoarele determinante din punct de vedere structural sunt agricultura și turismul. Dezvoltarea afacerilor în partea bulgară a teritoriului se confruntă cu provocări importante cum ar fi investițiile insuficiente pentru reînnoire tehnologică și inovare, competitivitatea insuficientă, lipsa resurselor financiare libere pentru dezvoltare, interesul întreprinderilor pentru cercetare și inovare este relativ ridicat în regiunea Sud-Est a României, care include orașele Constanța, Mangalia, Năvodari și Eforie, respectiv 18,48% din toate întreprinderile sunt inovatoare comparativ cu indicele național de 12,87%. Această activitate este concentrată în orașele Constanța, Năvodari și Mangalia, datorită contextului industrial și prezenței marilor companii. În ambele părți ale teritoriului se dezvoltă agricultura, dar aceasta este mult mai pronunțată în municipiile Balchik, Kavarna, Shabla decât în celelalte patru orașe din regiunea transfrontalieră. Agricultura se bazează în general pe cultivarea plantelor monoculturale, cu o tendință de diversificare și îmbogățire a culturilor. Industria prelucrătoare din teritoriu este slab reprezentată, nu sunt pe deplin exploatate legăturile de integrare dintre producători și prelucrători și dezvoltarea clusterelor. ***Oportunitățile de a aplica metode de recoltare durabile și ecologice sunt premisele pentru apariția unei economii bazate pe bio și construirea de rețele pentru a se crea valoare într-o gamă largă de sectoare economice.***

Turismul este susținut puternic pe întregul teritoriu, cu o prezență și dezvoltare semnificativă în municipiile bulgare, în timp ce în partea română această dezvoltare se află într-o etapă mai timpurie. Teritoriul are resurse și potențial turistic semnificativ. Caracteristicile naturale unice, flora și fauna bogate, natura frumoasă și curată, izvoarele minerale și nămolul, combinate cu patrimoniul cultural și istoric semnificativ, presupun dezvoltarea activă a turismului în toate formele sale, pe lângă turismul maritim tradițional. Dezvoltarea sectorului ar trebui să se concentreze pe depășirea caracterului sezonier și creșterea ocupării locurilor de cazare și mijloacelor de cazare, prin diversificarea serviciilor turistice, astfel încât să se asigure dezvoltarea unor tipuri specializate de turism. Ar trebui dezvoltate activități care să ofere turism rural integrat, eco-, vinicol, culinar, de vânătoare etc. Astfel se va dezvolta potențialul teritoriului și valorificarea patrimoniului natural și cultural. În plus, se pot folosi unitățile de adăpost și cazare pentru a crea venituri și locuri de muncă în afara sezonului de vârf - pentru festivaluri și turism cultural, cazare pentru anumite categorii de utilizatori. Este necesar să se creeze noi și să se modernizeze serviciile turistice existente și să se promoveze teritoriul pentru a spori calitatea produsului turistic, precum și echipamentele pentru forme alternative de turism. Regiunea transfrontalieră se caracterizează printr-un sezon turistic relativ scurt, însă resursele disponibile reprezintă un stimulent pentru extinderea ofertei turistice tradiționale și prelungirea sezonului. Dezvoltarea turismului durabil și îmbogățirea produselor turistice tradiționale pe orizontală

și pe verticală reprezintă principalul obiectiv strategic al fiecărei autorități locale din teritoriu. ***Planificarea comună și dezvoltarea spațială coordonată pot conduce la beneficiile reciproce și la aplicarea bunelor practici și abordări deja cunoscute în Bulgaria, împiedicând astfel consecințele nedorite pentru dezvoltarea sectorului (suprastructuri, construcții ilegale etc.)***

Prezența unei bariere lingvistice împiedică, de asemenea, conectivitatea. ***Potențialul de depășire a acestei probleme se regăsește în abordări nestandardizate și promotori inovatori, cum ar fi activități comune de tineret, practici și schimburi de studenți, proiecte interșcolare, proiecte comune în domeniul culturii etc. Marketingul comun al teritoriului, real și virtual, poate atrage structurile de tineret și instituțiile de învățământ pentru a extinde parteneriatul și cooperarea durabilă.***

Teritoriul are diferențe în ceea ce privește caracteristicile demografice și în sfera socială. Deși există o tendință de îmbătrânire a populației în ambele părți, ea este mai pronunțată în partea bulgară. Una din alte caracteristici nefavorabile ale părții bulgare a teritoriului pare a fi nivelul scăzut de educație și de calificare a lucrătorilor și șomerilor, precum și procesele legate de creșterea proporției de rezidenți care sunt pe punctul de excludere socială sau de dincolo (din cauza veniturilor scăzute sau din multe alte motive), precum și o dispariție a forței de muncă. Deteriorarea structurii de vârstă a populației reflectă dimensiunea și calitatea resurselor de muncă. ***Îmbătrânirea forței de muncă în condițiile unei pieți dinamice a forței de muncă, cu cerințe care se schimbă în continuu față de abilitățile și aptitudinile ocupaționale ale angajaților, creează necesitatea unei creșteri continue a potențialului general și a învățării pe tot parcursul vieții a forței de muncă. În acest context, abordările inovatoare și cooperarea în infrastructura educațională și socială a teritoriului, sprijinirea procesului de integrare a forței de muncă, mobilitatea și îmbunătățirea capacității teritoriului sunt de o importanță deosebită.*** Nu există aproape nici o mobilitate a forței de muncă în regiune. Dintre problemele esențiale ale dezvoltării părții bulgare a teritoriului, cele mai grave sunt problemele grave structurale și demografice, nivelul scăzut al educației, șomajul în rândul populației. Municipiile Balchik, Kavarna, Shabla se caracterizează printr-o scădere continuă a numărului total al populației și deteriorarea structurii de vârstă din cauza ratei natalității scăzute, mortalității ridicate și migrației. Populația găsește greu un loc de muncă permanent, iar lipsa locurilor de muncă și economia subdezvoltată reprezintă o problemă serioasă. ***Prezența mânei de lucru disponibilă, chiar dacă e slab calificată, poate fi transformată într-un avantaj pentru dezvoltarea anumitor domenii de activitate, cum ar fi industriile creative, serviciile de sănătate ș.a.m.d. Cooperarea în afaceri și căutarea de soluții inovatoare și eficiente pentru teritoriu pot transforma aceste caracteristici negative în potențial de dezvoltare.***

Zona transfrontalieră are caracteristici diferite în ceea ce privește structura așezărilor și infrastructura. Localitățile mici de pe teritoriu au grade diferite de dezvoltare în

comparație cu condițiile mediului și o calitate mai scăzută a vieții. Există o puternică concentrare a populației în centrele municipale care au o conducere clară în termeni administrativi, economici și culturali. Spre deosebire de teritoriul Bulgariei, cu trei municipii mici separate, orașele românești fac parte dintr-o zonă metropolitană mare Constanța. Infrastructura (tehnică, rutieră, de comunicații) este relativ bine dezvoltată, dar teritoriul, practic, nu are nici o conectivitate, în ciuda existenței unei căi comune. Conectivitatea insuficientă a teritoriului transfrontalier și lipsa transportului public între cele două părți ale teritoriului nu facilitează cooperarea și interacțiunea la nivelul cetățenilor și a structurilor. Planificarea coordonată și acțiuni orientate pe cele trei sectoare - autorități publice, afaceri și societatea civile - pentru cooperare sunt premisele pentru realizarea societății - scopuri utile și dezvoltarea durabilă a teritoriului.

3.1.3. Analiza SWOT

Așezare, resurse naturale și mediul înconjurător	
Puncte forte:	Puncte slabe:
Teritoriu comun și locație geografică favorabilă, zonă de frontieră, la malul Mării Negre și pe drumul principal România - Turcia;	Existența complexelor turistice și a activităților turistice cu impact potențial negativ asupra mediului;
Existența unor resurse naturale similare, peisaje frumoase și un mediu relativ curat, litoral extins și accesibil, climă și temperaturi favorabile;	Alunecările de teren și abraziunea teritoriului, impactul negativ al proceselor de eroziune;
Prezența numeroaselor arii protejate, rezerve, peisaje atractive, topografie diversă;	Abordarea tradițională a resurselor naturale disponibile și lipsa de abordărilor și soluțiilor inovatoare;
Balanța ecologică conservată, flora și fauna specifică, cu reprezentanți ai diferitelor zone, specii rare și pe cale de dispariție, endemice și relict, prezența unei mari varietăți de plante valoroase;	Dezvoltarea activității economice pe teritoriu, cu impact potențial asupra mediului;
Existența unor depozite semnificative de nămol terapeutic și ape minerale;	Structura dezvoltată insuficient pentru utilizarea resurselor disponibile de nămol terapeutic și ape minerale;
Păstrarea și menținerea purității aerului și a solului, disponibilitatea resurselor	Dezvoltarea puternică a activităților turistice fără a se dezvolta tursimul alternativ;

forestiere cu funcții de protecție și recreație;	
Soluri fertile cu randament ridicat;	Dezvoltarea intensivă a agriculturii, în special în partea bulgară a teritoriului;
Probleme similare legate de conservarea resurselor naturale;	Tendențe de deteriorare a parametrilor de mediu;
Probleme și politici comune pentru protecția Mării Negre;	Activitate insuficientă în structurile supranaționale pentru conservarea Mării Negre;
Existența politicilor similare, a sistemelor și structurilor de management al mediului pentru conservarea resurselor naturale;	Monitorizarea și aplicarea nesatisfăcătoare a legislației de mediu;
Implementarea unei abordări integrate a gestionării deșeurilor la nivel regional;	Lipsa coordonării și angajării politicilor sectoriale și a acțiunilor sectoriale pe teritoriu din punctul de vedere al realizării unui efect sinergic pentru dezvoltarea complexă;
Prezența documentelor strategice naționale și supranaționale pentru Marea Neagră;	Lipsa unei cooperări durabile cu institutele de cercetare și dezvoltare pentru acțiuni comune de protecție a mediului;
Implicarea activă a autorităților locale și a sectorului neguvernamental în implementarea planurilor și politicilor în domeniul mediului;	Programe și inițiative educaționale insuficiente pentru a informa cetățenii cu privire la consecințele poluării mediului;
Sisteme și structuri funcționale pentru colectarea și tratarea deșeurilor, apă, purificare, colectare, transport și eliminare;	Nivelul scăzut de construcție și lipsa de canalizare în localitățile mici;
Patrimoniul cultural și istoric și sfera culturală	
Istoria generală, patrimoniul cultural și istoric bogat și recunoscut, cu caracteristici unice și cu potențial de dezvoltare;	Mijloace insuficiente pentru menținerea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural și istoric;
Istории culturale conservate și un bogat calendar cultural;	Bariera lingvistică;
Rețeaua dezvoltată de structuri în sfera culturală;	Lipsa resurselor financiare suficiente;

Structura localităților, infrastructura tehnică și rutieră	
Structura localităților stabilită;	Dezechilibru intern în mărimea orașelor individuale;
Infrastructură construită;	Mijloace insuficiente pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii;
Localizarea corespunzătoare a coridoarelor europene de transport;	Lipsa alternativelor intermodale;
Accesibilitatea relativ ușoară a teritoriului;	Incoerența schemelor de transport, lipsa de flexibile de transport și comunicații;
Infrastructură tehnică bine dezvoltată;	Caracteristici prezente ale regiunilor periferice (în special pentru partea bulgară);
Rețea rutieră construită;	Îmbătrânirea bazei materiale a transportului public, lipsa alternativelor;
Investiții în domeniul imobiliar;	Lipsa unor planuri generale de dezvoltare;
Dezvoltarea economică	
Tendențe și tradiții economice clare;	Diferența în sectoarele de identificare structurală a celor două sub-teritorii și diferențele în dezvoltarea economică între așezări, dezechilibrul în dezvoltarea teritoriului;
Disponibilitatea resurselor pentru dezvoltarea activităților economice și antreprenoriatului;	Stimulente insuficiente pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial și a afacerilor;
Tradiții și industria ușoară dezvoltată;	Implementarea insuficientă a inovației;
Bază de materii prime stabilă;	Lipsa clustering-ului construit;
Dezvoltarea activităților turistice;	Sezonalitatea turismului;
Pătrunderea treptată a formelor alternative de turism;	Cadre insuficient pregătite;
Potențial de oportunități pentru dezvoltarea unei economii circulare;	Lipsa parteneriatelor durabile în domeniul activităților de dezvoltare;
Resursele disponibile pentru gruparea pe verticală și orizontală;	Industrii cu valoare adăugată scăzută;
Demografia, sfera socială, învățământul	
Existența unui personal cu experiență în sectoare economice adecvate regiunii;	Distribuția inegală a populației pe teritoriu;

Mână de lucru disponibilă;	Caracteristicile demografice degradate ale regiunii;
Infrastructura construită a serviciilor sociale și de sănătate;	Lipsa personalului calificat pentru extinderea serviciilor oferite în turism;
Prezența instituțiilor de învățământ;	Realizarea profesională dificilă în sate, sectorul restrâns de muncă și profesional;
Disponibilitatea unui fond de locuințe sociale în localitățile mici;	Un număr tot mai mare de persoane aflate într-o stare de excluziune socială;
Capacitatea administrativă	
Capacitatea creată pentru dezvoltarea și gestionarea proiectelor;	Fluctuația de personal și dependența de factorii externi;
Legislația armonizată și transpusă și documentele strategice de bază adoptate;	Ciclicitatea autorităților publice;
Încredere și relații de parteneriat;	Durabilitate insuficientă în parteneriate;
Potențial de finanțare a proiectelor transfrontaliere;	Aplicarea insuficientă a normelor la nivel local;

Oportunități	Amenințări
Coordonarea intersectorială, dezvoltarea tehnologică și cadrul de reglementare aprobat de ambele părți la nivel național și local pentru realizarea cooperării;	Lipsa voinței politice;
Autorități publice, sector de afaceri și sectorul neguvernamental active;	Lipsa de interes a părților implicate de a pune în aplicare măsurile;
Resurse disponibile pentru rezolvarea problemelor comune;	Vulnerabilitatea față de schimbările climatice și deteriorarea performanței de mediu;
Implicarea în programarea la nivel mai superior și atragerea interesului față de teritoriu pentru implementarea inovațiilor și activităților pilot;	Lipsa interesului din partea societății și neimplicarea comunității civile în procesele de luare a deciziilor și creare a politicilor;
Identificarea partenerilor potriviți pentru aplicarea practică a soluțiilor și tehnologiilor inovatoare;	Scăderea capacității resurselor umane în teritoriu;
Atragerea de resurse pentru inovații în zonă;	Absența soluțiilor comune;

3.1.4. Părțile interesate

Pentru a pune în aplicare Strategia comună, este necesară integrarea completă la toate nivelurile comunității. Barierele față de empatia publică trebuie eliminate, inclusiv cele lingvistice, juridice, operaționale, precum și depășirea distincțiilor dintre diferiți actori. Implicarea eficientă a comunității civile în planificare, conducere și luarea deciziilor poate fi realizată numai prin stimularea continuă, sporirea competenței și a angajamentului financiar al instituțiilor locale, regionale, naționale și supranaționale.

La nivel teritorial și sectorial, părțile interesate au fost identificate, iar unele dintre ele și-au declarat participarea voluntară la rețeaua comună: (în tabelul de mai jos sunt marcați cu * membrii Rețelei Comunității Mării Negre din zona transfrontalieră *)

		ROMÂNIA	BULGARIA
SECTOARE/ GRUPURI PĂRȚI INTERESATE		PĂRȚI INTERESATE	PĂRȚI INTERESATE
SECTORUL PUBLIC	Administrația locală / Administrația locală	✓ Orașul Cernavoda*; Oraș Eforie*; Oraș Hirșova*; Primăria Negru Voda*; Primăria Agigea*; Primăria Techirghiol*; Comuna 23 August*; Primăria Comuna Cerchezu*; Comana; Lumina*; Mihail Kogălniceanu*; Pestera*; Poarta Alba; Tuzla*; Valu lui Traian*;	✓ Municipiile Balchik*, Kavarna*, Shabla* ✓ Primar; ✓ Municipalitatea; ✓ Consiliul municipal; ✓ Primarii și adjuncții primari.
	Învățământ / Instituțiile de învățământ		✓ Colegiul din Dobrich către Universitatea din Shumen; ✓ Școala superioară de management; ✓ Colegiul Tehnologic Dobrogean - Dobrich; ✓ Centrul Educațional Verde din Shabla*
	Patrimoniul istoric și cultural/ Muzeu		✓ Muzeul de istorie din Kavarna * ✓ Muzeul de istorie din Balchik;
	Putere de stat/ Nivel regional		
	Structuri de stat la nivelul regional în		✓ Guvernatorul districtual al regiunii Dobrich *

	domeniul DEZVOLTAREA REGIONALĂ		✓ Consiliul regional pentru dezvoltare al regiunii Dobrich;
	Structuri de stat la nivelul regional în domeniul AGRICULTURII		✓ Direcția regională "Agricultura" Dobrich;
	Structuri de stat la nivelul regional în domeniul PROTECȚIA MEDIULUI		✓ Inspectoratul Regional de Mediu și Apă (RIOSV);
	Putere de stat/ Nivel municipal		
	Structuri de stat la nivel municipal în domeniul POLITICII SOCIALE	✓ Fundatia Umanitara Clopot* ;	✓ Direcția Biroul Muncii pentru municipiul Balchik - în orașul Balchik; ✓ Direcția Biroul Muncii - Municipiul Kavarna; ✓ Direcția Asistență Socială, Primăria Municipiului Balchik - Direcția Asistență Socială;
SECTORUL NONPROFIT	Entități juridice nonprofit		
	Asociații în domeniul învățământului	✓ Institutul pentru dezvoltarea resurselor umane*; ✓ Central pentru resurse civice*;	✓ Consilii școlare;
	Asociații în domeniul sportului și activităților de tineret	✓ Club sportiv "Top Spin - 08", Constanta*; ✓ Club sportiv "Top star table tennis"*, Constanta; ✓ Asociația sportivă "Acvila"*, Constanta;	✓ Clubul de baschet „Chernomorets“ *- Balchik; ✓ Clubul Sportiv petanque "Lazur" - Shabla*; ✓ Club maritim „Portus Karia“ - Shabla*; ✓ Club sportiv "Cherno More - 2005"*; ✓ Asociația „Veloklub Kavarna"*;
	Asociațiile de Asistență pentru Afaceri	✓ Camera de Comerț, Industrie și Navigație - Constanța; ✓ Metropolitan Cluster*; ✓ Asociația "Institutul pentru promovarea turismului si economie aplicata"*;	✓ Camera de Comerț și Industrie - Dobrich*; ✓ Grupul de inițiativă locală "Balchik-General Toshevo"; ✓ Asociația "Riviera Mării Negre-Dobrogea" - Kavarna*;

		✓ Centrul National de Promovare a Transportului Intermodal*;	✓ Grupul de pescuit pentru inițiativa locală MIRG Shabla - Kavarna - Balchik*; ✓ Asociația Turistică "Kavarna" - Kavarna*;
	Asociații care oferă informații despre programele europene	✓ Asociația Grup local Dobrogea Sud*;	✓ Centrul regional de informare Dobrich*
	Asociații în domeniul culturii	✓ Asociația culturală "Grand Show", Constanta*;	✓ Asociația "Patrimoniul Bulgar" - Balchik* ✓ Asociația "DESPRE BALCHIK" - Balchik*; ✓ Asociația "Uniți pentru Shabla" - Shabla*;
	Asociații în domeniul protecției mediului și a apei	✓ ONG Mare Nostrum*; ✓	✓ Asociația pentru Ecologie și Dezvoltare Durabilă - "Getia Pontica" - Kavarna*;
	Bisericile și organizațiile religioase		✓ Bisericile;
	Instituții culturale cu statut de structuri ale societății civile		Casele de cultură de pe teritoriu;

În ciuda limitării teritoriale a strategiei, aceasta ar trebui să implice și structuri externe pentru a pune în aplicare anumite măsuri și pentru a atinge obiective strategice. Având în vedere existența unor organizații și instituții din afara zonei țintă, care sunt foarte interesați, dar nu au reprezentanții lor în zona de frontieră, în momentul planificării activităților și măsurilor strategiei, astfel de structuri ar trebui să aibă neapărat reprezentanții lor specifici. Astfel de structuri sunt, de exemplu: Institutul de Oceanologie către Academia Bulgară de Științe, Institutul Dobrogean Agricol, Direcția bazinului Mării Negre - Varna, Forumul societății civile și a altor organizații legate de dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor relevante pentru regiunea de frontieră.

3.2. Strategia pentru cooperare și dezvoltare teritorială coordonată a regiunea transfrontalieră a Mării Negre

Partea strategică a **Strategia pentru cooperare și dezvoltare teritorială coordonată a regiunea transfrontalieră a Mării Negre** a fost elaborată pe baza unei analize teritoriale și socio-economice, a unui studiu al documentelor strategice care afectează teritoriul și luând în considerare experiența în implementarea cooperării pentru dezvoltarea teritorială și atitudinile și disponibilitatea acțiunilor comune ale părților interesate de ambele părți ale frontierei. Aceasta este în concordanță cu obiectivul de "Cooperare teritorială europeană" al Uniunii Europene.

3.2.1. Domeniul de aplicare al Strategiei

Strategia acoperă zona transfrontalieră a Mării Negre, care acoperă municipiile de la Marea Neagră pe regiunea Dobrich - Balchik, Kavarna, Shabla și Marea Neagră și unitățile administrativ-teritoriale din județul Constanța - Năvodari, Eforie, Mangalia și Constanța. Acest teritoriu este conectat prin Marea Neagră ca o frontieră comună și este separat formal de granița de stat dintre România și Bulgaria.

Perioada implementării Strategiei este pe termen mediu, până la 5 ani de la lansarea acesteia. Coincide cu perioada de programare a obiectivelor de "Dezvoltare teritorială europeană" a Uniunii Europene pentru noua perioadă de programare 2020+.

Pragmatismul acestui document strategic constă în sprijinirea convergenței și cooperării dintre comunitățile locale și autoritățile publice în elaborarea și planificarea politicilor la nivel local și regional, și de a identifica problemele comune și soluțiile comune, metodele și mijloacele de implementare a acestora în zona vizată pentru a se asigura investiții și alte resurse financiare, inclusiv din fondurile care finanțează dezvoltarea în noua perioadă de programare. În acest sens, Strategia are un caracter auxiliar, iar analizele, obiectivele și măsurile cuprinse de aceasta își au locul în documentele strategice regionale și locale reglementate de legislația națională relevantă pentru a asigura pe deplin dezvoltarea potențialului mecanismelor de cooperare.

3.2.2. De ce este necesară Strategia?

✓ *Prezența resurselor comune*

Datorită așezării geografice, în Regiunea Transfrontalieră a Mării Negre se află **resurse naturale comune** - apă, sol, climă, energie, animale și plante, minerale. Îngrijirea, conservarea și utilizarea acestora în condițiile schimbărilor climatice, pe de o parte, și activitatea antropică activă, pe de altă parte, reprezintă o provocare care depășește deciziile naționale.

Faptele istorice ale teritoriului țintă vorbesc despre un **trecut comun, despre interferența culturilor, a obiceiurilor și a credințelor**. Avem o **religie comună**, care a format secole la rând spiritualitatea oamenilor de pe ambele părți ale graniței.

Conectivitatea teritoriului își găsește proiecțiile chiar și în perioada modernă. Există **procesele paralele** în viața economică și socială care determină nevoile generale ale populației din municipiile din Marea Neagră. Natura comună, istoria și actualitatea teritoriului țintă sunt premise pentru o strategie comună bazată pe cooperare.

✓ **Cooperare**

"Cooperarea" este un proces evolutiv în care un grup de oameni lucrează sau acționează împreună pentru a beneficia cu toții sau reciproc. Pentru obiectivele strategiei, cooperarea este luată în considerare în următoarele procese:

- Programare;
- Planificare;
- Management și control.

✓ **Programare**

Nevoia de cooperare în procesul de programare este justificată de faptul că obiectivul "Cooperarea transfrontalieră europeană,, în cadrul căruia se dezvoltă și cooperarea transfrontalieră a zonei Mării Negre este definită în documentele de programare la nivelul UE. În acest sens, cooperarea la nivelul de programare ar trebui să fie considerată ca aplicarea principiul „bottom-up“, și cererea în teritoriul țintă pentru incluziune și participare la politica europeană de coeziune teritorială. La elaborarea documentelor de dezvoltare strategică care acoperă perioada 2021-2027, la fiecare unitate administrativ-teritorială și o parte interesată pentru regiunea transfrontalieră a Mării Negre ar trebui să fie luate în considerare măsurile propuse în cadrul acestei Strategii. Acestea au caracter orizontal în ceea ce privește strategiile regionale, respectiv planurile de dezvoltare municipale, și punerea în aplicare a acestora în aceste documente strategice vor asigura durabilitatea cooperării teritoriul țintă, mobilizarea fondurilor naționale și europene.

✓ **Planificare**

Cooperarea la nivel de planificare este esențială pentru creșterea competitivității teritoriului țintă în procesul concurențial asociat cu atragerea de resurse financiare, inclusiv a fondurilor de grant pentru proiecte prin care pun în aplicare politica cooperării transfrontaliere. Definirea ideilor comune de proiecte bazate pe dezvoltarea potențialului teritoriului și luarea în considerare a principiilor bunei gestionări a dezvoltării teritoriale, într-un moment care să permită pregătirea tehnică a acestora, reprezintă un element-cheie pentru asigurarea avantajului competitiv al ideilor de proiect care contribuie la dezvoltarea Teritoriului transfrontalier țintă.

✓ *Management și control*

Cooperarea la nivel de management și control este un element al implementării proiectelor comune, prin urmare nu au fost elaborate măsuri suplimentare în cadrul Strategiei, care să garanteze mecanismele de parteneriat în fazele de implementare a proiectelor.

✓ *Responsabilii cooperării*

În regiunea transfrontalieră a Mării Negre sunt înființate și funcționează structuri administrative, precum și grupuri de oameni, unite de interese comune, care lucrează pentru realizarea obiectivelor sociale benefice, care sunt adevărații purtători ai cooperării. Pe lângă faptul că sunt disponibile, aceste structuri sunt în mare parte durabile și active din punct de vedere instituțional. Unii dintre ei au experiență în cooperarea transfrontalieră și au implementat cu succes proiecte care au contribuit la dezvoltarea locală.

Recunoscând nevoia de cooperare dincolo de sfera teritorială a activității lor normale, 50 de reprezentanți ai sectorului public și structuri ale societății civile din cele 7 municipii ale Mării Negre au pus bazele unei Rețele comune a comunităților din zona transfrontalieră a Mării Negre pentru a stimula cooperarea transfrontalieră pe termen lung, cum ar fi:

- ✓ contribuie la consolidarea capacității instituționale prin cooperarea orizontală transfrontalieră între diferitele departamente ale administrațiilor publice;
- ✓ încurajează buna guvernare și schimbul de bune practici, inclusiv prin instruirea experților municipali cheie implicați în domeniul cooperării transfrontaliere;
- ✓ consolidează transferului de cunoștințe și cooperarea dintre părțile interesate publice și private;
- ✓ contribuie la consolidarea cooperării transfrontaliere, a cooperării comunitare, a parteneriatului cu sectorul civil;

La nivel teritorial și sectorial, au fost identificate părțile interesate, dintre care unii au declarat deja participarea lor voluntară la rețeaua comună.

3.2.3. Restricții

Partea analitică a Strategiei identifică probleme, a căror rezolvare este de competența diferitelor organisme. Strategia acordă prioritate celor care sunt la îndemâna autorităților locale. Din acest motiv, de exemplu, politica de conservare a apelor marine, care nu este în competența lor, dar influențează factorii legați de acțiunile lor, este vizată indirect în Strategie. Măsurile avute în vedere pentru a afecta conservarea apelor marine sunt legate de prevenirea și parametrizarea activităților comerciale pe uscat (măsurile 1.1.4 - 1.1.6)

Problemele identificate și, respectiv, măsurile care caută soluțiile lor sunt grupate în următoarele aspecte: sfera socială, planificarea și dezvoltarea economică comună; protecția mediului, ocuparea forței de muncă și educația; cooperarea instituțională.

Problema celui de-al doilea aspect, și anume cooperarea instituțională, este reflectată în Strategie ca un mecanism (măsurile 2.1.1-2.1.5 și 2.2.1), stabilirii căruia este o condiție necesară pentru coordonarea politicilor de protecție a mediului, a eficienței energetice, a dezvoltării economice, a inovării sociale și a educației, promovarea ocupării forței de muncă (măsurile 1.1.1. - 1.1.10).

3.2.4. Viziune, scop comun și priorități ale Strategiei

Viziune:

Zona transfrontalieră a Mării Negre este conectată prin granița sa maritimă comună și de gestionarea inteligentă comună a resurselor sale specifice. Aceasta se dezvoltă în mod sigur, echilibrat și durabil. Contribuția la această dezvoltare este adusă de părțile interesate din cele trei sectoare.

Concepția viziunii ia în considerare principiile de management și dezvoltare care sunt adaptate la:

- Nevoile populației de pe teritoriu de a trăi în pace și în siguranță, într-un mediu dinamic al schimbărilor climatice, socio-economice și tehnologice;
- Necesitatea de a se răspunde efectiv și eficient la schimbările climatice și de a se proteja mediul înconjurător și apele;
- Resursele disponibile, a căror specificitate și utilizare necesită aplicarea realizărilor științifice și tehnologice, combinarea și complementaritatea resurselor pentru a obține o valoare adăugată mai mare;
- Raportarea și luarea în considerare a intereselor sectoriale ale întreprinderilor și societății civile în condiții de autonomie financiară și politică relativă a autorităților locale și regionale;
- Parteneriat și cooperare nu doar dincolo de granițele sectoriale, dar și de cele naționale.

Obiectivul general al Strategiei:

COOPERARE PENTRU OBTINEREA CREȘTERII GENERALE

Justificarea obiectivului general:

Formularea obiectivului general al Strategiei include două componente pe care comunități regiunea transfrontalieră a Mării Negre doresc să realizeze: prima componentă este legată de dezvoltarea care duce la prosperitate; iar al doilea conține instrumentul pentru atingerea prosperității dorite, și anume cooperarea care este motorul creșterii. Este important să nu realizăm nu orice fel de creștere, ci o creștere generală, adică la măsurarea rezultatelor acțiunilor comune de parteneriat ar trebui să fie stabiliți și monitorizați indicatorii, care după comparație să arate un progres pe ambele părți ale frontierei pentru fiecare dintre comunitățile din teritoriul țintă.

Priorități:

- 1. REALIZAREA SOLUȚIILOR GENERALE ÎN MANAGEMENTUL RESURSELOR**
- 2. IMPLEMENTAREA SISTEMELOR DE COOPERARE DE SUCCES**

Justificarea priorităților alese:

Resursele comune identificate în partea analitică a Strategiei și exploatarea acestora determină punctele comune în dezvoltarea teritoriului țintă. Diacronic este influențată de mare și de trecutul istoric comun și în planul de conectivitate sincronic are dimensiuni paralele, atât în infrastructură și în ordinea socială și economică. Avem o floră și o faună comune a căror protecție împotriva consecințelor activității umane este o problemă comună. Există, de asemenea, provocări de dezvoltare prezentate de către poli Constanța, pe de o parte, și de frontiera de stat dintre cele două țări vecine, pe de altă parte. Depășirea lor este posibilă prin soluții generale bazate pe urmărirea creșterii generale. Prin urmare, de aici reiese legătura dintre prima prioritate și obiectivul general al strategiei. A doua prioritate se concentrează asupra schemelor și mecanismelor de cooperare și se corelează, de asemenea, cu obiectivul general. Cooperarea de succes este analizată în Strategie ca un set de bune practici care s-au concretizat în formele de organizare a muncii părților interesate. Strategia identifică în detaliu acele părți interesate care conștient și voluntar acceptă scopul cooperării transfrontaliere pentru o creștere comună, și adresează acestora mesajul său. Autorităților regionale și locale, care în virtutea legii, au funcții legate de cooperarea transfrontalieră, le sunt propuse formule de cooperare și de management de succes.

Obiectivele specifice ale priorității 1:

- 1.1. MANAGEMENTUL ECOLOGIC AL RESURSELOR BAZAT PE CUNOAȘTERE**
- 1.2. ÎMBUNĂTĂȚIREA MARKETINGULUI TERITORIULUI**

Justificarea obiectivelor specifice 1.1. și 1.2.:

Competitivitatea unui teritoriu este determinată de dezvoltarea și gestionarea eficientă a resurselor. Obiectivul specific 1 corespunde cu Prioritatea 1, punând accent pe managementul, care protejează mediul și contribuie la dezvoltarea durabilă, și, atrăgând ca parteneri unități de cercetare și dezvoltare, punând în practică realizările științifice și tehnologice. Din acest motiv, părțile interesate includ universitățile și centrele științifice disponibile din zona țintă, precum și unitățile teritoriale competente în domeniul protecției mediului și a apei. Acestea ar trebui să fie implicate în programarea și planificarea dezvoltării teritoriale, în definirea și implementarea proiectelor. Concentrarea resurselor specifice pe teritoriu are ca rezultat dezvoltarea turismului, care este deosebit de sensibil în ceea ce privește gestionarea eficientă și echilibrată a acestora.

Studiile arată că potențialul turistic al teritoriului nu este dezvoltat în termeni de resurse specifice, cum ar fi apele minerale, nămolul curativ, biodiversitatea în ariile protejate. Sezonul turistic este scurt, infrastructura turistică disponibilă - insuficient ocupată, sectorul suferă de un deficit de personal. Strategia propune măsuri de sprijinire a situației sectorului oferind acțiuni comune care vizează comercializarea teritoriului, definind Obiectivul specific 1.2. și care îndreaptă interesul către grupurile țintă care nu au fost încă în centrul atenției.

Obiectivele specifice ale priorității 2:

2.1.DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE A PĂRȚILOR INTERESATE

2.2.BS SMART - CONECTIVITATEA INFORMAȚIONALĂ A TERITORIULUI

Justificarea obiectivelor specifice 2.1. și 2.2.:

Colaborarea este o chestiune nu numai a mecanismelor de interacțiune, lucru în rețea, a responsabilităților structurilor administrative competente și a cunoșterii partenerului. Este vorba de o cultură durabilă a managementului, indiferent de rezultatele alegerilor și de schimbările în guvernarea politică. Colaborarea este una dintre provocările aderării la UE, care în acest stadiu, în teritoriul țintă se realizează, ca o condiție obligatorie în punerea în aplicare a proiectelor transfrontaliere, dar nu ca și forme de cooperare și coordonare la nivel de programare și planificare. Alegerea Obiectivului specific 2.1. formulează măsuri și activități menite să depășească lipsa de competențe pentru lucrul în rețea atât a autorităților publice, cât și a altor părți interesate. Capacitatea administrativă este o condiție prealabilă pentru implementarea cu succes a politicilor, inclusiv a celor transfrontaliere. Este deosebit de important pentru administrațiile din municipiile mici care predomină în zona transfrontalieră a Mării Negre.

Al doilea obiectiv specific din cadrul Priorității 2 abordează necesitatea unui mediu de comunicare în care informațiile, schimbul de informații, dialogul, consultarea părților interesate să devină un proces anterior luării deciziilor. Strategia definește platforma creată BS Smart, nu doar ca instrument de comunicare și de informare, dar și ca mass-media, angajată cu problemele din regiunea transfrontalieră a Mării Negre, extinzându-i astfel funcțiile inițiale și utilizatori. În acest mod, cooperarea în regiunea transfrontalieră a Mării Negre capătă o autoritate de reglementare mass-media și un corector, bazându-se pe principiile transparenței și tratamentului egal al părților interesate.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

COOPERARE PENTRU OBTINEREA CREȘTERII GENERALE

**OBIECTIVUL
GENERAL**

PRIORITĂȚI

**OBIECTIVE
SPECIFICE**

MĂSURI

**REZULTATE
AȘTEPTATE**

1. REALIZAREA SOLUȚIILOR GENERALE
В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕСУРСИТЕ

2. IMPLEMENTAREA SISTEMELOR DE
COOPERARE DE SUCCES

1.1. MANAGEMENTUL
ECOLOGIC AL
RESURSELOR BAZAT PE
CUNOAȘTERE

1.2. ÎMBUNĂTĂȚIREA
MARKETINGULUI
TERITORIULUI

2.1. DEZVOLTAREA
CAPACITĂȚII
ADMINISTRATIVE A
PĂRȚILOR
INTERESATE

2.2. BS SMART -
CONECTIVITATEA
INFORMAȚIONALĂ A
TERITORIULUI

1.1.1.-1.1.10

1.2.1.-1.2.2.

2.1.1.-2.1.5

2.2.1-2.2.2

Management
ul resurselor
îmbunătățit

Posibilități
sporite de
realizare a
potențialului
uman

Creșterea
atractivității
teritoriului

Implementarea
comună a
programelor și
proiectelor-
soluție

Parteneriat
instituțional
zat

Parteneriat
sistematic în
rețea

www.interregrobg.eu

Continutul acestei material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

3.2.5. Măsurile pentru îndeplinirea obiectivelor strategice

Analiza teritoriului comun arată nevoi generale, a căror satisfacere este în competența diferitelor instituții. În mare, acestea sunt identificate ca fiind nevoile următoarelor grupuri țintă:

- Populația teritoriului țintă;
- Turiștii care vizitează teritoriul transfrontalier de la Marea Neagră;
- Investitori.

Măsurile de mai jos sunt selectate pe baza următorilor factori:

- Nevoile identificate de analiză ale grupurilor țintă în sferele tematice;
- Competența autorităților locale de a răspunde acestor nevoi;
- Prezența surselor financiare pentru finanțarea măsurilor;
- Cele mai bune practici disponibile privind cooperarea în domeniul proiectelor în zonele transfrontaliere maritime.

În acest fel, implementarea măsurilor devine posibilă din punctul de vedere al oportunității, al soluțiilor practice, al capacității manageriale și al resurselor financiare. Punerea în aplicare a măsurilor se face într-un interval de timp de la 3 la 5 ani de la începutul Strategiei. Primele 18 luni sunt așa numita fază pregătitoare în care rețeaua de cooperare se consolidează, se realizează informarea reciprocă, se identifică parteneriatele de proiecte legate de gestionarea resurselor comune, se atrag părțile interesate din sferele tematice și se construiește încrederea și disponibilitatea de a lucra împreună. În această perioadă, vor fi lansate activitățile care duc la realizarea obiectivelor specifice Priorității 2 a Strategiei, și anume *implementarea unor scheme de cooperare de succes*. Rezultatul așteptat al acestei faze este instituționalizarea parteneriatului, pentru acest scop, a fost creat un Comitet de cooperare, precum și un parteneriat de rețea și sistem, care utilizează în mod activ ca instrument de comunicare platforma BS Smart. În această fază, este important să se adapteze proiectele conceptuale la obiectivele și prioritățile noii perioade de planificare. Din acest motiv, se prevede o actualizare a Strategiei, care ar trebui s-o direcționeze pe deplin către mecanismele de finanțare prevăzute în perioada de programare 2021-2027.

Cea de-a doua fază a calendarului Strategiei coincide cu aprofundarea cooperării pe domenii tematice, cunoașterea bună a punctelor comune pentru parteneriatele de proiect și realizarea soluțiilor comune care extind și aprofundează cooperarea transfrontalieră. În această etapă, oportunitățile de a atrage finanțare externă sunt deschise.

MĂSURILE PRIORITĂȚII 1. REALIZAREA SOLUȚIILOR COMUNE ÎN MANAGEMENTUL RESURSELOR

Alegerea măsurilor în funcție de *prioritate 1: Realizarea unor soluții comune pentru gestionarea resurselor* este orientativă în măsura în care formularea acestora se bazează, pe de o parte, pe analiza comparativă a teritoriului, pe de altă parte, pe bunele practici în zonele transfrontaliere marine din Europa. Punerea în aplicare a acestora este importantă pentru o mai bună gestionare a resurselor comune, însă acestea nu se bazează pe un document de rang superior, cum ar fi Regulamentul care definește dezvoltarea cooperării transfrontaliere în UE pentru perioada 2021-2027, deoarece Strategie este elaborată când acest document nu este încă publicat. Măsurile pot fi dezvoltate, specificate sau modificate la actualizarea Strategiei.

MĂSURILE Obiectivului specific 1.1. MANAGEMENTUL ECOLOGIC AL RESURSELOR BAZAT PE CUNOAȘTERE

Sfera tematică: Dezvoltarea socială

Măsura 1.1.1: Promovarea mobilității transfrontaliere și a ocupării forței de muncă Proiecte și activități posibile:

- ✓ Organizarea burselor virtuale de locuri de muncă pentru tineret, în domenii de interes reciproc, cu accent pe sfera turismului;
- ✓ Publicarea unor dicționare de expresii tematice bilingve pentru facilitarea comunicării în căutarea și angajarea în domeniul turismului;
- ✓ Luare la cunoștință și utilizarea produselor create în cadrul proiectelor și care vizează promovarea mobilității și ocupării forței de muncă;
- ✓ Acțiuni coordonate între școlile și centrele profesionale din teritoriu pentru pregătirea personalului necesar pentru economie;
- ✓ Deschiderea stagiilor în întreprinderile interesate și marketingul oportunităților de realizare a muncii și incluziune socială.

Părți interesate: Agenții de ocupare a forței de muncă, Birouri de muncă și teritorii țintă implicate în probleme de ocupare a forței de muncă; autoritățile locale; întreprinderi; instituții de învățământ, centre de formare profesională etc.

UNIUNEA EUROPEANĂ
FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ
INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Măsura 1.1.2: Implementarea inovațiilor în sfera socială

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Punerea în evidență a resurselor de sănătate din teritoriul țintă și pregătirea planului de acțiune pentru un mai bun sistem de sănătate, bazat pe tehnologii noi, și având în vedere potențialul de reconciliere;
- ✓ Proiecte-pilot pentru antreprenoriatul social din teritoriul țintă;
- ✓ "Adulții transmit cunoștințe tinerilor" - crearea de centre de schimb și de comunicare profesională (în locul cluburilor de pensionare);
- ✓ Elaborarea unui program interbibliotecar pentru promovarea lecturii;
- ✓ Interferența culturală - explorarea și popularizarea tradițiilor multietnice ale teritoriului;

Părți interesate: entități publice și private în domeniul asistenței medicale; autoritățile locale; instituții culturale; instituții de învățământ, ONG-uri și altele.

www.interregrobg.eu

Continutul acestei material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Bummelbus este serviciul "dial-a-bus (alege autobuz), care angajează șomeri pe termen lung. Bummelbus este combinația unui proiect social și unei oferte de mobilitate care completează lacunele de mobilitate în unele provincii din Luxemburg. Serviciul "dial-a-bus" operează în întreaga regiune Ösling cu rutare flexibilă către destinații individuale. Proiectul este cofinanțat de Ministerul Muncii, ocupării forței de muncă și economiei sociale.

Bummelbus este un proiect social, care crează locuri de muncă pentru șomerii pe termen lung. Fiecare șofer are restricție pentru locul de muncă de 2 ani. Scopul este de a îi instrui ca șoferii profesioniști și de a-i ajuta să intre pe piața forței de muncă. Inițial, scopul a fost acela de a oferi servicii de mobilitate, în special pentru persoanele în vârstă și persoanele private de transport public. Azi oferta este accesibilă tuturor. Prețul biletului depinde de distanță, pleacă de la 2 € pe o rază de 10 km până la 7 € pe o rază de 35 km pentru adulți. Serviciul a fost lansat de mai multe municipalități, și astăzi se aplică în toată partea de nord a Luxemburgului și este disponibil în 40 de municipii, pentru 82.000 de locuitori din 255 de sate. Copiii sunt un grup important de pasageri, cu vârstă minimă de pasageri de 4 ani. Programul de lucru este de la ora 12.00 până la ora 21.15, iar sâmbăta de la 6.30 la 17:15, în timp ce centrul de apel este deschis de la ora 8 până la orele 18. Oamenii trebuie să își rezerveze călătoria cu o zi înainte, prin telefon sau prin e-mail. Serviciul este finanțat de stat în proporție de 70%, deoarece oferă formare profesională și acordă profesia de "Șofer de vehicul" șomerilor pe termen lung. Restul fondurilor sunt acoperite de municipalități și de veniturile provenite din vânzarea biletelor.

Parcul de automobile la sfârșitul anului 2016 consta din 47 de minibus-uri și microbuze. Până la sfârșitul anului 2016, 370 de angajați au fost instruiți și integrați pe piața muncii, iar serviciul a fost utilizat de peste 140.000 de clienți. Sistemul Bummelbus are două componente utile: pe de o parte, este o inițiativă socială care angajează șomeri pe termen lung și oferă formare profesională care îi face potriviți pentru piața forței de muncă. Pe de altă parte, este o ofertă pentru mobilitatea rurală care oferă persoanelor cu mobilitate redusă posibilitatea de a utiliza vehicule în viața lor de zi cu zi, dar oferă și o alternativă la transportul individual. Astfel, sistemul influențează nu numai incluziunea socială, ci contribuie, de asemenea, la o economie cu emisii reduse de carbon.

www.fpe.lu/services/bummelbus/

Brain@Home: Să ne mișcăm și să ne încărcăm celulele creierului

Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, numărul persoanelor în vârstă este în creștere datorită îmbunătățirii sănătății la nivel mondial. Se estimează că, până în 2050, peste 22% din populația lumii va avea peste 60 de ani. Pe de altă parte, bolile cronice cresc rapid în întreaga lume. Procesul de îmbătrânire este complicat fără o legătură directă între abilitățile fizice și cele mentale, ceea ce înseamnă că ajutorul individual trebuie ajustat în mod unic la cerințele sale individuale. Cu toate acestea, provocările cu care se confruntă persoanele în vârstă pot fi transformate în oportunități pentru ei și pentru întreaga societate. Acest lucru se realizează prin soluții inteligente care ajută persoanele în vârstă să-și îmbunătățească statutul social și de sănătate și să-și sporească independența și, prin urmare, calitatea vieții. În ciuda conceptului tradițional că utilizarea tehnologiilor moderne este foarte scăzută în rândul populației în vârstă mai înaintată, există o cantitate mare de date care afirmă faptul că persoanele în vârstă au o capacitate mare de a absorbi tehnologii adaptate la nevoile lor și că acestea sunt extrem de interesate de auto-gestionarea simptomelor bolilor cronice de care suferă. Astfel, primind ajutor și resurse utile prin programe specializate adaptate nevoilor lor, persoanele în vârstă își pot îmbunătăți în mod semnificativ starea fizică și psihică. Brain @ Home e o platformă pilot de informare care permite persoanelor în vârstă să acceseze un mediu motivant, interesant și distractiv pentru a le ajuta să-și instruiască creierul și să se angajeze în activități fizice într-un mediu sigur de acasă. Aceasta are un sistem hardware încorporat din dispozitive portabile dedicate stimulării învățării mentale. Are, de asemenea, o platformă de jocuri cu rol în învățarea socială. Toate jocurile interactive și aplicațiile sunt stocate într-un cloud. Rezultatul pe care îl înregistrează un utilizator într-un joc poate fi comparat cu cel al altor utilizatori, creând o comunitate virtuală pentru persoanele în vârstă și familiile și prietenii acestora, în care aceștia împărtășesc și difuzează cunoștințe și experiențe.

Există, de asemenea, un sistem care stochează rezultatele medicale și permite utilizatorilor, medicilor cu acces la aceste date să urmărească evoluția. Sistemul permite o analiză a stării generale de sănătate, a calității vieții și a stării cognitive după finalizarea programului de formare. În etapa următoare, muzee, teatre de operă și situri istorice vor fi adăugate la platformă ca mijloc de a se ajunge la vizitatori, care astfel vor avea acces de la distanță la comorile culturale. Sistemul este pilot pe teritoriul României și al Ungariei

<http://www.brainathome-aal.com>

„Vacanze in Salute“

În regiunea Veneto din Italia au fost făcute investiții majore în serviciile de asistență medicală transfrontalieră ca răspuns la volumul mare de turiști. Veneto Orientale, aflat pe coastă, este afectat în mod special de creșterea turiștilor. Cu o populație locală de 220.000 de locuitori, în lunile de vară, numărul vizitatorilor ajunge la 2,5 milioane. Autoritatea locală de sănătate decide să sprijine economia turismului oferind o gamă largă de servicii de sănătate turiștilor, cu un accent deosebit pe serviciile pentru boli cronice și mai ales pe afecțiunile renale cronice. Serviciile de dializă, de care pot profita turiștii, sunt disponibile pe tot parcursul anului la spitalul principal Jesolo și sezonier (din mai până în septembrie) la centrul ambulator din Bibione. Pacienții care au card de sănătate european primesc serviciul gratuit și Serviciul local de sănătate comunică direct cu Fondul național de asigurări sociale de sănătate al pacientului pentru a rambursa costul serviciului. Pacienții cu asigurare privată plătesc la fața locului, după finalizare, sau primesc factura la întoarcerea acasă. Valoarea serviciilor este rambursată în conformitate cu costurile stabilite în Italia, care sunt scăzute, astfel încât plățile primite nu sunt suficiente pentru a acoperi întreaga sumă. Serviciile turistice sezoniere, furnizate de autoritățile locale din domeniul sănătății, primesc, de asemenea, o finanțare anuală separată din partea regiunii Veneto, care este utilizată pentru a acoperi costul serviciilor suplimentare de dializă. Pentru a putea face dializa la fața locului, de obicei, este suficient pacientul sau centrul său inițial de dializă să trimită planul său de sănătate la centrul din Veneto două săptămâni mai devreme, astfel încât dializa din perioada călătoriei să poată fi sincronizată cu planul deja existent al pacienților. Astfel, unitatea de sănătate locală №10 (Veneto) asigură întregul sezon servicii medicale pentru toți turiștii, chiar și celor fără asigurare de sănătate, precum și celor din afara UE. În același timp, din 2014 funcționează și proiectul "Vacanze in Salute" (Vacanța sănătoasă) cu o aplicație mobilă specială pentru a ajuta eficient persoanele care au nevoie de informații și adrese în timp real. Pentru turiștii care au nevoie de asistență medicală în timpul concediilor sau care sunt în situații extreme, servicii medicale furnizează servicii medicale de gardă, inclusiv noaptea, în lunile iulie și august. Aplicația "Vacanze in Salute" poate fi descărcată din catalogul Bibione 2014, precum și din Google Play și Apple Store.

Sfera tematică: Planificarea și dezvoltarea economică în comună

Măsura 1.1.3: Creșterea întregului potențialul pentru turism

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Elaborarea de hărți detaliate pentru turismul cultural și pentru turism ecologic pe teritoriu;
- ✓ Inventarierea și evaluarea rutelor transfrontaliere dezvoltate;
- ✓ Dezvoltarea și îmbogățirea rutelor transfrontaliere;
- ✓ Organizarea de evenimente pentru reprezentanții industriilor creative;
- ✓ Promovarea / implementarea-pilot a platformei transfrontaliere "Afacerile durabile a municipiilor din zona Mării Negre" cu criterii clare de înregistrare pentru fermierii, producătorii, hotelierii și alții;
- ✓ Crearea și comercializarea unui calendar cultural comun al evenimentelor;
- ✓ Încurajarea schimbul cultural - să se invite: regizori, actori, muzicieni și alți.

Părți interesate: mediul de afaceri; instituții culturale; autorități locale.

Măsura 1.1.4: Față de economia circulară

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Investigarea și analiza deșeurilor menajere în teritoriul țintă, planificarea instalațiilor de reciclare și prelucrare;
- ✓ Proiecte de utilizare a biomasei din rezidurile din agricultură și silvicultură din teritoriul țintă pentru necesitățile energetice și producția de îngrășăminte organice;
- ✓ Promovarea planurilor generale de dezvoltare costieră în teritoriul țintă;
- ✓ Evenimente B2B și de brokeraj pentru stimularea activităților de grupare și a activităților economice bazate pe bio;

Părți interesate: mediul de afaceri; autorități locale; ONG-uri în sfera mediului înconjurător, institute de cercetare și altele.

Măsura 1.1.5: Dezvoltarea inovațiilor

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Popularizarea activităților Cluster-ului marin RONOMAR⁹⁸ și Cluster-ului turistic INOMAR⁹⁹;

⁹⁸ <http://www.ronomar.ro>

⁹⁹ <http://www.inomar.ro/>

- ✓ Stimularea și susținerea inițiativelor Start-up;
- ✓ Crearea clusterelor comune;
- ✓ Promovarea utilizării unor metode de recoltare durabile, ecologice și construirea de rețele pentru a crea valoare în domeniul culturilor de uleiuri esențiale;
- ✓ Sprijin pentru afacerile transfrontaliere marca "Marea Neagră" pentru alimentele și băuturile ecologice produse în municipiile de la Marea Neagră, precum și pentru capturile din pescuitul durabil și din acvacultură.

Proiecte și activități posibile: institute de cercetare, membri - cluster; mediul de afaceri; asociații de afaceri, instituții de învățământ superior, institute de știință, ONG-uri și altele.

Platforma "Inovare deschisă" este un instrument comun pentru punerea în aplicare a unui nou model de politică de management regională în domeniul inovării. Platforma deschisă pentru inovații oferă un mediu în care cetățenii pot juca un rol activ alături de profesioniști, sunt capabili să utilizeze competențe, idei și soluții pe parcursul întregului ciclu de viață al politicii regionale pentru cercetare și inovare prin stabilirea unor obiective strategice până la monitorizare și evaluare, cu trecerea accentului de la instituții și organizații către persoane fizice. Astăzi, platforma are peste 7.000 de participanți atât din comunitatea de cercetare, cât și din rândul publicului larg, și funcționează pe principiul implicării publice a diferiților actori. Platforma oferă o gamă largă de instrumente de informare și angajare, de a se promova competențelor actorilor locali, pentru proiectarea și managementul proiectelor de cercetare și inovare deschisă pentru diseminarea și valorificarea rezultatelor. Software-ul, pe baza căruia este construită platforma este un program open source cu licență gratuită, care are ca scop să faciliteze adaptarea diferiților utilizatori și să încurajeze cooperarea dintre aceștia (alte regiuni, rețele corporative, grupuri, proiecte mari de colaborare și altele) astfel încât să se maximizeze partajarea conținutului și interoperabilitatea, precum și să se încurajeze utilizarea instrumentului la fiecare nivel: la nivel local, național și internațional. Lansată în 2013, astăzi platforma oferă 8.000 de oportunități globale de colaborare.

În prezent, peste 7.000 de utilizatori și peste 2.000 de organizații sunt conectate prin intermediul acestuia. Numărul de discuții publicate este de aproximativ 1300, propunerile de cooperare - 230, iar numărul comunităților create este de 125, printre care: TEINVEIN - care vizează construirea unei platforme pentru un mijloc de transport inteligent, care să servească drept bază pentru dezvoltarea unui vehicul complet autonom; AURORA - pentru dezvoltarea unei tehnologii inovatoare pentru producția distribuită la nivel mondial de panouri solare ieftine și eficiente, prin producție de înaltă performanță bazată pe imprimare rotativă, combinată cu utilizarea materialului modern perovskit; ECONOVA - pentru dezvoltarea unei platforme pilot integrată și foarte tehnologică pentru producerea de îngrășăminte regenerabile care să înlocuiască cele sintetice, împreună cu un sistem de extracție a metalelor grele și microorganisme organice care pot fi prezente în sedimentul biologic, din care se produce îngrășămintele regenerabile etc.

www.openinnovation.regione.lombardia.it

Sfera tematică: Protecția mediului înconjurător

Măsura 1.1.6: Pregătirea pentru reacție în condițiile schimbărilor climatice

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Cercetare și acțiuni comune pentru protejarea mediului marin;
 - Utilizarea instalațiilor hidrotehnice ecologice;
 - Aprobarea planurilor de construire a recifurilor artificiale;
 - Crearea rezervelor subacvatice în diverse scopuri: în jurul unor situri arheologice sau istorice, izvoare de gaz subacvatice, comunități biologice, instalații subacvatice de diferite utilizări, recife artificiale, stații de cercetare staționare etc. - arheologice subacvatice și alte tipuri de rezerve, care sporesc biodiversitatea și bioproductivitatea și servesc științei și turismului subacvatic.
- ✓ Crearea de sisteme comune de anunțare:
 - În cazul schimbărilor în statutul acvariului maritim;
 - În cazul schimbărilor în mediul epizootic;
 - Pentru reacție la dezastre și accidente;
- ✓ Organizarea și desfășurarea de conferințe științifice pentru prognoza schimbărilor în agricultură și expoziții care demonstrează soluții tehnologice pentru adaptarea la schimbările climatice;
- ✓ Dezvoltarea și difuzarea de informații, materialor educaționale și de instruire pentru gestionarea integrată a zonelor de coastă și conservarea biodiversității de coastă și marine;
- ✓ Identificarea și crearea unui inventar al peisajelor Mării Negre din teritoriul cu valoare naturală, istorică, culturală și estetică ridicată;
- ✓ FSC100 certificarea tuturor exploatațiilor forestiere de la Marea Neagră;
- ✓ Cartografierea zonelor periculoase de coastă - așezări amenințate de inundații și salinizare, limanuri și lagune, țărmuri amenințate de eroziune, resurse turistice amenințate de inundații, ecosisteme rare pe cale de dispariție.

Părți interesate: institute specializate în domeniul protecției mediului, agricultură, ecologie; autoritățile locale; cercurile științifice; de afaceri; instituții de învățământ;

Măsura 1.1.7: Gestionarea în comun a ecosistemelor

Proiecte și activități posibile:

¹⁰⁰ FSC (Forest Stewardship Council) - standard global care asigură gestionarea responsabilă a pădurilor în întreaga lume.

- ✓ Elaborarea unui sistem de măsuri de informare pentru comportamentul vizitatorilor în zonele protejate;
- ✓ Extinderea rețelei centrelor de vizitatori și promovarea zonelor protejate din teritoriul țintă;
- ✓ Stabilirea de parteneriate între întreprinderi (situri turistice) și sectorul neguvernamental pentru inițiativele de reutilizare/reciclare a materiilor prime secundare;
- ✓ Creșterea gradului de conștientizare a angajaților din sectorul agricol pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și a oportunităților de implementare a măsurilor de agromediu;
- ✓ Identificarea siturilor cu o importanță mare de conservare în fondul agricol care sunt amenințate de pierderea biodiversității;
- ✓ Stimularea agriculturii ecologice, refuzul utilizării erbicidelor, a pesticidelor și a îngrășămintelor azotate în zona de coasta de 3 km;
- ✓ Acțiuni direcționate pentru restabilirea și îmbunătățirea culturilor permanente degradate într-un mod natural în zona de 3 km (de exemplu, podgorii, pomi fructiferi);
- ✓ Crearea unei hărții a zonării funcționale (sectoriale) a teritoriului integrat, având în vedere toate componentele naturale și constrângerile legate de gestionarea naturii, identificând conflictele intersectoriale.

Părți interesate: instituții specializate; autoritățile locale; cercurile științifice, ONG-urile.

Măsura 1.1.8: Restricționarea proceselor de alunecare / de abraziere

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Explorarea bunelor practici și schimbul de tehnologii inovatoare;
- ✓ Inventarierea stării vegetației în zone vulnerabile la alunecări de teren, eroziune, abraziune și inundații;
- ✓ Elaborarea de propuneri de investiții;
- ✓ Organizarea de evenimente de împădurire cu vegetație locală, rezistente la schimbările climatice și / sau asigurarea regenerării naturale a vegetației;

Părți interesate: instituții specializate; autoritățile locale; mediul de afaceri.

În cadrul proiectului „*Instrumente de evaluare a deșeurilor, eutrofizarea și poluarea fonică pe mare / MARLEN*“, Municipality Burgas, Bulgaria, în parteneriat cu „Institutul de Oceanologie“ BAS și Direcția Bazinului Marea Neagră - Varna, au creat instrumente de evaluare a mediului marin prin aplicarea noilor tehnologii și a celor mai bune practici în trei domenii: Găsirea și clasificarea deșeurilor marine în zonele de coastă; Monitorizarea regulată, aproape în timp real, a eutrofizării apelor de suprafață în zonele acvatice mari și monitorizarea zgomotului subacvatic. Dezvoltarea unor instrumente de îmbunătățire a monitorizării și instalării sistemelor oceanografice marine pentru monitorizarea apei de suprafață a Mării Negre pe patru nave, utilizarea avioanelor fără pilot cu cameră multi-spectrală de monitorizare a mării și a sistemelor hidrofonice staționare pentru monitorizarea acustică pasivă a zgomotului subacvatic permite accesarea în timp real a datelor online. La <http://eugrant.io-bas.bg> sunt furnizate date din diferite surse cu privire la starea apelor marine și a zonelor de coastă.

<http://eugrant.io-bas.bg>

„*Împreună împotriva deșeurilor*“ („*United Against Waste*“/UAW) este o campanie lansată în 2014 ca platformă pentru cooperarea transfrontalieră. Companiile din sectorul alimentar susținute de guvernul federal, provinciile, știința și sectorul ONG-urilor au stabilit obiectivul ambițios de reducere la jumătate a cantităților de deșeuri evitabile până în 2020 în bucătăriile obiectelor turistice. Optimizarea utilizării bunurilor este facilitată de consultările cu specialiștii independenți din bucătăria KÜCHENPROFI. Inițiativa a lansat, de asemenea, un instrument online de analiză a deșeurilor: un test rapid permite calcularea produselor reziduale care pot fi evitate într-o anumită companie și o comparație cu mediile din industrie. De asemenea, hotelierii interesați și alții din domeniul gastronomiei pot profita de oportunitatea de a angaja echipamente de eliminare a deșeurilor și de analiză a deșeurilor alimentare pentru a afla unde există potențial pentru economii.

<https://united-against-waste.at>

Sfera tematică: Eficiența energetică

Măsura 1.1.9.: Mobilitate îmbunătățită și electromobilitate pe teritoriu

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Planificarea în comun a amplasării stațiilor de încărcare pentru electromobile;
- ✓ Elaborarea unui sistem de măsuri împotriva mașinilor care poluează mediul în regiunea transfrontalieră;
- ✓ Dezvoltarea intermodalităților alternative;

Părți interesate: instituții specializate; autoritățile locale; mediul de afaceri.

www.interregrobg.eu

Conținutul acestei material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Măsura 1.1.10: Promovarea activității Grupului "Energie Verde" Constanța - Dobrich Proiecte și activități posibile:

- ✓ Explorarea și schimbul de bune practici privind parteneriatele public-privat în domeniul producției și consumului de energie verde;
- ✓ Dezvoltarea de idei concrete de proiecte în vederea finanțării oportunităților în următoarea perioadă de programare 2020 +.

Părți interesate: membrii clusterului; mediul de afaceri; asociații de afaceri; autorităților locale.

MĂSURILE Obiectivului specific 1.2. ÎMBUNĂTĂȚIREA MARKETINGULUI TERITORIULUI

Măsura 1.2.1: Îmbogățirea și diversificarea produsului turistic din teritoriu

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Explorarea oportunităților de dezvoltare a diverselor forme de turism - oportunități pentru gastronomie, vinicol, pentru golf și alte tipuri de turism;
- ✓ Întocmirea unei Hărți vinicole pentru teritoriul transfrontalier;
- ✓ Atragerea interesului grupurilor țintă prin programul Erasmus + prin comercializarea activă a oportunităților pe care le oferă teritoriul pentru stagii și practici, organizarea de evenimente și schimburi;
- ✓ Marketing comun al facilităților sportive din teritoriu pentru dezvoltarea turismului sportiv.

Părți interesate: instituții de învățământ; autoritățile locale; de afaceri; institute culturale; ONG-uri din domeniul sportului și altele.

Măsura 1.2.2: Îmbunătățirea capacității teritoriului pentru SPA - turism și inovații în sfera wellness:

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Schimb de bune practici;
- ✓ Cursuri de formare pentru terapeuți și personal din sfera SPA și wellness;
- ✓ Publicarea unui ghid bilingv pentru SPA - turism;
- ✓ Marketing comun al oportunităților pentru turismul SPA.

Părți interesate: centre de formare profesională în turism, sfera wellness și beauty; autoritățile locale; mediul de afaceri; ONG-uri în domeniul turismului, sfera wellness.

12 cele mai bune practici în turismul vinicol mondial

Turismul vinicol a crescut în mod constant în întreaga lume în ultimul deceniu. Numai în California, în 2012, peste 20 de milioane de turiști au vizitat diverse fabrici de vinuri și au cheltuit 2,1 miliarde de dolari pentru vin și activități conexe.

Turiștii vinicoli din întreaga lume sunt motivați de factori diferși, dintre care unii variază de la o țară la alta - pentru divertisment, consum, întâlniri cu prietenii, cunoașterea artei sau arhitecturii crîșmelor, ecoturism, pentru o combinație plăcută de produse alimentare și vin, pentru îmbogățirea culturii sau pentru mai multă dragoste sau motive romantice. Totuși, ceea ce au în comun turiștii de vin este dorința de a gusta vinuri noi, de a afla mai multe despre acestea și de a vedea cum se face vinul.

Printre regiunile viticole cele mai de succes au fost selectate 12 cele mai bune practici în turismul vinicol la nivel mondial:

- # 1 - Crearea unei hărți locale a vinului;
- # 2 - Parteneriatele comunitare privind vinurile;
- # 3 - Evenimente speciale și festivaluri de vin;
- # 4 - Programe de degustare a vinului;
- # 5 - Legarea vinului cu turismul regional;
- # 6 - Parteneriate unice cu produse locale și regionale;
- # 7 - Așezări vinicole;
- # 8 - Relația cu arta și arhitectura;
- # 9 - Legarea vinului cu mâncărurile tradiționale locale;
- # 10 - Biodiversitatea și ecoturismul;
- # 11 - Experițe turistice unice cu vinul:
 - ✓ "vin și caiac";
 - ✓ "rafting pe râu și degustări de vin";
 - ✓ "vin și drumeții";
 - ✓ "proceduri spa cu vin" etc.
- # 12 - Utilizarea completă a rețelelor sociale.

<http://www.greatwinecapitals.com>

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

MĂSURILE PRIORITĂȚII 2. IMPLEMENTAREA SISTEMELOR DE COOPERARE DE SUCCES

Alegerea măsurilor în conformitate cu Prioritatea 2 este în concordanță cu realitatea și raportarea faptelor conform cărora parteneriatele transfrontaliere din teritoriul țintă s-au realizat până în prezent doar la nivel de proiect și pe o bază bilaterală, care acoperă o suprafață mult mai mică. Parteneriatele nu se bazează pe nici un mecanism de organizare care să acopere dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor, care lucrează în mod sistematic, ba chiar într-o linie extinsă, pentru a include și alte părți interesate. Măsura oferind instituționalizarea relațiilor transfrontaliere prin crearea **Comitetului de cooperare** prevede un astfel de mecanism, fiind în concordanță cu caracteristicile și nivelurile de competență ale instituțiilor, precum și cu posibilitatea în care acesta poate fi finanțat în cadrul bugetelor locale.

Nivel diferit de dezvoltare al zonelor municipale incluse în teritoriul transfrontalier al Mării Negre și conceptul de dezvoltare policentrică și influența orașelor, influențând în mare măsură procesul de programare și de planificare în partea română a teritoriului, va crea un dezechilibru pe scară largă în ambele părți ale frontierei. Marea Neagră este o frontieră comună, însă acest lucru nu este suficient pentru cooperarea transfrontalieră monolitică și echilibrată între partea bulgară și cea română. Din acest motiv, Strategia are o funcție specială pentru guvernatorul raionului Dobrich, care, în virtutea mandatului său, are o funcție de echilibrare.

La ora actuală, Strategia este în concordanță cu documentele strategice disponibile care acoperă perioada de până în 2020. Odată ce noul regulament care definește obiectivele noii perioade de programare este adoptat la nivelul Uniunii Europene, Strategia de cooperare ar trebui să fie aliniată cu documentele de strategie de rang superior. Acest lucru va permite teritoriului țintă să adopte un Plan de acțiune pentru a poziționa ideile de proiect apărute în procesul de planificare (măsura 2.1.3) la sursa relevantă de finanțare.

Punerea în aplicare a unor scheme de cooperare de succes depinde de tehnologiile informaționale și capacitățile acestora de a depăși frontierele și de a permite părților interesate să lucreze în rețea. Prin intermediul acestora, cetățenii și întreprinderile pot avea un set de instrumente care le vor oferi o alegere informată pentru teritoriul transfrontalier al Mării Negre. Din acest motiv, al doilea obiectiv specific se concentrează asupra măsurilor care vizează utilizarea rațională a capabilităților tehnologiei informației.

Întrucât măsurile din a doua prioritate a Strategiei creează cadrul organizațional pentru cooperare, toate părțile interesate sunt implicate în implementarea lor.

Înființarea mecanismului de organizare ar trebui plasată în faza pregătitoare a intervalului de timp pentru implementarea Strategiei, ceea ce va crea premisele necesare pentru realizarea rezultatelor așteptate, cum ar fi: implementarea programelor comune și a soluțiilor de proiect, îmbunătățirea managementului resurselor, creșterea atractivității teritoriului și, la final, îmbunătățirea posibilităților de realizare a potențialului uman în regiunea transfrontalieră a Mării Negre.

MĂSURILE Obiectivului specific 2.1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE A PĂRȚILOR INTERESATE

Măsura 2.1.1.: Instituționalizarea parteneriatului

Proiecte și activități posibile:

- Înființarea unui **Comitet de cooperare**: Un organism comun care implică reprezentanții fiecărei structuri administrativ-teritoriale participantă din regiunea transfrontalieră a Mării Negre.

Obiective :

- Să monitorizeze punerea în aplicare și îndeplinirea Strategiei de cooperare și a planurilor tematice
- să informeze, să consulte și să implice organizațiile publice și private la un nivel reprezentativ și legitim care este interesat de dezvoltarea transfrontalieră
- intensifică și extinde cooperarea cu alte regiuni ale UE
- transferă experiență, bune practici, cunoștințe și abilități pentru implementarea inițiativelor regionale

Pentru îndeplinirea obiectivelor, Comitetul adoptă Regulamentul de procedură și Planul anual de lucru pe următoarele domenii tematice: sfera socială, planificare economică comună, protecția mediului, eficiența energetică, comercializarea teritoriului.

Activitățile Comitetului de cooperare sunt asistate de un Secretariat care pregătește ședințele Comitetului și întâlnirile tematice de coordonare. Secretariatul este alcătuit din angajați din administrațiile municipalităților din Balchik și Năvodari. Cele două municipalități sunt inițiatorii înființării Comitetului de cooperare.

Părțile implicate și participanții în cadrul Comitetului de cooperare:

Guvernatorul districtual:

Guvernatorii raioanelor Constanța și Dobrich încurajează dezvoltarea cooperării în zona transfrontalieră a Mării Negre prin:

- ✓ Prezidarea Comitetului de cooperare;
- ✓ Susținerea organizației și coordonarea programării și planificării cooperării transfrontaliere;
- ✓ Participarea la Comitetul de Monitorizare al Programului de Cooperare Transfrontalieră;
- ✓ Asistență în atragerea părților interesate și crearea de noi parteneriate;
- ✓ Sprijinirea cooperării dintre unitățile de învățământ, de cercetare și dezvoltare și de afaceri;
- ✓ Evaluarea impactului mecanismelor de cooperare pe teritoriu.

Autoritățile locale:

- ✓ Primarul respectivei unități administrative inclusă în regiunea transfrontalieră a Mării Negre este membru al Comitetului de cooperare;
- ✓ Furnizează expertize în procesele de programare, planificare și evaluare ale impactului cooperării transfrontaliere;
- ✓ Susțin organizarea și găzduiesc întâlniri tematice de coordonare
- ✓ Oferă informații privind actualizarea Strategiei;
- ✓ Includ în Planul de dezvoltare municipală (2020+) măsuri relevante din Strategia de cooperare;

Instituții reprezentate la nivel regional / local:

- ✓ Participă la ședințele de coordonare;
- ✓ Furnizează expertize (de branșă, sectoriale) în procesele de programare, planificare și evaluare ale impactului cooperării transfrontaliere.

Organizațiile neguvernamentale:

- ✓ Participă la ședințele de coordonare;
- ✓ Furnizează expertize în procesele de programare, planificare și evaluare ale impactului cooperării transfrontaliere;
- ✓ Contribuie cu informații și publicitate în legătură cu Strategia;
- ✓ Susțin participarea civică în acest proces. rfv

Măsura 2.1.2 Programarea cooperării în regiunea transfrontalieră a Mării Negre

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Actualizarea Strategiei de cooperare pentru perioada 2021-2027;
- ✓ Adoptarea unui Plan de acțiune în conformitate cu regulamentul actual care definește obiectivul "Cooperare teritorială europeană" 2020 +;

Măsura 2.1.3. Planificarea cooperării în regiunea transfrontalieră a Mării Negre

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Realizarea de întâlniri de coordonare cu părțile interesate în domenii tematice;
- ✓ Elaborarea și implementarea planurilor de cooperare tematice;
- ✓ Promovarea planurilor tematice prin Platforma BS Smart;

Măsura 2.1.4: Consolidarea unei Rețele comune ale comunităților de la Marea Neagră din regiunea transfrontalieră

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Cooperarea orizontală transfrontalieră între diferitele departamente ale administrațiilor publice;
- ✓ Schimb de bune practici și instruiți ale experților municipali cheie implicați în tema cooperării transfrontaliere.

Măsura 2.1.5: Parteneriat strategic bazat pe viziunea de dezvoltare între Mangalia - Balchik; Năvodari - Kavarna; Eforie - Shabla.

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Elaborarea politicilor comune bazate pe Viziunea de dezvoltare;
- ✓ Pregătirea pachetelor de proiecte.

MĂSURILE Obiectivului specific.2. BS SMART - CONECTIVITATEA INFORMAȚIONALĂ A TERITORIULUI

Măsura 2.2.1. Dezvoltarea platformei BS Smart

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Eliberarea unui buletin informativ;

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

- ✓ Promovarea activității membrilor;
- ✓ Realizarea de anchete la luarea deciziilor în comun;
- ✓ Studiul grupurilor țintă;
- ✓ Marketingul platformei.

Măsura 2.2.2. Dezvoltarea și întreținerea aplicațiilor IT:

Proiecte și activități posibile:

- ✓ Aplicație web pentru vizualizarea planurilor de dezvoltare a coastei teritoriului țintă;
- ✓ Pentru componentele de mediu - aer, puritatea apei de mare, starea mării;
- ✓ Pentru rutele comune din teritoriu;
- ✓ Calendar comun al teritoriului cu afaceri, culturale, sportive și multe altele, evenimente de interes comun;
- ✓ Dicționar bilingv de expresii.

În paralel cu acțiunea pregătitoare propusă de Parlamentul European, Comisia Europeană lansează concursul pentru acordarea titlului de Capitală Europeană a Turismului Inteligent. Această nouă inițiativă recompensează orașele europene care reprezintă destinații pentru turismul inteligent și le oferă ocazia de a împărtăși practici exemplare. Inițiativa urmează să scoată în evidență realizările destinațiilor turistice din întreaga UE în domenii precum: Sustenabilitate, Digitalizare, Patrimoniu cultural și creativitate, accesibilitate.

Sectorul turistic reprezintă cea de-a treia mare activitate socio-economică a UE și joacă un rol esențial în crearea de creștere economică și locuri de muncă. Cu toate acestea, sectorul încă are un potențial imens de creștere prin îmbunătățirea experiențelor vizitatorilor, crearea de noi parteneriate și ocazii de cooperare, precum și prin consolidarea inovației în orașele și regiunile Europei.

Două orașe care prezintă cele mai inteligente, inovatoare și inclusive soluții în toate domeniile menționate mai sus vor primi titlul de "Capitală Europeană a Turismului Inteligent 2019". Alte patru orașe vor primi pentru realizările lor la diversele categorii individuale amintite mai sus Premii pentru Turismul European Inteligent.

Primul apel pentru această nouă inițiativă europeană a fost lansat la 11 aprilie 2018, iar primele orașe nominalizate sunt Bruxelles, Helsinki, Ljubljana, Lyon, Malaga, Nantes, Palma, Poznan, Tallinn și Valencia. Ceremonia de premiere va avea prima ediție la 7 noiembrie 2018, la Bruxelles.

www.smarttourismcapital.eu

www.interregrobg.eu

Continutul acestei material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

3.2.6. Perioada de implementare a Strategiei

Perioada de implementare a Strategiei este pe termen mediu, adică de până la 5 ani de la lansare acesteia. În termenii de referință, punerea sa în aplicare ar trebui să înceapă în ultimul trimestru al anului 2018, astfel încât măsurile să acopere perioada de până în 2023. Acest interval coincide cu perioada de programare a obiectivului "Dezvoltarea teritorială europeană" pentru noua perioadă de programare 2020+ și cu începutul acesteia, dar și cu finalizarea perioadei de programare curente și cu raportarea acesteia.

Pentru a se implementa strategia, fiecare parte interesată trebuie să se familiarizeze cu Strategia și să-și identifice locul în implementarea acesteia. Astfel se va crea un program pilot de implementare bazat pe autoritatea autorităților relevante sau pe interesele de afaceri și publice ale altor părți implementatoare. Pentru a-și atinge pe deplin obiectivele și pentru a utiliza în mod rațional activele și instituțiile disponibile, în Strategie sunt stabilite următoarele termene de realizare a măsurilor și activităților în perioada de 5 ani planificată:

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Obiective strategice/ măsuri	I an		Al II-lea an		Al III-lea an		Al IV-lea an		Al V-lea an	
	I - VI	VII - XII	I - VI	VII - XII	I - VI	VII - XII	I - VI	VII - XII	I - VI	VII - XII
PRIORITATEA 1. REALIZAREA SOLUȚIILOR COMUNE ÎN MANAGEMENTUL RESURSELOR										
Obiectiv specific 1.1. MANAGEMENTUL ECOLOGIC AL RESURSELOR BAZAT PE CUNOAȘTERE										
Măsura 1.1.1: Promovarea mobilității transfrontaliere și a ocupării forței de muncă										
Măsura 1.1.2: Implementarea inovațiilor în sfera socială										
Măsura 1.1.3: Creșterea întregului potențialul pentru turism										
Măsura 1.1.4: Față de economia circulară										
Măsura 1.1.5: Dezvoltarea inovațiilor										
Măsura 1.1.6: Pregătirea pentru reacție în condițiile schimbărilor climatice										
Măsura 1.1.7: Gestionarea în comun a ecosistemelor										
Măsura 1.1.8: Restricționarea proceselor de alunecare / de abraziere										

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Măsura 1.1.9.: Mobilitate îmbunătățită și electromobilitate pe teritoriu										
Măsura 1.1.10: Promovarea activității Grupului "Energie Verde" Constanța - Dobrich										
Obiectiv specific 1.2. ÎMBUNĂȚĂȚIREA MARKETINGULUI TERITORIULUI										
Măsura 1.2.1: Îmbogățirea și diversificarea produsului turistic din teritoriu										
Măsura 1.2.2: Îmbunătățirea capacității teritoriului pentru SPA - turism și inovații în sfera wellness										
PRIORITATE 2. IMPLEMENTAREA SISTEMELOR DE COOPERARE DE SUCCES										
Obiectiv specific 2.1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE A PĂRȚILOR INTERESATE										
Măsura 2.1.1.: Instituționalizarea parteneriatului										
Măsura 2.1.2 Programarea cooperării în regiunea transfrontalieră a Mării Negre										
Măsura 2.1.3. Planificarea cooperării în regiunea transfrontalieră a Mării Negre										

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Măsura 2.1.4: Consolidarea unei Rețele comune ale comunităților de la Marea Neagră din regiunea transfrontalieră										
Măsura 2.1.5: Parteneriat strategic bazat pe viziunea de dezvoltare între Mangalia - Balchik; Năvodari - Kavarna; Eforie - Shabla										
Obiectiv specific 2.2.BS SMART - CONECTIVITATEA INFORMAȚIONALĂ A TERITORIULUI										
Măsura 2.2.1. Dezvoltarea platformei BS Smart										
Măsura 2.2.2. Dezvoltarea și întreținerea aplicațiilor IT:										

3.2.7. Monitorizare și supraveghere

Monitorizarea este o activitate de colectare, analizare și utilizare sistematică și continuă a informațiilor pentru controlul managementului, identificarea și realizarea de acțiuni corective în implementarea politicilor publice. Scopul monitorizării este de a furniza informații esențiale privind progresele realizate de autoritățile competente responsabile de implementarea și controlul politicilor publice. Scopul este de a corecta abaterile de la sarcinile stabilite, îmbunătățind astfel implementarea strategiei și facilitând dezvoltarea ulterioară a procesului.

Pentru scopurile Strategiei comune de cooperare și dezvoltare teritorială coordonată a zonei transfrontaliere a Mării Negre, monitorizarea și evaluarea sunt instrumente de bună guvernare. Acestea reprezintă o parte integrantă și importantă a procesului de luare a deciziilor și de gestionare a ciclului general de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de cooperare și acțiune comună. Ele creează și garantează:

- ✓ Eficacitatea și eficiența politicilor și construirea viziunii strategice;
- ✓ Îmbunătățirea calității implementării politicii publice, a rezultatelor obținute, a produselor produse și a serviciilor furnizate;
- ✓ Raportare;
- ✓ Responsabilitatea managementului;
- ✓ Transparența proceselor de management;
- ✓ Mecanisme de participare civică;
- ✓ Consimțământ.

Principiile de bază ale monitorizării sunt:

- ✓ Transparența - părțile interesate primesc informații actualizate privind punerea în aplicare a strategiei;
- ✓ Responsabilitate și raportare - Autoritățile publice și unitățile care pun în aplicare Strategia ar trebui să răspundă părților interesate.
- ✓ Participare și consimțământ - părțile interesate să poată participa la luarea deciziilor privind punerea în aplicare a Strategiei din punctul de vedere al coordonării intereselor acestora;
- ✓ Actualizare - măsurarea activităților și a rezultatelor curente, astfel încât să existe posibilități de acțiune corectivă adecvată, dacă este necesar.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

INVESTIM ÎN VIITORUL TĂU!

GUVERNUL ROMÂNIEI

Funcțiile de monitorizare și supraveghere ale strategiei sunt implementate de către Secretariatul Comitetului de Cooperare. Prezența rețelei BS Smart, nu doar ca instrument de strategie, dar și ca un instrument pentru menținerea unui nivel înalt de conștientizare și publicitate cu privire la implementarea strategiei și implicarea părților interesate, oferă o acoperire maximă a teritoriului.

3.2.8. Aplicarea principiului parteneriatului și furnizarea de informații și publicitate și participarea cetățenilor în acest proces

Principiul parteneriatului este unul dintre mecanism fundamentale de funcționare a Uniunii Europene și implică participarea activă a societății civile în elaborarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor și a documentelor strategice de dezvoltare. Se aplică diferite abordări pentru dialog și consultații la diferite niveluri, astfel încât să se asigure participarea în comun a autorităților publice, întreprinderilor și asociațiilor patronale, sindicate, ONG-uri și alte părți interesate. Planificarea eficientă și dezvoltarea durabilă și integrată de succes se bazează pe un proces deschis și transparent, cu implicarea largă a cetățenilor și a părților interesate în diferite etape.

Punerea în aplicare a prezentei Strategii în întregime sau unora dintre măsurile sale la nivel transfrontalier necesită un proces de implicare activă a diferitelor părți interesate, cum ar fi municipalitățile, structurile administrative, întreprinderile, organizațiile neguvernamentale. Raportarea diverselor interese și considerații este o posibilitate pentru un document echilibrat, realist și care reflectă specificul. Participarea cetățenilor și a organizațiilor civice ca părți interesate în planificare, în procesele de luare a deciziilor și implementare este esențială pentru succesul strategiei. Nivelurile și formele de implicare a părților interesate pot fi diferite. Este important ca aceștia să fie informați, în etapa de consultare, să ofere feedback și să își exprime opiniile și să contribuie la procesul de luare a deciziilor. La nivelul cooperării, aceștia sunt implicați în procesul de parteneriat și angajament eficient față de toate activitățile și soluțiile cheie și ulterior, participă la implementarea acestora.

Proiectul „Rețeaua de cooperare inteligentă a localităților
de pe litoralul Mării Negre din regiunea transfrontalieră”
este cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru
Dezvoltare Regională în cadrul Programului Interreg V-A România-Bulgaria

LEADING PARTNER
Municipiul Balchik

Bulgaria, 9600 Balchik, plaza "21 septembrie" №6
Telefon: 0579 71033
Fax: 0579 74117
E-mail: dimitrov@balchik.bg
Website: www.balchik.bg

PARTNER 2
Municipiul Năvodari

România, 905700 Năvodari, stradă „Dobrudzha” №1
Telefon: 0040 241 761 603
Fax: 0040 241 761 606
E-mail: secretariat@primaria-navodari.ro
Website: www.primaria-navodari.ro

SMART BSnetwork

„Rețeaua de cooperare inteligentă a localităților
de pe litoralul Mării Negre din regiunea transfrontalieră”
Acronim: “SMART BSnetwork”

Proiect: 16.5.2.011 / Cod eMS: ROBG - 197

Editorul materialului: Municipiul Balchik

Data publicării: octombrie 2018

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar
poziția oficială a Uniunii Europene.

www.interregrobg.eu